

הפילס

חזקת יד בברכה

גאב"ד מבריה

הגאון הגדול רבי אברהם דב אייערבאך זצוק"ל

ערב חג המוסות תשפ"ב – במלאת שלושים להסתלקותו

תורה, ענוה, יראת שמים, אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, זיכוי הרבים, עומד על המשמר, אין לו על גביו אלא ד' אלוקיו, מרא דכולא תלמודא, חכם הרזים, משמח את המקום, משמח את הבריות, קבלת יסורין באהבה, תורה מתוך יסורים בשמחת עולם עד כלות הנפש.

לדידן, אין צורך להגות אל כל אלו, די לנו שנאמר ד' אברהם דב' צמד מילים אלו יש בו כדי לבאר אדם גדול בעל שיעור קומה שלא לפי ערך דורנו הדל, המשלב באישיותו את כל הטוב והמיטב בשדה התורה והלכה, המוסר, ועבודת ד', רבנות ודיינות, כולוהו איתנהו ביה, דדא ביה כולה ביה, אישיות בעלת אופי נדיר ומגוון בעלת חכמה ופקחות, ישרות ופשטות, תקיפות עם ענווה, חביבות וגאונות, כח החידוש, בהירות, נעימות, רגשת לב, שמחה, מתיקות.

ועם שהיה ספון רבינו בעירו הרחק מן המרכז הסואן ופחות זכינו להכירו באופן בלתי אמצעי, אך כבר גילו לנו חז"ל: כל העוסק בתורה בסתר תורתו מכרזת עליו בגלוי ואם בשנים קדמוניות ידעו הכל שבטב"ר הרחוקה ישנו רב אב"ד גאון פלאי וחכם הרזים עובד ד' בכל כוחותיו, הרי שבשנים האחרונות לחייו הדהד הכרוז הנ"ל מקצה העולם ועד קצהו, ובעת הופעת הפתחי אברהם אור חדש על ציון האיר, ויפוצו אמריו על פני כל הארץ לקיים מה שנאמר "ברחובות פלגי מים", והיה אותו זמן יושב בטבריה ומצודתו פרוסה למרחקים בנועם אמריו ודבריו בעטו מה טובים ונעימים היו, תאוה לעיניים ונחמד להשכיל, מאירי עיניים משמחי לב, ומה נאה היה אילן זה אשר סוכך בעבותו על דורנו בחן ובחסד וברחמים, פירותיו מתוקים היו לכל, עסיסים ומשובחים היו. צילו נאה, בצילו חמדנו וישבנו, צדיקים מגינים על דורם אמת המים מתוקים וזכים, עוברת תחתיו, מי הדעת, מפכים היו בעז ונמשכים ויוצאים מ"פתחי אברהם" ושוורש נביעתם, מים חיים יוצאין מירושלים שבעה עינות מים, מבועין דמאי נפקי מעדן גינתא דבשערי חסד שלמים בתורתם שלמים ביראתם, ויצא האחד בן יקיר לאביו, הוא הבן יקיר מבני היכלא דמלכא, הוא הגבר הוקם על להעמיד הדת על תילה "עורי צפון" (שה"ש ד' ט"ז) "ומהו עורי, דבר שהיה ישן ונתעורר (מדרש רבה נח פרשה ל"ד), אשר ברוחב בינתו וגדלות נפשו זכה להעמיד דור של בני תורה בני דעת בישימון הטברייני, קיים בעצמו "אני חומה", אשר מלבד מה שלחם בעוז ובחירוף נפש למען העמדת הדת על תילה, עוד זאת זכה להיות חומה בעצמו, שכל זמן שהיה אברהם קיים, אזי פחדו בציון חטאים אחזה רעדה חנפים.

חכם הרזים, שידע המינון המדויק איך וכיצד להשתמש בכל אחד ואחד מכוחותיו הרבים שחננו הבורא, "והכל עשה יפה בעתו", טהור לב ובעל נפש בלב נכון ונפש חפצה עבד את בוראו בסילודין באשר הוא שם, טמון ומוצפן בחדר תורתו "אם ראיתם אותו שמבקש להתגרות בכס אל תעמדו כנגדו אלא הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו, הוי פנו לכם צפונה". (מדרש רבה דברים פרשה א')

אך זאת נידע ונפנים, רבינו בעל פתחי אברהם אינו שייך לדפי ההיסטוריה, רוחו חיה בקרבנו, ומחייבת אותנו, אם יכל הוא ללא חברה תומכת וללא סביבה מלכדת, להתעלות לפסגת המעלה תוך מידע לכל כוחות גופו ונפשו עם חיות ובחווה בשמחה וגיל, אזי אנו... על אחת כמה וכמה!

עריכה: הרב בנימין סופר

"מה נענה אנן אבתריה, לן יאות למבכי"

משא הגאון הגדול רבי אשר הכהן דייטש שליט"א

בעצרת המספר המרכזית שנערכה בירושלים ככלות השבעה לסילוקו של צדיק גאב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם דב אויערבאך זצוק"ל

יראתי בפצותי שיח, לבוא ולהספיד אדם גדול מאד בתורה, גדול בעבודה וגדול בגמילות חסדים. אני לא זכיתי וחזיתי לרבי רק מאחוריו, לא זכיתי להתקרב אליו ובוודאי שאינני ראוי להספיד וח"ו שלא אכשל בממעט בהספדו של ת"ח, לכן באתי רק בדברים מעטים לכבודו ולכבוד המשפחה המפוארה.

אפשר לקרוא עליו את דברי חז"ל 'בכו לאבלים ולא לאבירה שהיא למנוחה ואנו לאנחה', הרב זכר צדיק לברכה הלך למנוחה לעולם האמת, ולקח עמו שמונים שנה של עסק ועמל בתורה, שלמות בקיום המצוות בעבודת התפילה וגמילות חסדים. הוא הלך למנוחות אבל אנו לאנחות. חסרנו כל אלה.

בגמ', 'כי נח נפשיה דרבי זירא פתח עליה ההוא ספדנא, ארץ שנער הרה וילדה, ארץ צבי גידלה שעשועיה, אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה', הרב זצ"ל הורתו ולידתו בקדושה בבית הגדול של אביו בשערי חסד, שהייתה שכוונה שחיו בה גדולי עולם, עיר של חכמים וסופרים, זה הארץ שהרה וילדה. ארץ צבי גידלה שעשועיה, הוא המשיך בעץ חיים ובסלבדוקא, כבר מצעירותו הוא נמשך לשמש כל גדולי עולם של דור דעה דאז, שהרב זצ"ל היה אחד השרידים של אותו דור, שימש אותם ולמד מדרכיהם, וממילא הוא זכה כמו שהרב הזכיר שכבר בגיל צעיר העידו עליו שהוא גדול בתורה. בגיל צעיר כשהלך להתמנות ברבנות של טבריה, העיר עליו מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי שהוא ראוי להשיא עצה, להורות ולדון בכל דבר.

אוי נא לה טבריה כי אבדה כלי חמדתה, במשך שישים שנה שהרב זצ"ל הלך והעמיד שם גם הוראה, גם דין, גם קירוב רחוקים וגם לוחם מלחמות ד' בכל דבר וענין. אוי לה טבריה שאבדה כלי חמדתה. ידוע קירוב הרחוקים שקירב בעיר שנותר ממנה רק זכר לטבריה של פעם.

האבל הוא לא רק של עיר טבריה, אלא גם של כל תלמידיו, כל אלו ששאלו ממנו הוראה, ושל כל ישראל שהם כגוף אחד ואם נחסר אדם גדול וצדיק כזה זה חיסרון לכנסת ישראל.

אבל באופן מיוחד חז"ל אומרים (בר"ר): 'חבורה ומשפחה כך הן דומים

שמוכנים למסור נפשם לתורה, זכות הציבור לא אבדה. וראש הישיבה זכר צדיק לברכה והרב זכר צדיק לברכה הם בעולם האמת ימליצו טוב בעדנו שנוכל בע"ה להמשיך את הדרך עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו.

הציבור כולו מתפלל ומאחל לגאון רבי אהרון יוסף שליט"א שיזכה להמשיך את כל מפעלות אביו זצ"ל בטבריה, ובוודאי זכות אביו תעמוד לו ויוכל להמשיך את כל מפעלותיו וזוכה בקרוב לבלע המוות לנצח.

לנו את הצורה כיצד להתנהל על פיה עכשיו בדור שלנו ובמצב הזה, הרב זצ"ל עמד שימשיכו את הדרך הזאת מבלי לסור ימין ושמאל.

מה נענה אנחנו אבתריה, לן יאות למבכי. עלינו להתחזק הלאה, לחזק בעצמנו ולהפנים בתוכנו את הדרך, לא רק את הדרך המעשית, אלא את התוכן שעומד מאחורי הדרך הזאת, להבין אותה ולהשכיל אותה ולהתחזק, זה מה שאנו יכולים לעשות בפרט עכשיו בחודש אלול שעומדים אנו לפני ראש השנה, כידוע הדין הוא גם ברוחניות, ואנחנו מתפללים 'וכתבנו לחיים טובים', לא רק לחיים אלא לחיים טובים ברוחניות ובגשמיות.

למרות שאיבדנו את הני תרי צנתרי דדהבי, שני האחים הקדושים, לא צריך להתיאש, בוודאי יש לנו את זכות הציבור, ציבור גדול של בני תורה

לכיפת אבנים, אם נוטל ממנה אבן אחת, כולה מתרועעת, חז"ל מדברים על אחד מן החבורה שמת, אבל אם יהיה בית שאחד מעמודי היסוד של הבית ניטל, בוודאי ופשוט שהבית יכול להתרועע.

באופן מיוחד יש את האבלות של ציבור בני התורה על הסתלקות הרב זצ"ל. עוד בחיי ראש הישיבה זצ"ל הוא עמד לימינו בכל מעשיו ובכל דרכיו, ואחרי שאיבדנו את האבירה הגדולה כשהרה"י נפטר, ידענו כי יש לנו אדם גדול מאד בטבריה שעומד מאחורי כל הדרך שר' שמואל הורה לנו, ובכתב ובעל פה תמיד עודד וחיזק את ציבור בני התורה, מלבד מה שפעל והקים בטבריה עצמה, הוא עמד כחומה בצורה נגד כל המקטרגים מימין ומשמאל ועמד על זה שימשיכו את הדרך שר' שמואל הורה לנו, שזו הדרך שקיבלנו מרבותינו מקדמת דנא, ורה"י המשיך אותה והראה

חבויקה ודבויקה בך

מיקום זכרון מיוחד

גאב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם דב אויערבאך זצ"ל
עירב ותסיבת השפ"ב - כמילאת שלשים להמלאת יום הולדתו

צד לי עליך אחי

שיחה מיוחדת עם אחיו יבדלחט"א הגאון הגדול רבי עזריאל אויערבאך שליט"א

הרב משולם אינדורסקי

קורא קריאת שמע בדקדוק עצום, ביראה מוחשית ובחרדת קודש. כך גם לשמוע אותו קורא קריאת שמע שעל המיטה, זה היה ממש פחד פחדים, וכשהיה עולה על יצועו לאחר שאבא זצ"ל כבר נס את שנתו, היה אחי יורד לבית הכנסת בכדי לקרוא שם ק"ש שעל המיטה ובלבד שלא להעיר את אבא זצ"ל...

כיצד הגיע הגאון הגדול זצ"ל להנהגותיו אלו?

אחי זצ"ל היה מקורי בכל הליכותיו ולא בא לו בירושה. מקורי היה בתורה, מקורי היה בתפילה ומקורי היה בכל דבר.

אחרי שיצאה לאור ההגדה של פסח "פתחי אברהם" מתורתו, כתב אליו הגאון הגדול רבי משה שפירא זצ"ל מכתב שכולו מלא התפעלות מזן אל זן, ובין היתר כתב שאחי בבחינת "כובש את חכמתו". לאחר מכן כאשר נסע רבי משה לחו"ל נטל עמו את ההגדה הזו. למרות היותו כמעט בן גילו של ר' אברהם דב, ראה רבי משה זכות לעצמו ללמוד מתורתו ולהתייחס בחיבה גלויה לדבריו.

אחר ששמענו על מקוריותו של הגאון הגדול זצ"ל, נחפז לדעת על השייכות העצומה בינו לבין האבא הגדול מרן הגרש"ז זצ"ל...

היה ביניהם קשר חזק ואמיץ. לפני זמן מה סיפר מאן דהוא שהיה רגיל לשאול הרבה בהלכה קמיה ר' אברהם דב, ופעם שאלו "רואה אני בעצמי שהרב מרבה לפסוק לקולא בד' חלקי שו"ע ואילו בהלכות מסוימות נוקט הרב קו של חומרא יתירה, הלא דבר הוא", ענה לו אחי "כל הד' חלקי שו"ע למדתי מאבא וממנו קיבלתי כחא דהתיירא לבד מהלכות אלו אותם לא זכיתי ללמוד מאבא ולכך אין לי בזה כח דהתיירא".

סיפור מבהיל אירע כאן בעיר טבריה, נפטר יהודי והשאיר אלמנה ללא ילדים, והנה לאחר כמה שנים הגיע אדם פלוני לאחי ובישר לו בשמחה שנישא לאלמנה זו. בחרדתו הרבה לקדושת וטהרת ישראל הגיב אחי מיד "הלא בעלה הראשון נפטר בלי להשאיר אחריו זרע, ואם כן היא זקוקה לחליצה בכדי שתוכל להתחתן בשנית, ואינני זוכר שעשו לה חליצה", מיד יצא ר' אברהם דב מביתו וצעד במהירות לעבר בית האשה, לאחר שדפק בדלת ופתחה לו, שאל אותה "האם עשו לך חליצה?" והיא השיבה בשאלה "מה זה חליצה?"... שאל אחי "מי סידר לכם חופה וקידושין בשנית, וכי לא בירר מסדר הקידושין לפני כן האם היתה כאן חליצה?", ומיד הרעים בקולו ואמר לבעל: "צא מהבית!"... הלא על מקרה כגון זה מובא בחז"ל שהדין הוא "תצא מזה ומזה", "צא מיד מהבית" זעק

למד בשיבת סלבודקא. האם הרב למד יחד עמו באותה תקופה?

אני הגעתי ללמוד בסלבודקא אחרי שאחי כבר התחתן, הפרש הגילאים בינינו קרוב לארבע שנים.

עלתה לנו מחשבה כי הגאון הגדול זצ"ל זכה למעלה ייחודית ומופלאה, כי למרות שרוב שנותיו חלפו עליו שלא במקום ריכוז תורני מובהק, על אף זאת הצליח לשמר את עצמו ולהתגדל ולהתעצם בקומתו הרוחנית...

למרות שבאופן פיזי התגורר אחי זצ"ל בטבריה, אך למעשה הוא חי ביחד עם כל ארץ הקודש והיה מישך שייך עם כל ציבור היראים בכל מקום שהם, ואגב הוא באמת התבטא על עצמו באוזני בהלצה "כאן בטבריה מקום קבורתי"...

קורא אני עליו את המקרא הזה "ושם חביון עוזו", "עוזו" הוא מלשון חוזק ותוקף, ה"עוז" של ר' אברהם דב הלא היה ממש "מורא'דיג" אך דווקא מכח החביון, מכח ההסתר, התעצם לו ה"עוזו" והתחזק. נדבר על עמוד העבודה שלו. סיפרו על תפילתו סיפורים מפליאים, כך לדוגמא, שהיה אומר "נשמת" היה נמשך על פני שעה שלמה בדבקות שלא מעלמא הדין. סיפר לי יהודי כאן ב'שבעה', שכשהיה אחי זצ"ל אומר בתפילה את המילים "וברוח אפיך נערמו מים", היה הוא מצוי בכאלו רגשות קודש והתפעלות מגדלות הבורא יתברך עד שהיה נראה כאילו עלה לשמי רום ואיננו עמנו כעת כלל, והיה חוזר על פסוק זה כמה פעמים בהתלהבות דקדושה, התפילות שלו היו "מורא'דיג", כל הפסוקי דזמרה שלו אין לתאר ואין לשער בכזו שלהבת אש קודש.

הרב שליט"א זוכר את עוצם תפילתו עוד מבחרותו?

בזכרוני, בהיותו בחור, איך שהיה

דב יקבל את המינוי, באמרו "אף אני נהייתי רב בלונדון בהיותי אך בן כ"ד שנים, ומכיר אני היטב את תלמידי ר' אברהם דב וטוב ויפה הדבר הזה".

סיפור מעניין אירע עם מרן החזון יחזקאל ותלמידו גאב"ד טבריה. היה זה מעט יותר מחמש עשרה שנה לאחר נישואי רבי אברהם דב, כאשר ביקר הרב אברמסקי בטבריה, בפגשו את תלמידו חביבו שוחחו ביניהם בדברי תורה, ורבי אברהם דב חזר בפניו על שיעור ששמע ממנו כחמש עשרה שנים קודם לכן בימי לימודו בשיבת סלבודקא, כשהרב אברמסקי מביע את הנאתו הרבה. ככלל, זכה אחי לחביבות וקרבה מיוחדים אצל רבו הרב אברמסקי, עוד מתקופת לימודיו בשיבת סלבודקא ובמשך השנים התעצם הקשר.

הזכרונות צפים ועולים במוחו של הגאון הגדול רבי עזריאל שליט"א כשטף מעיין מים חיים:

סיפור מעניין אירע בתקופת לימודו של אחי בשיבת סלבודקא. היה זה בחנוכה ומרן החזון איש זצ"ל הגיע, באופן נדיר, למסור שיעור בשיבה. במהלך השיעור העיר ר' אברהם דב הערות כשהוא מפליא בדבריו. בשעת השיעור לא הגיב מרן החזון"א לדבריו, אך לאחר צאתו את השיבה, שאל החזון"א את סובביו בהתפעלות "ווער איז דער שווארצלעכער" ("מי הוא השחרחר הלזה?"), כשכוונתו לר' אברהם דב שהיה שחום בפניו. משאמרו לו למרן החזון"א כי זהו אברהם אויערבאך, שאל החזון איש 'וכי זה הוא בנו של רבי שלמה זלמן, משנענה בחיוב הגיב מרן החזון"א בפליאה 'ר' שלמה זלמן שלח לסלבודקא?...'.

כפי הנראה מרן החזון"א נהנה מזה שאבא שלח לשיבת סלבודקא בהיותם קרובים אליו, ודבר זה גרם לו קורת רוח. גם מעלת כבוד הגאון הגדול שליט"א

בעיצומם של ימי השבעה לסילוקו של הגאון הגדול בעל 'פתחי אברהם' זצ"ל, ביקשנו לירד לטבריה לנחם את האבלים המיוגעים באבל הגדול הזה, ובראשם האחים הגאונים הגדולים שליט"א, וקיימנו בנפשנו דברי חז"ל 'הרוצה להעשיר יצפין', בחפצנו לקלוט דבר מה מהעושר הרוחני העצום שהותיר הגאון הגדול רבי אברהם דב זצ"ל בטבור הארץ.

פנינו בהדרת כבוד אל אחיו יבדלחט"א הגאון הגדול רבי עזריאל שליט"א וביקשנו לשמוע ולהחכים אודות דמותו של אחיו גאב"ד טבריה זצ"ל אשר שמו ותהילתו מלאה הארץ.

הגאון הגדול שליט"א פותח את דבריו: אצל אחי הגאון הגדול רבי אברהם דב זצ"ל ראינו את קיום שלושת עמודי עולם - תורה, עבודה וגמילות חסדים במדה גבוהה מאוד. נפתח בתורה. הרי יודעים אתם מעט מגדלותיו, אשר כל הש"ס וארבע חלקי שו"ע חרוטים היו על לוח לבו, ועל כל שנשאל, ענה מיד בכירור ובטעם בציון המקור לדבריו.

הנהגה זו דומה לגדלותו הכבירה של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל...

עובדא ידענא שבאחד מבתי הדינים בהם שימש אחי ר' אברהם דב כדיין, התעורר ויכוח בין הדיינים אודות מקרה מסוים, כאשר תוך כדי הוויכוח טען אחד הדיינים כי במקרה סבוך שכזה יש לשאול את פי רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. נענה רעהו לעומתו "אין צורך לעלות ירושלימה, יש לנו כאן את הגאב"ד דטבריה אשר לו היקף ובהירות כדוגמת הרב אלישיב"..." ואכן, גאונותו והיקף ידיעותיו יחד עם מעלותיו הגדולות, היו לשם דבר. מילדותו ממש נודע כגאון וכבעל זכרון מופלא בבחינת בור סוד שאינו מאבד טיפה, אך "גאון" ו"בעל זכרון" אין די בהם בכדי לזכות בכתרה של תורה. אחי זצ"ל התמיד ושקד על התורה ללא גבול, וממש 'בלע' את כל התורה כולה ממש.

חבל על דאבדין, וחבל שלא זכו בני הדור להנות הרבה מצילו ולהתחמם לאורו, בהיותו יושב בקצה הארץ...

כשהגיע אחי ר' אברהם דב לטבריה, היה רק כבן כ"ג שנה בלבד, ושם הרחק מעין רואים עלה ונתעלה באופן מבהיל ממש. כשנפטר חמוי זצ"ל, ודברו אודותיו נכבדות למלא מקומו ברבנות טבריה, אבא גאון ישראל מרן הגרש"ז זצ"ל חכך בדעתו והסתפק שמא עדיין לא הגיעה השעה בהיותו בגיל כה צעיר, אך סמך על מרן הגר"י אברמסקי זצ"ל שפסק שר' אברהם

אחי בתקיפות והלה אכן יצא. לאחר מכן ערכו לה חליצה כדין. באותו היום בו עשו לאשה זו חליצה, נהרג מסדר הקידושין הלזה בתאונת דרכים, ויהי לפלא...

היתה כאן סיעתא דשמיא מיוחדת, כי יכול היה בפשטות לסמוך על מסדר הקידושין ולתלות שמסתמא בדק הרב מסדר הקידושין את ענין החליצה, ומניין לו לחקור שמא נעשתה חופה שלא כדין? מכיון שאשה זו התגוררה בצפון הארץ ושם שימש אחי כאב"ד, אילו נעשתה חליצה באיזה שהוא ב"ד בצפונה של ארץ ישראל היה מתבקש שישמע מזה, ומשלא שמע עלה בלבו החשש הזה. על כל פנים זו ממידת התקיפות שהיתה לו לכל דבר שבקדושה.

כיצד מידת התקיפות מתיישבת ועולה בקנה אחד עם הנעימות המפורסמת שלו? ניתן לומר שהתקיפות באה לו ממידת "אהבת חסד", כשהצד השווה שבהם הוא "לעשות רצונך אלוקי חפצתי" שזה היה חפצו ומגמתו בכל אשר עמל כל ימי חייו.

אני נזכר כעת שבעת שמחת נישואיו נשא פלפול תורני כאשר השתתפו שם דיינים ורבנים ותלמידי חכמים לרוב, וביניהם גם הגאון רבי אהרון ביאלסטוצקי זצ"ל שהיה מפורסם לת"ח מופלג ואדם גדול מאוד, ומראשי כולל אהל תורה בירושלים, שהגיב בהתפעלות "דער חתן איז א פערטיגער דייך" - "החתן הינו דייך מושלם", ובל נשכח שבחתונתו היה אחי כבן כ"א שנים בלבד.

היה לו קשר הלכתי עם רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל?

אחי הגיע אליו כמה פעמים ודן עמו בהלכה.

הנכד רבי צבי אויערבאך נוטל הורמנא ומוסיף כי אחת השאלות שהופנו על ידי ר' אברהם דב למרן הגרי"ש זצ"ל היתה לגבי טביעות עינא דקלא דרך הטלפון, האם ניתן להסתמך על שליחות הבעל בגט כשנעשה דרך הטלפון, ומוסיף ר' צבי מאשר ראה בעיניו בעת שמחות בר המצוה שלו ושל אחיו (בני הגאון רבי שמחה בונים זצ"ל), את הכבוד העצום שרחש ר' אברהם דב למרן הגרי"ש, כשהוא עומד לפניו ביראה ובמורא מופלגים.

ההספד הראשון לאחר פטירת מו"ח מרן זצ"ל נאמר ע"י אחי. היה זה כאשר שכב אחי על מיטת חוליו בביה"ח שערי צדק לאחר ניתוח בלבו ובאותו זמן נסתלק מרן זצ"ל לבית עולמו. עם הגיע הידיעה המרה לאוני אחי, מיד ירד לסמוך למיטתו הטהורה של מו"ח זצ"ל, ועל אתר פתח באמירת הספד מיוחד במינו וכדרכו על כל דבר היתה לו הגדרה ייחודית קולעת וממצה. בהספדו עמד על המובא בגמ' (בכתובות יז.) "וגמירי דלא אפסיק עמודא דנורא אלא אי אחד בדרא אי לתרי בדרא", היה זה ההספד הממצה ביותר על מו"ח זצ"ל.

זוהי דמות של רב מדורות קדומים, הן בתקופתנו ניתן למצוא רבנים הבקיאם בעיקר בספרי הליקוטים... וכאן אנו שומעים על גדלות בלתי נתפסת...

כ"ק האדמו"ר מצאנו קלויזנבורג זצ"ל בעל "דברי יציב" התבטא אודותיו

באומרו "הרב של טבריה הוא כמו הרבנים שהיו באירופה לפני השואה" וזאת לאחר שהתנהלה ביניהם שיחה ארוכה בדברי תורה, וכידוע שהאדמו"ר זצ"ל היה גאון גדול במושגים של דור העבר.

נבקש לשמוע את הזכות הכבירה של האבא מרן הגרש"ז זצ"ל והאמא הרבנית ע"ה לזכות לבנין וחתנין מופלגי תורה ויראה, הלא דבר הוא...

מובא בשם הגדולים להחיד"א, שבזמן מרן הבית יוסף היו ג' גדולי עולם ששם היה יוסף, ושלשם היו גדולים ב'אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא' כמו הבית יוסף עצמו והחיד"א שם תמה על כך למה ומדוע זכה אם כן דווקא רבי יוסף קארו שעל ידו נתחבר השו"ע אשר עם ישראל צועד לאורו, ומיישב שהיה זה מפני ענוותנותו הגדולה.

נמצינו למדים שעל ידי מידת הענווה ניתן לזכות להרבה מאד. הכל יודעים גדול ענוותנותו של האבא זצ"ל שהיתה נוראה. יש שחושבים שזו היתה רק "הנהגה" של ענווה, אך האמת היא שאבא זכה ממש להיות משים עצמו כאין. בהקשר לכך אספר שכאשר כתבו על אבא זצ"ל בעיתון 'המודיע' דאז את התואר "פוסק הדור", הדבר כה חרה לו והסעיר את רוחו, ראיתי עליו שאין לנפשו מנוח, ופשוט אצלי שמעגמת נפש זו נחלש לבו. זכורני שבשעתו הגיע לבקר את אבא שאר בשרינו הרה"ח רבי אברהם יוסף לייזרזון ז"ל אשר היתה לו שייכות עם מערכת 'המודיע' ואבא התחנן בפניו ואמר לו בתקיפות "צריך להלחם שהמודיע ימחק את התואר הזה", כך הענווה היה ממש בדמו כפשוטו וכמשמעו.

כדמות סיפורים אלו מסופר אודות רבותינו אדירי התורה מרנן הגרעק"א והנתיבות המשפט, שכאשר קבלו מעט כבוד, חשו צער עמוק ולא יכלו שאתו... אבא היה אומר על עצמו "אני אינני פוסק, אני רק מעורר"... וזאת לאחר שיצאו מתחת ידו אלפי פסקים בכל ד' חלקי שו"ע מושתתים ובנויים בטוב טעם ודעת על פי הש"ס וגדולי הפוסקים מפייה ומפי כתבם, בגאונות נדירה ובשיקול הדעת וכח ההבחנה יוצאים מן הכלל.

בהורמנא דמלכא אנו מבקשים לשאול, מי מהאחים הגדולים זכה לקשר מיוחד עם האבא זצ"ל?

אחי הגדול מרן רבי שמואל זצ"ל זכה ללמוד עם האבא הרבה מאד. גם רבי אברהם דב למד רבות עם האבא. אם מדברים על זכותו של אבא לבנים שכאלו, הרי ראשית, ודאי הדוגמא החיה שקבלנו מהאבא וכך רצינו לגדול, זהו עמל התורה בדביקות ובשמחה ללא שיור יחד עם דקדוק ההלכה, אך ה'מחנך' ומי שהשיגה עלינו היה זה הסבא שהתגורר בביתנו, רבי אריה לייב רוחמקין זצ"ל, ובד בבד עם כך שהאבא למד עמנו, היה הסבא משיגה על התנהגותנו תמיד.

מה היה טיב הקשר בין מרן הדרכי שמואל לאחיו הגאון הגדול רבי אברהם דב זצ"ל, מעבר למה שנראה היה לעין כל בשנים האחרונות את התבטלותו המוחלטת לדעת תורתו של אחיו הבכור? כבר בהיותם בחורים היה ביניהם קשר תורני גדול מאד, בהיותם מתנצחים זה עם זה בפלפול דאורייתא זמנים טובא, ובבית אבינו זצ"ל הכל נסוב סביב הני תרי אחי הגאונים המופלגים זצ"ל. הם היוו עבורנו דוגמא חיה כיצד ניתן להעפיל בשליכות הסולם העולה בית קל על ידי שקיעות מוחלטת בתורה, תוך כדי ניצול כל החושים והזמן העומד לרשותם.

בהורמנא אנו מבקשים לשאול שאלה המנקרת אצל רבים: הרי ר' אברהם דב גדל וצמח בתוככי חממה יחודית, כאשר בשכונת שערי חסד דאז, שהיתה מלאה חכמים וסופרים צדיקי עולם, עטוף היה ר' אברהם ומוקף בתוך בית הוריו באביו גאון ישראל מחד, ובאחיו גדולי התורה מאידך, ואם כך לכאורה אין בכך פלא שצמח כפי שצמח, ומה יאמרו אלו שלא זכו לכל זה? וכי כיצד ניתן להראות לצעיר בן דורנו את ר' אברהם דב כדוגמא למי שזכה להעפיל לראש ההר?

טבע האדם שכאשר הוא גדל אצל אבא גדול בתורה, אזי חושב הוא לעצמו, הלא זה שאני הנני בן לאדם כה גדול, הרבה מן החשיבות יש בזה ובזאת לבד אני נחשב בעיני העולם, כך חושב בן הגדולים לעצמו מה לי כי אעמול ואתייגע על התורה, וכי אין די בכך שבן גדולים. לא כן אחי ר' אברהם דב שלא הסתפק בעצם היותו בן גדולים, אלא נלחם ביצרו ועמל והתייגע בכל כוחו, עד שאבא מרן הגרש"ז זצ"ל יצא מגדרו מהתפעלות מה'שטייגן' וה'ברען' של בנו ר' אברהם דב בתורה הקדושה. ודאי וודאי

כך ניתן לראות באחינו זצ"ל דמות של עובד ה' בתורתו, ביראתו ובכל דבר. ככלל, אבא מאד ייקר וחייב את ר' אברהם דב, ובכל עת שובו מן הישיבה, היה שש לקראתו בכל לשון של חיבה ומשתעשע עמו רבות בדברי תורה.

ממי קבל דרך בלימוד הסוגיות? איתא במדרש (רבה, בראשית פרשה ס"א) "כי אם בתורת ה' חפצו, כי ידעתי למען אשר יצווה, ובתורתו יהגה, אר"ש אב לא למדו, ורב לא היה לו, ומהיכן למד את התורה, אלא זימן לו הקב"ה שתי כליותיו כמין שני רבנים, והיו נובעות ומלמדות אותו תורה וחכמה, וה"ד אברך את ד' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי", ושם איתא עוד (פרשה צ"ה) "ומהיכן למד אברהם את התורה, רבי שמעון אומר נעשו שתי כליותיו כשתי כדים של מים והיו נובעות תורה וכו'", ועל דרך הדמיון והמשל ניתן להמליך כן גם על אחי הגרא"ד זצ"ל.

ר' אברהם דב למד בעץ חיים, שם זכה ליצוק מים ע"י הגאונים בעל "דרכי דוד" ובעל "גידולי שמואל" זצ"ל וכשעלה ללמוד בישיבת סלבודקא, כבר בלטה גאונותו וניכרה לכל. אבינו זצ"ל היה גאון מבהיל כפי שניתן לראות בכירורו על כל קושיא ותירוצו שבספרו מנחת שלמה, ובשונה מאביו, היה ר' אברהם דב גאון בדרך הלימוד הישיבתית ודבר זה בא לו בסיעתא דשמיא מבנין עצמי מתמשך, שבנה את עצמו אריח על גבי לבנה. בשעתו, בצעירותו, היו שיעורי ראשי הישיבות שמלפני השואה, כדוגמת מרן הגר"נ טרופ ועוד, מופיעים במחברות שהסתובבו בישיבות הקדושות, ואחי ינק הרבה מתוכן מחברות אלו ועם כושר הגדרתו וכושר ניתוחו המקוריים, ידע הוא במתק שפתיו להגדיר את נשמת הסוגיא כפי שמתבארת מדברי ראשי הישיבות זצ"ל.

את כושר ההגדרה והניתוח במתק שפתיים, ניתן היה לחזות בכל כתב ומכתב שיצא על ידו, כאשר מילותיו נוטפות צוף מדבשה של תורה יחד עם טעם וקנים מיין הרקח ומעסים הרימון...

אכן, כתביו ומכתביו התברכו בטוב טעם ודעת, במתיקות מיוחדת במינה ובמקוריות רבה. כך גם כל המובא בספריו "פתחי אברהם" דברים חדשים המה, אשר מאז לא שמעתן אוזן מעולם עד שבא ר' אברהם דב וזכה בהם על ידי עמלו הרב. כשעלעלתי בספר לראשונה השתוממתי מהגדלות העצומה. כך, לדוגמא, ראיתי בספרו דבר חידוש נשגב אודות ברכת המזון, ומאז שראיתי זאת אני אחוז התפעלות מכח ההעמקה והחידוש יחד עם הגאונות מבהילה.

אנו נפרדים מבית האבלים ויוצאים בהדרת כבוד מאחיו הגאון הגדול שליט"א בתפילה שלא נדע עוד צער ונס יגון ואנחה.

חבויקה ודבויקה בך

מסיף זכרון מיוחד

אב"ד מברית הגאון הגדול רבי אברהם דב אישיבא זצ"ל
ע"כ ותפיסת השפ"ב - כמילת שלשים ימים וזקני

"כשהיתה נפשו של אבא משתפכת בסערת-רגש ובהמית-הלב בתפילת גשם, כשהתנגנה הזעקה "זכור שנים עשר שבטים... תולדותם נשפך דמם עליך כמים..." ויהיה קולו של אבא משתק - "תפן כי נפשנו אפפו מים" - מקור הנביעה של כל זה היה במי מעיין הדעת שפיכה במוחו הגדול, ומכאן, שהרגש המרובה שאפיין את קיום המצוות אצל אבא היה בכחינת "גילוי דעת"... בכחינת "היו זולגות עיניו דמעות, שהיה יודע עד היכן הדברים מגיעין", ואת זה הוא לא הצליח להסתיר" + "דבר לא תפס מקום בכתי גוואי של אבא, מלבד התורה הקדושה משובש חייו עליה התרפק כאהבת עולם בשמחת הלב וחדוות הנשמה"

"שטיקל תורה" טוב, זה מה שהיה ממלא את אבא שמחה, מסעיר באמת את כל חדרי נפשו רוחו ונשמתו; מהתורה הקדושה הוא שאב את הכל!"

ראיון מקיף ובלעדי עם הגאון רבי אהרן יוסף אויערבאך שליט"א, בנו וממלא מקומו של גאב"ד טבריה זצוק"ל ברכנות העיר

הרב משולם אינדורסקי

במאור פנים ובענוות חן שורשית, זכינו לשעה ארוכה של שיחת עומק מטלטלת - בעיצומם של ימי השלושים - בחדרו ובמחיצתו של הגאון רבי אהרן יוסף אויערבאך שליט"א, בנו וממלא מקומו ברכנות העיר טבריה, שניאות להטעימנו ממסכת החיים של האב הגדול זצוק"ל.

זה ספר תולדות

שמו של הגאב"ד זצוק"ל, רבי אברהם דב', שהפך למושג מזה שנות דור... על שם מי נקרא?

אנו מציינים שמועה הגורסת כי סבו זקנו - אבי סבו ר' חיים לייב - נקרא אברהם דב ע"ש הגה"ק רבי אברהם דב מאווריטש בעל המחבר ספר בת עין מלפנים ראב"ד זיטאמיר ולאחמ"כ התיישב בצפת, ושם מנוחתו כבוד, ואותם האומרים כן יודעים לציין שהאלטער זיידע, ר' אברהם דב, נולד כט"ו שנים לאחר פטירת הבת עין, ולדבריהם על שמו נקרא.

לא שמעתי על כך מעולם, והאמת היא, שלזקנו רבי יעקב יוסף מפולנאה בעהמ"ח תולדות יעקב יוסף, היה חתן אשר שמו היה רבי אברהם דב אויערבאך מחמלניק והוא אבי משפחת אויערבאך ועל שמו נקרא ר' אברהם דב אבי הסבא הגרחי"ל, וכן אבא נקרא על שמם.

אנו מבקשים לשמוע עוד על היסטוריית המשפחה המפוארת...

אבא זצ"ל היה אומר שלאחר פטירת אדם גדול, בכל פעם ששמים לב לדבר נוסף שנחסר מאתנו בעקבות פטירתו, יש לחזור ולקרוע... וכדאמרין בגמ' ברכות "אכתי ברכתא דמזונא לא גמרינן", ואני בעניותי

בסיום השנה תדע את כל המסכת בעל פה". המשיך אבא ואמר: "כשהייתי אני ילד, בהיותי בן 11, היה עלי להבחין גם על מסכת בבא קמא וגם על מסכת קידושין, אבל ממך אני מבקש רק את קידושין..."

לפני חג השבועות בהיותי ילד, פנה אלי אבא: "לקראת שבועות, חושבני שמתאים שתדע בע"פ את משניות מסכת ביכורים, זוהי הכנה טובה לשבועות", לאחמ"כ בליל שבועות פנה אלי אבא "נו, למדת משניות ביכורים?", משעניתי בחיוב, אמר אבא "נו, בא נשמע אותך", וכשהגעתי לפרק אנדרוגינוס אמר לי "על זה אני מוותר לך" (כידוע פרק זה למרות שנדפס אינו מהמשנה אלא תוספתא)...

מהיותנו פעוטות, חיינו בצל העובדה שאבא שלנו הוא "רב" חשוב, ולא רק משום זאת, לא היה לנו נסיון בענין זה של "מורא אב", אלא בעיקר משום שכולו היה אומר כבוד של תורה, ולכן עז היה חפצנו לגרום לאבא נחת רוח. מגודל הכבוד ועוצמת המורא מאבינו, חישבנו דרכינו ומעשינו באופן שאבא יהיה מרוצה. כך ביושבנו סביב שולחן השבת בראשות אבא, כשחפצתי לשאול דבר מה, הפכתי את הדברים בראשי כמה פעמים בטרם אפצה פי...

האם פעלתם כך משום שחששתם מביקורת...?

חלילה וחס, מה שייך ביקורת, הייתה זו יראת הרוממות. ומשום כך לא העזתי מעולם לשאול את אבא על עברו, ועל כן כמעט כל המידע שיש בידינו אודות עברו, זהו רק ממה שסיפר הוא מעצמו או ממה ששמענו מאחרים.

בשעתו כשנסעתי מטבריה כבחור, ללמוד בירושלים, סבלתי רבות מבחילות תוך כדי נסיעה, ואז סיפר לי אבא, "גם אני כשנסעתי מירושלים ללמוד בשיבת סלבודקא בב"ב, סבלתי ג"כ מבחילות בנסיעה, ופעם בעת הנסיעה, פגשתי

ובבינה יתירה כאשר באמנה איתו. יתירה מזאת ניתן לומר, שמעולם לא חונכנו ע"י אבא, משום שבעצם הוותו, כדמות של ת"ח עצום, ואישיות רבנית חשובה אשר כל סדר יומו נסוב סביב לימוד התורה וקיום המצוות, אלו היוו עבורנו דוגמא אישית, כך שאפנו לגדול, ובאוריה זו עוצבה אישיותנו.

אבא כמעט לא הוצרך להעיר על התנהגות שאינה נאותה, וזאת כאמור, כי היה ברור לנו לחלוטין מה דעתו של אבא על כל מעשה. כאשר חפץ אבא לגרום לנו להמנע מדבר מסוים, או להיפך, היה אבא בפקחותו מספר לנו מעשיה נאה אשר מתוכה ניתן להבין כיצד יש לנהוג, או לחילופין היה אבא מספר, "בהיותי צעיר, היינו נוהגים כך וכך", ודי היה לנו בזה.

בזכרוני, שאבא שוחח עמי בהיותי ילד בת"ת 'אור תורה' בטבריה כשעליתי ללמוד בכתה ח', והוא אמר לי אז, "השנה אתה לומד מסכת קידושין, הייתי שמח אם

"אכתי ספר יוחסין לא גמירנא", אינני מתמצא בתולדות המשפחה מעבר לנאמר, וזאת לעומת אבא אשר גם בענין זה היווה אוצר בלום, וכל ידיעתי בענין, הוא ממה שאבא כתב את ייחוסנו בצורה מפורטת.

"ממך אני מבקש רק את מסכת קידושין"...

נחפוץ לידע, למה חנך אביכם, וכיצד חנך?

החינוך בבית אבא היה שאין דבר חשוב בעולם מלבד התורה הקדושה - הוי אומר להיות תלמיד חכם - וזולתה הכל כאין ייחשב. אבא הצליח ליצור מצב, שהיתה בבית תחושה והבנה חד משמעיים שמי שאינו יודע חלק בתורה, אזי אוי לה לאותה בושא...

באופן כללי החינוך של אבא היה בעקיפין. אך תמיד אבא חנך בחכמה

בבעל החזון יחזקאל שהיה ראש הישיבה בסלבודקא, והוא סיפר לי שגם הוא בצעירותו סבל מדבר זה בזמן נסיעות...". כמובן שלולא שהיה אבא מעצמו פותח ומספר מעצמו דבר זה, בודאי לא הייתי שומע זאת.

האמת שאדם לא רואה את עצמו... אבל בשנה שעברה כאשר זכינו לחתן את הבת למז"ט, סיפר לי לתומו החברותא רבי מאיר שפירא, שישב לצידו של חמיו הגאון רבי דוד מילר, ותוך כדי שיחתם פנה הגר"ד לחתנו באומרו, "מעודי לא ראיתי בן העומד לפני אביו ככזו אימה ויראה כמו שר' אהרן עומד לפני אביו".

כידוע, נחליתי אשתקד במחלת הקורונה ל"ע, ואך בחסדי שמים בניסים גלויים נחלצתי מן המיצר מאפילה לאור גדול. והנה לאחר שנרפאתי קבלתי מכתב מדודתי הרבנית בורודיאנסקי תליט"א, וכך היא כותבת: "...אשתך אותך מהרהורי ליבי, מעת שהתבשרנו על הבשורה כמובן שהתפללנו, התחזקנו בכל מיני אופנים ועננה רבצה עלינו כל הימים, באותם ימים חשבתי והערתתי לבורא עולם על הזכויות הרבות שלך שיעמדו לך לעת כזאת, אך תמונה אחת לא משה ממני כל הזמן, והוא הריקוד המיוחד שלך בכל החתונות המשפחתיות, במיוחד לשמח את אבא שלך מולו רקדת ריקוד של מצווה בכל הכוחות בעוז ותעצומות ובשמחה גדולה, היה נראה תמיד שעליונים ששו ותחתונים עלזו...". כאמור, תמיד עמדנו מול אבא באימה, ואף כשאבא מעצמו היה מתבדח עמנו לא הרשינו לעצמנו להיגרר מעבר לזה.

וכל זאת למרות שאבא הקרין משמחתו על כל סובביו, והכל חשו באהבתו הגדולה כלפיהם. תדיר היתה סביבו תחושה של חיות ורעננות בהיותו שופע דברי תורה וחכמה מלאי ברק ורעננים מעסיסיות... עד שלא היה ניתן לשבת לידו בדומיה, וכאשר הייתי יושב עם אבא, אם נוצר מצב שהשתרר שקט ממושך, היה הדבר כמו

אות עבורי שעלי לקום ולהיפרד. כל דבריו התייחדו בשילוב מעניין של רוממות עם שמחה, אשר התמזגו זה בזה בהרמוניה נפלאה, אך כאמור למרות חביבותו הרבה של אבא, ולמרות נעימותו הכובשת כאשר כל לב נמס לידה, עם זאת, לא יכול אבא להסתיר את גדלותו העצומה בכל קנה מידה, לא ע"י חיוכו הנלבב, ולא בשום דרך אחרת, ויראתנו אותו היתה מכח "את ד' אלוקיך תירא - לרבות תלמידי חכמים".

שמחת חיים של רוממות

אכן רבים מדברים על השמחה והרוממות ששררו במחיצת הרב זצ"ל. מהיכן זה מגיע?

תמיד שמחתו של אבא היתה מתוך השגה רוחנית, ולא כשמחה בעלמא. לפעמים אנו רואים אדם רוקד ושר, אבל יכול להיות ששמחתו באה מרגליו עמם הוא מקפץ, והם מקור "שמחתו", אך שמחה אמיתית, היא זו הבאה מן הדעת.

ההבדל ביניהן, שאדם אשר שמחתו מן העליונים, אזי מדביקה השמחה את כל סביבותיו בעלותה על גדותיה, ואילו שמחה חיצונית אינה משפיעה על הסובב... כאשר ניתן לראות שאדם דופק על גב חברו או עושה פעולות אחרות לעודדו ולעורר שמחה, אין זה בא משמחה פנימית. וזהו שראינו אצל אבא, שבאומרו דבר חכמה, או אפילו למראה שטיקל בספרו, היו הכל שמחים, ונתקיימו בו המעלות שמנו חכמים בלומד תורה לשמה "משמח את המקום משמח את הבריות", וזהו משום ששמחה שיש בה ממש היתה שמחתו, וממקור החכמה והדעת באה לו.

בענין זה שמעתי תיאור ממישהו שלמד בשעתו ב'מעלות התורה', איך היה נראה הסבא הגרש"ז בעת בא אבא לבקרו והלכו יחד לבית הכנסת... איך שהיה הגרש"ז נתון אז בשמחה ורוממות עד אין שיעור, והשמחה הזו הייתה מן המעיין הנובע מלבו של אבא, שם מקורה.

נבקש לשמוע על עמל תורתו...

לכל אדם יש את המבנה שלו. ישנם כאלו שבעמלם בתורה, מתנדנדים המה אל מול הסטנדר בחזק רב, כזאת לא ראינו אצל אבא מעולם. אצל אבא ראינו עמקות הדעת עד אין שיעור בכל עת וזמן, ובכל מצב ואופן, תדיר היו מוחו ולבו והגיונו תפוסים בדברי תורה, וזאת, למרות שהשתרגו על צוואריו עול הרבים.

בזכרוני כד הוינא טליא כך התנהל סדר יומי: בשעה 9 בבוקר המתניה לאבא מונית מחוץ לבית, כשנסא לבית הדין שם שימש כדיין וכאב"ד, ובשעה שלש בצהריים אבא היה שב, פעמים שהיה שב מביה"ד היישר לביהכנ"ס, ופעמים שהיה מגיע הביתה לביקור קצר, ומשם יורד היה אבא לתפילת מנחה, כשלאחמ"כ התעכב שם מספר שעות על הגמרא והשולחן ערוך, ובין לבין הגיעו אנשים עם שאלותיהם. בשעת ליל שב אבא לביתו, וגם שם ענה והתייחס לכל שאלה טלפונית עד השעה 12 בלילה.

אבא גם הרבה ללמוד תוך כדי שכיבה, היה לו כסא ליד הספה, עליו מונח שו"ע בפורמט קטן, וערימת ספרים הנצרכים לו, כך ניתן היה לראות את אבא שעות

ארוכות כשהוא שוכב על הספה ותלמודו בידו בריכוז מוחלט ובאהבה אין קץ, "וירא מנוחה כי טוב... ויט שכמו לסבול".

וכל זאת שלא לפי סדרים וזמנים קבועים, אלא תמיד, בכל עת ובכל שעה. בין העיון בשו"ע ובשו"ת, לבין כתיבת חידו"ת והכנת שיעורים, השיב אבא לשואליו דרך הטלפון. לעיתים רחוקות כאשר הרגיש אבא שאיננו מסוגל כעת לענות, היה מסתגר בסלון ושוקע בתלמודו כשהוא מבקש שלא להרים את הטלפון.

התפרסם בעבר בעיתונות ראיון עם אבא, בו הרחיב אבא לתאר את ההבדל בין אביו הגרש"ז לבין סבו הגאון ר' חיים לייב זצוק"ל, וכך אמר: "אבי הגרש"ז הי' דייקן שקול ומדוד ואיש סדר למופת עם משמעת ומשטר עצמי חזקים להפליא, ואילו סבא הגרש"ל היה בעל נפש סוערת ודבר זה השפיע על כל פעולותיו ותהלוכות חייו ובאופן המנוגד לחלוטין לצורת חייו של בנו הגרש"ז, כאשר לגרש"ז היה צורך במאמץ מיוחד בכדי להתאים עצמו לחיות בצל אביו... ולכבדו כראוי..."

במידה מסוימת אבא, באופיו היה חצוב מסבו הגרש"ל, כי אבא חי עם נפש סוערת, וכמו"כ הוא לא היה מטבעו איש סדר, ועם היות לו סדר יום, לא היה אבא אדם של "זמן". לשם דוגמא, אם אבא היה באמצע הכנת "שטיקל תורה", או אז היו כל שאר הדברים זזים אחר כבוד אל מעבר לפינה. וה'שטיקל תורה' ממלא כעת את כל חלל עולמו, כשכל חושיו, מבועי שכלו וכל הוויתו, שם הם נתונים. וכן מתוקף היותו משועבד לציבור, ממילא לא היה מקום לזמנים קבועים. כמובן שכל אחד סדר יומו מורכב איכשהו מסדרים קבועים, שיש שעות קבועות לתפילה ושעות קבועות ללימוד והיו לו השעות הקבועות לבית הדין, וכן לכל עניניו, אך בכללות הוא לא היה איש של זמן.

במידה מסוימת ניתן לומר שבזה דומה היה לאחיו הגדול רבינו בעל הדרכי שמואל זצ"ל...

אכן, בזה היו דומים, בכך ששניהם לא היו דומים לאופיו של אביהם, אלא לשל זקנם, אך יש לדעת שבכדי לנהוג

כך, יש לראות שאדם באופיו מתאים לכך ושכח שיקלו חזק ובהיר דיו. וביותר אצל הני תרי אחי ראינו דבר מופלא, אשר כל תהפוכות החיים ועסקי הציבור והיחיד ושאר מפריעים, לא פגעו בכי הוא זה מעמל תורתם, וכמו היו להם לכל אחד שתי לבבות ושני מוחות... אבא הספיד את ר' שמואל זצ"ל שבכל המצבים הוא לא איבד את ה"שמעתא בעי צילותא", וזה ביטא בעצם גם את מהותו שלו.

כאמור אבא לא יכול היה מצד אופיו לקבוע שעות מענה טלפוני, אלא כל מי שהתקשר בכל עת, זכה למענה, לבד מאותם מקרים בהם הרגיש אבא כי איננו מסוגל לכך, אז ניתק את הטלפון, או שביקש שלא ירימו את השפופרת, אך גם בזמנים אלו אם נקש אדם על דלת הבית ושאלה בפיו, לזאת לא סירב אבא מעולם. אך אבא גם ידע לחנך... גם ראיתי מעשים באנשים שצלצלו בשעת ליל מאוחרת מאד על ענין של מה בכך, וכשאבא ענה לטלפון הוא אמר לאיש מהעבר השני כך, "כעת לא תקבל תשובה על שאלתך, משום שאין זה מדרך הנימוס לצלצל לאנשים בעת ליל כה מאוחרת היות והשאלה לא דחופה".

והאמת היא שדרך הנהגתו של אבא, כמו גם כשרונותיו, אינם ניתנים לחיקוי כלל.

המיית הלב הגדול – "אשר קדשנו במצוותיו..."

ידוע היה כבעל רגש עצום, כיצד בא הדבר לידי ביטוי בעת קיום המצוות, שם נותנים בעלי הרגש אופי מיוחד למעשיהם...

כל מצווה שאבא קיים לוותה בשאגת לב אדירה, כך היה כאשר קידש אבא את השבת על היין, דומה היה כמו שהבית רועד, כשברך אבא 'אשר קדשנו... להדליק נר של חנוכה', היה קולו מהדהד ברמה מקצה הרחוב ועד קצהו... וכך בכל מצווה שקיים, היה זה בבחינת: "מתוך הסנה, והסנה בוער באש". ועם זאת נעשו המצוות בשמחה ובחדווה עילאיים.

אבא היה רגיל לספר על רבה של טבריה הג"ר משה קלירס (אשר אבא עצמו לא הכירו, רק שמע על כך מזקני טבריה) ששימש כבעל תוקע, ולאחר שהיה מברך קודם התקיעות, היה רועד בכל גופו כשהשופר בידו, ומעוצם ההתרגשות והרעד, לא עלה בידו לקרב את השופר לפיו בכדי לתקוע, עד שעבר השופר לאדם אחר מהמתפללים שיתקע בו כדין.

ואף אנו נאמר על אבא, אשר נהיה בעל תוקע לאחר פטירת הבעל תוקע הוותיק של טבריה ר' שלמה גולנינסקי זצ"ל, ובמשך השנים היה אבא מברך בר"ה קודם התקיעות,

חבויקה ודבויקה בך

מיכאל זכרון מיוחד

אב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם רב אישיבא"ר זצ"ל
ע"כ תרומת השפ"ב – כמילת שלשים ימים וזקני

ידו בשמחה וברגש בהתפעלות, התלהבות וחמימות.
נמצאת למד, שכל תופעת הרגש שניכרה אצל אבא, מקור נביעתה, במי מעיין הדעת שפיכה במוחו, ומכאן, שהרגש המרובה שאפיין את קיום המצוות אצל אבא היה בבחינת "גילוי דעת"... ובחז"ל מצינו שר"ע כשהיה קורא שיר השירים היו זולגות עיניו דמעות, "שהיה יודע עד היכן הדברים מגיעין", והן הן הדברים... אלא שסבא הגרש"ז זצ"ל ידע להסתיר את ה"עיניו זולגות דמעות" והבנים שלו לא כ"כ הסתירו.

החכמה תחיה בעליה

ממה שזוכים אנו לשמוע, אור החכמה והדעת שזרח ממנו בא לידי ביטוי בכל תהלוכותיו כאשר חותם של דעת טבוע היה על כל דיבור והנהגה מעשה ומחשבה, ונדמה ששכלו והבנתו היוו את המקור והשורש ליסוד בנין אישיותו.

אמת לאמיתה, השכל היה עבור אבא כלי העבודה הנצרך והשמיש ביותר בכל המעט לעת ובאמת, כלי זה היה אצל אבא משוכלל ועוצמתי בהיותו גאון עצום מבטן אמו ומעיינות חכמה אינסופיים נבעו ממנו. שמעתי מעורכי כתביו של הגר"ש שבדרון זצ"ל, שישנו אדם אחד עליו מתבטא הגר"ש בכתביו "הגאון האמיתי" וזהו על אבא, (הגר"ש היה דוד של אבא, וגם הוא משכונת שערי חסד), ואת זאת קלט כל מי שזכה לשמוע ד"ת מאבא, אשר מלבד הגישמאק והעסיסיות בהם נאמרו הדברים, הרי מן הדברים זרח אור חדש ובהיר.

יורשה לנו לשאול, כה הרבה עשה ופעל, בכמות ובאיכות... ממה שאבא הוא סיפוק וכוח יותר מכל?

מ"שטיקל תורה" טוב, שאבא אבא שמחה וסיפוק עד אין סוף. דבר לא תפס מקום בבתי גוואי של אבא, מלבד התורה הקדושה משוש חייו עליה התרפק באהבת עולם בשמחת הלב וחדוות הנשמה.

מאז היותו כבן כ"ב שנים, היה אבא "ראש המדברים בכל מקום", ומגיל זה כבר קיבל כבוד מלכים, כאשר היו מנשקים את ידו, ומתכבדים בו כסנדק בכל עת מצוא, קולו נשמע ברמה בעתות שמחה ולהבדיל בעתות צער, אבא ערך אינספור חופות כמו גם גיטין, ומכל אלו ועוד, דבר לא הסעיר את נפשו.

לעומת זאת "שטיקל תורה" טוב היה מנענע את אבא מקצה לקצה משמחה וטוב לבב, ומסעיר היה את כל חדרי נפשו ורוחו ונשמתו, וממנה, מהתורה הקדושה, שואב היה אבא כוחות ואורך רוח לסבול את עול הציבור.

ומאותה חדות דאורייתא, משמחה זו שמלאה חדרי רוחו, ממנה הושפע שפע שמחה על כל סובביו, כל מי שפגש בו חש בזה וקלט מן הבושם הזה וזהו שנאמר החכמה תחיה בעליה.

אנו מעירים, שמדמותו של האבא ניתן ללמוד שכוחה של החכמה לחיות בעליה

ירושלים, בעיקר משכונת שערי חסד בה גדל, וכשם ששאף אבא אל קרבו את אויר ואירת הפסגות של ירושלים של מעלה, משם ינק הנהגות קודש וכל מילי דמיטב, כך גם קיבל את מסורת התפילה וכו'.

ומהיכן מגיעה נביעת מעיין הרגש אשר בו התברכו הני תרי אחי, ה'דרכי שמואל' וה'פתחי אברהם'...?

כנראה שמקור הרגש הוא כאמור מהסבא הגרש"ל. אם כי שגם הסבא הגרש"ז היה "בעל רגש" אמנם לא באותה מידה כאביו ובניו, אך עדיין היה "בעל רגש" אלא שאצלו הרגש היה מוסתר, וזאת משום שלטון הסדר הקפדני שהשליט על עצמו. ומעבר לכך לכל אדם יש את מבנה נפשו המיוחד לו אשר כולל בתוכו תכונות עמם נברא, לצד תכונות אשר סגל לעצמו במהלך ימי חייו, והנהו תרי אחי היו גם בעלי נפש רגשנית מטבע ברייתם.

אבל לכנות את אבא כבעל רגש זהו עיוות... הרגש הגיע אצל אבא ממקור אחר. אדם אשר ישמע קודם עשית מצוה מן המצוות, איזה דבר חידוש נפלא על המצווה אותה הוא עומד לקיים, אזי ד"ת זה יאיר ויעיר את חביון סתרי לבבו באור בהיר, ודבר זה ישפיע באופן ישיר על צורת קיום המצווה שלפניו וזהו א"כ הטעם שחסר לרבים את הרגש והרוממות בקיום המצוות, משום שאינם יודעים את עומק ענין המצווה וטעם הציווי עליה, על כן אין להם שייכות למצוות.

לא כן אדם כאבא, אשר חי היה אצלו עומק ענינים של מצוות וטעמן בהלכה ובדרוש יחד עם רוממות רוח ונפש, אלו כאלו, גרמו לכך שהמצוות כולן נעשו על

שיכול היה לעשות בעצמו, שנים רבות היה אבא בעל קורא בבית הכנסת, והקריאה שלו הייתה בחינת אהבה בתענוגים... גם בקריאת מגילת אסתר היה אבא משמש כבעל קורא, וברכות המגילה וקריאתה היו אצלו מעמד כביר ורב רושם אשר קשה לתארו במילים.

היה מרגלא בפומיה שברכת המצוות היא דאורייתא, וזאת, משום שהברכה על המצווה מבטאת את השמחה במצווה, והלא חיוב שמחה במצוות הוא מדאורייתא וכמבואר ברמב"ם סוף הלכות לולב, מהפסוק תחת אשר לא עבדת וגו' בשמחה ובטוב לבב, ובברכה, אומרים אנו "אשר קדשנו... וצונו", וכי מצינו עבד המודה לאדונו על אשר צוהו? אלא שדבר זה בא לבטא את שמחתנו בהיותנו מצווים, ובקיום המצווה עצמה.

וזהו שראינו אצל אבא את השמחה וההתרגשות במצוות ובברכותיהן, ולגודל עוצמת מעמדות אלו, אין בי היכולת, כמו גם את כחות הנפש הנדרשים, בכדי לתארן...

כך היה בקיום כל המצוות במעגל השנה, מצות וארבע מינים, וכך גם היה במצוות המצויות כדוגמת הנחת תפילין, ואפילו בשנותיו האחרונות כאשר לא היה מסוגל להניח בעצמו היה ניתן לראות ולשמוע את האופן בו הוציא את הברכה מפיו, אשרי אוזן שמעה זאת, אשרי עין ראתה זאת. כך ניתן היה לחוות בעת שבירך ברכת המזון... וכל מצוה ומצוה.

מהיכן היתה המסורת לצורת התפילה והניגונים המתלווים?

את אלו הכיר מימי עלומיו בעיה"ק

וכמעט מעולם שלא עלה בידו להשלים תקיעה שלימה, כאשר לאחר מספר נסיונות, עובר היה השופר לאיש אחר מהמתפללים אשר מוציא את הציבור ידי חובת תקיעת שופר, וזאת, למרות שכשהיה תוקע בבית היה אבא תוקע סדרות שלמות באופן חלק ויפה על הצד היותר טוב, אלא שבשעת חיובא, בזמן בו יש לקיים את ציווי הבורא בפועל, או אז, היה לבו הטהור של אבא מלא ועלה על גדותיו יחד עם המיית הנפש, ומעוצמת תוקף היראה בשעה זו ויקרת רוממות גודל הזמן לא היה אבא מצליח לתקוע.

היה מעורב כאן גם אימתא דציבורא? לא ולא, בלתי לד' לבדו. אף פעם לא ראינו על אבא איזו אימתא דציבורא, בשום מצב.

אבא היה גם בעל תפילה נפלא... באמת אומר, שכל בעלי התפילה ששמעתי, ואפילו בעלי הרגש ואמני הנגינה המוצלחים ביותר, אינם אף בבחינת משל לתפילתו של אבא. ואף בעולם הנגינה היה לאבא יד ושם, בשבת מברכין היו באים אנשים מבחוץ בכדי לשמוע את אבא מברך ברכת החודש, אשר היתה נאמרת מתוך רוממות וערכות מופלאה.

כמו כן נאמרו על ידו ברגש רב ובלב הומה תפילת טל ותפילת גשם, כאשר נפשו משתפכת בזעקה מתנגנת, "זכור שנים עשר שבטים... תולדותם נשפך דמם עליך כמים...", השתנק קולו של אבא ולא יכול היה להמשיך יותר עד ששב לעצמו וזעקתו החרידה את העיר טבריה כולה - "תפן כי נפשנו אפפו מים".

אבא לא ויתר על שום דבר שבקדושה

גם במצב בו נאלץ בעל החכמה להתעסק מתוקף תפקידו באינספור עניינים שחלקם נושקים לענייני חולין...

אבא היה כולו חכמה, בזה היה ראשו תפוס תדיר בין בדברים שהתחדשו לו עצמו ובין ממה ששמע מאחרים, ואפילו על תוספת קטנה על חידוש שנתחדש בעבר, היה אבא שמח ועולז כמוצא שלל רב, וגם בעסקו בעניינים שונים לא חדל מוחו מעסק התורה, תורת אלוהים בלבד לא תמעד אשוריו. זה היה האיש, וזה שיחו.

קשה כארז... – מתקיפי ארעא דישדאל

אם יורשה נבקש לשאול, האם ניתן להצביע על דבר מסוים, אשר כילדים בבית אבא ידעתם, שדבר זה אם ייעשה, בכוחו להוציא את אבא משלוותו?

לא עולה בזכרוננו מקרה שבו הוצאנו את אבא משלוותו, היה לנו אימה ויראה מאבא, ולא עלה על דל מחשבתנו לגרום לו צער, אך אם אתה שואל בכללות מה היה מוציא את אבא משלוותו, התשובה היא באופן כללי כאשר נחשף אבא למעשה עבירה, שם היה ניתן לראותו כועס עד כדי "שבירת הכלים". בענין זה אציין את אשר אירע לפני שנים, כאשר נכנס אל אבא אברך ושוחח עם אבא על אותו הענין, כשתוך כדי הדברים, הבין אבא שאותו אברך נכשל ע"י שנהג לעצמו היתר למרות שאבא פסק לו לאיסור (אינני יודע בבירור מדוע נהג אותו אברך נגד מה שפסק לו אבא, אם משום שרב אחר הורה להיתר או מאיזו סיבה שהיא). יכולני לומר ששאלות שכאלו לא שמעתי מעודי מפיו של אבא, "וינועו אמות הסיפים מקול הקורא... אתה עובר על כרת" זעק בנהמת לבבו, "רצונך שאקח על גבי את עוונותיך?!"...

מקרה דומה אירע כאשר היה רב באחד היישובים הסמוכים לטבריה שהיה ממלא טפסי מכירת חמץ עבור בני יישובו כשעליו להביאם לאחמ"כ לאבא בכדי שיבצע את המכירה בפועל, והנהג באחד השנים הופיע אותו רב אצל אבא כשהטפסים בידו, אך כשהגיע לאבא, היה זה לאחר שכבר מכר אבא את החמץ, וגם במקרה זה חזר על עצמו אותו תרחיש, כשאבא שואג עליו... איך יכול לקרות לרב דבר כזה... לאחמ"כ הודיע לו אבא, "דע לך שבגללך אנשי יישובך לא זכו למכור חמצם לנכרי כדין בשנה זו, וממילא נאסר עליהם להשתמש וליהנות מן החמץ לאחר הפסח כדין חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח", נמצא א"כ שבני ישובך נפסדים ממון בגינך, ואתה א"כ תשא באחריות הממונית, כי מכיון שקבלת ממון עבור המכירה, נמצא א"כ שהנך שומר שכר".

וכך היה תדיר כשהיו פרצות בחומת הדת, ברחבי העיר, אבא היה מרעים בקולו על האחראים לכך עד שהיו מתפקקים חוליותיהם... מפחד ד' ומהדר גאווה.

ככלל, "התברכה" טבריה וסביבתה באנשים מסוגים שונים, והרבה שאלות שאינן מקובלות אצל רבנים אחרים כלל,

וזאת, משום שדמות פניו הק' השרו אדירת הערצה והכנעה, וכך, שמשו בערבוביאי יראת כבוד עם הערצה, יחד עם אהבה ונעימות אצל כל מכריו של אבא. רק כך יכול היה אבא לנהל את ענייניה של העיר טבריה על כל אשר בקרבה, בהיותו גברא דמסתפו מיניה יחד עם השילוב הנ"ל, יחד עם כל התיאור הנ"ל תחושת שדמותו של אבא לא כ"כ ניתנת לתיאור למי שלא הכירו, הטבריינים זכו לכך...

ליבו לב כל העם – עין טובה

אביכם ישב כל השנים בטבריה, ולא כראוי לו בכבודו של עולם, בירושלים וכדומה...

מעשה שהיה – שמעתי מאחי שסיפר לו אברך אשר הוא אחד מבעלי המעשה – בשני בחורי ישיבה שהזדמנו לטבריה ובהיותם שם, נכנסו לאבא, וכרגיל נתבשרו השניים מניחות חכמתו ומצוף אמריו, עד שיצאו מכליהם מהתפעלות מרוב עוצם עשרו הרוחני. אחד מהם שהיה בחור נבון, פנה לאבא ואמר לו, כעת מבין אנוכי מדוע כבוד הרב שמוצאו מירושלים, אעפ"כ אינו מתגורר בה אלא דווקא בטבריה, שהרי אמרו בגמ' (פסחים ח:): א"ר אבין ב"ר אדא א"ר יצחק מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים כדי שלא יהיו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לאכול פירות גינוסר בירושלים דיינו נמצאת עליה שלא לשמה. כיוצא בו א"ר דוסתאי ב"ר ינאי מפני מה אין חמי טבריא בירושלים כדי שלא יהיו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לרחוץ דחמי טבריה דיינו ונמצאת עליה שלא לשמה.

וכך אמר לאבא אותו בחור, "אילו היה כבוד הרב בירושלים, היו עולי רגלים

אומרים אלמלא לא עלינו אלא בשביל הרב אויערבאך דיינו"..." וכשמע זאת אבא נהנה מזה טובא, ואז פנה אבא לבחור ואמר לו: "הווארט שאמרת מעולה הוא, אך דע לך, שכל דברי שאני מוציא מפי, מטרה אחת לי, והיא להוסיף יראת ד'" והרי זהו ג"כ טעם העליה לירושלים "למען תלמד ליראה" וממילא אין מקום לדברך אלו...". וכך באמת חוונו אנו, וכל רואי פניו, שכל דיבוריו כיוונו לרוממות הדעת לאהבה וליראה את ה' וכך באמת היה המציאות, כי למקומות אלו אליהם כיוון הוא, לשם הובילו דבריו את שומעיהו ומעולם לא נשמעו מפיו מילות ביטול או ביקורת על מאן דהוא שאיננו מספיק לש"ש וכד' וכדו' אלא רק להיפך כל דבריו כווננו רק למעלה למשכיל, ומיוחד היה אבא בדרשו בשבחן של הבריות, ואפי' המעשה הפעוט ביותר זכה ממנו לשבח והודיה, כך הדבר גם בדברי תורתו הכתובים עלי ספר אשר כל רואה יראה אין דבריו מלהיבים לאהבת תורה אמיתית ולשמחה של מצוה.

אנשים מספרים הרבה סיפורים מרגשים על היחס החם שקיבלו ממנו...

הזכרנו כבר בהלוויה את מידת עין טובה שהיתה בו, אשר גם בזה היה אבא יחיד הדור ממש, וזאת, על אף היותו בעל חוש ביקורת מפותח וברגע כמימריה אף תפס את החסרון, ולמשל כשהביא מחבר ספר חדש לפניו את ספרו, אזי אף אם היה הספר עב כרס ומרובה דפים, די היה לאבא בעלעול בן רגע, וכבר ידע להצביע על הטעון תיקון, והיה אבא אומר למחבר הערה שהיתה גורמת לו לזקיפת גבה בהשתאות ממהירות תפיסתו של אבא, וביודעי קאמינא באחד שחיבר חיבור שלם על ספר תהילים רב האיכות והכמות, ומלא וגדוש מזן אל זן בכל מילי דמיטב בדרוש וברמז, ויראת ד' היא אוצרו, והנה בבואו לפני אבא עם ספרו החדש, לאחר עיון קל פנה אבא למחבר ואמר לו: "אכן, חיבור נאה חיברת, רק יש להעיר שמתוך דבריך מתקבל הרושם שהיצה"ר הינו תכונה בנפש האדם, כמו "תאוות", "כח הרע", "נטיית שליליות", ולא היא, כי היצה"ר זהו מלאך, וכבר אמרו חז"ל "הוא השטן הוא היצה"ר, הוא מלאך המוות" (בבא בתרא ט"ז). וזהו ממש כח שמימי, ולא נטיה באדם גרידא ומהערה כזו, נדרשת עריכה מחדש לכל הספר כולו", ונקל להבין, שלולא אבא שהחכימו בהערה זו, לא היה המחבר שומע הערה זו מאף אדם אחר... כי אבא ניחן בעין חודרת עד עומק השיתין, כך קלט אבא על אנשים.

ובמקום ביקורתיות שם אתה מוצא גדולתו, כי על אף שבחן בעין חודרת את החסרונות, מדת עין טובה היתה פי מאה מהעין החודרת, ותמיד ראה אבא בכל אחד את יופי נפשו ויקר תפארת מעלותיו, וביחס אליהן לא נחשבו

חבויקה ודבויקה בך

מסיף זכרון מיוחד

אב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם רב אישיבא זצ"ל
ע"כ רב הסיני חטפ"ב – כמילא שלשים חמשים וקצת

בעיניו חסרונות האחר למאום, ורק כשהיה בכך צורך אמיתי ותועלת, אז השתמש בכח ראייתו החודרת.

ועזה כמוות היתה אהבת אבא לבניו של מקום, עד שפעמים רבות היה מנשק את גב היד של מי שמצא בו איזה מעלה טובה, ולולא אהבת ד' שיקדה בו לא ניתן להבין זאת שאדם במעמדו ובגילו ינשק ידים של מאן דהוא, ואף אני הקטן, בושתי ונכלמתי בכל עת שנשק לי אבא על ידי, אך לגודל המורא לא העזתי לעשות לו כמעשהו.

כך ניתן היה לראות בהספדיו, ובמכתבי תנחומין והערכה שיצאו תחת ידו, אשר כולם כאחד מעידים על טוב עינו עד להפליא, אבא היה ספדן אשר דורות לא היה דוגמתו, וזה מגודל טובת עין ללא מצרים, וכן יש ממנו הרבה אגרות תנחומין שבכל אחת מהן רואים את יחודיותו וטביעת עינו בהגדרת המעלות של הנפטר. בענין זה שח לי אחד מגדולי הרבנים שלאחר פטירת אביו שהיה מגדולי הדור, קיבל מכתב תנחומין מאבא, "כמה טוב שאביכם לא בא בגופו לנחם, כך זכינו למכתב נפלא שנשמר לנצח" ... מדת עין טובה שבו ניכרת בין היתר בהספידו את חבריו בני גילו, ובמכתבי התנחומין שכתב למשפחתם.

לפני כשנתיים פגשתי יהודי ת"ח חשוב המתגורר בעיר ב"ב מחבר ספר חשוב, וכה היו דבריו כשפניו קורנות ורגש חמימות דקדושה מציף את לבו, "זה עתה אני שב מביקור בטבריה בהיותי שם נכנסתי אצל אביכם שם התקבלתי במאור פנים ובחביבות שלא הכרתי, עד שהרגשתי כמו שאני טובל בים של אהבה - אהבת תורה

- ואהבת הבריות שבאה מכוחה, וכשפתח אביכם פיו בחכמה היו הדברים שמחים כנתינתן וזיו נוגה להם כמראה הברק ובצאתי את הקודש חשתי כמאמר הכתוב... וימינו תחבקיני... יצאתי ממנו ושללי בידי, ספר פתחי אברהם - תורה שבכתב, ותורה שבע"פ, מכל מילי דמיטב, וכשבאתי הביתה ראיתי שכל התורה של אביכם היא כולה שירה, ממש שירת התורה".

והנה לאחר תקופה קצרה, ממשיך ה"ח הנ"ל ומספר, מוצא אני בתיבת הדואר מכתב מטבריה, בפותחי אותו נדהמתי לגלות שאביכם מבקש ממני מחילה, כי לאחר עיון נוסף בספרי, גילה שהכתוב הינו ת"ח גדול יותר משחשב בתחילה כשבאתי אליו, וא"כ נמצא, שלא כבדני כראוי למעמד, וע"כ הוא מבקש מחילה... מסיים הנ"ל את דבריו, מסגיר את המכתב, ותליתי אותו בסלון הבית ובכל עת פוגשי בו אני שואב ממנו כוחות מחודשים, בשום מקום לא קיבלתי כ"כ הרבה הערכה וכ"כ הרבה טוב לב.

אם תרצו לדעת 'תלמיד' מהו...

מי היו רבותיו?

היו לו את רבותיו בעץ חיים, אכן אבא בלומדו בישיבת סלבודקא נקשר בקשר קרוב לבעל החזון יחזקאל, כשקשר זה נמשך לאורך השנים, והרבה שמענו מאבא אודות החזון יחזקאל.

וכשהוצע לאבא לשמש ברבנות בעיר טבריה, היה זה החזון יחזקאל שדחף את אבא לקבל הצעה זו באומרו "ר' אברהם

ראויים אתם לאותה איצטלא". ומעשה שהיה בביקורו של החזון יחזקאל בטבריה, ובשלב מסוים במהלך ביקורו, הודיע החזון יחזקאל כמתנצל שעליו לסיים כעת את הביקור ולשאלת אבא מדוע, ענה החזון יחזקאל שעליו למסור שיעור בעוד מס' שעות בישיבת סלבודקא, ולשאלתו של אבא: על מה יהיה השיעור? - ענה החזון יחזקאל: על הגמרא בפסחים דף ו' - שם אוחרים כעת בלימוד הישיבה. נענה אבא ואמר, "אני אומר לכם מה עומדים אתם לומר בשיעור", וכך עמד אבא והרצה בפני רבו את כל מהלך השיעור העתידי להימסר... ואז הוסיף אבא כמתנצל, שיעור זה שמעתי מפי הרב, בסוגיא זו לפני כעשור... והנה לאחר אותו מעשה צלצל דודנו הגאון הגדול ר' עזריאל (אשר למד אז בישיבת סלבודקא) לבית הסבא בירושלים וסיפר, כי בהגיע החזון יחזקאל לישיבה, דפק על הבימה כמבקש לומר דבר מה, והכריז "אם חפצים אתם לדעת 'תלמיד' מהו, אז תדעו שזהו הרב דטבריה".

כשהיו לאבא שאלות עליהם ראה צורך להיוועץ בגדולים, אזי בצעירותו היה נועץ בטשיכין רב ובאביו. כמו"כ נועץ אבא לעיתים גם בבעל "חזון יחזקאל".

בעת לומדו בסלבודקא, היה אבא עולה לישיבת פוניבז' ע"מ לשמוע ולקלוט מתורתם של ראשי הישיבה. והנה בין השנים תשכ"ג - תשכ"ט היה מגיע הרב מפוניבז' לנפוש בעיר טבריה כשבמהלך הנופש היו אבא והפוניבז'יר רב משתעשעים רבות בדברי תורה והלכה. בשנה הראשונה לבואו של הפוניבז'יר רב לטבריה, התכבד האורח הגדול לשאת

מדברותיו בביהכ"נ, ולאחר השיעור התלווה אליו אבא עד למלון בו התאכסן, ואז פנה הרב זצ"ל לאבא ושאלו: "מדוע אתם טורחים עבורי כל כך?", ענה אבא על אתר, "ראשית הרב בכבודו ובעצמו הגיע לטבריה ואיך לא אטרח עבורו, ושנית, הלא 'תלמיד' אנכי...! לשאלת הפוניבז'יר רב "וכי כיצד ומהיכן נהייתם תלמיד אצלי?" ענה אבא: בלומדי בישיבת סלבודקא, עולה הייתי לישיבת פוניבז' שם זכיתי להחכים משיעוריו של הרב. השיב הרב מפוניבז' בשאלה: האם תדעו לחזור על ד"ת ששמעתם מפי? או אז החל אבא להרצות את כל מהלך השיעור כפי שנשמע מפיו של הפוניבז'יר רב בסוגיית בכור שנטרף (כ"ק י"א), והנה בשלב מסוים באמצע שאבא חוזר על השיעור סימן הפוניבז'יר רב לאבא לעצור את דבריו, ואמר כך: "וכי תחשבו שאני מעמיד אתכם בכור המבחן? לא ולא! בשעה שהצגתם עצמכם כתלמיד, האמנתי לכם בליבי, אך מה אעשה, שמעודי היתה קשה עלי הכתיבה ועל כן אף חידושי ושיעורי לא נרשמו על ידי במהלך השנים, וחלקם נשכחו ממני בעקבות כך, ומה עז חפצי להשיב לעצמי אבדה יקרת ערך זו, והנה כשהתחלתם אתם להרצות את השיעור שמעתם ממני - שב אלי אט אט זכרוני וכעת עולה בזכרוני כל אותו שיעור, ע"י התחלתו ששמעתי מכם... וכפי שניתן להיווכח, ניחן אבא בכח זיכרון פלאי יחד עם כח החידוש הנדיר. למעשה, בשש שנותיו האחרונות כשבא לנפוש בעיה"ק טבריה, קשרו ביותר, עד שאבא היה ממש איש סודו ואמונו וסיפורים רבים נקשרו בקשריהם.

איזו שייכות היתה לו עם מרנן ורבנן האבי עזרי והקהילות יעקב?

לגבי מרן הרב שך, הגם שלאבא לא היו קשרים אישיים עמו, אך אבא זכה לשמוע משיעוריו, בהיותו בחור בב"ב, כשכאמור הוא ניצל זאת ועלה לפוניבז' שם קלט אל תוכו את המיטב מבעל האבי עזרי, כמו"כ זכה לשמוע בפוניבז' משיעורי מרן הגר"ש רוזובסקי, וכאמור גם משיעורי הרב מפוניבז' החכים אבא. הגיעו הדברים לידי כך שבזמנו אמרו בבדיחותא, שאמנם לומד הוא בסלבודקא אך נמצא הוא בפוניבז'... מס' פעמים שמענו מאבא את התפעלותו הרבה משגב עומק תורתו של בעל האבי עזרי והיה רגיל לומר בשם הגר"ג נדל כי "הרב שך מעולם לא חידש", דהיינו שמעולם לא ישב בכדי להמציא שטיקל תורה, רק ישב ללמוד את דברי הגמרא, "אמר אביי, אמר רבא", בכנות ובתום ממש כדוגמת ילדי חיידר, וכך נתחדשו לו חידושי מתוך יגיעה והתענגות בדברי הגמרא באופן ספונטני מאור פני מלך חיים. ואכן כל מי שזכה ליהנות מזיו תורת האבי עזרי, יראה בעצמו שחידושיהם בבחינת "הבנות" ומהם מתורצות קושיות ומתבהרת הסוגיא, או 'גוטע סברא' אשר מהווה יסוד לשטיקל תורה מתוק ומזהיר.

גישמאק מיוחד היה עבור אבא לעיין בספרי אבי עזרי, וממש בשלהי ימיו עסק אבא בלימוד מסכת בבא בתרא, וביקש ממני להמציא לו ספרים על המסכת, ואכן

זכיתי לקיים בקשתו, כשהבאתי בין היתר גם ספר "אבי עזרי", וכשפגשתי כחודש לאחר מכן, צהל לקראתי בפנים קורנות, באומרו: "ישר כח, האבי עזרי הוא לא על הסוגיא, אלא בתוך גוף הסוגיא עצמה, ממש מתוך מדבש ונופת צופים".

ההספד הממצה ביותר שנאמר על בעל האבי עזרי זצוק"ל, כך העידו רבים, נאמר ע"י אבא (נדפס בספר אשכנזיה דרבי, ומופיע בגליון זה), כמו"כ אבא עלה למעונו מספר פעמים להתייעצויות.

רגיל היה אבא לספר את שראו עיניו אצל בעל החזון"א, היה זה בעת ביקורו של החזון"א בישיבת תפארת ציון, שם בחן את התלמידים, כשלאחמ"כ התקיימה תפילת מנחה בהשתתפות החזון"א, והיה אבא מספר "כולם התפללו יחד עם החזון"א חוץ ממני, שעמדתי בסמוך אליו במהלך התפילה ולא גרעתי עין ממנו אף לא לרגע קט, ונוכחתי לראות שהברכה הראשונה בשמו"ע - ברכת אבות, נמשכה ע"פ שלישי מהזמן של תפילתו כולה! ומעניין הדבר שלמרות שהסתובבו סביב החזון"א רבים וטובים, לא נשמע כסגנון הסיפור הזה מאף אחד, כי בחכמתו התייחד אבא, ובכדי להבין ולהשכיל איך וכיצד להביט ולהתבונן כאשר זוכים לחזות בזיו פני החזון"א, נדרשת לשם כך חכמה ובינה יתירה...

זכה אבא להנות אף מתורתו של מרן הגאון ר' אהרן קוטלר, ופעם אירע, כשהגרא קוטלר מסר שיעור בפני בני ישיבת סלבודקא בש"ק, והיה זה בעת שלמדו בישיבה מס' שבת, סוגיא ד"שגגות", [סוגיא זו מופיעה גם במס' כריתות], ור' אהרן מסר את השיעור כהרגלו בקולות וברקים תרתי משמע, והנה לאחר השיעור ניגש אבא לר' אהרן והקשה בפניו קושיא, אשר ר' אהרן בשמעו אותה נרתע לאחוריו והחזיר, באמרו, הצדק אתכם, זוהי פירכא על מה שאמרנו בשיעור. ולאחר מס' שעות הודיע ר' אהרן, שברצונו למסור שיעור פעם נוספת, ואז מסר ר' אהרן באותה הסוגיא שיעור חדש ושונה מקודמו אשר מופיע במשנת רבי אהרן שבת סימן י'. והנה, אבא בספרו מעשה זה היה מוסיף ואומר: "האמת היא שבשעתו לא זכיתי לרדת לעומק הבנת דברי ר' אהרן, ורק מקופיא הבנתי את הנאמר, אך תחושה היתה לי שדבריו אינם עולים בקנה אחד עם דברי הגמרא בכריתות, חשתי, שהגמ' בכריתות אינה מתיישבת עם דבריו, ולאחר השיעור הערתי במילים פשוטות "אבל מה עם הגמ' בכריתות במקום פלוני"... וזה הספיק לר' אהרן לקלוט ששיעורו נפרך".

אנו מבקשים להבין, האם כבר כבחור ישיבה ידע אביכם מסכת כריתות בעל פה?... מתפלא אני על השאלה. בהיותו בישיבת סלבודקא כבר ידע אבא את כל הש"ס כולו, ובאמת, בשעתו, הרבה בחורי ישיבה סיימו ש"ס בתקופת היותם בישי"ג, והיו שכבר בלימודם בחיידר עברו על מחצית מהש"ס.

מסיפור המעשה שאירע לאבא עם הגרא קוטלר, נמצינו למדים שמלבד

בקיאותו היתה לו לאבא עין חדה ומבט בוחן, אשר גם שיעור מהוקצע ומשורטט היטב, ומלא ברק וחן כשיעוריו של ר' אהרן, גם אלו, לא הקהו את חדות מבטו של אבא, שמצא מיד את החוליה החלשה... כמו"כ שמע אבא וקלט מתורתו של בעל קהילות יעקב, ואף ביקר במעונו מס' פעמים.

מי היו חבריו וידידיו? חבר נעוריו בירושלים, הלא הוא רבי סנדר פריינד אשר היה מפורסם כעילוי מופלג. הם למדו יחדיו בעץ חיים. כמו"כ עם הגרא יעקב רוזנטל אב"ד חיפה היה אבא קשור בצעירותו, הגרא"י היה מבוגר ממנו בכמה שנים. חבר נוסף מתקופת נעוריו היה הגרא אפרים צוקרברג מירושלים אשר נודע אף הוא כעילוי מופלג.

חלק מחבריו לספסל הלימודים בסלבודקא נודעו כגאוני הזמן, כמו הגאון הגדול רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל ועוד. סיפר לי אברך שביקש לשמוע מפי הגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א על העילויים שהיו בסלבודקא דאז, ענה לו ר' דב: "באומרך 'עילויים' למי כוונתך? אני הכרתי בסלבודקא עילוי אחד: אברהמ'ל'ה אויערבאך שמו".

אבא היה מיווד מאוד מאוד עם הגרא אברהם פרבשטיין זצ"ל, שהגיע פעם לסלבודקא ופגש את אבא ודיבר עמו בלימוד ומאז נקשר באבא, וכל פעם בכל הזדמנות היה מבקרו ומשוחח עמו בלימוד. לאחר נישואיו התיידד אבא עם הגרא"ש קפלן זצ"ל אשר שימשו שניהם יחדיו כדיינים בביה"ד בצפת.

במשך השנים נוצרו קשרי ידידות עם הרבה מראשי הישיבות אשר הגיעו לנפוש בטבריה, כדוגמת רבי שלמה כץ, הגרב"ש סלומון, רבי יעקב אדלשטיין, רבי

זלמן רוטברג זצ"ל ויבלחט"א בנו ר' צבי שליט"א, ועוד ועוד, ובעצם כל הרבנים וראשי הישיבות והאדמו"רים בבואם לנפוש בטבריה, עשו לעצמם מנהג של קבע לעלות לביתו של המרא דאתרא ולהתבשר מתורתו. כשאבא בחכמתו וידיעותיו הרבות בכל התחומים, ידע לדבר עם כל אחד לפי מקום מוצאו ותחומי התעניינותו. כך מצאו אצל אבא מקום של כבוד ותחושת ידידות עמוקה, יוצאי עדות המזרח לצד יוצאי מדינת ליטא, רבנים לצד ראשי ישיבות, מורי הוראה לצד מקובלים, וכן אדמו"רים ומשפיעים חסידיים. האדמו"רים היו רגילים להגיע בתקופת החורף, לעומתם ראשי הישיבות מגיעים היו לנפוש בתקופת חדשי הקיץ.

גברא דמסתפו מיניה

היו פרשיות שגרמו לכך שאביכם היה פחות מקובל ונערץ על פלגים מסויימים בעירו?

ודאי. זו טיבה של רבנות, אך נכון היה הדבר בעיני אבא לעשותו למען הציל את הציבור מן המכשול, ולמען העמדת הדת על תילה, משום שכך סבר אבא, וכך פשוט לכל בר דעת שעל "רב" להיות "מוכח להו במילי דשמיא", וזהו חלק עיקרי מעצם מהותו ותפקידו של רב.

מעניין היה לראות, אחרי פטירתו, בעת שישבנו שבעה, הגיעו ובאו לנחם, ומתברר את שידענו מכבר, שגם אלו שנחשבו כמתנגדיו, אהבוהו אהבת נפש, וזאת, משום שהבינו בשכלם והרגישו בלבם שאין לאבא אף אינטרס אישי, וכל פעולותיו הנם בלתי לד' לבדו. והכל ידעו שהרב הינו "איש אמת" ללא משוא פנים,

ואם תצדק למולו, אז יודה הוא בצדקתך, ואם יעשה אדם שלא כהוגן, אזי יעמידהו הרב על מקומו.

וכעת, אול גברא דמסתפו מיניה. עכשיו מי יודע מה ילד יום בטבריה העיר לאחר האסף, ולוואי ולא יתקיים הפסוק "ויציצו כל פועלי אוין".

מעשה שהיה ככהן שנשא חללה במזיד אחרי שאבא אסר זאת עליו, ובבואו לביהכ"נ הוא גורש ע"י אבא מבהכ"נ בחרפה ובוז.

מהיכן באה לאביכם תקיפות זאת?

אבא סיפר כי בעת לומדו כבחור בישיבה, היה מרגלא בפומיה דרבי יחזקאל אברמסקי "אברהמ'ל'ה אויערבאך עוד יהיה רב", ובין היתר, וודאי שזיהה ר' יחזקאל אצל אבא את התקיפות דקדושה הנצרכת ביותר לרב בישראל. ואכן, גם הסבא הגרש"ז היה תקיף בדעתו ובוודאי בנו-אביו קלט ממדה זו לעצמו כאשר ראה אצל אביו הגרש"ז את כוח הפסק בנחרצות ובסכינא חריפא.

ואם אנו מזכירים את האב ובנו, יש לדעת שהרה"ר דאז ש' גורן, כבר לפני כששים שנה עיכב את מינויו של אבא לדיין מטעם הרבנות, וזאת משום שאביו מרן הגרש"ז חתם על הקול קורא שהוציאו בשעתו נגד היתר הממזרים המפורסם שנעשה על ידו.

מה ניתן לספר

אודות קשריו עם

אביו מרן הגרש"ז?

סבא העריך

את אבא

במאד

מאד,

חבויקה ודבויקה בך

מייסד זכרון מיוחד

אב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם רב אישיבא זצ"ל

עירב ותהיבית השפ"ב - במלאת שלושים להמלאת

ואף קשר של תורה חזק ואמיץ היה ביניהם בהיות אבא תלמיד מובהק לאביו, וכאמור, כבואו לשכונת שערי חסד ליראות את פני הוריו, ביתם כמו לבש חג והשמחה רבתה למאוד, וכשפתח אבא פיו בחכמה, בהיותו בבית אביו, היו הכל מקשיבים, כמהים למוצא פיו. וכבר ידועה הערצת אביו אליו עד לאחת, כשהערצתו לאביו אין לה תיאור, ואין לה שיעור. ועם זאת, לא נמנע מלהתנצח עם אביו בהלכה כדרכה של תורה, כשלעיתים, הסתיים הויכוח כמחלוקת האחרונים להלכה ולמעשה. אבא אחז מאחיו בעל הדרכי שמואל כפי שגב מעלתו ורום גדלו כפי מה שזכה להכירו מימי עלומיו בהיותו יניק וחכים,

ועד יומו האחרון, אך מציאות זאת שבה בשנים האחרונות כשהתייצב אבא בכל כוחו לימין צדקו של אחיו, לא היה זה כדבר המוכן מאליו, או כהתבטלות אל מול פני אחיו הבכור, לא ולא! אבא שקל הרבה זמן את דרכו, ורק אחרי שלמד את הענין לעומקו הכריע כאחיו ראש הישיבה זצ"ל, ומאז עמד לימינו בכל כוחו. **כידוע היה אבא הרב זצ"ל בעל יסורים, בפרט בשנים האחרונות.** אבא מעולם לא היה בעל יסורים, הן אמנם אפשר שנתקיים בו בחייו יסור יסרני ק-ה' אולם זה לא הפך אותו לבעל יסורים, לרגע לא הרגשנו כך עם אבא, ומי שזכה לראות את אבא מתענג ומתמתק עד

אין חקר על כל חידוש או הבנה בתורתנו הקדושה, הלא בין יבין איך ממלאת התורה הקדושה את כל חדרי הלב והנפש ויעלוך ליבו בה', ששון ושמחה השיגוהו ונסו יגון ואנחה (עפ"י שמואל א' ב' א', ישעי' ל"ה). כך חי לו אבא חיים שמחים ומאושרים, ומעולם לא הייתה לו שייכות לנושא זה של יסורים. תמיד תמיד, ראה אבא בכל אשר ימצא לו, את חסדיו המרובים של בורא כל עולמים. וגם בשנותיו האחרונות בעת היותו משותק בחצי גופו, המשיך אבא להיות מקור השמחה עבורו, ועבור רבים וטובים, כשאף לרגע קט לא פסק המעיין, כל זמן שהנשמה בקרבו מעולם לא התעסק עם

היסורים, כשהוא דבק במלך צח ואדום, ובמידותיו, להיות אף הוא צח ואדום במידת האפשר ומפיו בקעו ללא הרף הלל וזמרה ליוצר כל יציר נוצר. האמת ניתנת להיאמר שבכח האדם לשמוח בכל אשר ימצא לו, ולעומת זאת, בכחו ג"כ להתמרמר בהיותו במרומי הפסגה, ודבר זה אינו תלוי כי אם באדם עצמו, באופיו, ברמתו הרוחנית, וככל שיביט נכוחה לעומק המציאות ישכיל ויבין שהמרמור לא יושיע, ולא ישיג מטרותו, "וצדיקים ישמחו ועלצו לפני אלוקים". מה ניתן לשמוע על קשריו של אבא עם חמיו, רבה של טבריה הגאון ר' אשר זאב ורנר זצ"ל?

חמיו, הסבא הרב ורנר, נלב"ע מיד אחרי חתונתו של אבא, ואבא הכירו למשך כשנה ומחצה בלבד ומתקופת היכרות זו היה אבא מספר עליו סיפורים רבים מלאי הוד קדומים. אבא העריך את חמיו והחשיבו מאד, דודנו הג"ר משה ורנר זצ"ל עילוי מופלג היה, ובעת למדו בישיבת פוניבז', מס' פעמים גרם לבעל האבי עזרי לחזור בו ממהלך השיעור בעקבות קושיותיו החזקות, ומסופר אודותיו סיפורי נפלאות אודות גאונותו. וכאשר חפץ אבא לתאר לנו את עוצם כשרונותיו וגאונותו של הסבא, היה אבא אומר, דעו, שגאונותו של ר' משה הינה כעשירית בלבד מגאונותו של הסבא!

סיפור נוסף שזכינו לשמוע מאבא, שלסבא ר' אשר זאב, היה אח ושמו ר' אברהם, אשר שימש ברבנות בעיר נתניה, [הוא היה חמיו של בעל ציץ אליעזר], ר' אברהם היה נשוי לנכדתו של הרידב"ז רבה של סלוצק [בעל חזון יחזקאל, היה אף הוא נשוי לנכדת הרידב"ז] וכידוע שהרידב"ז בשנותיו האחרונות עלה לארץ הקודש והשתקע בעיה"ק צפת, והסבא ר' אשר זאב נישא בעיר טבריה, וכבחור עקב הקרבה המשפחתית התקרב מאד לרידב"ז וזכה אף ללון עמו בחדרו תקופה ממושכת (למשך קרוב לשנה תמימה), והיה סבא מספר את שראה למול עיניו מחזה נורא הוד, כאשר הרידב"ז, לאחר שעלה על יצועו לשנת הלילה, היה קם ממטתו מדי כעשרים דקות ואז היה רץ לעבר ארון הספרים ומוציא ממנו ספר כלשהוא, ואז מתיישב היה הרידב"ז על יד השולחן, רושם בפנקסו דבר מה וחוזר למטתו, וכך, למשך כל הלילה מדי כעשרים דקות או חצי שעה חזר המחזה על עצמו. וכאשר פנה ר' אשר זאב לרדב"ז ושאלו לפשר העניין, ענה לו הרידב"ז, "הנה במשך היום עסק אני ב'גירסא' וכך משנן אני את מסכתות הש"ס בבלי וירושלמי, על הסדר, ונמצא שאין לי פנאי לחדש חידושי תורה, אך בשעות הלילה, בשכבי על יצועי, או אז נרגע המוח מפעולתו, ואז עולים ברעיוני חידושי תורה, ובכל עת שעולה במוחי דבר חידוש, מיד אני קם ומעיין בגמ' לראות אם יש לזה מקום, ולאחר שאני רושם בראשי פרקים את חידושי, שב אני לעלות על משכבי". נמצא כי כל חידושי הרידב"ז על הירושלמי ועוד, נתחדשו לו בחלומו תוך כדי שינה. מבהיל ונורא למתבונן.

רבי חיים התחנן: קח את אנטוורפן!

אם יורשה לנו לשאול, מדוע לא פנה אביכם לשמש ברבנות בעיר גדולה ומכובדת יותר כראוי למעמדו? זאת לא אדע, אך בעניין זה, באמתחתי סיפור מעניין. קשרי ידידות חמים מאד שררו בין אבא לבין רבה של אנטוורפן, הלא הוא הגאון הגדול ר' חיים קריזווירט זצוק"ל אשר היה גאון אמיתי ובקי בכל חדרי התורה, ועסק רבות בענייני צדקה וחסד. הגר"ח רחש לאבא אהבה עצומה, ובביתנו בעיר טבריה היו בשעתו מספר מכתבים אותם שיגר הגר"ח לאבא בהם הוא מפציר באבא בכל לשון של בקשה, לעזוב את טבריה לטובת אנטוורפן, ולהחליפו במשרת הרבנות שם, כשהוא מפציר בו שהיות ועז חפצו לעזוב את אנטוורפן, ואיננו יכול להשאירם כצאן ללא רועה, וע"כ הוא מבקשו שיאות ליטול על עצמו את משרת הרבנות דאנטוורפן, כשהוא מציין, שהוא רואה בו את האדם המתאים לכך ביותר. בזכרוני, שבהיותי ילד, היו הורי שוכרים דירה מידי ביה"ז בירושלים, כשביום מן הימים, בעת שאבא לא שהה בבית, דפקו על דלת הבית שני אנשים ובקשו את אבא ומשהשבתי שאבא איננו בבית כעת, אמר אחד מהם "תמסור בבקשה לאבא, שחיים קריזווירט היה כאן..." עכ"פ הגר"ח פנה לאבא פעמים ע"מ לשכנע את אבא להיענות לבקשתו. היכרותם התהוותה כנראה ע"י דודנו הגאון רבי יודל טרגר שהיה ראש ישיבת עץ חיים ואח"כ עבר להתגורר בסמוך לאנטוורפן, כאשר מפגישתם הראשונה, הגר"ח ממש הוקסם מאישיותו של אבא. בשעתו לאחר שהגיעו לאבא פניות בענין גם מהדוד ר' יודל, פניתי אז לאבא ושאלתי בפי, "מאחר והגר"ח מפציר באבא, אולי באמת כשר ונכון הדבר לעשותו? אולי אבא יתנה שם?..."

בפקחותו הרבה ענה לי אבא: "בא תבין אהרן, כשר חיים פונה אלי בבקשה להחליפו במשרת הרבנות, אזי אני משיב לו: ר' חיים, כיצד תעלו בדעתכם למצוא אי מי היכול למלא תפקיד זה במקומכם, הלא אנטוורפן זקוקה לרב בעל שיעור קומה ותכונות ייחודיות ורק אתם יכולים לענות על צרכיה של אנטוורפן, ומי זה שיהיך להכנס לנעליכם", וכו' וממשיך אבא ואומר לי, "כעת מבין הנך מדוע פונה אלי הגר"ח שוב ושוב, זהו רק משום שהוא חפץ לשמוע את תשובתי שוב ושוב, כנראה שמילים אלו נותנות לו כח להמשיך לשאת על שכמו את עול הרבנות הדורשת ממנו השקעת כוחות גוף ונפש אינסופיים..." אמנם תשובה זו כמובן שממידת ענוותנותו של אבא היא באה.

כמו"כ יש לציין שהגר"ח היה נועץ באבא מדי פעם בענייני הלכה הקשורים למעשה צדקותיו, מפיו של אבא שמעתי, שהגר"ח בבואו לארץ הקודש היה מתפלל בשבתות בביהכ"נ הממוקם ליד בית חתנו רבי פנחס זליבנסקי, והנה

באחת השבתות לאחר התפילה בקש הגר"ח להיוועץ באבא שהתפלל אף הוא במנין זה לרגל שהותו בירושלים אותה שבת, וכך שח הגר"ח באוזניו של אבא: ישנו יהודי ת"ח חשוב, אשר לקח חתן לבתו כשהוא מתחייב לתת לחתנו שתי דירות, אחת כדי לגור בה, והשניה כדי להשכירה ולהתפרנס ממנה. וזאת, משום שחתנו בבחרותו כבר היה כלי מפורא וזו היתה דרישתו אשר אותו ת"ח הסכים לקחת זאת על עצמו, ואותו ת"ח בא אלינו בבקשת סיוע, לשם מימוש הבטחתו, וכעת, פונה הגר"ח לאבא "אמור לי הרב אויערבאך האם לדעתכם עלי לעזור ליהודי זה?"... אבא ענה בחיוב לשאלה זו, ונימוקו עמו, שהרי נפסק להלכה, שמי שהורגל לחיות ברמה גבוהה אזי יש ליתן לו מן הצדקה מה שהורגל, אפיל סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו, ובמקרה דנן הכריע אבא שת"ח זה בלקחו את חתנו הרי הוא בבחינת "סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו", ויש לסייע לו מן הצדקה. אח"כ סיפר הגר"ח כי בעקבות הכרעתו של אבא, הוא העביר לאותו ת"ח סכום של חמישים אלף דולר.

לאחר שזכינו לשמוע על עניני הציבור והעמדת הדת על תילה, נבקש לדעת האם חשתם כילדים צעירים, כאילו הציבור 'גונב' את אביכם, כשבעצם, לכם לא נשאר... מעולם לא ציפינו לתשומת לב מאבא, רק היה לנו ממנו אימה ויראה כפי שסופר לעיל, ובשולחן שבת זכינו לזמן איכות עם אבא, כמו"כ הלכתי כילד יחד עם אבא לביהכ"נ וחזור ממנו, אך פטומי מילי בעלמא לא היו לנו עמו, וגם כשלא עסק אבא בענייני הציבור, זמנו היה קודש ללימוד התורה, כך שממ"נ לא היתה לנו אפשרות לפטפט עמו פטפוטי סרק.

וכאן נזכר איש שיחנו שליט"א ב"משחק אחד אותו נהג אבא לשחק עמנו..." "בביתנו היו יונים, וכאשר היה אבא נכנס הביתה, היה מדגדג בערפו של הילד אותו פגש ראשון, וכאשר היה הילד מסתובב ותולה עיניו באבא היה אבא אומר לו "מנין לך שזה הייתי אני, אולי זאת היתה יונה? עליך חובת ההוכחה!"...

לעיתים, זכיתי אף ללמוד עם אבא בחברותא, אך לעולם לא הלכנו עמו לים, ולעולם לא השתתף עמנו במשחק. קבלנו זאת כמוכן מאליו, שאבא שלנו - אין לו זמן מיותר... **הנה אפוא דוגמא לכך שניתן להצליח בחינוך הילדים מבלי לפטפט, ולרדת לרמתם שלהם...**

בל נשכח שהיתה לנו דוגמא אישית, המפצה על שאר הדברים גם מהפן החינוכי. אמנם, מתוך כל הילדים, אחותנו הרבנית פישר יחד עם בעלה שליט"א זכתה לקשר מיוחד עם אבא בהיותה בת זקונים וכן בהיותם מתגוררים בשכונתו בשנים האחרונות.

זה דודי

דברי זכרון על דודי הגאון האדיר גאב"ד טבריה לשמו ולזכרו תאות נפש

הרה"ג רבי אריה בהגר"י אויערבאך שליט"א

לא לי ולדכותי לתאר את דמות הענק הזו איש האשכולות איש שהכל בו אדם שנשמתו ומהותו לא היו שייכים לדור שפל כשלנו לא השגותינו השגותיו ולא מחשבותינו מחשבותיו. אנסה רק ליגוע קצת בשולי גלימתו מאשר זכינו במקצת להארת פניו. ננסה ללמוד ולהחכים מתורתו ויראתו ודרכיו המופלאים, להועיל לעצמינו ומיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לאחרני שח"ו לא יהיה בבחינת הצדיק אבד ואין איש שם על לב.

כמדומה שהמתבונן בתורתו של דודינו הגאון זצ"ל יש כאן חידה ופלא איך צמח גאון כה מופלא במקוריותו. קשה להגדיר לאיזה בית מדרש הוא היה שייך, אמנם ברור שתחילת דרכו ושאיפתו היוקדת להעמיק בכל חלקי התורה מתוך מבט רחב של גדלות וחשיבה מקורית הגיעו לו מבית אביו הגדול מרנא הגרש"ז זיע"א. ובהמשך מרבתי בשיבת סלבודקה בה ינק את הדרך הישיבתית. ושאר גדולי הדור אותם שמע ודקדק בכל מילה מדבריהם. אבל לאחר הכל המעיין בספריו בין בהלכה בין באגדה לא ימצא שום המשכיות לדרך מסוימת. לא תמצא בספריו יסודות שבנויים ע"פ משנתם של אחרים. לא החשיב את עצמו כמי ששייך לאיזה אסכולה מסוימת – מביע את דעתו בהחלטיות בכל נושא וענין כאשר חודר הוא אל השיתין אל תוך תוכו של הענין. הדבר בולט במיוחד בדבריו באגדה שכל מי שנחשף לדברי תורתו יודע שהם ממש בבחינת אור חדש. ניתן לומר שהוא ממש חידש גישה ודרך מיוחדת שלא היתה עד כה, הוא לא בונה על ציטוטים של לשונות מספרים אחרים אלא הכל חצוב ממקור נשמתו ובסגנונו שלו. [שכמובן לכל ביטוי יש בית אב וכל מי שידעו רחבה יותר יגלה עוד ועוד את המשמעות והעומק של הדברים בין בתוכנם הפנימי ובין בתוכנם הלשוני החיצוני] כמו"כ בדבריו בהלכה בתשובותיו לא תמצא כמעט שמעתי מפלוני וכיו"ב. לא היה סמוך על שלחן אחרים. יושב לו רב צעיר לימים בטבריה ללא קשר רצוף עם חכמי הדור ועונה בבהירות מופלאה בעל פה ובכתב על שאלות חדשות בהלכה בהלכות קשות מסובכות אם זה בכלאי הכרם וכלאי זרעים עבודת הארץ בשביעית ענינים חמורים של אבן העזר וחושן משפט או בהלכות שבת ועירובין החמורות או בהלכות ריבית ואבילות וכמו"כ שאלות קשות של השקפה והנהגה בכלל ובפרט, לא כאן המקום לפרט באיזה שאלות מסובכות וסיטואציות מורכבות בהם היה נדרש להכריע והכל מתוך ענות אמת שכשכמעט בכל תשובה הוא כותב איני כדאי ששאלני. כמובן שכבוד גדול הוא רוחש לגדולי הדור ולפעמים אף מבטל דעתו מפניהם כמובן

שהיו דברים שבהם ההכרעה למעשה היה סומך על דברי גדולי הדור ובפרט אביו הגדול זיע"א שכל הדבר הקשה יגישון אליו ולאחר פטירתו זלה"ה היה בקשר של תורה עם מרן הגר"ש זיע"א אבל אחרי הכל עיקר תורתו מדיליה הוא ברוב עמל ויגיעה להעמיק ולהגיע לשורשי הדברים וכאשר אכן לאחר עמל ויגיעה אור חדש מפציע על הסוגיא או הענין שעוסק בו אין הוא מתעסק כ"כ בפרטים. עיקר ענינו בהעמדת שורש ההלכה וממילא הכל מואר באור יקרות ואידך זיל גמור.

כאשר ננסה להתבונן בדרכיו ובהנהגתו גם יש כאן פלא. מגיע רב צעיר בן עשרים ושלוש שלא ראה הנהגה של רבנות בבית אביו ובקושי הספיק להכיר את חמיו זצ"ל והנה מיד כאשר הוא יושב על כסאו הופך הוא לרב ומרא דאתרא אמיתי אשר מנהיג ברמה ובתקיפות את קהילתו ומצודתו פרושה על כל הגלילות. אמנם אין ספק שחוש האחריות המפותח שהיה לו שלא להצטמצם בד' אמותיו אלא להיות דבק במדותיו של הקב"ה ולטרוח בעמל נפשו בטובת הכלל והפרט להיות בגדר של כל מילי דמתא עליה יחד עם שימת לב לצרכיו הפרטיים של כל אחד ואחד מן החוסים בצילו באה לו מבית אביו זיע"א, כמו"כ הגברא קפדנא והריתחא של תלמיד חכם שאין יכול לסבול שום סטיה מן האמת והפחד הגדול שהיה במחיצתו בזו הוא לחתפים ומתעב בלבו את קלי הדעת סולד בכל מהותו מכל עניני כבוד ומעמדות. גם בזה "דין רפיש מבית אבא". גם מדה זו

שהיתה בו לקרב את הרחוקים ולהעמידם על האמת בחכמה ובתבונה באופן המתאים לכל אחד לפי מקומו ודרגתו בלי שום שמץ התקרבות חלילה לדעותיהם ולא ח"ו לנסות להתאים וליפות כביכול את התורה לצרכיהם של הרחוקים גם זו מבית אביו היה לו. גם מדה נפלאה של כבוד גדול לכל תלמיד חכם כאשר מצד אחד הוא מיקרו ומכבדו בכבוד אמיתי על כל המעלות שיש לו ולפעמים גם בצורה שנראית מוגזמת קצת, הכל בשביל להגדילו בעיני עצמו ובעיני אחרים. ומצד שני אם הוא משומעי לקחו או ממקורביו לא חושך את בקורתו ומכה על ראשו ואומר גדל, תתרחב! תתפשט! אל תתעסק בקטנות! גם זו לו מבית אבותיו. וכל זה פשט צורה ולבש צורה בדמות של מרא דאתרא שמחד גיסא הוא רך כקנה אב רחום לכל אנשי עירו ודורשי עצתו ולאידך גיסא קשה כברזל בעמידה על משמר ההלכה והיהדות ללא משוא פנים באופן מעורר השתאות. לא חסך שבטו ותוכחת לשונו מכל מי שהיה צריך להעמידו על המקום. תורת אלוקיו בלבו ואין לו על גביו אלא ד' אלוקיו.

והדבר היותר מופלא הוא הנהגתו בשנים האחרונות בהם יצא בכל כחו ומידת האמת שבו לעמוד בכל עוז לימין אחיו הגדול מרן הדרכי שמואל זיע"א תוך ידיעה שהדבר יעלה לו בכבודו ומעמדו, הדבר אולי לא כ"כ ידוע אבל עוד קודם לכן לפני שיצא מרן זיע"א ללחום בגלוי את מלחמת התורה הקדושה ידע כבר דודנו הגאון זצוק"ל במה מדובר, כבר שם לב בתבונתו

החודרת לשינוי הערכים ומסע ההשתלטות של ההנהגה החדשה בתוך ציבור היראים. כאשר הוא שהיה בגדר איש דורות ראו עיניו ודמותם והנהגותיהם של אבותיו ורבתי ורבתינו גדולי הדורות האחרונים זיע"א היו חקוקים תמיד על לבו זיהה את העזות פנים ושינוי הדרך המסורה שהתחוללו כאן בשנים האחרונות לצערנו הגדול. ומתוך מבט עמוק כולל ורחב ומתוך רתיחה של יראת ד' ואהבתו וחרדה עמוקה להמשך שמירת עולם התורה בטרתו יצא אף הוא לסייע במלחמת הקודש ללא שום חשבונות ומשוא פנים.

ובהמשך השנים כאשר גברו המים הזדונים על פני הארץ נוטל הוא את אמת הבנין בידו ובלי להתחשב ביסוריו וחולשתו העצומה ועובדת היותו מרותק למטתו וכך כמו ידיו ובהונו האישי בונה הוא את תיבת נח – מוסדות על טהרת הקודש בטבריה ומסייע בכל כחו ומאודו למהפכת החינוך הטהור בכל רחבי ארץ הקודש. הלא זה פלא פלאות כמעט בלתי נתפש, אשרי ילדותו שלא ביישה את זקנותו וזקנותו שלא ביישה את ילדותו. כל חייו שוים לטובה ראשו בשמים מחשבותיו בעמקי תורתנו הקדושה דבוק הוא בקודשא בריך הוא בכל שעות היממה אשרי איש ירא את ד' ובמצוותיו חפץ מאד, ומצד שני סולם מוצב ארצה דעתו מעורבת עם הבריות כאשר כל שיגו ושיחו בנועם בחריפות ומתיקות, זקן מלא רחמים חונן דלים וסומך נופלים, אבי יתומים ודיין אלמנות.

זכורני את אהבתו וקרבתו לכל בני המשפחה כאשר באתי בברית הנישואין קודם שבת העליה לתורה מתקשר הוא לבית אאמו"ר שליט"א להשתתף בשמחה וגם קורא לי לטלפון ומסביר לי במתיקות את הענין של העליה לתורה של חתן. ומרבה לאחל ברכותיו וזאת אף על פי שטרם להגיע לחתונה ונכח בה הרבה זמן. כאשר אאמו"ר שליט"א היה מאושפז בבית החולים גם מקפיד להתקשר מדי פעם לשמוע מה המצב.

עינו הטובה עד להפליא כאשר פרסמתי דברי תורה כמה פעמים באיזה קובץ תורני הוא שם לב וכאשר נפגשתי אתו יודע הוא למנות כמה פעמים כתבתי באותו קובץ ומשבח ומפרגן על מה שכתבתי ומוסיף עוד ועוד ידיעות נפלאות, וזאת כאשר כבר היה מרותק למטתו ביסורים.

חבויקה ודבויקה בך

מפי' זכרון מיוחד

גאב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם רב איש"כא"ר זצ"ל
ע"כ תר"ס תש"כ חש"ב – כמילא שמואל זיע"א

אבל יחיד

קבוצת "עוף טוב" אבלה באבדן מורה דרכם, ואנו מקבלים הצעה מזהירה לכל עולם הכשרות לאורו של הרב זצ"ל • לצורך כך קיבלנו את הרשות להכנס ללשכתו של להבל"ח בנו ממלא מקומו **הגאון רבי אהרן יוסף אויערבאך שליט"א - רב ואב"ד טבריה**. ולשמוע אודות גוף הכשרות שהקים אביו הגאון האדיר זצוק"ל. וכן להתכנס יחד עם חברי מערכת הכשרות בחברת "עוף טוב" **הרבנים הגאונים רבי יום טוב טורק ורבי שמעון מויאל שליט"א**

אבא להשגיח באחד משני מפעלים אלה, וכשהתפנה מקום המשגיח שעבד במפעל השני, קרא אבא לר' שמעון, והציע לו לפקח על שני המפעלים הממוקמים אחד על יד השני.

תקופה קצרה לאחר שמונה לשמש במפעל השני, הוא קיבל שיחת טלפון מהרבנות הראשית, בטענה שאין זה מקובל עליהם שמשגיח אחד ישמש בשני מפעלים במקביל. זאת, למרות שר' שמעון שליט"א היה משגיח מטעם אבא בלבד ולא מטעם ה"רבנות". כשהגיע הדבר לאזניו הוא הודיע נחרצות שכללי הרבנות אינם מחייבים אותו, וכי הוא סבור שר' שמעון ראוי לשמש כמשגיח בשני המפעלים במקביל. והוא אף הציע לאנשי הרבנות "עקבו נא אחרי ר' שמעון וראו בעצמכם אם כשיר הוא לשני התפקידים כאחת, אם לאו..." ואכן, אנשי ה"רבנות" ניהלו מעקב צמוד ומצולם אחרי ר' שמעון, כשהם משתמשים במצלמות נסתרות ושאר אמצעי מעקב סמוי, במשך חודש תמים, ובסיומו של החודש באו אנשי הרבנות לאבא, והודו בפה מלא "אכן צדקו דברי הרב, ר' שמעון הינו איש זריז מקצועי וממולח ובעל טביעת עין חדה ויודע היטב את מלאכתו". ובאמת ר' שמעון שליט"א הלך והתקדם עם השנים כשהוא כיום מתמחה בענייני כשרות ונחשב אחד המקצוענים הגדולים ביותר בתחומם.

כמו"כ ידע אבא לזהות יהודי המתאים ביותר לפקח על המשחטה שתחת כשרותו, הרה"ג הרב טורק שליט"א אשר ניחן באופי זריז ומלא מרץ ויודע את אשר לפניו במקצועיות וביעילות. וגם הוא מתאים באישיותו לתפקיד באופן מיוחד, ואף זכה להיות קרוב מאד לאבא במשך השנים, ועמד על קיום הוראותיו של אבא בענייני כשרות ללא כחל ושרק וללא פשרות.

למותר לציין שלא היו אצל אבא שיקולים זרים בבחירת משגיחים, כמקובל לצערנו במקומות מסויימים, לשבץ אנ"ש ומקורבים כמשגיחים בכדי לסדר להם מקור פרנסה. ואילו אצלו לא עלה כזאת אפי' על דל המחשבה, כאשר כאמור לעיל כל התעסקותו בענייני הכשרות, היתה בלתי לד' לבדו, ולא לשם הנאת ממון, או שאר טובות הנאה כיוצא באלו.

בקש לידע, האם מלבד משגיחי ונאמני הכשרות אשר פקחו והשגיחו באורח קבע על הנעשה במפעלים, האם ירד אביכם לשטח לעת הצורך בכדי לעמוד מקרוב על קיומן הל הסדרי הכשרות, האם ערך "ביקורות פתע"?

במשחטה בטבריה שנמצאת תחת פיקוחו היה אבא מבקר תדיר, וכאמור הוא תמיד הרגיש אחריות על כל הנעשה בעיר,

מלון, הם לא יודעים בכלל על מה מדובר". מתברר, שמשגיח מטעמם נסע בער"ה למירון ע"מ לשוב לאחר יו"ט, כשהוא משאיר את המלון ליומיים שלמים ללא השגחה כשמתבטא יש עובדים ערביים... אך זאת יש לציין, שהדבר לא נבע מ"אי לקיחת אחריות" או מ"רשלנות" ח"ו, כי אם מחוסר היכרות מספיקה בתחום זה.

ככלל, כאשר נתבקש אבא להכשיר מלון לחג הפסח ולהעניק את כשרותו הוא סרב לכך בנחרצות, וזאת משום שאחז שטמונים בכך מכשולות ותקלות רבות.

פעם אירע שהסבירו לו את נחיצות הענין. להכשיר מלון בעיר טבריה ולהעניק את כשרותו לחג הפסח, ואכן הוא ניאות לכך, אלא שתנאי התנה עמהם, והוא, שייקנו עבור המלון לחג הפסח כלים חדשים לחלוטין, ואכן, ביום מן הימים שקדמו לחג נעצרה משאית ע"י בית המלון כשהיא פורקת עשרות רבות של ארגזי כלים חדשים סגורים וחתומים, אבא הגיע למקום בעצמו, כשהוא פותח את הארגזים אחד אחרי השני תוך כדי שהוא בודק את תכולתם, והנה לפתע צדו עיניו של אבא כלי, אשר דבוקים בקצהו שאריות אוכל, כך התברר, שישנה חברה המתמחה בכך, לחדש כלים ישנים ולעשותם כחדשים ממש למראית עין עם אריזות מקוריות... כמוכן שבמקום אבא משך ידיו מן העניין, ונתקיים בו הכתוב "רגלי חסידיו ישמור".

ובענין זה, היה חוזר ואומר, שבהשגחת כשרות אין הדבר תלוי ב"כמות" אלא ב"איכות". כי יש אחד השווה ביכולתו ומקצועיותו לעשרים איש. ולעומתו יכול שיהיו עשרים איש העוסקים בכשרות, ואין מהם תועלת אפי' כאדם אחד. ואת אותו "אחד" מיוחד, המיומן, המקצועי מטבעו ומתאים ביותר לתפקיד, אותו ידע אבא לזהות בעיני הבדולח בהן ניחן, כך נמצא, שכל משגיחי הכשרות שעבדו מטעמו של אבא, מקצוענים היו, מתמחים בעבודתם, מצד כוחותיהם הטבעיים שניחוחו מן השמים.

לשם דוגמא, ישנו מפעל דגים המתהדר בחותמת הכשרות של אבא "דג שאן" שמו, והמשגיח במפעל זה עובד במקביל גם כמשגיח במפעל למוצרים מעובדים שע"י "עוף טוב" (אשר בשונה ממשחטת עוף טוב אשר היא גדולת מימדים ומרובת עובדים, הרי מפעל העיבוד הינו קומפקטי וקטן ממנו בהרבה, כשהוא מקבל את חומר הגלם ממשחטת עוף טוב) שם, סדרי ההשגחה הנם מסודרים וקבועים לפי הוראות ברורות הקבועות מראש. ולשני המפעלים אלו העמיד אבא כמשגיח את מקורבו הרה"ג ר' שמעון מויאל שליט"א עליו אבא סומך ביותר, כשבתחילה מונה ר' שמעון ע"י

והרבנים האיזוריים בסביבת טבריה שהיו תלמידיו פנו בשעתו בבקשה שיתן את כשרותו למפעל. הידורים ודקדוקים רבים הוא הנהיג והשריש מאז, וכל הכשרויות השונות בנושאים רבים צעדו בעקבותיו.

מרגלא בפומיה שתנועת התשובה כאן בארץ ישראל אשר החלה לפני כחמישים שנה, זה משום שהטריפות הפסיקו להגיע לקיבוצים, ובמקום זה אכלו שם כשר, וכך נפתח לבם לשוב לכור מחצבתם, בשונה מאבותיהם, שאכלו טריפות, ונסתם לבם כמאמחז"ל על הפסוק "ונטמתם במ אל תקרי ונטמיתם אלא ונטמתם". שזה אחד מההידורים הרבים שהוא זצ"ל הביא לעולם ולחם על כך. כך זכה שעל ידו נתרבתה טהרה בישראל, ובכל ארץ ישראל זוכים יהודים לאוכל כשר.

ככלל, כל עיסוקו בנושא כשרות היה שלא ע"מ לקבל פרס כלל ועיקר, הוא לא גבה "אגרת כשרות" מהמפעלים שתחת כשרותו, כאשר כל הטעם לנתינת כשרות מצידו, מעיקרא, זהו רק משום שנתבקש לכך, וראה בזה דרך ואופן של זיכוי הרבים.

כשנתבקש אבא זצ"ל להעניק כשרותו לבית מלון כינר בטבריה, היתה דרישתו הראשונה: "הבטיחו לי שלא תפעילו בשטח המלון בריכה מעורבת", ומשנתקבלה בקשתו הסכים לכך, הטובת הנאה היחידה שלו היתה שבהזדמנויות שונות כשנתבקש אבא ע"י אנשים שונים הזקוקים לכך, ביקש אבא ואף קיבל מבעלי המלון חדר לזמן מה עבור אותם אנשים, אבא היה משתמש בזה כצדקות שלו, כדוגמת חתן וכלה לאחר חתונתם וכדומה.

גם בתוך העיר הוא העניק כשרות לחנויות ומסעדות שונות, והקפיד לקחת כמשגיחים דווקא אברכי כולל הממלאים את סדר יומם בתורת ד', ונזקקו לתוספת הכנסה, כשהם מפנים מזמנם בשעות בין הסדרים לשם כך, וידע היטב לבחור את הראויים לכך מכל הבחינות.

יש לדעת, שנושא הכשרות רבץ על כתפיו של אבא כעול כבד מאד, ובמיוחד שהוא הנהיג קריטריונים קשוחים מאד בנושא הכשרות. מפעם לפעם התגלו על ידו בעיות שהיה עליו להתמודד עמם ולתקנם, אלא שסבר שזהו זיכוי הרבים ממש, לכן המשיך להתאמץ ולטרוח בדבר.

מהרבנים והמשגיחים שמונו על ידו, היה אבא מקבל טלפונים דבר יום ביומו סביב השעון וכשהיה צורך להעמיד אי מי על מקומו, היה אבא מרים קולו מבעד לאפרכסת כשאגת אריה. ואגב פעם אחת הכשרויות הנודעות נתנה הכשר לבית מלון בעיר טבריה, והנה ביום מן הימים מופיע מנהל בית המלון בפני אבא כשהוא קובל, הם לא מבינים מאומה בכשרות של בתי

הכאב והאובדן ניכרים עדיין בכל פינה. כלל ישראל עדיין עטוף באבלו. קבוצת "עוף טוב" שזכו לקרב למלכות, ולזכות בחותם הכשרות ממרן הרב זצ"ל אבלה אבל יחיד באבדן מורה דרכם. לכבוד כבוד תורתו, אנו מקבלים מחברת עוף טוב הצעה מזהירה לכל עולם הכשרות לאורו של הרב זצ"ל בכל הקשור למפעל האיכותי והמשובח חברת "עוף טוב" בע"מ, לצורך כך קיבלנו את הרשות להכנס ללשכתו של להבל"ח בנו ממלא מקומו **הגאון רבי אהרן יוסף אויערבאך שליט"א רב ואב"ד טבריה, אשר הוסמך ע"י אביו רבינו זצוק"ל לכהן פאר ולעמוד בראשות הכשרות המהודרת. לקבל ביחוחות הוד קדומים, ולשמוע אודות גוף הכשרות שהקים אביו הגאון האדיר זצוק"ל.**

נשמח לשמוע מה הביא את אביכם בצעירותו כבר לפתוח את מערכת הכשרות, ומה היתה דרך הנהגתו בעמידה על משמר חומת הכשרות.

בהגיע רבינו אבי מורי הכ"מ לטבריה הוא מצא לפניו את מערכת הכשרות (שמטעם הרבנות המקומית) כשהיא זקוקה ליד מכוונת, ואז, גמלה בליבו ההחלטה, שהוא נרתם לנושא הכשרות ומשמיים ייעדוהו לכך. וכך במשך שנים היה הוא אחראי בלתי רשמי על הכשרות המקומית בטבריה. לדוגמא, מעשה שהיה באותם ימים בעת בואו לביקור במשחטה בעיר, גילה לתדהמתו שהמקום איננו מפוקח כלל, ומאז עשה לעצמו מנהג קבוע לבקר במשחטה פעם בשבוע. כשהוא מעמיד את המקום על הצד היותר טוב תוך טיפול בתקלות, והתמודדות עם הקשיים היומיומיים.

כך היה בתחום המאפיות ועוד בתי עסק בעיר וכו'. הוא עשה לעצמו סדר קבוע, באלו ימים הוא מגיע לבקר בכל מפעל וחנות. וכן היה שולח שליחים לבדוק ולוודא שהוראות הכשרות נשמרות, ומתבצעות על הצד הטוב ביותר. כשכולם אמנם נשארו באופן רשמי תחת "השגחת הרבנות המקומית" עליה היו אחראים אחרים... ואפי' שכל זאת לא היה מתוקף תפקידו כלל, אך כבר אמרו חז"ל "כל תלמיד חכם דאיהו במתא כל ענייני דמתא עליה רמיא". ולכן הוא הרגיש שזה נתבע ממנו.

לאחר מכן כבר פנו אליו מפעלים וחנויות לקבל ישירות את כשרותו ואחריותו, והם כבר היו בתכלית הכשרות, ומהם גם נהג לקחת לביתו והיו המה ממאכלי שולחנו, כך היה ביינות שהוכשרו על ידו, וכך בעופות, ובכל הדברים.

המשחטה האיכותית שבכשרותו "עוף טוב", היא המשחטה הראשונה שהוקמה כאן בא"י לשחיטה בסדר גודל עצום שכזה,

לא למד כראוי את תורת השחיטה והלכותיה. או אז קרא אבא אליו את השוחט, וביקשו "הצג נא בפני את התעודות המעידות ומאשרות שלמדת הל' שחיטה ונבחנת עליהם בהצלחה!" אחרי כמה ימים השוחט הביא תעודה המעידה על התמחותו בשחיטת "בקר" בארגנטינה וזאת, בהיותו כבן 18 ואז פנה אליו אבא שוב ושאלו, "מבקש אני תעודה על שחיטת 'עופות' ולא 'בקר', ויחריש השוחט' ויאלם דום... ולאחר בירור קצר התברר שהשוחט הנ"ל התעסק בעבר בשחיטת בקר בעיר קרית שמונה ושם היתה משחטת עופות שחסר היה להם שוחט, ומהיכרותו עם בעל המשחטה, הוזמן אחר כבוד לשחוט עופות תוך שהוא מבצע "הסבת מקצוע", ומבלי שלמד מעולם את תורת שחיטת העוף, וכך התגלגל למשחטה בטבריה. בראותו כך, הודיע אבא נחרצות, "שוחט אשר מבצע עבודתו מבלי להתמקצע בה ולידע את הלכותיה, הרי אבד אותו שוחט את נאמנותו, ונכנס בגדר 'חשוד על השחיטה', ומכאן ואילך, גם אילו ילך אצל חכם וילמד ויתמקצע בהל' אלו, בשום אופן אין לסמוך עליו ואין לאכול משחיטתו", פסק אבא את פסקו. ובעקבות מעשה זה של סילוק השוחט הנ"ל ע"י אבא פרצה בעיר מחלוקת גדולה ויהום הסער, כשאלו מצדדים בצדו של אבא, ואלו מצדדים נגדו, ומחלוקת זו נמשכה במשך שנים רבות.

היו בשעתו אברכים שבאו לאבא בשאלה, והלא לא נזכר בשום מקום בשו"ע שעל השוחט לאחוז העוף בידיו בשעת שחיטה, ענה להם אבא במתק לשונו, אכן, אדם זה לא עשה דבר בניגוד לשו"ע, אך השכל הישר מכריח כפי שהוכח שאיננו יכול לשמש כשוחט.

לאחר פרשיה זו, כאשר הגיע רב מבני עדות המזרח להתמנות כרבה הספרדי של טבריה, הגאון הרב בוחבוט שליט"א שמו, הוא נכנס לאבא קודם, ואבא הציב בפניו מס' דברים שעליו לבצע בכדי להתמנות כרב, אחד הדברים היה, שיתן הבטחתו שלא יאפשר לשוחט הנ"ל לשוב למשרתו, ולבסוף התברר שהשוחט הנ"ל החזיק משחטה משל עצמו ביישוב סמוך לטבריה, וביום מן הימים באו אנשים מומחים וערכו ביקורת פתע במשחטה זו, כשהתברר שבמשחטה זו אורזים בשר שלא נשחט מעולם. צא ולמד כמה גדולים עיני חכמים, ודברים מסוג זה היו ממש לחם חוקו של אבא במשך השנים. היתה תקופה מסוימת שאבא דאג להקמת מערכת עיתון שחולק בעיר טבריה, וזאת במיוחד כדי להלחם בפרצות שונות.

אנו מתפללים ומקווים לסייעתא דשמיא, שלא תצא תקלה מתחת ידינו, ונמשיך את דרכו ומורשתו בכל התחומים, ובשמירת כרם ההלכה והמסורה. וכאן המקום לציין לטובה את מנהלי חברת "עוף טוב" החברה הידועה בטיבה ואיכותה, אשר אינם חוסכים מאמץ וטרחת על מנת לעמוד בקריטריונים המוקפדים של הכשרות המהודרת אותה יסד אבי מורי זצוק"ל הכ"מ. ולהיות ראויים לעלות על שולחנם של מלכים.

וכן המקום לציין את מסירותם וטיבותם של חברי מערכת הכשרות הרבנים הגאונים רבי יו"ט טורק ורבי שמעון מויאל שליט"א. איש איש בשמו הטוב יבורך, הפועלים גדולות ונצורות בעולם ההלכה וחותרם הכשרות. לשרת את עם קודש ולזכות את הרבים.

אותך, אך חפץ אני שתלך למשחטת "עוף טוב" הנמצאת תחת חסותי, שם תשהה במשך מס' שבועות ותלמד אצל הרב סגל רב המשחטה, כיצד להעמיד סכין, ולאחר שתתמקצע, תוכל לחזור לכאן לשחוט". לאחר שבוע ימים בבואו לביקור במשחטה, שוב פגש באותו שוחט, ובסכיניו שאינה לרוחו, ולשאלתו: "מדוע אינך ניגש למשחטת עוף טוב בכדי ללמוד את המקצוע?" התחמק השוחט ושתק. אבא שהרגיש והבין שדבר מה אינו כשורה בנוגע לשוחט זה, והיה נראה שהינו מסתיר דבר מה. כצאת אבא את המקום, הזדרז לשלוח מאן דהוא לעקוב ולראות כיצד מבצע הנ"ל את פעולת השחיטה. השליח עשה כמצוות הרב, ולאחר ביקור קצר במשחטה החיש צעדיו לבית הרב והודיעו "כבוד הרב, השוחט הנ"ל, בזמן השחיטה, אינו מחזיק את העוף ביד, כמקובל, אלא ערבי מעובדי המשחטה, מחזיק עוברו את העוף בזמן השחיטה, ואילו השוחט תופס בצוואר העוף ושוחט" (אמנם שחיטה באופן זה יכולה שתהא למהדרין מן המהדרין, אך בדרך כלל כל השוחטים נוהגים להחזיק את העוף בידם למעט במקרה שהעוף כבד מאד כ"ר"ק" אשר משקלו מגיע לעיתים ל-3 ק"ג ויותר וכד' שאז לא ניתן במציאות להחזיקו בידיו בזמן השחיטה ונותנים לאחר להחזיקו בזמן השחיטה כאשר העוף עצמו מונח על השולחן והעובד הנוסף משמש ככח עזר להשגיח שהעוף לא ינוע בזמן השחיטה, אבל בעוף רגיל שמשקלו מגיע לשתי ק"ג לכל היותר, אין טעם וסיבה שלא יאחז השוחט את העוף בידיו בזמן השחיטה) ובשחיטת עופות רגילים קלי משקל, כשהשוחט נמנע מלהחזיק העוף, מלמד הדבר כי שוחט זה אינו יודע כיצד יש להחזיק עוף בזמן השחיטה ואין לו מסורת על כך. וממילא, מוכרח הדבר שהשוחט לא קיבל "קבלה" בנושא שחיטת העוף, ומעולם

הנבלה. והנה, לפתע הגיח משגיח הכשרות המקומי, הפועל מטעם הרבנות המקומית, והחל מצטדק, "כב' הרב זוהי שגגת אנוש, בסך הכל ארזו כאן בטעות בעטיפה הלא מתאימה"... (דברי הבל בפיו, משום שעצם קיומן של עטיפות שכאלו בידיהם, זוהי רמאות וזיוף...) כשמעו כזאת מפי המשגיח הרים עליו אבא את קולו, "אינך מתבייש? ראה את בעל המקום היושב בפנינו מבוייש כולו, ואילו אתה, שהנך אחראי על כשרות המקום, אתה מחפה על מעשה הנבלה?! ולא נחה דעתו של אבא עד שסטר לו למשגיח על לחיו, ובזה קם אבא ועזב את המקום. ובמעשהו זה הקים עליו אויב מר, כאשר למשגיח כשרות זה היה בבעלותו עיתון מקומי, ולמן אותו היום סימן הלה את אבא כמטרה לחץ.

סיפור נוסף המלמד על תקיפותיו של אבא בענייני כשרות, היה זה במשחטה בטבריה הנמצאת תחת כשרות "רבנות", אליה היה אבא מגיע לביקורים תכופים, במשך כחמשים שנה, מדי שבוע בשבוע ובמשחטה זו לא עסקו בשווק ומכירת עופות, כי אם כל החפץ לשחוט עוף, מגיע היה למשחטה זו כשהעוף בידיו, שם ביצעו עבורו את הנדרש. ונפסק בשו"ע, שקודם השחיטה יש להראות הסכין לחכם, ובבוא אבא לבקר במשחטה, היה אבא עובר על הסכינים ובודקם, אם כי את פעולת השחיטה עצמה לא היה אבא רואה, וזאת, משום שבהכנסו למשחטה היו כל השוחטים מניחים סכיניהם, כשהם שבים למלאכת השחיטה לאחר צאתו של אבא את המשחטה, מפני הכבוד. ופעם אירע, שבעת בדיקתו, מצא אבא סכין שאינו לרוחו, והוא פנה לשוחט בעל הסכין, והודיע לו "אינך יודע להעמיד סכין", וזאת, כאשר "העמדת הסכין" היא חלק עיקרי במלאכת השוחט, ואמר לאותו שוחט "אינני פוסל

גם על מקומות שאינם תחת חסותו באופן רשמי, וגם בהם ערך אבא ביקורים מפעם לפעם.

על כל דיווח המתקבל על ענייני הכשרות שבפיקוחו היה אבא שמח ומרוצה, גם כאשר דווח על דבר הטעון תיקון שמח אבא שמחה גדולה על שנמנע מתקלה ומיהר לתקן את הטעון תיקון. בשונה מכאלה אשר דוחים בבזז תלונות על דברים הטעונים תיקון, באמנם "אצלנו הכל מתנהל כשורה על הצד היותר טוב..."

נבקש לשמוע על תקיפותו הידועה של אביכם כפי שבאה לידי ביטוי בענייני הכשרות שתחת חסותו.

אבא אכן השתמש במדת התקיפות בנושא הכשרות לעת הצורך.

בנותן ענין להביא בעניין זה, שני סיפורים. ביום מן הימים גונבה שמועה לאזניו של אבא, כי אטליז מסוים בעיר מציע למכירה מוצרי בשר עם חותמת כשרות המהדרין של אבא, כאשר הדבר מוכיח מיניה וביה על זיוף כשרות חמור ביותר, כי גלוי וידוע לכל, שהוא לא נתן מעולם הכשר 'מהדרין' על מוצרי בקר, כי אם על עופות בלבד. כשמעו זאת, שלח לאמת הדבר, וכששב השליח והודיע שכך הם פני הדברים, הוא קם וירד בגופו למקום. בהגיעו, ניגש לדלת המקפיא הראשי באיטליז ופתח אותה וראה בעיניו שרוולי נקניק בקר, חתומים בחותמו כשהם מסודרים אחד על השני בערמות. מיד קרא לבעל המקום תוך כדי שאבא אווז בידיו מס' שרוולי נקניק, וזעק לעברו "מה זה אמור להיות התרמית הזו? ומיד הטיח אבא את שרוולי הנקניק בפניו ההמומות של בעל הבית... כשאבא אינו חוסך את שבט ביקורתו כלפי בעל המקום, ואכן אותה העת הצטנף בעל המקום בפניו, מוכלם ומבוש, כמתחרט על מעשה

חברי מערכת הכשרות של "עוף טוב"

בראיון ייחודי ומקיף

של גוף כשרות ממסד המפקח על שחיטה וכו' מלבד הרבנות הראשית. כולם סמכו על צוותים טובים שפעלו תחת הרבנות הראשית

רבינו זיע"א היה בעצם הראשון שהקים גוף כשרות כגוף חיצוני שמפקח על שחיטה וכו'.

ומאז שינה רבינו את פניו של עולם הכשרות לבלי הכר, ורבות מהחומרות הנהוגות כיום ומקובלות בהכשרים שונים נזקפים לזכותו ושבחו של רבינו זיע"א אשר הגה והביאם לעולם.

לדוגמא אזכיר ממה ששמעתי מפי רבינו זיע"א שבאותם ימים מקובל היה שאת כל העופות הטרפות היו משיבים לקיבוצים השונים מהם קנו את העופות שגדלו, וכך בעצם גרמו לאחים טועים תינוקות שנשבו שיאכלום.

לרבינו זיע"א הדבר חרה ביותר, ומשום כך הדבר הראשון שראה לתקן בעת שנטל על שכמו עולה של כשרות, זה הדבר הזה. וקבע מייד במסמרות שאת העופות הטרפות יוליכו אצל הערבים שיאכלום, ולא יכשילו בם יהודים.

מנהל המפעל באותם ימים היה קיבוצניק מתושבי הקיבוצים הסמוכים למשחטה, והוא קבל בפניו וכי כבודו צדיק יותר מגדולי עולם שהתירו זאת.

ענהו רבינו ואמר "בא נעשה הסכם, הקיבוצים הישנים סביבות המשחטה בהם אתה ובני דורך דרים, ימשיכו לקבל את הטרופות כבימים ימימה. אבל הקיבוצים החדשים כמו לביא גינוסר ומגדל יחדלו מלקבל".

שאלו המנהל, "מה ראה כבודו לחלוקה זו" ענהו רבינו זיע"א ברגש רב ואמר "אתה וחבירך כבר מבוגרים אכלתם עד היום כבר טרפות שנים רבות, שכליכם כבר נטמטמו כמאמר הכתוב ונטמטם במ אל תקרי וכו' אלא ונטמטם. מעוד טרפות לא יורגש גדול תוספת הטמטום בכם, אבל הילדים שלכם, הדור הצעיר, הדר בקיבוצים החדשים שכלם עדיין לא נטמטם כל כך אנא הניחו להם ולא לטמטם אותם".

כמובן לאחר ששמע דברי אמת חוצבי להבות אלו, שבקעו מלב ירא ואוהב, קיבל את הדברים. ומאז הוכנסה הנהגה זו בשיא תוקפה. ובהמשך פשטה פסיקה זו בכל ההכשרים השונים, והגדילו עשות כיום שגם לערבים משתדלים לתיתם לערבים מהודרים שאין בהם צד יהדות כלל.

זכיתם איפוא שנים רבות לשמשו בתחום הכשרות, נשמח שתחכימונו בהדרכות שונות והקפדות ייחודיות שראיתם אצלו בעניינים אלו.

הרב שמעון מויאל: צריכים לדעת שהרב היה ממש חכימא דיהודאי, ידע תמיד בכל מקום ששואלים אותו. מעולם לא

והמשחטה הוא ידע מי אחראי ובאיזה תחום, ומה הם תכונותיו. לא היה אצלו דברים מקופיא או דיעבד. הכל הכל בכל העומק. ונשא אותנו כאומן שנושא את היונק, עם כל הלב הענק שלו.

מה בעצם הביא את המפעל לפנות ולקבל את חותם הכשרות המהודר תחת שרביטו של הרב באותם ימים שגוף הכשרות עדיין היה צעיר לימים ועדיין לא יצא טיבו ברבים

הרב מויאל: בתחילה מי שנתן את הכשרות למשחטה באותם ימים היה הגאון הרב נשר זצ"ל, לעת זקנותו משראה שכבר תש כוחו ואין בו את היכולות להמשיך כבימים קדמונים, הוא פנה אלינו ואמר, כוחי אינו עוד במוחני וירא אנוכי להמשיך בלקיחת האחריות, יש לכם רב צעיר גדול בר סמכא עצום הדר בטבריה שיצא שמו וטבעו בעולם ומאיר הוא את עולם הפסק בגדולתו וכוח פסיקתו האדיר, מדוע שלא תפנו אליו שיואל בטובו לפרוס את חסותו ולתת את הכשרות הנצרכת הראויה לעלות על שולחן מלכים. ואכן בהנהלה החליטו לקבל את דבריו הנבונים והישרים ופנו בבקשה לכבוד הרב זצ"ל על מנת לקבל את כשרותו ופיקוחו ההדוק על שלל המוצרים במשחטת העופות. ולאחר כמה שנים פנו אליו ממפעל הדגים המשובח "דלידג" המשוויך אף הוא לאותה בעלות. וכעבור

כלל ישראל כולו עדיין אפוף בכאב של שכול אדיר על רקת כי אבדה כלי חמדתה והדור כולו שחסר את הצדיק שנאסף בעוונותינו, בעיצומם של ימי האבל בתוך חודש לסילוקו נפנינו לשיחה מרתקת עם חברי מערכת הכשרות המהודרת שניתנה ע"י הגאון הגדול זיע"א למפעלות המשובחים של חברת "עוף טוב" אשר זכו להתהדר בחותם הזהב כשרותו של רבינו זצ"ל.

בשיחה המיוחדת השתתפו חברי מערכת הכשרות שהיתה עד לא מכבר בראשותו של רבינו זיע"א וממשיכה בסייעתא דשמיא בראשותו של יב"א בנו מ"מ הגאון ר' אהרון יוסף שליט"א, הרה"ג רבי יום טוב טורק שליט"א והרה"ג רבי שמעון מויאל שליט"א הפועלים וצועדים לאורו ועפ"י הנחיותיו המדוקדקות וההידורים הרבים שהנהיג רבינו זיע"א. עם הפנים לעתיד, עתידו של גוף הכשרות המשגשג, ועתידו של מפעלי "עוף טוב" הידועים לכל ויצא שמם בטיבם שיבוחם ואיכותם המיוחד.

אבל יחיד עשי לך מפעלי עוף טוב, וגוף הכשרות המהודר בראשותו של הגאון הגדול זצוק"ל. דווקא הם שזכו לקשר כה עמוק רבות בשנים. ראויים לחלוק עם הרבים את אשר חזו עיניהם וחוו הם עצמם במרוצת השנים לצידו של רבינו. לאורך כל השיחות עם מקורבי הגאון הגדול זיע"א המאפיין המשותף בין כולם הוא הכאב והשכול האדיר, וכפי שהרה"ג ר' שמעון מויאל שליט"א אמר בראיון "הסתלקותו של הרב היתה לי קשה יותר מהסתלקות שני הוריי" הקשר העמוק האישי הטבוע בדמם שהם חשו לגאון הגדול זצ"ל והאהבה העצומה מתוך יראה שהרגישו כלפיו. ניתנת למישוש וכפי שנראה כולנו בראיון המיוחד והמטלטל.

וט"ז, שאלה בראה, מה נקרא סירכא ומה לא, לאנשים קשה לדעת למעשה, ולתרגם כל דבר מיד לחיי המעשה. והרב שלט בזה ממש.

לפני 8 שנים אחרי שהרב עבר אירוע מוחי והוא פחות יכל לבא לשטח התבקשתי על ידו להכנס לעניינים ולפקח בפועל, ומאז כל שבוע הייתי אצלו לדווח על כל דבר וקיבלתי ממנו

ראשית נשמח להביא קצת מזווית אישית על תחילת היכרותכם עם הרב זצ"ל.

הרב שמעון מויאל: כל השנים הייתי בטבריה ותמיד היתה דמותו של הרב מעל כולם, גם כשעוד חיו גדולים וצדיקים מהדור הקודם היתה כסותו מוטלת בין הגדולים. אך תחילת עיסוקי בתחום הכשרות תחת ידיו של הרב היא קצת מעניינת ובלתי שגרתית.

בתחילה התחלתי לעבוד בתחום הזה במקום אחר. באחד הימים התגלעה מחלוקת שהביאה אותנו לפנות לדין תורה שנערך כמובן מאליו בבית הדין בראשותו של האב"ד הנערץ שכינה כאב ב"ד הן בבית הדין בטבריה והן בצפת ופנינו לדין ע"מ לקבל את הכרעתו. בשלב מסוים במהלך הדיונים הרב פנה אלי ביחידות ושדלני בדברים על מנת שאווזר לאותו מעסיק, ותחת זאת הרב יקח אותי לתפקיד בו אני נמצא כיום בגוף הכשרות המהודר שהקים הרב זצ"ל. וברוך ה' בסייעתא דשמיא קיבלתי את ההחלטה הנכונה ועשיתי כעצתי, ומאז זכיתי שנים רבות להיות מועסק תחתיו עד עצם היום הזה.

הרב יו"ט טורק: בשונה מעמיתי ורעי הרב מויאל שליט"א אני אמנם גדלתי בירושלים ולא זכיתי לאורו של הרב בימים קדמונים. במרוצת השנים עבדתי בתחום זה במקומות אחרים בעיקר תחת בדצ"ם מובילים וחשובים אחרים. ואח"כ הגעתי לשחוט ב"עוף טוב", ומאז שבאתי למשחטה. גילתי עולם מופלא, הן דברים הגלויים והמפורסמים לכל שאיני ראוי כלל להעיד עליהם, האדם השלם הענק בענקים הגדול והעצום בכל מכמני התורה. אך יכולני להעיד מה שבדידי הוה שראיתי דברים שהרב היה בהם חד בדרא כפשוטו ממש. הוא היה בקי בכל דבר הלכה גם באופן המעשי ממש, על דקויות של ש"ך

מספר

שנים

הרחיבו את

מערכת הכשרות אף על מפעל מוצרי הבשר של חברת "עוף טוב".

הרב הסמיך אותי להשגיח על מפעלי הדגים והבשר, ואת עמיתי ורעי הרב טורק שליט"א על מפעל העופות.

הרב יו"ט טורק: הרב התחיל בגיל 35 עם המשחטה באותם ימים עוד לא היה מושג

הדרכה

למעשה

בכל ענין

ותחום הנוגע

לכשרות העופות. אין

דבר שהיה לו ספיקות או אי

ידיעה, וכן חוסר בתרגום ההלכה ללמעשה גם בדברים הנדירים ביותר.

הרב לקח לליבו כל דבר של כשרות והמשחטה. והוא זכר כל דבר. כשבאתי לבקר אותו הוא ידע תמיד מה עושים ומה נעשה במשחטה, והכיר את האנשים על כל פרטיהם ומאפייניהם וכל פרט בכשרות

ראינו אצלו ספקות וחוסר וודאות. שזה דבר נדיר מאוד.

בנוסף הרב היה תקיף ביותר ומעולם לא חשב מה יאמרו ואיך יגיבו. וכן לפעול כל מיני פעולות או להחמיר בחומרות אותם ראה כמיותרות במיוחד כשהם נגדו או הפריעו בצורה כלשהי לקיום ההלכה. לרב היו כתפיים רחבות בלי לשים לב למבטי הסובבים וידע את ההלכה ופסק כל דבר כשמלה. ולכן היכן שראה צורך להקל הקל בכל תקפו. אך מאידך היכן שראה מקום להחמיר גם כשאחרים עדיין לא עמדו על טיבם של חומרותיו ולא הנהיגום, הוא החמיר בכל התוקף, ולא נתן לסטות כמלא נימא.

לדוגמא מה שבדידי הוה עובדא, כל נושא כשרות הדגים והזהירות היתירה מתועלים וטפילים שונים שנהיה היום מאוד פופולרי. הרב התחיל להנהיג לפני שלושים שנה כשכולם עוד לא הקפידו ולא שמעו על כך, לפני 15 שנה היו אצלי 11 רבנים מכשרויות שונות והראיתי להם פרסום שהרב פרסם בשנים קדמוניות על תולעים וטפילים שלא היו מוכרים עדיין באותם ימים בעולם הכשרות בארץ, והרב הביא את זה למודעות בעולם.

בנוסף מה שהזכרתי שזכינו לשמשו, אני מרגיש חובה לציין שכולם תמיד ראו שאין דבר כזה להיות חבר שלו או להיות קרוב אליו. הוא היה רחוק וגבוה מכולנו, ותמיד היתה יראה עצומה ומרחק ברור מפניו. כולם הרגישו שלית דין ברנש ושם ד' נקרא עליו.

אך כן זכינו בסייעתא דשמיא עצומה לקבל הוראות והדרכות אותם הנחה אותנו היאך לפעול ואת המעשה והדרך בה נלך בעולמה של הלכה וכשרות.

בנוסף לא היה קיים אצל רבינו זיע"א משא פנים כלל, והיה הוא עמוד האמת שלא חת ולא ירא, ודבר ה' היה בפיו.

בעבר היה משהו שבאותם ימים היה ממקורבי רבינו, והוא היה אחראי על בית העלמין הישן. בשלב מסוים הוא חפר ופגע בקברים. מייד כשפשעיו נודעו לרב לא הועילו לו כל קרבתו העצומה ושידוליו הרבים הוא יצא כנגדו בחרב וחנית. כל שיקוליו היו נקיות בתכלית כל ימיו בלתי לד' לבדו.

הרב היה תקיף וזה מה שאהבו בו הכל היה אמיתי, הוא היה דמות שטבריה היתה קטנה עליו. התמונה של כל טברייני זה ארון הקודש והרב. הוא היה מגיע לכל תפילה לפני. לפני מנחה היה מגיע שעה וחצי לפני והיו מגיעים ומריצים לפניו את שאלותיהם. ובין מנחה לערבית עשה 40 דקות כדי שאנשים יוכלו לשאול. והרב היה לו זכרון חד בדרא הכיר את כולם. וכולם יראו מפניו. והרב היה לו קשר חם עם כולם למרות היותו ענק בענקים. היה בו שילוב של ניגודיות עצומה, תקיפות עצומה והלחום הגדול בכל הנוגע לשמירת גדרי ההלכה ושמירת המסורת. אך רך כקנה בכל הנוגע ליחסו לכל יהודי ודבק במידותיו של הקב"ה היה רחום וחנן לכל סביביו.

הרב יו"ט טורק: כאמור, רבינו זיע"א היה הראשון שמסר נפש להעמיד את עולם כשרות השחיטה כמו שצריך.

הדבר שהיה הכי חשוב בעניו היא אישיותם של השוחטים. מלבד ידיעותיהם ובקיאותם בהלכה הוא הקפיד מאוד שיהיו יראי שמיים באמת.

משגיח הכשרות הרב יום טוב טורק יחד עם הגאון רבי אהרן יוסף אויערבאך

השחיטה הלכותיה ורזיה. וכך בהיותו כבן 15 שנים כבר היה מועמד להכנס במלאכה ולהיות לשוחט בעצמו, והוא לפני על מנת שאתן לו הסכמה להיות שוחט.

ואני סירבתי לכך בכל התוקף, ולא נתתי לו בשום פנים ואופן להתמנות כשוחט.

לשאלתי אודות סירובו התקיף, ענה לי רבינו זיע"א כמתמיה על כך שאיני מבין לבדי, את שבער בעצמותיו והקפיד על כך בכל כוחו. "שוחט צריך להיות ירא שמים, הוא הסתובב תמיד עם אביו, הוא לא גדל וצמח בישיבה כמו שצריך להיות, מה תועלת יש בשוחט כזה שאמנם יודע את כל המלאכה ובקי בה יותר מאחרים, אך היראת שמיים שלו לקויה, באשר לא גדל וצמח בעולם התורה בצורה תקינה"

רבינו זיע"א חזר ושינן שהשוחט הרצוי הוא אך ורק אותו בן תורה שגדל בעולמה של תורה וינק מעולם זה, והוא ירא שמיים בר אורין, אשר בשלב מסוים אולץ לצאת למסחר זה, אך הוא נשאר בתומתו ובן תורה הוא. גם אם ישנם בקיאים ומוכשרים יותר למלאכה. וכלל זה היה בנפשו.

הסכינים - הקפיד ביותר שהסכין תעלה כמו שצריך ותרד כמו שצריך, היו בודקים מיוחדים שבדקו לפני ואחרי. ולא סמך לא על ביטולים, ולא על שום קולא ומאוד הקפיד והחמיר בענין זה.

ישוב הדעת - דבר נוסף שהוא היה הראשון בזה, שבעבר היה נהוג שמשלמים לשוחט לפי עופות, מובן מאליו שדבר זה גורם שהשוחטים ישחטו כמה שיותר כמויות של עופות בזריזות יתירה. רבינו זיע"א ראה בזה חורבן גדול וממש קידש מלחמה על מנת שיעבירו את צורת התשלום לתשלום לפי שעהכדי שישחטו ברוגע ובישוב הדעת הרצוי. וכן רבינו זיע"א

וראינו שרגלי חסידיו ישמור, הלא דבר זה פעמים רבות הוא מסור ללב ולא ניתן תמיד לבדוק את מידת יראת השמים של השוחט החבוש במגבעת וחליפה ונראה חיצונית כבן תורה. והיו סיפורים אין ספור שרבינו זיע"א עצר בעד אלו שאינם מספיק יראי שמיים.

בשיחה של גילוי לב אמר לי פעם שהוא זוקף את הצלחתו והסייעתא דשמיא המרובה שזכה בזה לב' סיבות א. לזכות הרבים שתלויה בזה. ב. לתפילות הרבות שהשקיע בזה, והתפלל על כך כל ימיו.

היה פעם שוחט שנראה כירא שמיים ומשום מה הוא לא מצא חן בעיני רבינו זיע"א. באחד הפעמים הוא ראה שכשהלה מחליף ולובש בגדי עבודה הוא פושט מעליו את הטלית קטן, וכך בכל שעות העבודה אינו לובש הטלית קטן עליו. גמם זה היה בשביל רבינו כבר עדות מספקת לרמתו הרוחנית של האיש, ודי בכך כדי לפסלו מעבודתו.

לפני תקופה קצרה בפרשת מטות השנה, באתי אליו כדרכי ואז הוא שח באזני מעשה פלא, שבאותו יום נכנס לפיו יהודי שהיה נראה כגוי גמור וסיפר שהוא אף היה נשוי עד לא מכבר לגויה, וברצונו לשוב בתשובה ומבקש הוא דרך תשובה.

ובאמרו זאת באזני פרץ רבינו זיע"א בבכי משתנק, לשאלתי על התרגשותו ובכיו, השיבני הלא אני מכיר את אותו יהודי וסיפורו.

וכך סיפר. בעבר אביו של הלז היה השוחט של טבריה, ילדו זה מאז שבגר במקצת לא שלחו אביו כשאר הנערים ללמוד בישיבה וכו' אלא היה הוא תדיר מתלווה אל אביו ולומד את המלאכה וכך נעשה בגיל צעיר לימים בקי ביותר במלאכה

הקפיד שלא לתת לשוחטים לעבוד יותר מידי. וזה היה בנפשו.

מליחה - הקפיד מאוד שהעוף יהיה נקי מהתחלה ועד הסוף שלא יהיה מקום בלי מלח, אחרי המליחה יש כמין סולם ששם שמים את העוף שזה הולך בערך שעה והוספנו עוד שולחנות כדי שלא יהיה עומס וגם מלאכה זו תיעשה ביישוב הדעת. נקיות העוף - הקפיד ביותר שהעוף יהיה נקי מכל צרירות דם. ונימק זאת בכך שצריך לחשוש לאותם עמי ארצות או תינוקות שנשבו שרוצים כשר וקונים בכשרות מהודרת על מנת שיוכלו להאכיל למי שיחפצו בעופות כשרים לכתחילה, והם אינם יודעים כללי צרירות דם, ועלולים הם להיכשל ולהכשיל. ועלינו לדאוג שהעוף יהיה כשר ברמה כזו שניתן יהיה להכניס ישר מהסופר לסיר.

בדיקות - בודקים צומת הגידים, ואת הראות אחד אחד בדקדוק.

על כל החומרות וההידורים הללו כמו עוד הנהגות והקפדות רבות אנו שומרים ונזהרים במשחטה המהודרת של חברת "עוף טוב" ומוצריהם ראויים לעלות על שולחנם של תלמידי חכמים יראים ושלמים בכשרות מהודרת ומדוקדקת ביותר.

אנצל במה זו אחת ולתמיד לענות לשאלת רבים, בדבר ההצלחה האדירה של חברת "עוף טוב" למכור מוצרים איכותיים כל כך בהכשר מהודר ביותר, ומאידך במחיר מוזל מופחת.

זאת למודעי ומי שמבין בדברים אלו יבין את שאומר. המשחטה היחידה בארץ שאינה צורכת עופות מאחרים ואינה קונה ממגדלים היא חברת "עוף טוב"

זוהי המשחטה היחידה שמחזיקה בלולי תרנגולים שלה. ויש לנו פיקוח והשגחה צמודה מאז לידת העוף עד לארזיתו בארצה.

אנחנו הכשרות היחידה שמשגיחה מהמדגרה עד למכולת.

יש לנו צוות השגחה בלולים הפרטיים של חברת עוף טוב המגדלים תרנגולים שלהם, וכל המשחטות וההכשרים האחרים צורכים מאיתנו תרנגולים על סמך הכשרות שלנו בכל השלבים המוקדמים.

וכיון שכך חברת "עוף טוב" היא היחידה החוסכת עלויות של צריכת תרנגולים ממגדלים ומשווקים ומתווכים המעלים את העלויות ברמות גבוהות במיוחד על כל המשחטות והכשרויות האחרות.

בנוסף בצומת צמח יש מפעל של אוכל לעופות ששייך פרטי לחברת "עוף טוב".

כך שהכל הכל תחת אותה בעלות ללא צריכת וגריפת רווחים מיותרים בדרך, המשפיעים באופן ישיר על עליית המחירים הדרמטית המוכרת בשוק למוצרי עופות הכשרים.

מעלה כשרותית עצומה נספחת לכך היא, שזה שנותן לנו ככשרות אפשרות לדעת בדיוק מה עבר על העוף מיום הולדתו. והכל מפוקח ומושגח בהנשגחה מהודרת ללא חשש ופקפוק.

רבינו זיע"א שמסר נפשו על חומת הכשרות וההלכה. ועמד כגיבור בפרץ על שמירת המסורה ודאי ימליץ יושר בעדינו שלא נסטה כמלא נימא, ונמשיך בדרכו ובמשנתו לאורו של יב"א בנו ממלא מקומו שהעמיד לנו תחתיו הגאון ר' אהרון יוסף שליט"א לאורך ימים ושנים טובות.

”כלל ישראל לא נולד אתמול, ואף לא שלשום...” (מרגלא בפומיה)

ארצנו בלום

ליבו הפתוח ראה הרבה חכמה ודעת בהיכלותיהם של מצוקי ארץ, ובהיותו בור סוד שאינו מאבד טיפה, נחרתו ונשתמדו במוחו ועל ליבו של סבא צוק”ל עובדות והנהגות טהורות - לאין מספר - בשימושה של תורה אשר הפכו לחלק ממנו + ”שִׁמְעַ בְּנִי... וְאַל תִּשֶׁשׁ”!

שנטל קופתו ויצא לשדה, מצא שעורים קצר ונתן בה, מצא חטין נתן בה, וכן פולים וכן עדשים, וכשבא לביתו בירר כל מין ומין לעצמו, כך ר”ע כשלמד מרבתי ושמע דבר מקרא מרבתי ואחריו הלכה ואחריו מדרש ואחריו אגדה נתן לבו לחזור עליה ולגורס עד שהיו סדורין בפיו, ולא אמר אלמוד מקרא לעצמו מדרש לעצמו, אבל כשנעשה חכם גדול עשה כל התורה מטבעות מטבעות, סידר מדרש ספרי וסיפרא לבדן ושנאן לעצמן לתלמידיו והלכות לעצמן ואגדות לעצמן.”

כך, במושגים של הדורות שלנו, רבינו זצ”ל היה אוצר בלום, כל דבר היה זוכר ואוגר במוחו הכביר - כך נוצר ”איש של צורה” בכל ההנהגות והמעשים שלו.

היה רגיל לומר: כלל ישראל לא נולד אתמול ולא שלשום, כלל ישראל נולד ביציאת מצרים ובמעמד הר סיני, יש לעם

עובדות והנהגות בשימושה של תורה מגדולי ישראל.

במוחו הגדול קלט דברים מיוחדים שלא כל אחד שם לב אליהם, ולבו ראה הרבה חכמה ודעת, מכל גאוני ירושלים של מעלה שהיו מלאים וגדושים בגדלות עצומה, והוא קיבל וינק מכל זה עד שנהיה לחלק ממנו ממש.

הנה כי כן, כל הצמיחה הנפלאה שלו היתה עם הרבה שימושה של תורה, כמעט חד בדרא ממש היה בענין זה, בידעת והכרת המון עובדות והנהגות, והיה כמעין הנובע כשבכל ענין ממש יודע איזה עובד או הנהגה, וזה היה נדבך עיקרי בגדלות העצומה שלו.

ואפשר להמליץ עליו דברי הגמרא בגיטין (סז, א) על רבי עקיבא שהיה אוצר בלום, ופירש רש”י ”כך מפורש באבות דרבי נתן, למה היה ר’ עקיבא דומה, לעני

מאכילת מצה בליל פסח, מצות שופר ברעדה ובגילה, הקידוש בליל שבת היה עדות לכל באי עולם על הברית והקשר עם הקב”ה.

בעת כתיבת שורות אלו, ערב יום הדין, נזכרים אנו בדברי רש”י בראש השנה (טז, ב) שתוקעין ומריעין בשיבה ואח”כ בעמידה, שמחמת חיבוב המצוה נסתתמו טענותיו של השטן. כמה קטרוגים מכלל ישראל סבא צוק”ל הוריד ע”י חביבות המצוות שהיה לו.

זכורני אחרי שעבר אירוע מוחי, ובחודש תשרי התחיל להתאושש אך היה קשה עליו האכילה, הוא אמר ידבר ראשון צריך לעשות תרגילים בכדי שיוכל לאכול כזית מצה בליל הסדר... זה היה פשוט אצלו כמסית לפי תומו כאילו כולם ככה חיים, אך כשמישהו מן הצד שמע את זה הוא לא נרגע כמה ימים, האם כבר בחודש תשרי הרב כבר נמצא בליל הסדר, כאשר יש עוד חצי שנה... זו רק דוגמא קטנה מהחביבות העצומה למצוות.

והחסד שלו היה ממש ”אהבת חסד”, נושא בעול עם כל אחד ואחד, עם יחידים ועם ציבור. היה נותן הרבה צדקות בהשקט בלי פרסום, שנא בכל לבו את הפרסומת, היה כולו נקיות ואמת.

צריך הרבה להאריך בכל פרט ופרט, וכמו שכבר שמעו הרבה בהספדים שניסו להקיף את הדמות הגדולה אשר היתה עצמו.

אבל צריך לדעת שכל הגדלות הזאת היתה תמיד מתוך דביקות במסורת אבותינו ורבותינו, כל כולו היה דבוק במעשי גדולי הדורות ובמנהג אבותיו הגדולים, מגאוני הדורות, וממעשה הצדיקים, וזה היה מורה דרכו. כמו כן ידע גם הרבה עובדות מגדולי האדמורי”ם בדור שעבר.

מינקותו ממש היה ילד שעשועים לכל מי שבא איתו במגע. בהיותו עליו עצום, גאון נפלא, היו כולם אוהבים להשתעשע איתו בדברי חכמה, ומכח זה זכה לקבל הרבה הנהגות ועובדות מגדולי ישראל.

ובהיותו בור סוד שאינו מאבד טיפה, כל מה ששמע נקלט במוחו הגדול, ונחרת בליבו הטהור, והיה יודע הרבה מאוד

נכדו מקורבו הרה”ג ר’ צבי אויערבאך שליט”א

לפני שנדבר על החלק של ”שימושה של תורה” שהיה לסבא הגאון הגדול זצ”ל, צריך להקדים את הידוע כי סבא צוק”ל היה גאון עצום בכל חלקי התורה, שר התורה ממש, בסוגיות הש”ס היה צולל במים אדירים בעומק הסוגיות בדרך הלומדות הישיבתית, אך תמיד עם הברק המיוחד שהיה לו. היו תקופות שמסר שיעורים בכמה ישיבות, וכן בכוללים. תורת חסד על לשונו, חן הוצק בשפתותיו.

בדברי אגדה היה מחדש נפלא, רעיונות ודרושים, עם יסודות ושרשים בהרבה גופי תורה, והכל בעומק הפשט, וכל חידוש שאמר היה נותן אור חדש למאמר חז”ל, והפשט היה מקבל עומק ומתיקות.

ובהלכה היה רב רבנן, בהיותו מורה הוראה מובהק בד’ חלקי שולחן ערוך לאלפי רבבות ישראל, העמיד את ההלכה בהרבה ישובים וערים באיזור הצפון, בהלכות עירובין, ובהלכות תרומות ומעשרות, וכן בשאר הלכות וזרעים, אורח חיים, יורה דעה, חושן משפט ואבן העזר.

עמוד העבודה היה מנעוריו, עובד ד’, בהיותו מתפלל ברגשי קודש כל עצמותיו תאמרנה. כל ימיו היו שוין לטובה, מקטנותו ממש עד שיבה וזקנה כל כולו תפילה, היה מרגלא בפומיה ”עם ישראל נוצר ונברא בכדי להתפלל, עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו”, היצירה של כלל ישראל היתה בשביל תפילה.”

וכן ענין ההודאה לד’ בכל הזדמנות היה ענין מיוחד בפני עצמו, מההשכמה באמירת מודה אני לפניך, עד אמירת ”נשמת כל חי” בשבת קודש שהיה מרקיע שחקים, וגם בליל שבת לפני הקידוש ”מודה אני לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי”, תמיד היה דומע כשהיה אומר קטע זה מרוב התרגשות והודאה, והיה זה מעמד מיוחד במינו. וכן בשמחות היה מזכיר את הפסוק ”ברוך ד’ יום יום” מעין ברכותיו של אותו יום, להודות על כל הטובות אשר קיבל כל ימי חייו.

וחיוב המצוות היה עולם בפני עצמו; הנחת תפילין, לבשת ציצית, ההתרגשות

ישראל מסורת, יש מנהגים. היה מביא דברי הבית יוסף בהקדמה, שכל מה שמכריע להלכה זה רק במקום שלא נתפשטה כבר ההוראה, אך אם כבר נתפשטה אז זה גובר על הכל, והיה אומר, שחלק גדול מבעיות הדור האחרון זה העדר המסורת, כל אחד עושה מה שעולה בראשו וחושב כאילו זו דעת התורה.

והיה מצטער על זה שיש גם רבנים ות"ח שלא דבקים במסורת, ומכניסים כל מיני סגולות וכדומה שלא ידעו בדור הקודם, וזה הרס של הדור, שגם אם יש דברים לא גרועים - עצם השינוי הוא גרוע, וזה פתח לעוד הרבה דברים רח"ל.

כך גם בכל השנים האחרונות, כשנהיה ענין של גיוס בני ישיבות וכן כל גזירת החינוך, היה חוזר ואומר שזה לא ענין של קנאות, זה ממש הא' ב' של התורה הקדושה, לא לשנות ממה שהיה נהוג, וכל מי שנפל בענין זה הוא משום שלא מספיק חמור בעיניו ענין השינוי מהמסורת, "אל תטוש תורת אמן", אם מתחילים קצת לשנות אי אפשר לדעת להיכן זה יגיע רחמנא ליצלן.

ויש לציין שענין זה של עובדות והנהגות שהיו לו ב"שימושה של תורה", היה יקר בעיניו מאוד מאוד, ולא היה מסכים לספר סתם סיפורים, כי הכל היה תורת חיים, וצריך שהשומע יהיה עם כלי קיבול, ורק בזמנים מיוחדים היה מספר דברים מיוחדים, וכך גם היה עושה רושם גדול על השומע. היו פעמים שתמורת איזה דבר הוא היה אומר 'מגיע לך סיפור מיוחד', ואז היה מספר, והכל היה מתוך יקרות הדברים, שהיו יקרים אצלו כאשר הוא ינק מזה הרבה שימושה של תורה ועבודת ה', ועוד שזה לא יהיה הפקר ואז אין בזה השפעה למעשה.

וכעין זה בכתבי הסבא מקלם חכמה

ומוסר (במאמר יא) במכתב שהיה יסוד בעבודת ה', ששמע ממרן רבי ישראל מסלנט אך שמר את זה אצלו במשך יותר מעשרים שנה, כאשר הייתה לו התפעלות מזה, וחשב שאחרים לא יקבלו מזה תועלת. והן אמנם כבר בחיי חיותו של רבינו זצ"ל כמה פעמים הציעו לפניו לכתוב חלק מהסיפורים שהיה רגיל לספר, למען יעמדו ימים רבים ויתחזקו בזה רבים, אך הוא עמד בדעתו שאיננו רוצה להתעסק בזה, שלקבוע זמן לעסוק בזה אינו רוצה, דעיקר העיקרים זה לימוד התורה, ואמר שמי שרוצה לעסוק בדבריו שידפיסו את הספרים "פתחי אברהם" כאשר זהו לימוד התורה, ותלמוד תורה כנגד כולם.

ואולם כעת שנטרפה השעה ואבדה חכמת חכמיו, לעילוי נשמתו להתעורר בדרכיו אמרנו נספר מעט מן המעט דברים שהיה רגיל לספר, וכן מעט מן המעט על הקשר שלו עם גדולי ישראל זיע"א. וחשוב להדגיש שאעפ"י שזכיתי להיות הרבה במחיצתו של הסבא זצ"ל ושמעתי ממנו הרבה דברים, תמיד הייתי רואה שעדיין איני יודע אלא כטיפה מן הים, ולכן באמת שאיני ראוי כלל לספר על הקשר שלו עם גדולי ישראל, והשוורות הבאות המה בבחינת גילוי טפח ומכסות אלפיים אמה, ולואי ויהיו להתעוררות לחיזוקה של תורה בטהרתה, יראת שמים ומידות טובות.

בין גאוני ירושלים של מעלה

סבא זצ"ל בהיותו ילד קטן הסתובב בין גדולי עולם, הרבה מזה היה בזכות אביו

הגדול גאון ישראל שהיה בקשר מיוחד עם הרבה מגאוני ירושלים, ומיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לבריה, גם ידע הרבה דברים מאביו הגדול מרן הגרש"ז שמסר לו מאותם גאוני ארץ, אך סבא גם זכה לראות בעצמו הרבה חכמה ודעת, לשמוע ולהתבשם מהם ולינוק מעוצם גדלותם הנוראה.

כמו הגאון הנודע רבי דוד בהר"ן שהיה מרא דכולא תלמודא, מורה הוראה מובהק, צדיק יסוד עולם, ומרן הגרש"ז היה איתו בקשר הדוק עצום, והיה יודע ממנו אלפי הוראות בהלכה, וכן הרבה מאוד הנהגות, ומרן הגרש"ז סיפר הרבה מאוד מזה לסבא זצ"ל, וגם סבא זצ"ל זכר הרבה מאוד דברים שראה אצל ר' דוד בהר"ן, איך היה לומד כל חושיו בתורה הקדושה, איך היה מתפלל, איך היה רץ לעשות מצוות.

ואעפ"י שסבא היה בן אחת עשרה כשרבי דוד בהר"ן נפטר, הוא חי את ר' דוד בצורה בלתי רגילה, וידע ממנו מאות הלכות עובדות והנהגות.

המעין בספר "ארח דוד" על הגאון רבי דוד בהר"ן, ימצא שם מסבא זצ"ל הרבה מאוד הלכות ועובדות שראה וידע בעצמו וכן ממה ששמע מאביו הגדול.

וכן הרב מטעפליק שהיה גאון עולם, רב רבנן, והרבה רבנים מפורסמים עשו אצלו שימוש חכמים בהוראה. סבא זצ"ל זכה להיות הרבה במחיצתו וזכה הרבה לראות ולשמוע ממנו, ולקבל מגדלותו העצומה. סבא זצ"ל היה בן שלוש עשרה כשהוא נפטר, אך עדיין הספיק הרבה לינוק ולטעום משר התורה והיראה הרב מטעפליק.

סבא זצ"ל היה מספר שהרב מטעפליק היה גאון הגאונים, הזיכרון שלו היה מפחיד ממש, הוא זכר על הלשון ממש רש"י תוס' וראשונים, מהרש"א, תשובות בחתם סופר, ועוד ועוד. זה היה תופעה של זכרון שלא בנמצא, וזה היה בדור של גאונים עצומים, חוץ ממה שהיה בעל הוראה מיוחד במינו, והיו לו מסורות בהוראה מהרב רבנים של קהילות הקודש בחוץ לארץ, והיו סדורים בפיו ככל ענין וענין דרכי ההוראה וההלכה. פעם סבא זצ"ל תיאר, שמרוב בקיאותו וחרפותו היה בטוח הגאון מטעפליק שגם אחרים יודעים הרבה, ולכן כשהיו מדברים איתו בלימוד היה מצטט גמרא ושואל את מי שדיבר איתו בחביבות היכן הגמרא נמצאת... פעם התלונן בפני הגרש"ז זצ"ל שהיו זמנים שנכנסו אליו אנשים לדבר בלימוד ומאוד היה נהנה מזה, אך הוא רואה שמיום ליום מפסיקים לבוא אליו, ושאל את הגרש"ז שיגיד לו את דעתו מדוע אנשים מפסיקים לבוא אליו האם יש משהו שמפריע להם, ואמר לו הגרש"ז, שנראה לו שאנשים מתביישים ממנו שאינם יודעים את מה ששואל מהם, והוא חושב עצה שמכאן ואילך יפסיק לשאול אנשים היכן כתוב כל דבר, ואז ירגישו בנח לדבר איתו ולא יתביישו שאינם יודעים מה ששואל.

הרב מטעפליק שמע לעצתו של הגרש"ז, ומאז באמת חזרו אנשים לבוא לדבר בלימוד עם הרב זצ"ל, ונהנו ממנו בכל התורה כולה.

כמו כן סבא היה רואה הרבה את הגאון

רבי יעקב משה חרל"פ שהיה רבה של שערי חסד, שגם היה קדוש עליון והיו לו הרבה הנהגות מיוחדות, ומרן הגרש"ז היה בקשר גדול עם ר' יעקב משה.

סבא היה רגיל לספר שכשמרן הגרי"ז מבריסק הגיע לארץ הוא רצה לברר כמה דברים ממהרי"ל דיסקין אז הוא הלך לביתו של רבי יעקב משה ובירר אצלו, וכך היה עולה אליו מידי פעם, בשנים היותר מאוחרות ר' יעקב משה היה עולה לביתו של מרן הגרי"ז.

סיפורים רבים סיפר סבא על ר' יעקב משה, על ההנהגה בימים נוראים ובמועדים. כמו כן סבא היה מסתופף הרבה בצילו של מרן הרב מטשעבין, אותו סבא זצ"ל זכה להכיר הרבה יותר שנים מהגאונים הנ"ל, ויש הרבה להאריך בזה, כאשר הרב מטשעבין מאוד נהנה מהעילוי הצעיר.

פעם אחת הרב מטשעבין דיבר על איזו שאלה בהלכה, וסבא היה בחזר צעיר ואמר לו שעכשיו יצא ספר 'חזון איש' והוא מדבר מזה. הרב מטשעבין ביקש לראות את הספר, סבא רץ להביא והגיש לפניו את הספר.

סבא זצ"ל היה אומר שהיה לו מורא מאוד גדול מהרב מטשעבין, ולכן לא הרבה לשאול אותו, אך היה מאזין ונמצא כשהיה מדבר בדברי תורה ושמע הרבה ממנו. והוסיף, שאחיו מרן ר' שמואל היה לו קשר מיוחד במינו עם הרב מטשעבין, וזכה לדבר איתו הרבה מאוד.

אצל מרן החזון איש

סבא רבינו זצ"ל בהיותו בשיבת סלבודקא זכה להיכנס כמה פעמים לביתו של מרן החזון איש, ולהתבשם מתורתו ומיראתו, והיה מספר דברים שראה או שמע מרבינו החזו"א. כמו כן הרבה דברים ידע כאשר היה קשור עם כמה בחורים חשובים שהיה להם קשר עמוק ומיוחד עם מרן החזו"א זצ"ל והם העבירו לו הרבה עובדות והנהגות ממרן, ומאז נשארה חקוקה בלבו דמות האדם הגדול בענקים, והיה מספר הרבה דברים יקרים מזהב ופנינים להרבות תורה ויראת שמים.

פעם ראשונה שדיבר עם מרן החזון איש היה כשהגיע לשיעור שהיה מוסר ביארצייט על אבא שלו בתאריך כ"א אייר, השיעור היה ביום שישי, והחזו"א מסר שיעור על עד אחד בקידושין, לבאר מדוע בקידושין יש עדי קיום, ומה המקום של עד אחד בדין זה.

אחרי השיעור עמדו להתפלל תפילת מנחה בבית מדרשו של החזו"א, החזו"א כמובן היה שליח ציבור, סבא לא עמד להתפלל עם הציבור כיון שרצה לראות את תפילתו של החזון איש, וכך התבונן היטב בכל התפילה של

חבויקה ודבויקה בך

מייסד זכרון מיוחד

אב"ד מברית הגאון הגדול רבי אברהם רב איש"כא"ר זצ"ל

ע"כ תרומת חסד"ב - כמילת שלשים חסד"ק

מִן הַחֲזוֹן אִישׁ שֶׁעֲשֵׂתָה עֲלֵיו רוּשָׁם גָּדוֹל. הוּא שֵׁם אֶל לְבוּ שְׁבַע־מִידָה בְּלֶחֶשׁ הַחֲזוֹן אִישׁ הָאֵרֶץ מְאֹד בְּבִרְכָּה רִאשׁוֹנָה, וְזֶה לִקְחָ לוֹ שְׁלִישׁ זְמַן מִמֶּשֶׁךְ זְמַן כָּל הַשְׁמוּנָה עֲשָׂרָה, וּבִרְכָּה רִאשׁוֹנָה הֵייתָה בְּעֶרְךָ אַרְבַּע דְּקוֹת, וְשָׂאֵר הַתְּפִילָּה בְּעֶרְךָ שְׁמוֹנֶה דְּקוֹת, אֲמֵנָם בַּחֲזוֹת הַשֵּׁץ הַחֲזוֹן אִישׁ לֹא הָאֵרֶץ כָּלָל בְּבִרְכָּה רִאשׁוֹנָה וְלֹא הִיא הַבְּדֵל בֵּין אֲמִירַת בְּרִכָּה רִאשׁוֹנָה לְשָׂאֵר הַתְּפִילָּה, אֲלֵא הַכֹּל הִיא בְּאוֹתוֹ קֶצֶב שֶׁל זְמַן, וּרְבִינוּ זְצ״ל מְאֹד הִתְפַּעַל מִנְקוּדָה זוֹ.

אֲחֵרֵי הַשִּׁיעוּר נִיגַשׁ לְמֶרְן הַחֲזוֹן אִישׁ וְשָׁאֵל שְׁאֵלָה עַל הַשִּׁיעוּר, הַחֲזוֹן אִישׁ עֲנָה מֶה שֶׁעָנָה, וְחֹזֵר רְבִינוּ זְצ״ל לִישִׁיבָה.

כָּל זֶה הִיא כְּאִמּוֹר בַּחוּדֵשׁ אֵייר, אַחֲכַי בְּעֶרְבֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה רְבִינוּ זְצ״ל הֵלֵךְ יַחַד עִם עוֹד חֵבֵר לִקְבֹּל בְּרִכָּה מִמֶּרְן הַחֲזוֹן אִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִיד כְּשֶׁהוּא נִכְנָס הַחֲזוֹן אִישׁ אָמַר לוֹ, הֵייתָ כֵּאֵן וְדִיבַרְתָּ בְּלִימּוֹד, סָבָא הִיא בְּהֵלֶם גָּדוֹל אֵיךְ הוּא זֹכֵר אוֹתוֹ, אַחֲכַי הוֹסִיף הַחֲזוֹן אִישׁ עוֹד וְאָמַר ״וְהִזְקֵן שְׁלֹךְ גַּם קֶצֶת גָּדֹל מֵאֵז״...

זֶה עָשָׂה עַל סָבָא זְצ״ל רוּשָׁם מְאֹד גָּדוֹל, אַחֲכַי נִתְבָּרַר שְׁאֲחֵרֵי שֶׁהַחֲזוֹן אִישׁ דִּיבַר אִתּוֹ בְּלִימּוֹד, הוּא מְאֹד הִתְפַּעַל מִמֶּה שֶׁשָּׁאֵל וְנִסָּה לְבַרֵּר מִי הוּא, אֵךְ לֹא יָדְעוּ לִימֹר בְּדִיּוּק מִי זֶה רַק שִׁשִּׁיעֵרוֹ לִפְנֵי הָעֵנִין שֶׁמְדוּבָר בַּבְּחוּר מְסֻבֹּדָקָא. הַחֲזוֹן אִישׁ קָרָא לְרַי יַעֲקֹב מִיִּזְלִישׁ אֲשֶׁר לָמַד בְּסֻבֹּדָקָא בְּזִמָּן סָבָא וְהִיא מְאֹד מְקוּרֵב לַחֲזוֹן אִישׁ – ״רַי יַעֲקֹב הִיא זֹכֶה מִיָּדִי פַּעַם לְהַתְּלֹוֹת לַחֲזוֹן אִישׁ בְּטִיּוֹלָה הַיּוֹמִי שֶׁעָשָׂה לְצוּרֶךָ בְּרִיאּוֹתוֹ, כְּבֹר הַתְּפָרֶסֶם שֶׁגַּם זֶכֶה לְהִיְוֹת בְּמַחֲצִית הַחֲזוֹן אִישׁ בְּלִיל שַׁבַּת הָאֲחֵרוֹן וְעָשָׂה אִתּוֹ אֶת הַטִּיּוֹל עַד שֶׁלֹּאֲחֵר זְמַן קָצֵר אָמַר הַחֲזוֹן אִישׁ שֶׁחֹשׁ בְּלִיבּוֹ וְחֹזְרוֹ הַבִּיתָּהּ – וְלִפְנֵי הַתִּיאֹר שֶׁל הַחֲזוֹן אִישׁ בִּירַר רַי יַעֲקֹב מִי זֶה הַבְּחוּר וְנִתְבָּרַר שֶׁזֶה הִיא סָבָא זְצ״ל. הַחֲזוֹן אִישׁ הִגִּיב מִיד ״מַעֲנִין שֶׁר״ שְׁלֵמָה זִלְמָן שֶׁלַח אֶת הַבֶּן שֶׁלּוֹ לְסֻבֹּדָקָא, וְמֵאֵז הַחֲזוֹן אִישׁ הִכִּיר אוֹתוֹ וְהִיא שְׁמוֹר בְּזִכְרוֹנוֹ.

– רְבִינוּ זְצ״ל הִיא אֹמֵר, שֶׁמֶרְן הַחֲזוֹן אִישׁ חֹזֵר עַל הַקּוּשִׁיא הַיְדוּעָה, מֶה הַפֶּשֶׁט בְּצִיּוּרֵי הַתּוֹרָה בְּלֹא שֶׁל ״לֹא תַחֲמוּד״, וְהִרִי חֲמִידָה זֶה דְּבַר מְצִיאוֹתִי, וְאִם אָדָם חוֹמֵד מֶה שִׁיךְ לְצוּתֵי שֶׁלֹּא תַחֲמוּד.

וְאֹמֵר הַחֲזוֹן אִישׁ, שֶׁהַבִּית הַלּוֹי הִיא רִגִּיל לִימֹר, שְׁאִינוּ מְצִלִּיחַ לְהַבִּין אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזֹּאת, וְהִרִי אִם לְמַשֵּׁל יֵשׁ לְאָדָם תִּאֲוָה לְדַבֵּר מְסוּיָם, וְזֶה נִמְצָא מִהֶעֱבֵר הַשְּׁנִי שֶׁל הַנֶּהֱרָה, וּבִגְלָל שֶׁכֵּךְ מִשְׁתַּקֵּק לְדַבֵּר שְׂרוּצָה הוּא מִנְסָה לְעַבּוֹר אֶת הַנֶּהֱרָה, פַּעַם הִיא שְׁלִפְעָמִים הַנֶּהֱרָה הִיא קְפוּאָה וְהִיא אֲפֻשֶׁר לְעַבּוֹר עַל הַמִּים הַקְּפוּאִים, וְהִנֵּה בְּתוֹךְ כִּדִּי שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל הַנֶּהֱרָה הַקְּפוּאָה הוּא רּוֹאֵה שֶׁהַנֶּהֱרָה מִתְּחִיל לְהַפְשִׁיר וְזֶה מִמֶּשׁ מְסוּכָן, כִּי פִּתְאוֹם הוּא יִכּוֹל לְמַעוֹד וּלְפִיפּוֹל לְתוֹךְ הַנֶּהֱרָה, הָאֵם יִתְכֵּן שֶׁהָאָדָם יִמְשִׁיךְ לִלְכַּת וְלֹא יִחְזוֹר מֵהָרָה אַחֲרֶיהָ, וְמֶה בִּכְךָ שִׁישׁ לוֹ תִּאֲוָה מְסוּיָמָה, אֵךְ בִּגְלָל זֶה לֹא יִסְכֵּן אֶת עֲצָמוֹ לְטַבּוֹעַ בְּנֶהֱרָה, וְאִם אֹמֵר הַבִּית הַלּוֹי, אִם הַתּוֹרָה אֹמֶרֶת צִיּוּרֵי שֶׁל ״לֹא תַחֲמוּד״ אִם זֶה כְּמוֹ שֶׁהַנֶּהֱרָה הִתְחִיל לְהַפְשִׁיר וְהָאָדָם חוֹזֵר מִיָּד, לֹא שִׁיךְ לְחֲמוּד כְּשֶׁזֶה מְסוּכָן.

הַחֲזוֹן אִישׁ הִיא מְסַפֵּר כֵּךְ בְּשֵׁם הַבִּית הַלּוֹי, וְהוֹסִיף בְּהַתְּרַגְּשׁוֹת, אֲמֵנָם הַתִּירֹן שֶׁל

וְכָל זִיהוּם הַכִּי קִטָּן בְּדָם זֶה סִכְנַת נַפְשׁוֹת, וְלִכְּךָ בַּחֲדָר הַנִּיתּוּחִים כְּשִׁפּוֹת־חַיִּים אֶת גּוֹף הָאָדָם וְהָדָם שֶׁל הָאָדָם גְּלוּי, אִם צָרִיךְ לִיזְהֹר בְּכָפֶל כְּפִלִּים, הִרְבָּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר כְּשִׁמְתַּעֲסָקִים בַּחוּלִים וְלֹא פּוֹתֵחִים אֶת גּוֹף הָאָדָם שְׂאֵז מְסַפִּיק גַּם שְׁמִירָה פְּחוּתָה.

וְלִפְנֵי זֶה תְּבִינוּ אֶת הַחוּמָּרָא בְּאִיסוּר חֲמִץ, שֶׁהַתּוֹרָה אִסְרָה חֲמִץ בְּמִשְׁהוֹ, וְהָאוֹכֵל חֲמִץ עֲנוּשׁ כְּרַת, הִרִי שְׁגִילָתָהּ לִנְוֹ הַתּוֹרָה בּוֹזֵה שְׂאִיסוּר חֲמִץ פּוֹגַע בְּעֵצֶם הַנֶּפֶשׁ, וְלִכְּךָ עֲנוּשׁ כְּרַת, וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא, וְכִיּוֹן שְׂאִינוּ בְּאִפְיִית הַמִּצְוֹת נִמְצָאִים בַּחֲדָר הַנִּיתּוּחִים אֲנוּ צָרִיכִים שְׁמִירָה גְּדוּלָּה וְעֲצוּמָה, בִּינוּ נָא זֹאת.

– כְּשֶׁהִיא מְסַפֵּר עַל הִירָאֵת שְׁמִים שֶׁל מֶרְן הַגְּרִי״ז, אֹמֵר שֶׁפַּעַם אַחַת בְּשַׁבַּת קִדְשׁ יְהוּדִי אֶחָד הִצִּיעַ לְמֶרְן הַגְּרִי״ז לְהִרְיֹחַ בְּשָׁמִים וְלִזְכּוֹת בְּעוֹד בְּרִכָּה, מֶרְן הַגְּרִי״ז חָשַׁב וְלֹא רָצָה לְהִרְיֹחַ, אוֹתוֹ יְהוּדִי לָחַשׁ לְמֶרְן הַגְּרִי״ז יוֹמָה עִם מֵאָה בְּרִכּוֹת, הִרִי שַׁבַּת וְיוֹתֵר קֶשֶׁה לְהִגִּיעַ לְמֵאָה בְּרִכּוֹת, מֶרְן הַגְּרִי״ז אָמַר מִיָּד, תִּדַּע לָךְ, שְׁאִינוּ לֹא מְסִיחַ דַּעַת כָּל הַזְּמַן מִהַחֲבִיב שֶׁל מֵאָה בְּרִכּוֹת וְאִינוּ יוֹדַע בְּכֵמָה בְּרִכּוֹת אִינוּ אוֹחוֹ, וְהוּא הוֹסִיף עוֹד כְּמָה חֲסֵר לוֹ.

רְבִינוּ זְצ״ל הִיא אֹמֵר ״תִּרְאוּ מֶה זֶה יִרְאֵת שְׁמִים, הִרִי וְדָאִי שֶׁכֵּךְ הַזְּמַן הָרִאשׁ שֶׁלּוֹ חָשַׁב עַל הַגְּמָרָא וְעַל הַרְמַבַּ״ם, וּבְכָל זֹאת גַּם אַחַז כָּל הַזְּמַן הֵיכָן הוּא אוֹחוֹ בְּמֵאָה בְּרִכּוֹת״.

– בְּמִסְעֵי הַלוּוִיָּה שֶׁל מֶרְן רַבִּי אִיסֵּר זִלְמָן מִלְּצֹר זְצ״ל הִשְׁתַּתֵּף מֶרְן הַגְּרִי״ז, וּמִתִּי שֶׁהִתְחִילוּ לִלְכַּת עִם הַמִּיטָה הַגְּרִי״ז שָׁאֵל אֶת מִי שֶׁעָמַד לִידוֹ הֵיכָן הַמִּיטָה נִמְצָאָה, הִיא אֶחָד שֶׁהִצְבִּיעַ לְכִיּוֹן מְסוּיָם שֶׁשֶׁם הַמִּיטָה, שָׁאֵל אוֹתוֹ הַגְּרִי״ז הָאֵם אֵתָה רִאִיתָ שֶׁזֶה שֵׁם אוֹ נִדְמָה לָךְ שֶׁזֶה שֵׁם, אוֹתוֹ אָדָם לֹא הִיא בְּטוֹחַ, וְכֵךְ שָׁאֵל כְּמָה אֲנִישִׁים עַד שֶׁמִּישְׁהוּ אָמַר לוֹ שֶׁהוּא רֹאֵה שֶׁהַמִּיטָה שֵׁם, רְבִינוּ זְצ״ל עָמַד לִיד הַגְּרִי״ז, וְהַגְּרִי״ז אָמַר מֶה שֶׁכָּתוּב ״שְׂאִרֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה וְלֹא

לְסַפֵּר עַל עֲצָמוֹ סִיפּוּרִים, וְלִכְּךָ לֹא שִׁמְעַתִּי מִמֶּנּוּ אֵף פַּעַם הָאֵם דִּיבַר יִשִּׁירוֹת עִם מֶרְן הַגְּרִי״ז בְּלִימּוֹד, אֲבָל זֶה בְּרֹר שֶׁהִיוּ כְּמָה מַעֲשִׂים שֶׁהוּא הִיא לִיד מֶרְן הַגְּרִי״ז וְהִיא לוֹ חִילוּפֵי דְבָרִים עִם הַגְּרִי״ז.

כָּל יָמָיו שֶׁל רְבִינוּ זְצ״ל עֲמַדָּה לִפְנֵי דְמוּת דִּיקוּנוֹ שֶׁל מֶרְן הַגְּרִי״ז, וְהִיא מְרַבֶּה לְסַפֵּר לְמַעַן יָדְעוּ הַדּוֹרוֹת תּוֹקֵף גְּדוּלוֹתוֹ, וְעוֹצֵם יִרְאָתוֹ.

הִיא רִגִּיל לִימֹר שֶׁרְבִינוּ הַגְּרִי״ז לֹא דִיבַר דִּיבּוּרִים שְׁאִינוֹם שֶׁל חֲכָמָה, וְכָל דְּבָרָיו הִיא בְּהֵם חֲכָמָה וְלִימּוֹד, וְכֵמָה זֶה חֲסֵר הַיּוֹם כְּשֶׁאֲנִישִׁים מְדַבְּרִים סֵתֶם, וְלֹא שְׁמִים לֵב, אֲצֵל הַגְּרִי״ז הִיא חֲרָדָה, מִי שִׁפְתָּהּ אֶת הַפֶּה חָשַׁב הִרְבָּה קוֹדֵם.

וּבְאֵמָתָה גַּם אֲצֵל רְבִינוּ זְצ״ל הִיא פְּחוֹד לְדַבֵּר דְּבָרִים שֶׁל מֶה בִּכְךָ, הוּא לֹא סָבָל סֵתֶם דְּבָרִים רַק דְּבָרֵי חֲכָמָה.

– סִיפּוּר רְבִינוּ זְצ״ל שֶׁשִּׁמְעַם מְזֻקְנֵי חֲסִידֵי קֶרְלִין שִׁסִּיפּוּ לוֹ שֶׁנִּיגְשׁוּ לְמֶרְן הַגְּרִי״ז לְאַחֵר אִפְיִית הַמִּצְוֹת וְשָׁאֵלוּ, יִלְמְדוּנוּ רְבִינוּ מֶה כָּל הַחֲרָדָה הַגְּדוּלָּה בְּאִפְיִית הַמִּצְוֹת יוֹתֵר מִהֶרְבָּה דְּבָרִים, תּוֹרָה הִיא וְלִלְמוֹד אֲנוּ צָרִיכִים.

אֹמֵר לָהֶם מֶרְן הַגְּרִי״ז, אֲמַשׁוּל לָכֶם מִשָּׁל, לְאָדָם שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית חוּלִים וְרוּאָה אֶת כָּל הָרופָאִים עֲטוּפִים בַּחוּלִיקִים נִקְיִים וּמִיּוֹחָדִים שֶׁלֹּא יִדְבְּקוּ ח״ו מִהַחוּלִים, וְכֵן כָּל דְּבַר שֶׁמְטַפְּלִים אִתּוֹ בַּחוּלִים דּוֹאגִים שִׁיְהִיָּה חֲדָשׁ וְנִקִּי מִחֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא יִדְבֹּק הַחוּלָה בְּאִיזָה חֲיִידֵק אַחֵר, אֲמֵנָם כְּשֶׁנִּכְנָסִים לְחֲדָר הַנִּיתּוּחִים הָרופָאִים לֹא מְסַתְּפִים בְּכָל הַלְבוּשִׁים שֶׁהֵם לּוֹבְשִׁים סֵתֶם כֵּךְ בְּבֵית הַחוּלִים, אֲלֵא שֶׁהֵם מְנִיחִים גַּם מִשְׁהוּ עַל הַפָּנִים, וְהַכֹּל נַעֲשֶׂה בִּיתֵר שְׁמִירָה וְדִקְדוּקָה, וְיִשְׁאֵל הַשּׁוֹאֵל, מִדּוּעַ בַּחֲדָר הַנִּיתּוּחִים מְקַפִּידִים שְׁבַע־עֵתִים מִמֶּה שֶׁמְקַפִּידִים בְּבֵית חוּלִים, כִּי מִמֶּה נִפְשֵׁךְ אִם בְּבֵית חוּלִים זֶה נִחְשָׁב שְׁמִירָה א״כ גַּם בַּחֲדָר הַנִּיתּוּחִים זֶה צָרִיךְ לְהִיְוֹת מוֹעִיל לְשְׁמִירָה.

אֲלֵא הַתְּשׁוּבָה לְזֶה, כִּי הָדָם הוּא הַנֶּפֶשׁ,

הַבֵּית הַלּוֹי לֹא מוֹכֵן לָנוּ כָּל כֵּךְ, אֲבָל זְכִינוּ שֶׁהַבֵּית הַלּוֹי גִּילָה לָנוּ טַפַּח מִהִירָאֵת שְׁמִים הַנּוֹרָאָה שֶׁלּוֹ, בִּינוּ נָא זֹאת.

– רְבִינוּ זְצ״ל הִיא אֹמֵר, בְּנוּגַע לְרֹמְמוֹת שֶׁל יוֹם הַשַּׁבָּת קִדְשׁ קִדְשִׁים, שֶׁאֲפֻשֶׁר לְשִׁמּוֹעַ הִרְבָּה דְּרָשׁוֹת עַל שַׁבַּת קִדְשׁ וְלֹא לְהַבִּין מֶה זֶה שַׁבַּת, אֲבָל הַחֲזוֹן אִישׁ בְּמִשְׁפָּט אֶחָד שֶׁאֹמֵר הַמַּחֲשִׁיב וְהַסְבִּיר לָנוּ מֶה שֶׁהִרְבָּה דְּרָשׁוֹת לֹא יִסְבִּירוּ.

הַחֲזוֹן אִישׁ אָמַר, שִׁישׁ סְבִירוֹת דְּקוֹת בְּלִימּוֹד הַסּוּגִיא שֶׁאֲפֻשֶׁר לְהַבִּין אוֹתָם רַק בְּשַׁבַּת קוֹדֵשׁ, שַׁבַּת קִדְשׁ קִדְשִׁים.

הִרִי זֶה מְרִים לָנוּ אֶת הַהִשְׁגָּה בְּשַׁבַּת קִדְשׁ לְגַבְהֵי מְרוֹמִים, וְלֹאִי שֶׁנִּזְכָּה לַחֲיוֹת אֶת הַשַּׁבָּת.

– עַל סֵפֶר אֲמוֹנָה וּבִטְחוֹן שֶׁל מֶרְן הַחֲזוֹן אִישׁ אֹמֵר רְבִינוּ זְצ״ל כְּמָה פַּעֲמִים, שֶׁהַחֲדִידוּשׁ הָרִאשׁוֹן וְהַמִּיּוֹחַד שִׁישׁ בְּסִפּוּר הַנּוֹרָאָה הוּא, שֶׁ״אֲמוֹנָה״ זֶה מִידָה בְּאָדָם, וְכִמּוֹ שִׁישׁ מִידָה שֶׁל הַטְּבָה וְשֶׁל חֲסֵד בְּאָדָם, וְכֵן לְאִידֵךְ גִּיסָא יֵשׁ מִידָה בְּאָדָם שֶׁל גְּאוּהָ כַּעַס וְקִנְאָה, כְּמוֹ כֵן יֵשׁ מִידָה שֶׁל אֲמוֹנָה, וְהָאָדָם צָרִיךְ לִקְחַת אֶת הַמִּידָה הַזֹּאת וּבְמִקּוֹם לְהִאֲמִין וּלְבַטּוֹחַ בְּדְבָרִים שֶׁאֵין בְּהֵם מִמֶּשׁ, צָרִיךְ לְהִאֲמִין שֶׁהַכֹּל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וּבְלִי הַחֲזוֹן אִישׁ לֹא הֵינּוּ יוֹדְעִים שֶׁאֲמוֹנָה זֶה מִידָה.

בְּמַחֲצִית מֶרְן הַגְּרִי״ז מְבָרִיֶּסֶק

רְבִינוּ זְצ״ל הִיא הוֹלֵךְ הִרְבָּה לְבִיתוֹ שֶׁל מֶרְן הַגְּרִי״ז לְרֹאֹת ״מֶלֶךְ בִּיּוֹפִיו תַּחֲזִינָה עֵינֶיךָ״, לְרֹאֹת אֵיךְ הוּא מְדַבֵּר בְּלִימּוֹד, וְלִשְׁמוֹעַ מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי תּוֹרָה, וְלְהַתְּבַנֵּן אֵיךְ הוּא מְתַפְּלֵל. כְּמוֹ כֵן בִּימֵים נִוְרָאִים הִיא הוֹלֵךְ לְרֹאֹת אֶת הַתְּפִילּוֹת אֲצֵל מֶרְן הַגְּרִי״ז, הוּא הִיא מְסַפֵּר עַל הַתְּקִיעוֹת, עַל הַהוֹשַׁעְנוֹת, הוּא הַעֲבִיר נִיחּוּחוֹת מְקִדְשׁ הַקִּדְשִׁים.

סָבָא הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל זְצ״ל הִיא נִזְהָר לֹא

ידברו כזב", זה לא סתם שאדם מישראל אומר אמירה בעלמא, אלא זה רק אם הוא יודע שסומכים עליו, ולכן רק אם האדם יודע שמתכוונים לשאול ברצינות הוא לא מדבר כזב... הביטו וראו כמה חכמה בכל מעשה ומעשה וכל דיבור ודיבור של מרן הגרי"ז זיע"א.

- היה מספר בשם הגאון רבי שמחה קפלן ששימש אב"ד בעיר צפת - אשר רבינו זצ"ל היה יושב איתו בבית דין במשך הרבה שנים - והוא סיפר שבזמן המלחמה העולמית נסע עם מרן הגרי"ז ברכבת, תנועת הרכבות בזמן המלחמה הייתה משובשת, הנסיעה הייתה מוכרחת מחמת ספק פיקוח נפש, אמנם כבר מהבוקר של יום שישי היה ניכר על מרן זצ"ל המתח אם יספיק להגיע לפני כניסת השבת, מרן זצ"ל אמר תהילים והיה שרוי במתח.

כשהתקרב יותר לקראת שבת, מרן זצ"ל הכין את עצמו לשבת בכל מה שאפשר, סידר את זקנו כמה פעמים, ואמר עוד מעט שבת, עוד מעט שבת, ניקה את החליפה שלו ואת הבגדים, מי שראה את ההכנה של מרן זצ"ל לקראת שבת קיבל מושגים ביראת שמים.

גם כשהתקרבה השבת התחילו להסתכל על השמש ולחשבן מתי תהיה השקיעה, והיה להם חשבון עם הקוטר של השמש, וגם מזה עשו עסק שלם.

כשהתקרבה השבת ממש הגיע הרכבת למחוז חפצה, מרן הגרי"ז קפץ מהרכבת, עוד לפני ששמו את הדרגש שהיה כמין מדרגות, והפטיר "אצלי כבר שבת", ובקשר לילדים שהיו עמו אמר לאחד הילדים שיברוק אם כולם נמצאים. [שוב שמעתי מרבי מרדכי יפה שליט"א ששמע גם כמה פעמים מעשה זה ממרן הגרי"ז זצ"ל בשם רבינו זצ"ל, והגרי"ז זצ"ל מאוד מאוד

התפעל ממעשה זה, והיה מחשיב מעשה זה מאוד, כי ממנו המבינים יכולים ללמוד ולהבין עד היכן מגעת החובה להתכונן ולצפות לקראת שבת מלכתא].

- יש מכתב מיוחד ששלח הרב מנחם פרוש לסבא זצ"ל אחרי הבחירות בחשון תשס"ד, ובתוך הדברים כותב סיפור מיוחד ממרן הגרי"ז, וכך כתב בתוך המכתב: "כידוע שגאון ישראל וקדושו גאב"ד בריסק זצוק"ל נלחם נגד הקמת חזית דתית עם המזרחי (המפד"ל).

פעם בערב מסוים, כשיצאתי ממשדרי אגודת ישראל וגאב"ד בריסק ישב על הספסל ממול למשרדי אגודת ישראל, בקשני לשבת ולדבר, ברוח סוער ותקיף אמר לי: תדע לך ר' מנחם, כי אני לא מסוגל להתרכז בקריאת שמע מחשש שמא יוקם חזית דתית בין אגודת ישראל והמזרחי, אני הוחרדתי כי ראיתי לא פעם איך וכיצד הוא אומר קריאת שמע באיזה התרגשות איך שאגלי זיעה פולטים מפניו".

שאלתי את סבא זצ"ל בנוגע לסיפור הנ"ל, אם הנוסח הזה שאמר מרן הגרי"ז להרב מנחם פרוש "אני לא יכול להתרכז בקריאת שמע", זה היה מין ביטוי שהיה הגרי"ז משתמש במקומות של חילול השם, או שזה היה משהו נקודתי במקרה הזה.

ענה לי סבא, שזה היה ביטוי שהגרי"ז היה משתמש בו, וסיפר שבזמנו כשמרן הגרי"ז נלחם כנגד היכל שלמה, ולא נח ולא שקט בענין זה, ואז פתאום הגיעה השמועה שאחד מגדולי הדור אמנם לא מתכונן להשתתף באירוע שעושים בפתיחת "היכל שלמה", אך הוא שלח מכתב לאירוע והוא מביע בזה את הסכמתו וברכתו. מרן הגרי"ז מאוד כאב על זה, ושלח לאותו גדול זצ"ל שמאז ששמע מהמכתב אינו יכול להתרכז בקריאת שמע. "אם יש דברים שהם נגד

כבוד ד' בעולם, אז זה מפריע למרן הגרי"ז בקריאת שמע. זה השגה אחרת בקר"ש, ובחילול השם רח"ל".

עם מרן ה"חזון יחזקאל"

מרן רבי יחזקאל אברמסקי היה ראש הישיבה של רבינו זצ"ל בישיבת סלבודקא, ומאז נקשר ביניהם קשר מיוחד במינו. מרן רבינו יחזקאל אברמסקי היה מרבה בשבח רבינו זצ"ל, ואמר עליו ביטויים מפליגים. רבינו זצ"ל שמע ממנו הרבה שיעורים בסוגיות וחידושים ערבים ומתוקים, וגם שמע ממנו הרבה עובדות על מרן רבינו חיים מבריסק זצ"ל, וגם על הרבנות שלו בלונדון.

אח"כ כשדובר שרבינו זצ"ל יהיה רב של טבריה, רבי יחזקאל דחף מאוד את ענין הרבנות והתבטא ש' אברהם דוב ראוי להיות רב בגיל עשרים ושלוש ואין בזה חשש. אח"כ גם ביקר רבי יחזקאל אברמסקי בטבריה ובה לחזק את רבינו זצ"ל, גם השתתף אז בסעודת יארצייט שעשו לחותנו של רבינו זצ"ל הגאון החסיד רבי אשר ורנר זצ"ל, והגרי"ז אברמסקי שפע שם הרבה פנינים יקרים.

רבינו זצ"ל היה אומר שרבי יחזקאל היה כל כולו חידוש, והיה מתפעל איך בגיל גבורות התחיל לומר שיעורים בישיבה, וזה היה כאילו כבר רגיל למסור כך שנים רבות, וזה היה שיעורים עמוקים מלאים כל טוב, והיה משפיע רבות בישיבה.

רבינו זצ"ל היה אומר שרבי יחזקאל בכל ענין היה שופע חידושים ודברים מתוקים, וכל שיחת חולין שלו הייתה מתובלת בהרבה דברים מיוחדים.

סיפר הרב דוגמא אחת ממה שהיה

מדבר, שישב איתו בסעודה והיה שם סלט טחינה, הרב אברמסקי שאל אותו, מה זה? סבא זצ"ל אמר לו שזה שמן שומשמן שכתוב במשנה, הרב אמר שהברטנורא כשהוא מזכיר שמן שומשמן הוא כותב, שיש הרבה מזה בארץ ישראל, ומנה את המקומות שזה כתוב, ושאל הרב אברמסקי, מדוע הברטנורא כתב שיש מזה הרבה בארץ ישראל, למאי נפק"מ, אלא ודאי להודיעך שבח ארץ ישראל, ובכל מקום שאפשר לשבח את ארץ ישראל צריך לעשות זאת, ולכן טרח לכתוב כך.

- רבי יחזקאל אברמסקי התבטא ואמר, שצריך לדעת איך ללמוד רמב"ם, אם רוצים להבין באמת איך הרמב"ם למד את הסוגיא, צריך לנסות ללמוד את הגמרא לפי הרמב"ם. פעם אחת התבטא מרן הרב אברמסקי זצ"ל: כשאני רוצה להבין את מקור דברי הרמב"ם אני לומד את הגמרא ומסתיר את דברי רש"י ותוס' כדי שלא אתבלבל ללמוד את הגמרא לפי דרכם, וכך אני מנסה להבין איך הרמב"ם למד את הגמרא.

סבא זצ"ל הוסיף, כי צריך לדעת שהגמרא של הרמב"ם זה הרבה פעמים הרי"ף, ואם רוצים לדעת מה שיטת הרמב"ם צריך לעיין בדברי הרי"ף.

- היה מרגלא בפומיה של הרב אברמסקי שהיו באים לבקש ברכה להיות תלמיד חכם, הוא היה אומר, אין ברכות שעוזרות להיות תלמיד חכם, פשוט צריך לשבת וללמוד הרבה תורה. אמנם לפעמים היה אומר שצעה טובה יש לו איך לצאת תלמיד חכם, דבר ראשון אדם מגיע לבית מדרש מיד להתחיל ללמוד, לא כמו אותם שדבר ראשון מסדרים את כל הענינים, מחפשים מקום להניח את החליפה ואת הכובע, ולסדר עוד כמה דברים והכנות, אלא צריך להתחיל מיד ללמוד ואחרי ששקועים בלימוד אפשר להסתדר.

- הרב אברמסקי סיפר לסבא זצ"ל, שבמשך השנים שהיה בסיביר לא היו לו תפילין וכמו כן לא היתה לו גמרא, זה מאוד הציק לו, ואעפ"י שיקל ללמוד בעל פה, אך עדיין אין זה כמו לשבת ליד הגמרא וללמוד תורת ד' תמימה. יום אחד הוא פגש את האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון זצ"ל, והרב אברמסקי אמר לו בצער, איזה טעם בחיים יש בלי גמרא ובלי תפילין, אמר לו הרי"צ שווה לחיות בשביל להגיד "מודה אני" בבוקר, ואת זה אי אפשר לקחת לנו, את זה יש גם בסיביר, הרב אברמסקי מאוד מאוד נהנה מזה, ושיבח דבר זה למאוד.

סבא זצ"ל הוסיף, הרי תכלית היצירה זה להודות להקב"ה וכבר ידועים בזה דברי הרמב"ן בסוף פרשת בא, וכמו שכתוב בפסוק "עם זו יצאתי לי תהלתי יספרו", שתכלית היצירה זה

תהלתי יספרו,

והוסיף ואמר:

"לקום בבוקר

ולומר מודה

זה כבר

שווה

את

חבויקה ודבויקה בך

מימי זכרון מיוחד

אב"ד מברית הגאון הגדול רבי אברהם רב אישיבא"ר זצ"ל
ע"כ תרומת השפ"ב - כמילת טלושם להם יקדו

כל החיים, צריך לדעת מה זה הודאה להקב"ה."

על מרן ה"אבי עזרי"

בהיות סבא זצ"ל בחור בישיבת סלבודקא, היה הולך מידי פעם לשיעור של מרן הרב שך בפוניבז', ומאז עמד על תוקף גדלותו העצומה והנוראה.

סיפר סבא, שבאחת הפעמים הראשונות כשנכנס לשיעור הייתה סערה בבית מדרש, מרן הרב שך שאל שאלה בסוגיא, וכולם מנסים ליישב את הקושיא, הרב שך ביטל את כל התירוצים, והיה רעש גדול. סבא התפלל מדוע כל כך הרבה זמן עסוקים בזה ולא ממשיכים הלאה, ואז בתוך כדי הדברים הוא אמר לעצמו 'תפסתי את הענין, הרב שך בא בטענת ברי, כשהוא מוסר שיעור הסברא שהוא אומר זה טענת ברי, וזה המהות שלו, הוא לא יכול לומר סברא לא מוכרחת, והסברא שהוא אומר זה אחרי הרבה עיון והעמקה, וזו הסברא הנכונה, וזה היה התכלית באמירת השיעור להעביר את הטענת ברי, שבחורים ילמדו, מה סברא מוכרחת ומה סברא שאינה מוכרחת... ואם תימצא לומר, זה היה כוחו הגדול בכל השטחים, הוא בא בטענת ברי, כולם היו שמא אך הוא היה ברי'.

בהספד שנשא על מרן הרב שך זצ"ל (ומובא בגליון זה), הקיף והגדיר את תוקף ההנהגה של מרן הרב שך, וכמה מגדולי תלמידי מרן הרב שך שיבחו מאוד את ההספד, ואמרו שהוא נגע בכמה נקודות שאף אחד לא נגע בהם. בהספד הזה יש לימוד לדורות.

- היה מחבב מאוד את הביאור של מרן האבי עזרי בגמ' בערכין (טז, ב), שרבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי שאל את רבי שמעון בן פזי מה עדיף האם תוכחה לשמה או ענוה שלא לשמה, ורבי שמעון בן פזי השיב לו, דודאי ענוה לשמה יותר גדולה מתוכחה לשמה שהרי ענוה גדולה מכולם, וא"כ גם ענוה שלא לשמה עדיפה, דאמר רב יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, עיי"ש.

ודברי הגמרא צריכים ביאור, כי בודאי גם רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי ידע שענוה גדולה מכולם, וכל עיקר הספק היה האם תוכחה לשמה עדיפה או ענוה שלא לשמה, וא"כ מה הוכיח מזה דענוה לשמה עדיפה מתוכחה לשמה, וזה פלא.

ואמר מרן הרב שך לבאר ביאור נפלא ופשוט, שהנה יש להבין את עיקר החידוש של רב יהודה אמר רב דלעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא לשמה וכו', וזה פלא, דכי יעלה על הדעת שמי שמניח תפילין שלא לשמה שעדיף שלא יניח כלל, והרי זה פשוט שיניח שלא לשמה, ומה החידוש בזה, אלא בהכרח דמיירי לענין דיני קדימה למצוה אחרת, באופן שיש לאדם ב' מצוות, אחת מצוה לשמה ואחת מצוה שלא לשמה, האם יש דין קדימה למצוה לשמה על פני מצוה שלא לשמה, וקמ"ל רב יהודה אמר רב דאין דין קדימה בזה, וגם מצוה

שהיה לו שלא שלח שליחים אלא הכל עשה בעצמו לבד, ולקח את כל האחריות של כלל ישראל עליו, זה דבר לא יאומן ממש, והכל מתוך שקיעות עצומה בלימוד התורה.

צדיק ששמע את זה ביטל את דעתו. ולא סתם, אלא עקר את דעתו למפרע, הוא הבין שזו הייתה טעות, שאין על מה לדבר כלל. וזה כמו הפתגם של רבינו ישראל סלנטר "שהיראת שמים הכי אמיתית היא לא לזוז מהסידור של הסבתא".

- רבינו זצ"ל היה מספר שהיה פעם ענין של גט מסוים שהיה ויכוח גדול בין הצדדים, ומרן הגרש"ז זצ"ל אחז עפ"י הלכה שאחד מן הצדדים צודק, אלא שהיה רב מפורסם בחו"ל שהתווכח ואחז שהצדק עם הצד השני, ומרן הגרש"ז כשראה שהוא עקשן ואי אפשר להזיז אותו, שלח את פלוני שהתעסק בענין למרן הרב שך לומר לו שהוא אוהז עפ"י הלכה כמו אחד מן הצדדים אלא שיש רב פלוני שמפריע בענין.

הרב שך חשש שמא הגרש"ז לא שלח את אותו שליח, אז הוא אמר לאותו אחד שהגיע אליו, הרי למרן הגרש"ז יש בן שקוראים לו רבי שמואל ואם הגרש"ז היה רוצה להעביר לי משהו הוא היה עושה זאת דרכו, אותו אדם חזר עם השליחות למרן הגרש"ז, והגרש"ז מאוד נהנה מהטענה של הרב שך והוא שלח את רה"ר שמואל למרן הרב שך.

ר' שמואל סיפר לו את כל הדברים, ואז הרב שך נזדעק, איזו חוצפה, ר' שלמה זלמן פוסק ואותו רב מעז לומר הפוך, הוא לא בר פלוגתא שלו.

הרב שך מיד התקשר לאותו רב, ואמר לו ששמע את הסיפור ושמע שמרן הגרש"ז פסק את פסוקו וכך צריך לעשות, אותו רב התחיל לומר לו שהוא יודע את הסיפור והוא חושב אחרת, מיד אמר לו הרב שך: "אני לא מבין, אני אומר לך מה שאמר הגרש"ז ואתה מספר לי מה אתה חושב...". סבא זצוק"ל היה מתפעל מהאחריות

שלא לשמה שקולה למצוה לשמה כיון דבסוף יבוא לידי לשמה. ומעתה מובן היטב מה שהוכיח רבי שמעון בן פזי מזה שענוה גדולה מכולם, דהכא נמי גם ענוה שלא לשמה עדיף, דהרי שלא לשמה שקול ללשמה מחמת מימרא דרב יהודה אמר רב דלעולם יעסוק וכו', עיין היטב בזה.

- סיפר כמה פעמים שבמסע הלוויה של מרן רבי חיים שמואלביץ זצ"ל היו הרבה הספדים טובים, אך לפי דעתו ההספד הכי חזק ומרגש היה של מרן הרב שך. ראשית, הרב שך בכה ובכה וזה עשה התעוררות גדולה, והעיקר שהרב שך אמר, צריך לדעת שאעפ"י שב"ה נראה שיש ריבוי תורה מה שלא היה בדורות קודמים, ויש הרבה לומדים וצדיקים, אך באמת צריך לדעת, שהעולם בנוי על יחידים, הם שומרים על העולם, ר' חיים שמואלביץ היה אחד מהיחידים האלו שהעולם עומד עליהם, נורא נוראות.

- בענין המסורת של כלל ישראל, רבינו זצ"ל היה אומר הרבה פעמים שמרן האבי עזרי הוא זה ששמר על המסורת שכלל ישראל ימשיך, והיה מציין למה שסיפר בעל העובדה, צדיק אחד מגדולי המחנכים בדור, שרצה לפתוח "חידור" לילדי ישראל, ששם יתחילו להתפלל רק בגיל עשר, כדי להוציא את ה"מלומדה" שילדים מתחילים להתפלל בגיל קטן יותר ואז מתרגלים לתפילה בלא כוונה.

הרב שך שמע מזה, ושלח שאם כך רוצים לעשות הרי שצריך לסגור את החידור מיד. ואם לא, הוא הוסיף, אני אבוא לסגור את החידור...

ולכאורה הרי אמר אותו צדיק דברים של טעם... אלא, בפשטות, רבינו הגדול לא ראה צד שני בכלל! יש מסורת ולא משנים, וממילא אין מה להשיב ולהתווכח. ואותו

ראוי היה להרחיב עוד רבות, על עוד הרבה מגדולי ישראל. מה גם על הקשר המיוחד שהיה לו עם אביו הגדול מרן הגרש"ז זצוק"ל - שלזה צריך ספר בפני עצמו. זה היה קשר מיוחד במינו, מינקותו ממש עד זקנה. אי אפשר לגעת אפילו מקופיא בקשר עמוק ומיוחד זה, קשר של חיים שלמים, מלאים וגדושים בתורה ויראת שמים. דמות דיוקנו של אביו תמיד היתה עומדת מול עיניו של רבינו זצ"ל, היה ביניהם הרבה משא ומתן של תורה, ידע אלפי הוראות והנהגות ממרן הגרש"ז, וכן גם מה ששמע הגרש"ז מגאוני עולם.

הרבה פעמים היה סבא רבינו זצ"ל אומר, דנתי בשאלה זו לפני אבא, וכל פעם היה דן את התגובה של אביו. גם כשהיה בחור בסלבודקא היה שולח הרבה מכתבים, וכל פעם היה כותב חידוש שעלה לו בסוגיא, ומרן הגרש"ז היה שולח ומשיב לו, ואח"כ במשך השנים היו מדברים בטלפון מידי שבוע, ורבינו זצ"ל היה מעלה בפניו שאלות או נידונים שדן בהם. גם מרן הגרש"ז כשהיה מחדש ענין מיוחד היה מדבר עם רבינו זצ"ל והחשיב מאוד את דעתו.

יהיו הדברים לחיזוק ולעילוי נשמתו, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה, מתוך דבקות בגדולי הדורות ובמסורת אבותינו, ללכת ולעלות בדרך העולה בית קל.

אוי לו לעולם שאבד מנהיגו

משא ההספד המרטיט מפי גאב"ד טבריה זצוק"ל ככלות השבעה להסתלקות רבינו הגדול מרן האבי עזרי זיע"א, אודותיו התבטאו גדולי תלמידי רבינו הגדול זיע"א כי הפליא מכולם לקלוע אל המטרה

כולם יודעים. והרי לא היה לו מחשב ומזכירות ופנקס שרשם שם. וזיכרון כמרן הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל לא היה לו. וכשבאו אליו משוב מסויים כדי לקבל עצה והדרכה, ושמע את כל הפרטים וחקר ודרש, ופסק מה שפסק, ואחר שבע שנים הגיעו אליו מאותו מקום, ושאלו שוב דבר העומד על הפרק, והתחיל לחקור אחורה ואחורה, ושאל מה עם פלוני ופלוני? וזכר את השמות, גם של אנשים שלא היו אצלו. וזה משום שלא היה זה בגדר עסקנות ציבורית גרידא, אלא כאשר ישא האומן את היונק. ואמא הרי זוכרת. "התשכח אשה עולה" ומשום שלא היה זה כדי לענות ולהתפטר וללכת הלאה, כי השאלה קיימת לדורות, והדברים מתפתחים. והרי אני אחראי לזה.

רבתי! זה חידוש של הבריאה. שאדם אחד ויחיד בלי עוזרים ובלי מזכירים, בלי מחשב ופלאפונים ופנקסים, אלא פשוט עם רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ובכוח התורה שלו, ובכוח הישראל-סבא שלו. ועל כולנה עם הסייעתא דשמיא המופלגת שזכה, הוא מנהיג. וזה החידוש הגדול - שמהעולם עשה ספינה! ואינו רק מנהיג! אלא קברניט!

איתא בגמרא אמרו לו לריב"ז: "נר ישראל עמוד הימני פטיש החזק". "נר ישראל" - מאיר - מאיר לאחרים. העולם חושב שהיה תקיף בדעתו, ובעל הכרעה. הוא לא היה בעל הכרעה, ואיפה שהיה ספיקות לא היה מכריע! רק הגדלות שלו היתה, שלא היו לו ספיקות. וכשנתעוררה שאלה שהשיב עליה בפסקנות כדרכו, פירוש הדבר שלא היה רואה שני צדדים אלא צד אחד! וכשהיו שני צדדים, כבר לא היה תקיף. ובשאלות אישיות ששאלו אותו, היה דוחה לפעמים לאחר כמה ימים ולאחר שבוע. וידוע לי משאלה שנשאלה אצלו, והשיב לבוא מחרתיים. וכשבאו אחר כך, אמר: אני מרגיש שצריך לצום על-זה, ואין לי כח לזה. וכל הנהגתו לא היתה בגלל תקיפותו, אלא מחמת האספקלריה המאירה שהיתה לו, שלא ראה שני צדדים! ראה צד אחד! ואין האי גיסא ואיך גיסא, כל הספיקות שיש לבני-אדם הם מחמת החשבונות הרבים שיש לאדם. וזה נותן כיונים המודע ובשלא מוגע, והוא זצוק"ל כבר זכה לפני

מי ששמע אותו בשלושים השנה האחרונות, כשהיה מדבר על אמונה פשוטה, לא פילוסופיה ולא רעיונות, אלא צעק "גיוואלד": איך זה שמסתובבים אנשים בכריאה ולא רואים אמונה מכל פינה, מכל עץ, מכל רגב אדמה? הרי כל הדברים צועקים: בורא עולם!

תמרורים ורמזורים להנהיג. שפה זה אדום ואין כאן דרך! ופה זה ירוק - זוהי הדרך! ולפעמים זה משתנה, כמה פעמים ביום. יותר משלושים שנה כיוון את האורות: איפה ירוק, ואיפה אדום. והוא לא היה רק גברא דמסתפינא, שהפשט שמתוך הגדלות מפחדים, מה יגיד ומה יאמר. זה היה גם בדורות קודמים.

אבל כאן רבתי, היה מנהיג בידי וברגליו. ואם היה מספיק לומר את פסוק מהסטנדר, היה אומר משם, ואם היה צריך לקום ללכת היה מכתת את רגליו, והיה עולה במדרגות בלא מעלית, ומדבר ותובע וצועק, ואומר את הפסק שפוסק. וכך מנהיג, עם ידיו ורגליו, ולא נח ולא שקט ולא הראה שום סימני עייפות.

רבתי! תדעו לכם, כל מה שנעשה בארץ ישראל ובעולם, יותר משלושים שנה, בכל ציבור ובכל קהילה, בכל ישיבה קטנה, או ישיבה גדולה וכולל, ות"ת ומוסד - היה הולך לפי המפרשים שלו. הוא הקברניט. הוא קובע, הוא מכון, הוא מחזק, הוא מעודד, והוא סוגר ג"כ איפה שצוין, ומונע מה שצריך למנוע, ומסכל פיגועים לפני שיוצאים לדרך.

מורי ורבתי! איך שהיה שקוע בתורה

של הקברניט, וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו.

וחידוש זה כולו חידה. אנו חיים עם זה יותר משלושים שנה. ואין זה בדור רגיל, ולא בסתם תקופה. זה דור של קיבוץ גלויות. יש הרבה עדות, הרבה זרמים, הרבה גוונים. כשם שפרצופיהם אינם דומים, כך דעותיהם שונות. דור תהפוכות, שהיום לא דומה למחר, והיום לא דומה לאתמול. אנו חיים בקצב של שינויים מיום ומחודש לחודש. ואנו זקוקים להנהגה, ויש שאלות על כל צעד ושעל, ויש תהיות. הדור כולו הוא דור משונה, ומן השמים שתלו קברניט שהכניס את כולם לספינה אחת. ויש דבר אחד לדור ואין שני דברים לדור, יש אחד שאומר וקובע ומחליט ומכריע. ומי שלא נשמע היום - שמע למחר. ויש מחר ממש, ויש מחר לאחר זמן קצת. אבל סו"ס נשתרשה המנהיגות, וכולם קבלו דעתו. ואלה שלא שמעו - בטלו במיעוט, ולא ראו שום סימן ברכה.

מורי ורבתי! זה לא דבר פשוט. לא הכוונה שישב בחדרו והנהיג משם, והשיב לשואלים דבר, אלא, עמר בצומת כל הצמתים, במקום שיש דרכים ורוחות וצדדים לכל הכיוונים, וצריך להציב

איתא בגמרא: "אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו בשורה גדולי העולם ואמרו: אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבדה קברניטה".

מה כתוב כאן? שלא הספידו את אאע"ה עצמו, כי הוא נפטר בשיבה טובה זקן ושבע. אלא הספידו את הדור: אוי לעולם ואוי לספינה. אברהם אבינו הלך בשיבה טובה, אבל עם העולם והספינה מה יהיה?

רבתי! הערב אנו מתאספים להספיד את עצמנו, את העולם.

יש לבאר, מה הפשט בגמרא? שאחרי שאמרו שהעולם כולו איבד מנהיגו, עוד באו להוסיף ולקונן: אוי לספינה שאבדה קברניטה. איזה יחס יש לספינה כלפי העולם ומלואו, שאבד מנהיגו? ומה התוספת בזה?

אלא, הפשט הוא שיש הבדל בין בני העולם ביחס למנהיג, לעומת באי הספינה ביחס לקברניט. שהרי העולם הוא עולם בפני עצמו. ואין הכל שווים להנהגתו, יש מתקרב יותר להנהגה ויש פחות. ויש שבתוך ההנהגה ויש מבחוץ. משא"כ באי הספינה, בהכרח על-דעת הקברניט הם נכנסים, שהרי הספינה היא בלב ים, והיא מיטלטלת. ובלא קברניט אין לה תקומה. והנכנס מתחילה, על-דעת כן נכנס, ומוסר עצמו להסתופף תחת כנפיו של הקברניט.

בדורו של אאע"ה היה העולם הגדול שהכירו במנהיגותו. וכמו שאמרו לו "נשיא א-לוקים אתה בתוכנו". אתה הגדול. אבל הוא בשלו, והם בשלהם. אולם היו אנשי בית אברהם אלפים ורבבות שקיבץ, והשלוש מאות ושמונה עשר הנימולים עמו, הם כבר היו בתוך הספינה, על פיו יצאו ועל פיו יבואו. וזה שחילקו את ההספד: "אוי לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבדה קברניטה".

מורי ורבתי! זה לא הספד פשוט. ואם חוצים להביע את ההגדרה הנכונה על האבידה שאבדנו, זה לא מה שקוראים במודעות. זה עוד לא מפרש ומגדיר את רבינו זצוק"ל.

אלא הוא היה חידוש במציאות ובהוויה שלנו. כח המנהיגות וההנהגה והכתר שנשא היה תופעה נדירה בהוויה היהודית מזה דורות.

הוא לקח את כל עולם התורה ושומרי המצוות, ועשה מזה ספינה, ולא שיש עולם, ויש מנהיג! שפעם כן ופעם לא! וזה מבפנים וזה מבחוץ! אלא הכל בתוכה של ספינה, ותחת הנהגתו של הקברניט, וכולם יודעים שצריך קברניט, ומקבלים מרותו

חבויקה ודבויקה בך

מיסד זכרון מיוחד

גאב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם רב אישיבא"ר זצ"ל
ע"כ תר"ם תש"ב חש"ב - כמלאה שלשים ימים לזכרו

שלא להספידם. אמנם מצאנו בגמרא סוף כתובות, כי רבנו הקדוש, לפני פטירתו, ציוה על סדרי ההספד: כמה להספיד והיכן להספיד, ויש להפליא לכאורה שהרי רבינו הקדוש הוא זה שנאמר עליו: משמת רבי בטלה ענווה, והוא בגודל ענותנותו, מצוה ומזהיר ומכוון את הספדו. וכמו כן מצינו בגמ' ברכינא ורב אשי שהזמינו את הספדנים לשמוע מה יאמרו בההוא יומא, ומסופר שם על גודל הקפידא שהיה להם כנגד האי ספדנא, ומה הפשט בכל זה? אלא, שרבינו הקדוש היה סוף המשנה, הוא חיבר את המשניות, את התושב"ע"פ, וסיגנן את המשניות מתחילת "מאימתי" עד סוף עוקצין. וזו יצירה של הלוחות והעדות, שצריכה להישמר, ושיהיה לה קיום נצחי, והיה צריך לחתום בחותמת הקדוש שלא יפול דבר ושלא ישתנה מאומה, ולכן רבי בעצמו מסדר את ההספדים, לדאוג ולראות שאחרי מותו תמשך עבודת הקודש. בכתף ישאו את הארון והמזבחות, ומה שיש כאן במשניות היא היא התורה שבע"פ שקהלנו מסיני, ובה גנוזים כל האורות. וכן ברכינא ורב אשי, שאמנם הם עולים למתיבתא דרקינא, אבל התלמוד הקדוש צריך להישאר כאן לנצח, ולכן רוצים לשמוע את ההספד ולהווכח אם מבינים כראוי את ערכה של הגמרא, את האש שירדה מן השמים, שנחתם ע"י רבינא ורב אשי, זה צריך להיות ניכר בהספד, ואם לא ח"ו יש קפידא. זה היה בתנאים ואמוראים: רבינו הקדוש ורכינא ורב אשי. שדאגו על ההספדים כראוי, שח"ו לא תיפול אות אחת מהשנה ואות אחת מהגמרא.

איני יודע מה כחוב בצוואה בנוגע להספד. אבל ודאי שאת היצירה הזאת, צריכים לשמור. את המהפך הזה שנהיה בארץ, שכל העולם נכנס לספינה עם אזנים כרויות לדעת תורה, ועם הכנעה וביטול

כל זמן שלא מודים בטענה. כ"ז שאין התקרבות לאמונה בהקב"ה, הוא חוזר וטוען. קול גדול ולא יסף. וכל זמן שיש כופרים בעולם, יש ג"כ טענה כנגד: גולן, איך אתה מסתובב בבריאה, ולא רואה את בעל הבירה? וכעין תובע את חבירו מאה זוז, וחבירו כופר. הרי זה חוזר וטוען עד שהלה מודה. ושנים התהלך עם שאלה: הרי חזינן בחוש בורא עולם, ומה זו מצות אמונה? הרי רואים! העולם סומים. חרשים! לא היה לו מנוח, ומשום הכי היה חוזר על זה כל הזמן, וזו היתה הטענת "ברי" דיליה באמונה. ומשום הכי זכה את ה"ברי" בהנהגה. ולא משום תקיפותו.

רבתי! הוא אמנם זכה למה שלא זכו אחרים. זכה לכתר מנהיגות של ספינה וקבניטה, אבל חייבים לציין את ההשתלשלות. הוא לא הגיע לשדה בור. קדם לו חריש עמוק של תלמים תלמים. כי אחרי החורבן באירופה, בחמלת ד' עלינו, שתל לנו הקב"ה כאן את שני המאורות הגדולים, הלא המה הגיבורים אנשי-השם, מרגן החזון-איש ורבינו מרן הרב מברסק שהעניקו חמה בקומתם. הם עיצבו את הצורה של הדור, הן בלימוד התורה, הן בדיקדוק המצוות, והן בצורת יראת-שמים האמיתית, והן במבט נכון של השקפה, ונעשו עדרים עדרים ליראי ד' ולחושבי שמו. ועל ידם הניצנים נראו בארץ, ואח"כ עת הזמיר הגיעה וקול התור של רבנו נשמע בארצנו, והמנהיגות קבלה קומה זקופה, והקול הדדה למרחקים וקול השופר חזק מאוד, והזכרת השם של הכה"ג בעזרה נשמעה עד ירחיו.

מורי ורבותי! ענין ההספד שהוא חיוב בכלל, ועל ת"ח בפרט, וכידוע חומרת המתעצל בהספדו של חכם, ויש סוגיות ע"ז כיצד מספידין תלמיד חכם שהכל קרוביו, ואף על פי כן מצינו לגדולים וטובים שציוו

צד אחר, ואי אפשר להתווכח. "נר ישראל, עמוד הימיני פטיש החזק".

אבל החידוש הוא, שכולם לאט לאט עברו מהכיוון של העולם ומנהיגו, שכאילו כל אחד בעל הבית לעצמו, ולפעמים שומע ומכופף עצמו ולפעמים לא. כל זה עבר "לספינה וקבניטה". וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו.

ובכלל מי שהכיר את רבינו, הוא אף פעם לא דיבר בשקט. או ששתק, או שצעק כעין צעקה ובא בטענה. וכך זה היה בשיעורים בשיבה, לא היה נכנס בשקט, אלא בסערת הנפש, ופותח את הגמרא, ואינו מדבר בנחת אלא בהסתערות על הסוגיא, ושואל - בבחינת "מתקיף לה" - מה כתוב כאן. ולא מחכה הרבה זמן, אלא הוא מותיב והוא מפרק. ואומר את מה שהוא רואה, מה שהענינים שלו רואות. ולפעמים עוד לא היה מובן בתחילת ההשקפה. אבל עם הטענת ברי שלו, היה כובש את השומעים. ואח"כ כי נח מריתחא, היה חוזר לדקדוקים שיש בגמרא, מה הפשט בכל דבר, ואיך שיבוא הכל על מקומו בשלום. אבל ה"סוף פסוק" - עוד פעם הטענת "ברי": זה מה שאני רואה בגמ', או זה מה שעיני רואות ברש"י, או ברמב"ם, ובוזה היה חותם את השיעור.

מי ששמע אותו בשלושים השנה האחרונות, כשהיה מדבר על אמונה פשוטה, לא פילוסופיה ולא רעיונות, אלא צעק "גיוואלד": איך זה שמסתובבים אנשים בבריאה ולא רואים אמונה מכל פינה, מכל עץ, מכל רגב אדמה? הרי כל הדברים צועקים: בורא עולם! וכל הזמן היה חוזר על זה ומרעיש. ואנשים תמהים לכאורה, מה חידש בזה, והרי באותו סגנון ממש הוא מדבר כבר שנים. אבל יש כאן טעות. רבתי! הוא לא מרצה לפני הקהל, אין כאן נאום ולא דרוש ולא דרשות! אלא הוא בא בטענה, והטענה אינה נגמרת,

שמונים שנה, שהתורה גידלתו ורוממתו על כל המעשים. על כל מה שתופס אצל בני-אדם: ממון, שררה, כבוד ומעמד. וכל אלו בטלו אצלו מן העולם מאז ומקדם, אהבת התורה, הדבקות בתורה וההתמדה בתורה של רבינו, התורה לשמה גידלתו ורוממתו על כל המעשים. אנו מדברים על התקופה של המנהיגות שמתעוררות שאלות, וגם אצל גדולים מתעוררות שאלות. אבל מהמקום הגבוה שהוא עמד בו, לא ראה אלא צד אחד. וכמובן, עם הבהירות והסייעתא דשמיא של רבינו.

ולכן כל ההנהגה וההכרעות, לא היו בדרך של וויכוחים ושיכנועים ומשא-ומתן. ומשום כך הרבה לא הבינו את מהלך הדברים, בגלל שתפס כבר במושכל ראשון עם האספקלריה שלו רק צד אחד, ולא ראה כלל צד שני, ולא שמע כלל. וממילא אין טענות ורעיונות, שהרי אין כאן שאלה.

משל למה הדבר דומה, למי שהולך בדרך ורואה שתי דרכים לפניו שמובילות לכיוון כלשהו, והוא מסתפק באיזו דרך ללכת. מי שראייתו טובה יותר, מבחין שבהמשך - דרך אחת פחות נוחה מהשנייה, ועדיין יש מקום להסתפק בדבר. אמנם מי שעומד גבוה וצופה למרחוק, רואה שבאמצע הדרך האחת יש בורות ופחתים ואין מעבר כלל. אצלו, לא קיים ספק ולא הכרעה, אלא ראייה פשוטה שיש כאן דרך אתה ולא שתיים. וכדי לעמוד במעמד כזה צריך לעמוד בראש הפסגה, וזה הוא "נר ישראל".

רבתי! יש סיפור ידוע, שסיפרו בעל העובדה. צדיק אחד מגדולי המחנכים בדור, רצה לפתוח "חיידר" לילדי ישראל, ששם יתחילו להתפלל רק בגיל עשר, כדי להוציא את ה"מלומדה", שמתחילים להתפלל בגיל קטן יותר, ומתרגלים כאילו לתפילה בלא כוונה.

רבינו שמע על זה, ושלח הוראה לסגור מיד! אם לא - הוסיף - אני אבוא לסגור את ה"חיידר", ולכאורה הרי אמר אותו צדיק דברים של טעם... אלא, בפשטות, רבינו לא ראה צד שני בכלל! וממילא אין מה להשיב ולהתווכח, ואותו צדיק ששמע את זה, ביטל דעתו. ולא סתם, אלא עקר דעתו למפרע. הוא הבין שזו היתה טעות, שאין על מה לדבר כלל. וזה כמו הפתגם של רבינו ישראל סלנטר "שהיראת שמים הכי אמיתית היא לא לזוז מהסידור של הסבתא". אני לא יודע אם כולם מבינים את זה. יש מסורת לעם ישראל. עם ישראל לא נוצר עכשיו. ולא עם הבע"ת של דורנו. זה הולך מסיני. ואיך הולכים לחשוב על דבר לא מקובל מאבותינו. ואין על מה להתווכח, ואין מה להקשיב, אלא פשוט לומר את הפסק - לסגור.

רבתי! זה לא רק בזה. בכל השאלות שעמדו בכלל ישראל, הוא היה "נר ישראל", ואמר שזה אדום ומסוכן, או טריפה ממש, או שהדרך ישרה ומתוקנת. היה לרבינו חוש הראיה והריח שעמדו לו שלא נוצרו ספיקות, וכל דבר שעלה על הפרק, כשקטנים רואים חמישים צדדים, ובינונים רואים עשרה צדדים, וגדולים שני צדדים, והוא עומד גבוה מכולם, ורואה

לגדול הדור ולכוחה של תורה – זה הוא השריש, השריש והשריש. זוכה אמנם לשיבה טובה. מה הכוונה שיבה טובה? שהרי ישנם עניינים שהבינו את הפסק שלו רק לאחר זמן, אחר שנה ושנתיים. ויש לאחר הרבה שנים, ויש שרק עכשיו בזמן האחרון הבינו וידעו כולם שכל מה שפסק והנהיג, היה לאמיתתה של תורה, וזכה בזה לשלמא משמיא. כמו שמצינו אצל פנחס, שהיו טענות כנגדו, והוא עשה הכל מתוך קנאת ד', והעיד ע"ז הקב"ה שנתן לו בריית-שלום, שזה ההיפך ממחלוקת. וזכה לזה רבינו שהגיע לו השלמא מן שמיא על כל מה שעשה מתחילתו ועד סופו. והסיעתא-דשמיא המוחלטת שזכה לה, היא הסהדותא על בריית-שלום.

את היצירה הזו שנתנה את הבהירות לדור, ואת הגבהת הלב שהגביה את הדור ורומם אותו, את זה צריך לשמור. זה לא ענין שעומד למנין, זו יצירה של קדש-קדשים, וזהו ההספד על רבינו. אל תספידונו בעירות, אל תעשו מההספד דברים קטנים של לקט סיפורים ועובדות! מה שיש כאן הוא חידוש נפלא במציאות. כתר ההנהגה שלו, וכתר המנהיגות שלו.

מורי ורבותי! איפה גדל כל זה? על איזה שורש צמחה כל הגדלות הזו? על מה זה התפתח? על יחוס? על ירושה? על כשרונות? לא! הכל התפתח על אהבת התורה. אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר' יוחנן את התורה בזה יבדל לו!

כאן לא מדברים על הלימוד, על השקידה, על העיון, ולא על העומק, אלא "אהבת התורה". אין אהבה כאהבתה של תורה (אדר"ג). אין סוג ודוגמא של אהבה בבריאה שישווה לאהבה וחיבור לתורה.

חז"ל מספרים שר' חייא בר אבא אביל באורחא עם ר' יוחנן, והצביע ר' יוחנן: הדין חקל זבנית, הדין זיתא מכרתי. הדין כרמא מכרתי. מכר את הכל כדי ללמוד תורה. בכה ר' חייא בר אבא, והשיבו ר' יוחנן: מכרתי דבר שנברא בששה ימים וקניתי דבר שבארבעים יום וארבעים לילה. מה הפשט? הרי ודאי שהתורה גבוהה יותר מהבריאה של ששת ימי בראשית, ומה מתכוון ר' יוחנן בהבדל שבין ששה ימים לארבעים יום?

אלא, שמה שברא השי"ת בששה ימים, היה כדי שיווצר קשר מסויים לבני אדם עם הבריאה כדי צרכם, ובוודאי שהיה אפשר ביום אחד לברוא, אלא משך זמן הבריאה כדי לחבר לבני אדם. ולהבדיל, התורה הקד' שבארבעים יום וארבעים לילה, כל זה ענין של צורת מסירה מיוחדת ממושכת של התורה מהקב"ה למשה, לעם ישראל. שבזה גנוז הכח לקשר ולהתחברות, לתשוקה ולפנימיות עם התורה. וזה שאמרו על ר' יוחנן: אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר"י את התורה, בזה יבדל לו. רבות! מה אנו מתכוונים אהבת התורה? זה כמו ילד קטן עם קצת כשרון, שלומד "ארבעה אבות נזיקין", והוא

מרגיש שהוא תופס: מה זה אבות? "מכלל דאיכא תולדות". ומה זה שור ומבעה? ומה הפשט ב"לא הרי כהרי", ומתמלא שמחה עם מה שלמד עם המשנה כמות שהיא. מתוך מדבש ומנופת צופים. כמוכן שאחר כך עולים בדרגא ומגיעים להבנה, לעמקות ולסברא, ולפני ולפנים. ובודאי שזה משמח ומוסיף אהבה, אבל האהבה הראשונה הפשוטה צריכה להישאר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה.

איך נראה הלימוד שלנו, ומה אהבה אצלנו: הסברא! החשבון של הסוגיא. סידור השיטות. ההספק והבקיאות. רוצים להיות תלמיד-חכם, להגיע לביורר הלכה, לומדים לשם מצוה. לא רוצים להיכשל בביטול תורה.

אבל אצל רבינו, היתה אהבת התורה כפשוטה. לא אהבת הסברא. זו אהבה נוספת שהגיעה לסברא ולהבנה, הוא הבין שזה לאמיתתה של תורה. אבל האהבה העליונה לא דחקה את האהבה הפשוטה, כילד שלומד: "ת"ר שור שלא נגמר דינו מכור מכור וכו'". פשוט מה שכתוב בגמרא. זה כשלעצמו היה שמחה תמידית, שמחה עד אין קץ, מחוק מדבש ונופה צופים. אהבת התורה, הדביקות בתורה. על

היתה אהבת התורה כפשוטה. לא אהבת הסברא. זו אהבה נוספת שהגיעה לסברא ולהבנה, הוא הבין שזה לאמיתתה של תורה. אבל האהבה העליונה לא דחקה את האהבה הפשוטה, כילד שלומד: "ת"ר שור שלא נגמר דינו מכור מכור". פשוט מה שכתוב בגמרא. זה כשלעצמו היה שמחה תמידית, שמחה עד אין קץ, מחוק מדבש ונופה צופים. אהבת התורה, הדביקות בתורה. על כל זה "בוז יבוזו לו". ועם אהבה כזו, ששום דבר לא ידמה לה ולא ישווה לה, חי יותר ממאה שנה

כל זה "בוז יבוזו לו". ועם אהבה כזו, ששום דבר לא ידמה לה ולא ישווה לה, חי יותר ממאה שנה. כשהיה צעיר, וכשהיה זקן, וכשהיה ראש ישיבה וראש כל הישיבות, וכשהיה גאון הגאונים, וכשהיה רכב ישראל ופרשיו. והכל ביגיעה ובמתיקות של תורה, ובמתיקות של סברה. ועל כולנה עם החלב שניק משדי אמו, עם אהבה הפשוטה של תורה, עם הדף גמרא, ללמוד וללמוד ולא לחדש כלום. וכדאיאת בגמרא: "במצוותיו חפץ מאוד" – "ולא בשכר מצוותיו". הכוונה לא דוקא שכר של העולם הבא, אלא: אגרא דשמעתא סברא, גם כן בכלל. דחפץ אך ורק כמצוותיו. בתורתו.

ואין הכוונה שלא מחפשים אה האהבה והסברה. ודאי שחייבים להתייגע על הסברא, ולהתענג על זה עד אין קץ, אולם זו היתה קומה נוספת. אבל היה מספיק כדי לרוות ולשמוח ולהתענג ולהתדשן עם הגמרא לבד. ומשנה ראשונה לא זזה ממקומה. ומכוח אהבה זו נפלו כל האהבות האחרות, וכל החשבוניות הרכים שמעסיקים את בני האדם.

ובכלל ידוע שמעולם לא היה לו מצב, כשאר בני אדם שתלויים ועומדים במצבם. אלא היה נע ונד כבר מגיל שבע, ובתור בחור, ואחרי הנישואין, וגם פה בארץ ישראל בכמה ישיבות, ובכל זמן ובכל מצב היה דבק באהבת התורה. וגם כן אחר כך שהוטל עליו כתר המנהיגות, אע"פ שקיבל את זה עם כל האחריות וחרדת הקודש, בלי להתחמק בשום אופן, לא ייעף ולא ייגע, אבל זה לא היה מצב נכון כלפי הדביקות שלו בתורה. והיה צריך להפסיק באמצע התוס' בין ה"ואם תאמר" לבין ה"ויש לומר".

ובאהבת התורה ושמחת התורה שלו הדביק את כל הסובבים, כי היה מלא התפעלות, איך שהוא העביר ומסר את החידוש של הקצות החושן או של רבי עקיבא איגר, עם המתיקות שהתפשטה לכל הרמ"ח איברים ושס"ה גידים, ולא דוקא בחידוש שלו. ומי שלא היה נדבק מההתפעלות שלו, זה היה מפריע לו, כאומר: האם זה לא העסק שלך? זו היתה הבורסה. וכל זה בנוסף ליסוד היסודות - אהבת התורה. לאהוב את הפסוק של התורה, את המשנה, את הגמרא, שהכל תורת ד', ומתוך כך זכה להגיע למה שהגיע. אשרינו שזכינו לזה, ואוי לנו שאבדנו את זה. יה"ר שהקב"ה ירחם עלינו, שנדע איך לשמור על היצירה ולהתעורר כל אחד לאהבת התורה כפשוטו, ללמוד ולהדבק בגמרא, והיה זה שכרנו, ונזכה לביאת גואל צדק בקרוב.

חבויקה ודבויקה בך

מיסד זכרון מיוחד

אב"ד מברית הלאן הגדול רבי אברהם רב אישיבא זצ"ל
ע"ה תרס"ח תש"פ – כמילא שלשים חמש ימים

"ראו בריה שבראתי בעולמי"

אחד המכבים

הכנסת שלו היה בסמיכות למלונות החרדיים שבהם התארחו גדולי ישראל ובחורי ישיבות, והיו מגיעים בשבתות ומועדים להתפלל בבית מדרשו ולדבר איתו בלימוד, ועימם יכל להנעים שיח במרחבי התלמוד.

בשהות לידו ראו 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', מה נהדר היה מראהו בסעודות השבת כששפתיו ממלמלות משניות מסכת שבת כסדר. מה נהדר היה מראהו בבדיקת חמץ כשהוא גוחן על הקרקע במאמץ לבדוק בחורין ובסדקים, מה נהדר היה מראהו בפיקוח שעות רבות ליד התנור הלוהט באפיית המצות לפסח, מה נהדר היה מראהו בהליכתו לכותל בשבועות ושפתיו ממלמלות 'מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב' ושאר מדרשי חז"ל, מה נהדר היה מראהו בודק בכבוד ראש אם הסכך בסוכה מתאים לכל הידוריו הרבים, מה נהדר היה הודו בעלייתו בל"ג בעומר לציון הרשב"י בסילודין, מה נהדר היה לראות בערב פסח שחל בשבת שאכילתו לשם שמים, ובלי קושי אוכל בסמיכות סעודה אחרי סעודה. מה נהדר היה לראותו יושב בסבלנות עם צורבים עורכי ספרים ובגאונות מיעץ להם כיצד ראוי לכתוב ולסגן. מה נהדר היה מראהו בימים הנוראים כאשר לאחר תפילותיו הנשגבות יושב לסעודת החג עם נכדיו הרכים ומדבר עימם בשפתם. הוא שהקיף כמה דורות בטבריה ידע ודאג לשמר את מנהגיה על בורין וידע לדקדק בהם בקוצו של י"ד, וכך הקפיד בשבת שובה ובליל הושענא רבה לומר את כל ספר תהילים בבית הכנסת בציבור.

כאופיו הצנוע גר בקומה רביעית בבנין מגורים מיושן, וכן בית מדרשו 'אור תורה' היה עד לפני שנים אחדות חדר קטן שהכיל רק שישה שולחנות, ובנוסף היו שם רק מסדרון צר ששימש 'עזרת נשים' ומסדרון נוסף לכניסה, שהם שימשו כ'שטיבלאך' (שבזכותו הפכו לשטיבלאך המרכזי לתושבי הצפון והגליל). איוה להמשיך להצטנע בעירו ובית מדרשו, ולא פנה להצעות רבנויות מכובדות רבות שהוצעו לו. ברח מהציבוריות ומהפרסום, והשתמט מלדרוש בציבור במקומות שלא הוכרח, וגם בשבת שובה ובשבת הגדול נמנע לדרוש במשך עשרות רבות של שנים מטעמים הכמוסים עמו.

יתן ד' שאותם שזכו לטעום מקצות דרכיו ולראותו מאחוריו, יזכו לשמר דמות ענקים את אשר ראו עיניהם, וליקח נר לרגליהם ואור לנתיבתם.

מה נהדר היה מראהו בפיקוח שעות רבות ליד התנור הלוהט באפיית המצות לפסח, מה נהדר היה מראהו בהליכתו לכותל בשבועות ושפתיו ממלמלות 'מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב' ושאר מדרשי חז"ל, מה נהדר היה מראהו בודק בכבוד ראש אם הסכך בסוכה מתאים לכל הידוריו הרבים, מה נהדר היה הודו בעלייתו בל"ג בעומר לציון הרשב"י בסילודין

עבודתו היתה בנביעה פנימית, והמשיך להתעלות עשרות שנים ב'ברען' ובעליה רוחנית מתוכו הוא ללא סיוע חיצוני, להתפלל כל תפילה ותפילה בנעימות נפלאה ובמתינות, בקול רם ונישוא מילה במילה החל מהקרבנות והפיוטים שקודם התפילה, למרות היותו 'בודד' במדבר, בהיות רוב מתפללי בית הכנסת שלו אנשי עמל. מן השמים זיכו אותו שבתו ובית

עבר לפני התיבה ברתת ובסילודין במועדים ובימים הנוראים, כאשר כל מי ששמע אותו ממשיך 'לחיות' את תפילותיו וקולו מהדהד באזניו לאורך שנים רבות. בימי ראש השנה מלבד תפקידו כרב, היה גם החזן, הגבאי, בעל קורא ובעל תוקע. על אף שידע לתקוע בקלילות, פעמים רבות מרוב חרדה ורגש לא הצליח לגמור את התקיעות בראש השנה והיה צריך אחר להחליפו.

'שעה של קורת רוח בעולם הזה' היתה לכל אדם באשר הוא בעודו משוחח עם רבינו, תוך שניות ספורות הצליח הרב לתהות על קנקנו של האדם העומד מולו, ומצא את המילים הנכונות לדבר איתו במושגים שלו. ממרומי גאונותו השכיל לרדת לרמה העממית של פשוטי העם מקהילתו ומתפללי בית הכנסת, ובסבלנות רבה הראה להם איזה מוסף מתפללים היום ומהי קריאת התורה וההפטרה ליום זה. מפליא היה לראות איך שברגע כמימריה משסיים לדון עם תלמיד חכם עצום בפלפול וגאונות, עבר להשיב בניחותא ובנעימות לשואל הבא מתי מתחילים לומר 'ותן טל ומטר'... בתבונה דן עם כל אחד בשפתו ובמושגים שלו, בין אם אלו בעלי תשובה ומתחזקים מתושבי האזור ובין אם אלו יושבי טבריה המקומיים, בין אם אלו רבני ישובי הגולן בעלי כיפה לבנה ובין אם אלו אנשי הישוב הישן דוברי אידיש השוהים במלונות בטבריה. מרגלא בפומיה: 'רב שלא רוצים לפטר אותו - אינו רב, ואילו רב שמפטרים אותו - אינו בן אדם', ובהיותו נאה דורש ונאה מקיים, ידע לפלס דרכו ב'שמאל דוחה וימין מקרבת', בגאונות מפליאה ידע מה לומר ומה לא לומר, איך לומר ומתי לומר, מתי למחות ומתי לא למחות. ואפילו לשים לב אם העומד מולו זקוק לעידוד ולמילה חמה, או שאפשר להראות לו מושגים גבוהים יותר בשפה אחרת.

היה בעל כושר כתיבה נדיר ביותר, במעט שהעלה על הכתב בדרושים, בעיון ובאגדה, ניכרת הבעה בשפה יחודית, נדירה ומרוממת, נופת צופים במשכיות זהב, המפליאה לב המעיין. היה בעל כושר דיבור מפעים, בתיבול ניב חז"ל יחודיים, וחד בדרא בכושר ניתוח והגדרה שאין דומה לו, כל דרשה וכל הספד שלו קלע בנקודה היחודית והמשמעותית ביותר, עד שגם קרובי הנפטר היו המומים מהפן שהצליח לחשוף בדבריו. היטיב למצוא לכל דבר הגדרות קולעות וממצות, וכדברי אחיו: 'כל מדרש שעבר תחת ידו, יצא מלוטש ומזוקק'. על כל קטע בתפילה היו לו הגיגים ופנינים רבים באגדה ובפירוש מטבע התפילה וניבי הפיוטים ע"פ מדרשי חז"ל ודברי הראשונים שאגר בזכרונו הנדיר. כל מי ששמע או קרא דברים ממנו ממשיכים הדברים להיות חרוטים על ליבו כנכסי צאן ברזל. אפילו 'שיחת חולין' שלו היתה משולבת בפקחות, בחוש הומור ובחן מיוחד. היה בעל רגש מיוחד, ובקולו הערב

ואיך אנחנו!?

אחד הנכדים

של תלמידים, וכידוע, שבאופן זה קשה שבעתיים לקיים מוסדות שכאלו, אך כאמור דבר לא עמד בדרכו של סבא למען הציל נפשות ילדי ישראל מכליה רוחנית. ובענין זה התפרסם לאחרונה מכתב שסבא כתב שבענין זה של טהרת החינוך א"צ לא חכמה ולא בינה, לא אורים ולא תומים, רק די בדעת פעוטות שמקחם מקח. ומדבריו של סבא למדנו כיצד התייחס לאותם אלו שנמנעו מלהעביר למוסדות עטה"ק באמתלאות שונות, שהנם פחותים ברמת הבנת שכלם מאותם פעוטות שמקחם מקח...

בזכרוני, היה זה בערך בשנת תשס"ז כאשר זיכני השי"ת לשבות מפעם לפעם עם משפחתי אצל סבא, ובהיות וזכיתי לקרבה יתירה אצל אחיו בעל הדרכי שמואל, היה סבא שואל "אמור לי, ר' שמואל אומר עדיין שיעורים?", ובראותי שדבר זה מאד מעניין את סבא, העזתי לשאול, מדוע סבא כ"כ מתעניין בדבר זה? ענה לי סבא "אני לא גומר להתפעל ממנו, הלא רובץ עליו עול הציבור, וטרדות לרוב, ומהיכן א"כ הוא מצליח להכין שיעורים עמוקים ומקיפים כ"כ, אשר דורשים ריכוז עצום, ומנוחת הנפש וישוב הדעת וזאת מלבד הזמן הנדרש להכנת השיעור, כיצד הוא עושה זאת? מהיכן הוא שואב כוח?", ועל דבר זה חזר סבא באזניי פעמים מספר.

סבא היה "בעל יסורים" שקשה למצוא דוגמתו, לשם דוגמא, שיכל את בנו הפעוט אשר זאב בהיותו כבן ד' שנים, כמו"כ שיכל את בנו ר' שמחה בונים זצ"ל בהותירו אחריו אלמנה וח' יתומים, ויש לידע שבנו זה היה ת"ח מופלג ובפטירתו נצרב לבו של סבא כמכוות אש, ועוד יסורים שאין כאן המקום לפורטן, ועם כל זאת סבא היה תמיד רענן כגן רטוב, ומלא בפרישקייט וחיוניות, והברען וההתלהבות דקדושה בכל עניני עבודת ד' אצל סבא היו ממש בלתי נתפסים, וכמשל הנא' כראות פני אלוקים ותרצני.

בזכרוני, באחת השבתות ששבתנו לצידו, היה זה לאחר שבוע בו סבל יסורים קשים ומרים ונפשו היתה כאובה עליו ביותר באופן שאיננו ניתן לתיאור, והנה ב פ נ י א

באחת הפעמים בהם זכינו אני וביתי לשבות במחיצת הסבא הגדול זצוק"ל טרום התחלת מלחמות ד' בעניני הגיוס ע"י גאון עוזנו מרן בעל דרכי שמואל, והנה במהלך השבת סבא פונה אלי ומספר לי "אתה יודע שבשבוע שעבר ביקר כאן בטבריה חה"כ משה גפני (היה זה בתקופה שועדת טל עלתה לכותרות והכל דשו בה) הוא נכנס אלי ולשאלתו מה הרב אומר, כיצד היה פועל מרן הרב שך בכגון דא? (כמדומה שדובר אודות הנושא של "שנת הכרעה") עניתי לו על אותו גל, באמת חפץ הנך לדעת כיצד היה פועל האבי עזרי? א"כ אומר לך, הרב שך לו היה חי עמנו כיום, אזי היה עולה הוא להיכל ישיבת פוניבז', ובהכנסו להיכל לגודל תבערת לכבו ככבשן אש הוא לא היה ממתין עד הגיעו לבימה שלפני ארון הקודש המוזהב בכדי לומר את דברו... אלא היה האבי עזרי תופס בשתי ידיו הקדושות את הסטנדר הראשון שנקרה בדרכו והיה נותן "קלאפ אוף אין סטנדר" בדפיקה חזקה על הסטנדר (באומרו זאת, דפק סבא על השלחן בחזקה, עד שנדמה היה כאילו בעוד רגע קט, השולחן מתפרק...) ואז היה פותח פיו בזעקה אדירה "לא מיניה ולא מקצתיה" "לא תקום ולא תהיה אין מקום בעולם לשום דיבור בנושא גיוס בני הישיבות" "לא נסכים לשום פשרה משום סוג רק מה שהיה עד כעת כך ישראל. ואם חושבים אתם (ממשלת הזרוע והרשע) שאתם מאיימים עלינו במניעת תקציבים כי אזי מודיעים אנו נחרצות לא מדובשך ולא מעוקצך, קחו נא לעצמכם את התקציבים והפרו מעלינו!".

ממשיך סבא ומספר, כששמע משה את דבריו, הוא נרתע לאחוריו בפליאה, ונראה היה שלא ציפה לאמירות כה תקיפות ונחרצות בשם בעל האבי עזרי, ואז הוא פנה אלי בשאלה "מדוע א"כ אני שהכרתי את הרב שך, סבורני שלא כך היה הוא נוהג?". ממשיך סבא ואומר, עניתי לו, משה, אי משום הא לא איריא, הלא אתה הינך חבר בכנסת המינים כבר עשרים שנה שם אתה מתחבר לארחי פרחי, וכמו"כ שומע אתה שם דברי חירופין וגידופין כלפי מעלה ללא הרף ואין זה פלא איפה שהסתאבת... ע"כ ממה שסיפר לי סבא באותה שבת.

והנה תקופה קצרה לאחמ"כ יצא מרן הדרכי שמואל במלחמה לד' בחרב ובחנית על קדושת טוהר נפש בחורי ישראל, וכזכור, נכתבו אז מאמרים רבים בענין זה בעיתונות התקופה, ואז פני אלי סבא באומרו "עברתי על המאמרים הנכתבים בענין זה, וחושבני, שאף אחד איננו קולע למטרה להגדיר נכון את עומק הסוגיא בה אנו נמצאים, ואין זה נכון להגדיר זאת "גזירה על החלשים" ושאר הגדרות ושמות שניתנו לגזירה זו, רק זוהי "גזירת סגירת הישיבות" כפשוטו וכמשמעו, ותו לא

להקמת עיתון הפלס סבא פנה אלי בשאלה: כבר עשית מנוי? "דע לך שאחי ר' שמואל צודק בכל דרכיו, וכל מעשיו נכונים, ולכן, כל אחד חייב לעשות מנוי להפלס!". "חוב קדוש על כל אחד ואחד לסייע ככל יכולתו למפעליו של אחי הגדול". ובאמת סבא בעצמו היה ממש מהראשונים להימנות על העיתון.

בנושא החינוך היה סבא אומר, שלו יודע היה הציבור מהנעשה בפריפריה כדוגמת טבריה כי אז וודאי היה הציבור נוהרים למוסדות על טהרת הקודש. והיו הדברים האלה אצלו חיים וקיימים וברורים למעלה מכל ספק שמחובת הציבור והיחיד להעמיד את מוסדות הלימוד לצעירים עטה"ק ושאינן שום מקום היתר וקולא להמנע מזה. וכידוע שכך קיים בנפשו בעירו טבריה בפתחו גנים ות"ת לבנים ולבנות עטה"ק במסירות גוף ונפש כפשוטו וכמשמעו, וזאת בזמן שלא הצליחו לגייס עבור כל כתה כי אם מס' ממש מועט

מידי! "המשיך סבא ואמר בכאב עצור, לא את החלשים הם מחפשים, כי אם לסגור את הישיבות, זוהי מטרתם וזאת שאיפתם. וכמו שזכינו לשמוע מרבינו הדרכי שמואל בביאור הפסוק "אני בינה לי גבורה" שכאשר זוכה האדם להבנה, ככל שתתחדד הבנתו, כך יהא לו הכח והעוז, כך נתקיים דבר זה בסבא זצ"ל, שזכה להבנה עמוקה עד עומק השיתין ולגודל רוחב בינתו אפ"ל שזכה ממש ל"דעת קדושים" וכך היה לו בס"ד העוז והכוח לילך אחרי אחיו הגדול בארץ לא זרועה, תוך שהוא מאבד ממעמדו בכל החוגים והקהלים בעירו ומחוצה לה, עד שלגודל ייקרת מעמדו שהיה מקודם בכבודו של עולם ואהוב וחביב ומקובל על כולם כדוגמת אביו זצוק"ל היתה התייצבותו לימין אחיו הגדול בבחינת "מסירות נפש" כפשוטו, וכאילו הקריב עצמו על גבי המזבח וד"ל, ועם זאת, לגודל עוצם הבנתו ויראת ד' היא אוצרו, דבר זה לא היה עבורו אפי' בגדר נסיון ולא היה ספק בלבו אפי' לרגע כמימרי! אם לד' או לבעל!

בזכרוני שכבר בימים הראשונים

חבויקה ודבויקה בך

מיקי זכרון מיוחד

אב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם רב אישיבא"ז זצ"ל
ע"ב תרס"ב תשפ"ב - במלאת שלושים להמלאת

עומדים כעת ממש ע"י מי שאמר והיה העולם, וסבא מורה באצבע "הוא אלוקינו" וכו'.

והן אמנם כדברים האלו ראו ושמעו אצל סבא מדי שבת בשבתו, כשבכל פעם היה זה כאילו פעם ראשונה עבורו, לגודל התפעלותו מתוכן מילות התפילה. אך כאמור באותה שבת שלאחר שבוע גדוש בייסורים קבלו הדברים גוון ומשמעות מיוחדים.

סבא היה ממש כמעין הנובע דברי תורה, חכמה, מוסר ודעת, ובכל מילה שנאמרה על ידו בכל התחומים היה מעורב גוון יחודי ומעניין מלא בעומק וברק חדות ונעימות, המשולבים יחדיו במתיקות שאין דומה לה.

בכלל, גאונותו היתה מעבר לתפיסתנו, ומוחו מחודד היה ומהיר כברק, ומעניינת היא העובדה, שכאשר זכינו לשמוע מפיו מאמר חז"ל כלשהו ויהי אך יצא המאמר מפיו סבא היה זה ממש דברים חדשים בבחינת פשט צורה ולבש צורה, וכפי הנראה דבר זה תלוי באופן אמירת הדברים, כמו הטעמת הניגון, פיסוק, דגש, ומעל הכל בהיות דברי חז"ל אצלו מוחשיים וברורים, הרי בבטאו את דבריהם הקדושים סבא כמו הכניס בהם חיות מחודשת וגוון בוהק ומלוטש, עד שהיה נדמה כאילו בליבו ובמוחו שוכנת לה מכונת ליטוש יהלומים... ודבר זה יתכן רק אצל מי שדברי תורה נחמדים אצלו מזהב ומפז רב ואז כפי שזכינו לראות היה סבא שש על אמרת ד' כמוצא שלל רב.

עם סבא, וכל ביהכ"נ, מחוץ לדרך הטבע, ושלא בעלמא הדין. ואם עד שהגיע סבא למילים אלו, אחז הוא במפתן החלון, הרי כשהגיע למילים אלו, חבט סבא בידיו הק' על קיר ביהכ"נ בעוצמה רבה, מס' פעמים, ואל תטשנו ד' אלוקינו לנצח... כאשר על משפט זה עד הנה וכו' חזר סבא כמה פעמים ובכל פעם הרגשתי איך נפשי יצאה בדברו.

"הכל יודוך והכל ישבחוך" כשנאמרו מפי סבא נדמה היה שכעת ממש נבקעים שבעת הרקיעים לקבל הודאותיו ותפילותיו של ההוא סבא דמן טבריה...

כשהגיע ל"שמע ישראל" התעטף סבא ביראה ובמורא בדחילו ורחימו ממש כפי שחזינו אצל אחיו בעל הדרכי שמואל, ובאזני שמעתי מפיו של סבא, שהוא ואחיו הגדול הלכו פעמים רבות לחזות בזיו תואר הגאב"ד דבריסק בעת אמירת ק"ש והיטב דקדקו לקלוט כל הגה תנועה ודיבור היוצאים מפה קדשו, ובאמת אצל הני תרי אחי זכינו לראות דמות תואר צורת ק"ש כפי שנאמרה ע"י הגאב"ד דבריסק צדוק"ל. כמו"כ אצל שני האחים ניתן היה לראות איך שהיו מפסיקים קמעא קודם הפסוק האחרון של ק"ש "אני ד' אלוקים וגו'" וזאת בכדי להרהר בכוונת המצוה דזכירת יצ"מ.

לאחמ"כ ניגש רבינו לתפילת מוסף, כשגם בתפילה זאת ניתן היה לראות דוגמא מוחשית ל"ואני תפילתי לך ד'", בהיות סבא מחובר בלבו ונשמתו לתפילה, ולמי שאליו הוא מתפלל, ובהגיע סבא בתפילת מוסף למילים "הוא אלוקינו הוא אבינו" הטעים סבא את המילים: "הוא", בהדגשה ובנעימה מיוחדת, עד שהרגשתי כמו שאנו

ויקדש ויקרא בקול גדול ועצום "יום השישי... ויכולו השמים", דומה כי ניתן היה לצעוד ברחובה של עיר מרחק כמה בתים מביתו ולשמוע בבירור את קולו בקדשו את שבת קדשנו.

לאחמ"כ ישבנו יחדיו לסעוד את סעודת השבת, שנמשכה כשעתיים ומחצה באוירת נועם הנשמות ועדן הרוחות, להתענג בתענוגים... כשלצופה מן הצד היה ברור הדבר, שכל ענייניו של סבא ברוח ובגשם מתנהלים על מי מנוחות בהשקט ובבטחה על צד היותר טוב, ומי שלא ראה את פניו המאירות באותה שבת, כשעליהם נסוכים שלוה ורוגע שלא מעלמא הדין, כאילו כל מלאכתו עשויה עד שהיה נראה המאושר והשמח עלי אדמות, מי שלא ראה זאת לא יבין לעולם את מילותיו של ר' אהרון הגדול מקרלין בזמר ק-ה אכסוף "שבת קודש נפשי חולת אהבתך", כי זהו שגלם סבא ב"שבת שלו" חולת אהבה לשבת, אהבה המקלקלת את השורה, ומתעלה מעל כל קשיי עולם החומר.

בבוקר יום השבת שוב צעדתי לצידו של סבא לעבר ביה"כ, פסוקי דזמרה המלאים שיר ושבחה הודאה וזמרה לק-ל חי נאמרו ע"י סבא בהטעמה ובנעימות, שירו לו זמרו לו... כל הנשמה תהלל ק-ה, כשהוא שרוי בדביקות ובשמחה גדולה, אמנם בהגיעו לומר נשמת כל חי... היה סבא נתון בעולם האצילות כפשוטו והיה זועק את המילים ממש בבחינת "כל עצמותי תאמרנה", "ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע" הרעישו הזעקה את היכל ביהכ"נ, וכשהגיע סבא למילים עד הנה עזרנו רחמין, התרטבו פני בדמעות רותחות, הרגשתי שאני נתון כרגע יחד

דמעליא שבתא צעד סבא ברחובות טבריה של מעלה כשהוא לבוש במחלצותיה של שבת מלכתא וכולו אומר כבוד. צעדתי אני לצדו וכל כולו אחוז שרעפי קודש מחד, ורוגע קמאי נסוך על פניו מאידך, וכשזקנו הצחור יורד על פי מידותיו ופניו הק' מאירים בזיו נוגה עילאי מבית גנזיו יתברך שמו, הרגשתי באותם רגעים בחוש את מאמר חז"ל "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה..." לא אמכור חוויה זו בעד כל הון.

כשהגענו לביה"כ הנה אך אחז סבא בידי דלת הכניסה לביהכ"נ החל הוא זועק בהתרגשות "הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו" (בנוסח ספרד אומרים זאת קודם מנחה בע"ש) קירות ביהכ"נ כמו רעדו לקול הקורא, "יאמרו גאולי ד' אשר גאלם מיד צר" המשיך סבא זועק מעמקי לבו בסערת נפש, לרגע חשתי כאילו ביהכ"נ זע ממקומו, משל היה מתרגש יחד עם סבא מתוכן המילים...

לאחר תפילת מנחה במזמור שיר ליום השבת, זעק סבא בגרון ניחר "טוב להודות לד' ולזמר לשמך עליון", דומה היה לי כמו שסבא אינו יכול להכיל את עוצמת ההתרגשות מרב טוב המושפע על נפשו מלעילא... "להגיד בבוקר חסדך..." שוב פילחה זעקתו את היכל ביהכ"נ, כשאני עומד מן הצד כמסומר למקומי, מרוגש כולי מתעצמות נפשו של סבא, אשר מתוך צר ומצוק שאינם ניתנים לתיאור, פורצת מתוכו הודיה שירה וזמרה תוך התבטלות מוחלטת לאבינו אב הרחמן, זמרו לד' חסידיו...

לאחר סיום התפילה עמד סבא במקומו ובירך בברכת שבתא טבא במאור פנים ובשמחה עצומה את המתפללים שעברו לפניו, לאחמ"כ צעדנו יחדיו לביתו, עם היכנסו לבית הכרזו סבא בקול גדול "גוט שאבעס" מס' פעמים תוך אתערותא דלעילא ממש, כאשר כל מי שזכה לשמוע את אותו גוט שאבעס חש באותו רגע כמו שהוא טובל בים של "גוטסקייט" ונעימות בחסותה של שבת עדן הרוחות, כי כשהוא אמר "גוט שאבעס" הרגשנו שזה מאד אמיתי ורציני ולא כמקיים את המנהג הקדים לומר זאת.

בליל שבת היה סבא נוהג קודם אמירת שלום עליכם כמנהג המקובלים להקיף השולחן ולאחמ"כ לברך בורא מיני בשמים על ההדסים, ובאותה שבת לאחר ההקפה רץ סבא בחיבות יתירה ובפנים קורנות לברך על ההדסים, והרהרתי אז בדברי הגמ' בשבת כ' במה מדליקין על ההוא גברא דרהיט ובידיה תרין מדאני אסא וראהו רשב"י ובנו בצאתם מן המערה וכו' א"ל לבריה חזי כמה חביבין מצוות על ישראל, והרהרתי דזה ממש דומה למעשה המובא בגמ' כי סבא היה נתון באותו שבוע בצער וייסורים בדומה למערה שהוא סימן לצער, ובעת בוא כלה נסוכה שש ושמח לקראתה בנהירו עילאה וזה ממש כמו יצא מן המערה, ורהיט למדאני אסא, ואמרתי אז בליבי חזו כמה חביבין מצוות על ההוא סבא דמן טבריה...

לאחמ"כ נעמד סבא לקדש על היין,

ומעיד אני על עצמי שמאז נישואי לנכדתו לפני למעלה מט"ו שנים, זכיתי לפגוש בפניו המאירות מאות פעמים (!) ובכל פעם היו בעיני כחדשים, בהמשכי אחריו כברזל אל המגנט וכפרפר אל האור, ובכל עת צאתי מן הקודש יצאתי ושללי בידי, כי מלאו אסמי בכל מיני דבסימא, ופעם בעת שובתי בצל קדשו בש"ק, שחתי לפניו כי בדרכי לטבריה בהיותי באוטובוס התפללתי לפני ד' אבינו מלכנו מלא אסמנו שבע, אנא זכני נא, שאהיה ראוי ומוכן ועורך לקלוט ממתעמיו של סבא, אנא ק-לי גדל אוצרי שיוכל לקלוט רב תבואותיו... למען אזכה להתגדל על ידם בתורה ויר"ש סבא בשמעו זאת, התחייך בחיכוך הנלבב והשפיל פניו כמצטנע וכאומר ונחננו מה... ובאמת סבא היה כמו משקה אותנו מיין הרקח, והיה ניתן ממש להתרשם עד כדי שכרות הנפש והרוח מעוצם חריפות ומתיקות תורתו של סבא, וכמו מרתף אוצר חביות יין המשומר בענביו עתיק יומין, היה בלבו ומוחו של סבא, בו אגר סבא מבחר יינות מזנים משובחים ומובחרים, מהם היה מוזג ומטעים לשומעיו ולכל סביבתו כשהוא מערבב ומשלב זנים שונים שעל ידם מתקבלים טעם וארומה בגוון מושלם. בשיחה אחת ששוחחתי עמו היה ממש בולל כל התורה כולה כמרקחה מהלכה והנהגה עד דרוש ומנהג בגאונות מבהילה.

הרדיפות וההתנכלויות שנרדפו והוחרמו בני התורה ההולכים לאור רבינו שמואל, נושא זה נגע ללבו הטהור של סבא, והוא לא מצא מנוח לנפשו מכאב הנרדפים ומדמעות העשוקים ועמם יחד כאב ודמע, ובכל עת ספרו בפניו מענינים אלו היו פניו מצטעפים מדמעות רותחות ולבו הזך והנקי לא יכול היה להכיל את עצם קיומן של אלו בעולמו של הקב"ה.

סבא היה גדול המעריצים של אחיו הדרכי שמואל, ומי כמוהו זכה להכירו לפני ולפנים מילדותו ממש עד זיכולא בתרייתא, והיה תמיד רגיל לכתוב אודות אחיו "אחי וראש", פעם אף התבטא סבא באוזני, ע"ד הדרש "לולא ר' שמואל שהיה לנו בקום עלינו אדם" וחזר ע"ז מס' פעמים.

פעם אמר, "אינני מבין מה רוצים מר' שמואל, ולמה רודפים אותו ומציקים לו, הלא ר' שמואל לא אמר כלום ולא חידש כלום מעצמו, אלא מאי, כל שונאיו של הרב שך מצאו בר' שמואל מטרה לחיצים, אך ר' שמואל עצמו, איננו הענין, השיטה היא שיטת הרב שך, ור' שמואל סופג את החיצים".

סבא סיפר שכאשר ר' שמואל פתח את ישיבת מעלות התורה, סבתו ע"ה היתה עדיין בין החיים, וכשבא סבא לבקרה בשערי חסד אמרה לו הסבתא "אברימל, האסטו גיהערט שמואל איז גווארן א מגיד שיעור...?" "אברימל, שמעת? שמואל נהיה מגיד שיעור" זה ממש היה משונה, הוא הרי לא יודע לדבר...

מה לי קטלא פלגא" אך הוא לא אבד את צלילות הדעת וגדלות המוחין אף לא לרגע קט.

במשך השנים שזכיתי לשהות במחיצת הסבא, ראיתי מול עיני ממש אריה דבי עילאי, בחזקו ובתקפו ולעיתים כשראה לנכון אף זכיתי לגערות חכם מחכימת לב ומאירת עיניים, ולאחר שזכיתי לראותו כצאת השמש בגבורתו, הרי בהיותי עמו בביה"ח לאחר האירוע נשבר ליבי בקרבי לראות הארי החי כמו כרע נפל... אך באמת דווקא בתקופה זו היה ניכר יקר תפארת גדלותו כאשר בהתבונני בו ללא הרף היה ניכר בחוש שמוחו קודח בד"ת ממש ללא הרף וכפי שניתן להבין מדבריו שלו עצמו כמובא לעיל.

סבא היה גדול הדור בענין קבלת יסורים באהבה, וניתן לומר שלכה"פ גדול יסוריו כך גודל קבלתו אותם באהבה וכשם שלא ניתן להבין עומק דעת הבורא יתברך, שבחר דווקא בסבא להטעינו ביסורים, כך גם לא ניתן להבין איך קבל סבא את סאת יסוריו באהבה כה רבה וזהו ודאי פועל יוצא של אהבתו את בוראו והתבוננו בגדלות ד' ובשפלות האדם.

ולאחר שעבר סבא אירוע מוחי לפני כמה שנים, הוא התאשפז בביה"ח הרצוג ב-ם ובהיותי שם עמו זכיתי לראותו כמו עיני, כיצד מתוך היסורים ממליך סבא את בוראו על רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו בעזה כמוות אהבה, וכידוע, שמאז אותו אירוע, הפך סבא למשותק ברוב חלקי גופו, כשעד אז היה עצמאי לחלוטין עד שהוא התבטא אז באוזני מס' פעמים "מה לי קטלא כולה

בליל יוה"כ שהיתי לצידו של סבא בביה"ח, במשך זמן מסוים הקראתי לפניו משניות מס' יומא לפי בקשתו, לאחמ"כ עקבתי וראיתי שסבא לא עצם עין כל הלילה, שפוותיה הוו מרחשי במילי דאורייתא ולא פסק פומיה מגירסא וכאשר באמצע הלילה היה נראה לי שסבא נצרך לדבר מה, נגשתי ושאלתי אותו, איך אוכל לעזור לסבא, במקום לענות שר סבא באזני בלחישא "כצל עובר, כאבק פורח, כענן כלה... וכחלום יעוף..." ואז חזר סבא באזני ברגשת הלב ובסערות נפש מס' פעמים: "כצל עובר, כצל עובר..."

בכל שנותיו האחרונות בהן היה רתוק לכסא גלגלים בכל עת שנצרך להתפלל ג' פעמים ביום, היה הדבר דורש ממנו הכנה שבאה לו בקושי רב אך הוא לא ויתר ולו פעם אחת. וכך טרח סבא והתאמץ בכל כוחות גופו ונפשו וזאת מתוך ערגה וכיסופין "נכספה וגם כלתה נפשי".

בשמחות המשפחתיות היווה סבא את המרכז עצמו, כשהכל נושאים אליו עיניהם והוא משרה על כל סביבתו אורית שמחה עילאית ומרוממת, הנובעים ממקור שמחתו שלו עצמו מהיותו דבק בעומק לבו בפיקודי ד' ישרים משמחי לב, ושמחתו בשמחת השני לא ידעה גבול משל היתה זו שמחתו שלו ממש, וכזאת ראיתי בעיני בשמחת אירוסי, איך שלאחר נסיעה מפרכת מטבריה הרחוקה, בהכנסו לאולם השמחה קרא בקול גדול "מזל טוב" מתוך שמחה וחמימות לבבית עד שהתגברו פעימות הלב מעצם ההתרגשות.

זכורני אגב שבשמחת אירוסי, סבא בקש שיכינו עבורי כוס קפה, והנה בהגיע הקפה נטל סבא את הכוס בימינו ובירך בקול גדול ובכוונה עצומה בא"ה אמ"ה שהכל נהי' בדברו, והנה בסיימו את הברכה הניח את הכוס מידיו מבלי לטעום ממנה מאומה, וחלף זאת מזג לעצמו כוס סודה, ושתה לרוויה, ואז אמר סבא בקול: "אוי ווי טעיתי, שכחתי שאני בשרי, הרי פסח שני היום, ולפני שיצאנו מטבריה אכלנו ארוחה בשרית..." בשמעי זאת תמהתי וכי למה זה הוצרך סבא לגלות לכולם טעותו? והרהרתי בזה תרי טעמי, האחד, שאמר זאת כדי שיגיע לאזני מי שהכין הקפה, ולא יצטער מלחשוב שלא היה הקפה ערב לחיכו של סבא, ושנית, ממידת הענווה היא זו, שלא יבוש ולא יכלם להודיע ברבים "טעיתי!"

כל אלה בהיותו על מכונו, ומעת חסרנו כל אלה... ואיך אנחם?!

חבויקה ודבויקה בך

מיקי זכרון מיוחד

אב"ד מברית הלאן הגדול רבי אברהם רב אישיבאן זצ"ל
עירב ות'סיבת השפ"ב - כמילא טלחשם הדין וקדו

בחזרי גואי

שיחה נרגשת עם חרב"ג הגאון רבי אריה פישר שליט"א ראש הכולל ומוסודת החינוך על טהרת הקודש בעיר טבריה, מקורכו הגדול, יד ימינו וחכיבו של הגאון האדיר צוק"ל

מעשה שאירע עימי בעת לומדי בישיבת "מעלות התורה" אצל רבינו שמואל צוק"ל לפני מעלה מט"ו שנים, היה זה בתקופת החנוכה, למדנו אז בישיבה סוגיא ד"חייב אחריות" בב"מ דף י"ג,

וכדרכו, הציג בפנינו רבינו ה"דרכי שמואל" את אשר העלה בסוגיא ברוחב דעתו תוך עמל הגוף והמוח למשך שעות ארוכות, וזאת, למרות שדרכו בסוגיא אינה עולה בקנה אחד עם דברי הבריסקער רב, לא חשש רבינו מכך, כי הלא הוא עצמו אינו מתווכח עם הבריסקער רב, רק שמכיון שכך עלה לו בס"ד בירור הסוגיא לאחר רוב עמלו, א"כ הבנתו בסוגיא היא מעצם דבריהם של התנאים האמוראים, ורבותינו הראשונים אשר מפיחם אנו חיים, כשרבינו בסך הכל רק גילה את כוונת דבריהם הקדושים. והנה באותו יום לפנות ערב, עמדנו, אני ובחור נוסף והטבנו את הנרות להדליק בהם נר חנוכה כשלפתע עצר לידינו רבינו שמואל והחל מדבר עמנו על השיעור ובתוך דבריו סיפר: לפני מס' שנים צעדתי ברחובות של עיר בירושלים עיה"ק, ופגשתי בהגאון האדיר ר' מאיר הלוי סולוביצ'יק [בן הרב דבריסק] ושאלתיו, "הלא יש תחת ידכם מכתבי אביכם הרב זצ"ל שעדיין לא נדפסו, ומדוע זה אינכם מהנים את הרבים מהאור הגדול? ענה לי ר' מאיר: ר' שמואל סיימתם לפרוך את כל דברי אבא שכבר יצאו, וכעת, מבקשים אתם חידושים נוספים משמו בכדי לפרוך אף אותם... סיים ר' שמואל ואמר: בבית בריסק כועסים עלי על כך שהנני מעיז "לסתור" את דברי "הבריסקער רב" דרך קבע, ועל כן כיוון ר' מאיר לתת לי מוסר כליות נוקב ולגזור בו, אך הוא, איננו יודע, שדבריו גרמו לי הנאה מרובה... והיו לי לעונג

*זכיתם במשך שנים לגור בסמיכות אליו, במה התבטא בעיקר הקשר? זכינו בשנים הראשונות להיות מאוכלי שולחנו בשבתות ואף בארוחות ערב.

*מה ניתן לשמוע על השבתות במחיצת השווער הגדול?

בליל שבת לאחר סיום התפילה, לא מיהר מו"ח לשוב לביתו כי אם ישב והגה בתורה משוש חייו כשעודו בבית הכנסת ואורה של שבת מלכתא זורח עליו בנהירו דאנפין

לאחר זמן מה קם מו"ח ללכת לביתו, בדרך היה משמיע באזני "ווארט" על הפרשה בהגיעו אל הבית, עם פתיחת הדלת היה מו"ח מכריז בקול גדול "גוט שעבאס" בטון החלטי האוצר בתוכו שמחה והתרגשות, ומייד שם פעמיו לחדרה של הרבנית, שם בירכה מו"ח בברכת "גוט

רבינו שליט"א ביום הראשון לפתיחת הגנים מברך את הילדים

בכינוס למען החידור על טהרת הקודש

בהדרו ומושלם בשכלולו. *השווער היה משתתף בסדרי הכולל? לא באופן קבוע, כי אם לעתים, ובדרך כלל לאחר השיעור היה נשאר זמן מה, ואז היו רבני הכולל משוחחים עמו על השיעור בריתחא דאורייתא וחדוותא דשמעתתא בשעוריו הי מו"ח מאד עצמאי בדרך לימודו, ולא אחת סתרו דבריו את דברי גדולי האחרונים בדור שלפניו, כשמו"ח נוקט במשנה זהירות בכבוד תורתם, ובכבוד מופלג התייחס לדבריהם, ועם זאת חלק עליהם בסברא, ובדרך הבנת הסוגיות, ומעניין הדבר שגם בדבר זה דומה היה מו"ח לאחיו הבכור, בעניין זה יש תחת ידי

זיכני הבורא לשמוע כדברים האלה ביושבי בשבת תחכמוני בכולל בראשות מו"ח בעל פתחי אברהם מפה קדשו ואופן הגדת השיעור ע"י מו"ח היתה כך: בתחילה היה לומד עמנו את הסוגיא בדרך ההבנה כפשטא דגמרא, והיה נראה ברגעים אלו כאילו אין דבר בפיו דבר ואין בלשונו מילה להגיד על הסוגיא, עד שלפתע היה קם ממקומו [לפעמים] והיה אומר "ווארט" אשר היה גורם לנו השומעים לישב פעורי פה ואחוזי הלם תורני, מהבזק הארת הברק והפיכת הקערה על פיה במילים ספורות בלבד, ועל "ווארט" זה היה בונה מו"ח את מבנה הסוגיא מסורטט ומהוקצע כלול

במהלך ימי השלושים פנינו לחרב"ג הרה"ג שליט"א, האבל עדיין מוחשי והלב ממאן להאמין את החסר הגדול המורגש בכל פינה בעיר, לבקשתנו הוא נאות ללקט פירורים ראשונים וזעירים מהאילן הגדול שזכה להיות לצדו במשך כל השנים האחרונות.

נשמח לשמוע על ה"שלוש עליכם" הראשון עם השווער צוק"ל

נפגשתי עמו לראשונה כשדובר אודות השידוך, ואז נפגשנו בבית גיסי הרב ווינר כשבאתי לשם מבלי לדעת שהגרא"ד נמצא שם, ובזכרוני, שמאד התפעלתי מהדרת פני זקן שקנה חכמה ובישחתו עמי, השמיע הווא באזני מס' ווארטים עסיסיים ומשובחים כדרכו,

ואף חידוש בשם סבי הגאון הצדיק ר' אריה לוי'ן השמיע באזנו, ומאז ועד עתה רבות שתיתי ממי מעיינו והמתקתי מצוף דבשו ואילו פי מלא שירה כים וכו' אין אני מספיק להודות על רוב טובו וחסדו עימו ובפרט בהיותי קרוב אל הקודש זנב לאריות.

לאחמ"כ זיכני הבורא להיות חתנו וללמוד בכולל שבראשותו ולשאוב ממימי הדעת ומבאר החכמה כאשר חמי מוסר היה שיעורים על הסוגיות שנלמדו בכולל לאו דווקא לפי יום מסוים רק לפי העניין.

*כיצד היתה דרך לימודו במסירת השיעורים,

דרך גישתו אל הסוגיא, דומה היתה להפליא לזו של אחיו בעל דרכי שמואל דהיינו להתייחס לדברי הגמ' והראשונים באופן ישיר וללא מוסכמות קודמות ועל דרך המשל ניתן להמליץ על הנהגתו תרי אחי את מאמחו"ל [ברכות סג:] "הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם וכי אותו היום נתנה תורה לישראל וכו' אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני, ומה נאים הדברים לרבותינו האחרים הקדושים, אשר זכו למדה זו שחביבה היתה התורה עליהם כיום שנתנה בהר סיני, ואף דרך וצורת גישתם לסוגיא באופן זה היתה, ממש כיום שנתנה בהר סיני, ללא מוסכמות - הכובלות דעת הלומד מהשכיל לבו ומהגדול תבונת בינתו לעומק ולרוחב.

ואף זכיתי לשמוע משניהם חידושי תורה מסוימים אשר שניהם לסגנון אחד נתכוונו וכדוגמת סוגיא ד"המחליף פרה בחמור" שזכיתי לשמוע בלומדי אצל הדרכי שמואל שקנין זה אין צריך למציא לו בית אב, ואין לדמותו לשום קנין אחר כי אם הוא עצמו אופן הקנין המועיל והפשוט ביותר, ובבואי אחר המלך לעיה"ק טבריי

בכינוס רבני טבריה למען החיידר

ילדי החיידר בהפגנה בכני ברק עם בנו של רבינו ד' אהרן שליט"א

בניסיון מעצר בביתו של אחד מילדי החיידר

היה ראשיתך מעצר - אור תשע"ח

להכין עוגות עגולות יפות ושלמות, ומאלו, לקח לכבוש שב"ק, וזאת, משום שבצפרא דשבתא, לאחר שקידש על היין, היה מו"ח יוצא יד"ח קידוש במקום סעודה, בעוגות אלו כ"לחם משנה" ומשום כך הקפיד על שלמותן, כמו"כ קנה עוגה משובחת לכבוד שב"ק.

בבואו מביהכנ"ס זימר מו"ח "שלום עליכם" תוכ"ד הקפת השולחן כמנהג המקובלים, אך ההקפות נעשו בהבלעה ומבלי לעשות "עסק" סביבן, הניגון בו זימר מו"ח "שלום עליכם" היה ניגון ליווי, המבטא רגש ועומק גאוני, את קיום מנהג הקפות באותו אופן זכיתי לחזות ג"כ אצל

של יום ר', הנה ובאחת הפעמים בהיותנו במאפיה, לחם נוסף, אותו חשבנו לרכוש עבור ימות החול, לא אשכח את גערתו של חו"מ "בערב שבת קודש אתם קונים לימות החול". לא עושים כאלה דברים! כעת מתעסקים בהכנות לשבת, אי נאנח איש שיחנו, מי יתן ונזכה אף לחוש מעין בבואה דבבואה מעצם הרגשתו וחוויתו של מו"ח בשגב קדושת שבת מלכתא *

מאיזו מאפיה רכש השוער את החלות לכבוד שב"ק?

ממאפיה שבהשגחתו, ולאחר שלקח החלות ממאפיה מסוימת, שם פעמיו למאפיה נוספת שבהשגחתו, שם ידעו

בעצמה, וכי קלה היא בעיניך.. לאחמ"כ ניגש מו"ח להכנת "האטריות" לכבוד שב"ק, על הכנתם לא ויתר בשואו"א, כשפיו ממלמל בחדווה בדיצה, ללא הרף "לכבוד שבת קודש", והיתה התחושה כנאמר "רני ושמחי.. כי הנני בא ושכנתי". כמו"כ נהג להכין בעצמו מדי שבת בשבתו את ה"אייצער מיט צוויבל" - סלט ביצים.

דבר נוסף שהיה מביא עמו מו"ח מן השוק ביום ר', היו אלו ה"חלעס" אותם הוא היה בוחר בקפידא ומקפיד שיהיו שלימות לחלוטין, ללא בקעים וסדקים עיקולי ופשוטי, כמו"כ היה קונה אז "הרינג" - דג מלוח, לעתים זכינו להתלוות אליו לסיבוב

שאבעס" רגשני וחגיגי במיוחד. מנהג של קבע היה לו למו"ח, מידי שבוע יוצא היה מו"ח השוקה, שם קנה דבר מה לכבוד שבת קודש יום חמדתו- תרתי משמע, ולאחמ"כ בשוכו לביתו כששמחת ההכנה לשבת קודש ניכרת בהליכתו, בהתלהבות ובמרץ נעורים, הי' ניגש למטבח להכין בעצמו דבר כל שהוא ממאכלי השבת, פעמים היה זה "סלט חסה" ופעמים מאכל אחר, כאשר כה גדולה היתה צהלתו באותה העת, עד שאפילו אדם נחות דרגא יכול היה לראות בחוש, שכעת "הרב" מתעסק בעניין מרומם ונעלה, למעלה מהשגת אנוש, בכבודה של שבת מלכתא,

1. וזהו אחד מהם: כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי, והק' מדוע נשנה הדבר פעמיים "עשה" "והצליח", והנה איתא שבנ"י במצרים היו שקועים בעומק ע"ז, ומובא בר"מ שכמעט קט שנעקר העיקר ששתל אברהם אבינו, ויש להבין מה זכות היתה להם שבזכותה ניצלו ונגאלו, ויבואר לפי מה שהובא לעיל דהאדם בעולמו, א' יש לו לקים רצון ד' בקיום מצוותיו והיינו "את אשר חפצתי" ובנוסף לזה, ישנו לכל אחד השליחות המיוחדת שעליו לעשות ולתקן, וזאת ידע רק הנביאים - שליחותו המיוחדת לכל אחד ובנ"י במצרים לא זכו לבחינת "עשו את אשר חפצתי" אך "הצליח אשר שלחתי" להעמיד את המשכות עם ישראל דבר זה אכן התקיים בהם ובזאת פנה אלי ואמר לי, הקב"ה סובב שאהיה בטבריה אות הוא כי יש לי שם שליחות לבצע. וכפי הנראה רצה לרמוז לי שלא ארתע מלהצפין עד טבריה.
2. כאשר הנהגה זו באמירת רבון העולמים חזה בקודש אצל חמיו זצ"ל
3. וכך המשיך מו"ח באריכות המילים הקדושות של הקידוש כשכל גופו מתנענע אנה ואנה בסערת נפש, וכוס הקידוש בידיו כמו בוכה מהתרגשות ללא הרף.

חבויקה ודבויקה בך

מייסד זכרון מיוחד

אב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם רב אישיבא"ר זצ"ל
ע"כ רב המוסדות השפ"ב - כמילת שלשים הימים הקדו

היה כמו שאנו שבים לאחור לאותם ששת ימים בהם ברא ד' יתברך ארץ ושמים וכל צבאם, והנה כעת, ממש כעת, נח הקב"ה בבוא יום השביעי, ויקדשו לדורות עולם כי בו שבת³ באמירת המילים אשר קדשנו.. ורצה בנו, ההתרגשות הגיעה לשיאה, הלא אנו עם הנבחר, ושבת קדשו באהבה... הנחילנו... לולא קירות הבית שתחמו את הקול, כי אז היה הקול מוסיף והולך, ומגיע עד ימה של טבריה⁴.

מהשבת הראשונה שנהייתי חתנו, הקפיד מו"ח שאעשה למשפחתי קידוש בנפרד, באמרו הן אמת, זכיתי שהנך באוכלי שולחני, אך את הקידוש לא אגנוב לך, וזהו המשפט הראשון שאמר לי מו"ח בשבת הראשונה שסעדנו אצלו, יצא ולמד, עד כמה החשיב וייקר מו"ח את ענין הקידוש, משל היה זה נכס, אשר מי שנמנע ממנו מלעשותו בפועל הרי הוא כמי שנגנב ממנו דבר מה.. ובאמת לאחר שחוויתי את הקידוש הראשון ממו"ח, הבנתי היטב על איו גניבה הוא מדבר. כשהקידוש הוא "קידוש" מבלי לבלוע אף מילה, כי כל מילה יש לה שמעות המיוחדת לה, הרי זה במת דבר יקר שחבל להפסידו ולצאת מאחר.

בכלל ניתן בי לחוש בחוש את קדושת השבת במחיצתו, וזאת מבלי שידרוש או ישמיע באזנינו על רוממות שגב קדושת הבת, כך היה הדבר בכל המועדים, חשנו בחוש את ענין וקדושת המועד, וזאת, ע"י הנהגתו המרוממת ושבאה מתוך תבערת לב ונפש אשר קדשנו במצוותיו.. מקדש ישראל והזמנים, ומאותה קדושה ששכנה בלבו וגאתה ועלתה ושטפה את כל סביבתו, משם, זכינו אנו לחוות את קדושת השבת והמועדים. כאשר זכינו לראות בחוש שבבוא השבת והחג, נמצא מו"ח במקום אחר, נעלה וגבוה עוד יותר משהיה בימי החולין, וזאת, מלבד עבודת היום, שהיתה אצלו בדחילו ורחימו בריגשת לב ונפש כמהה, זכור אב הנמשך אחר כך כמים קשה לתאר זאת בפני מי שלא חווה זאת. בליל יו"ט ראשון של חג הסוכות לא נתן מו"ח שינה לעפעפיו מגודל רגשת ליבו בחיבוב המצוה וכמו אגוד הי' יחד עם הד' מינים ברוב חיבה כבד ישאף צל בכיסופין וגעגועים מתי יבוא לידי ואקיימנו. והנה בהיות מו"ח מוגבל בגופו בשנים האחרונות, בלט הדבר יותר, אך שחה בפנינו הרבנית תליט"א, כי דבר זה אינו חידוש שנתחדש בערוב ימיו, כי אם כך מנהגו מימים ימימה, וכך היה הדבר בכל מצוה שהזמן גרמא, אשר זמן חיובה ביום, הרי בליל שלפניו לא הצליח הרב לתפוס תנומה, כי חלבו, כליותיו ולבו נתונים המה לד' יתברך ברצון עז בלתי ניתן לשליטה " לעשות רצונך אלקי חפצתי...".

4. דאמר רב המנונא כל האומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית

אחיו בעל הדרכי שמואל¹ אמירת רבון העולמים היתה אצל מו"ח מענד נורא הוד, ובהגיעו למילים "מודה אני לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי", היו הדברים מקבלים צורה, מוחשיים חיים וקיימים, כמו ראית בעיניך ולא רק בשמיעת האוזן, איך ש"מודה אני" - הוא בעצמו מודה לפניך הנה מרא דעלמא כאן ממולו, ולפניו הוא מודה.. "על כל החסד אשר עשית עמדי" לפנינו עמד האדם המאושר ביקום כולו, אשר מיום הוולדו ועד עתה לא פסק חסדו יתברך מעמו אף לא לרגע קט, וכעת, הוא אומר "תודה" עם כל אבריו ושס"ה גידיו נועם שידוע, שכל יציר נוצר זוכה לכל החסד הנ"ל מהבורא יתברך, אלא שמו"ח "חי בתחושה זו" וממש הרגיש כך [

ובאמרו "רבון העולמים" היה מו"ח נתון בסערת לב ונפש "ובאתי לביתך להפיל תחינתי שתרחמי... לעורר לעבי לאהבתך", לא יוכלו המילים לתאר זאת, איך שהתחנן על נפשו על שולחנה של שבת מלכתא עד כלות הנפש, "שתרחמי" ממש כילד קט המתחנן לרגל אביו באהבת עולם².

קודם אמירת אשת חיל היה מתיישב במקומו ע"י השולחן, כאשר ע"פ דרך כלל המתין עם אמירתו עד הגעת עם הנשים לשולחן השבת, וכאשר בוששו הנשים מלבא היה מו"ח לומד פרשת השבוע בניחותא וברגע בזמן ההמתנה.

סיפרתי לו פעם את ששמעתי מאחיו הדרכ"ש, שבזמר אסדר לסעודתא" מובא שם בתוך הדברים "יגלה לן טעמי בתריסר נהמי", והנה במורה נוכים להרמב"ם בהטעימו טעמי המצוות, בהגיעו ל'לחם הפנים', כותב הר"מ לא ידעתי טעמו, ואמר הדרכ"ש, שמכאן למדים אנו שתורת הנגלה ותורת הנסתר כאחד הם, ומרועה אחד נתנו, כי הנה לנו שרבינו הר"מ עם כל גדלותו, לא השיג טעמו של לחם הפנים.

ואף האר"י הקדוש - אביר הרועים בתורת הנסתר מייחל לבורא יתברך יגלה לן טעמא בתריסר נהמא' משסיימתי לומר את ההווראט בשם הדרכ"ש, למו"ח העיר מו"ח כבדרך אגב : זהו ווארט שלי, וממני לקח ר' שמואל.

מו"ח לא היה ניחא ליה מהמנהג שפשה בשנים האחרונות לכתוב פטום הקטורת על קלף והיה אומר, הלא "פיטום הקטורת" היא מתורה שבע"פ, והדין הוא שלא ניתנה לכותבה...

בענין יוכ"ק היה אומר מו"ח, שאמירת יוכ"ק הוא מיסודו של הרמ"ק, ובז חידש הרמ"ק לומר י"ג מידות במהלך השנה מלבד יוה"כ, אך לאחר שהאר"י הקדוש הנהיג לומר בכל יום י"ג מידות קודם תחנון, מה מקום יש א"כ ליוכ"ק? ובניגוד למחשבה הרווחת שמטרת אמירת יוכ"ק הוא בכדי להתעורר ולהתחזק, סבר מו"ח שאמנם זוהי מטרה חשובה מאין כמותה, אך לא זו היתה מטרת התקנה.. וכן"ל.

לקידוש היה מו"ח מערבב מיץ ענבים עם יין יחידיו, אמירת הקידוש היתה "מעמד" שלם, הקידוש נאמר בקול אדיר וחזק, כשפתח מו"ח וזעק יום הששי, נעמדו שערות הראש על מקומם, ודומה

"כל שיחתו צריכה תלמוד"

ושואל את הרב באופן שיענה לו שמותר ואפילו שהשואל יודע שאי"ז בדיוק כמו מה שאירע, אך נוח לו שהרב אמר שמותר, ותולה שאין חילוק, אף שיודע בתוך ליבו שיש לחלק, וצריך להיות פיקח לשים לב ולא לתת לזה שיתלה להתיר, והיה בעיני מפליא לראות זאת בחוש.

פעם באו לפניו לדין כיחיד מומחה בבית הכנסת והוציא כל איש מן המקום ואני נחבאתי אחורי ארון הקודש ושמעתי איך חוקר ובודק בפיקחות עצומה, ואח"כ הוציא דינם תוך כמה דקות ולא נתן לערער יותר, ובזה היה מיחידי הדור שענה מיד בברירות ולא דחה ודחה וגם בדיני ממונות העמוקים.

סנהדריה שבטבריה

הרה"ג רבי יעקב יוסף אויערבאך שליט"א:

לפני כשבע עשרה שנה בערך, עלה רעיון תעתועים בלב כמה אינשי דלא מעלי להקים "סנהדרין" לדון דיני קנסות "ולחזיר עטרה ליושנה", וצרפו אליהם דיין אחד שיצא לפנסיה באותה התקופה שנתן רושם של רצינות לענין ואספו ע"י ממון ושדול שבעים איש נוספים, חלקם אברכים ועמדו לפתוח לראשונה במעמד כולם את ישיבת הסנהדרין.

אלא שחפשו מקום שבו יוכלו לעשות ככל העולה על רוחם ושהדבר יעבור בנחת שמו עיניהם על טבריה השקטה, והגו בלבם כי איש לא יעמוד כנגדם ועוד שהלא לשם גלתה סנהדרין באחרונה ומשם עתידין להגאל [ר"ה לא.]: ועלה במחשבתם למען גודל המעמד לקיימו לא פחות ולא יותר בביהכ"נ העתיק של רבנו חיים אבועלפיה ע"ה, ותלו מודעות בכל העיר ועשו רעש ופרסומת לתוכניתם.

סבא הגאון האדיר זצ"ל שמע מזה וקרא להם ומחה באוזנם מה זה עלה על דעתם, וכי לא יעלה על הדעת שיעשו שטות כזאת בעירו ושבשום אופן לא יתן לזה, אולם אותם גורמים עמדו במרדם ואמרו כי קיבלו על כך אישור מרבנים מפורסמים, ואפי' דיין פלוני נמצא אתם.

לשמע הדברים הרב זצ"ל מילא פיו שחוק שאין בדבריהם ממש, ושאין מה לדבר יותר מזה, וסלקם מביתו, ואז קרא לגבאי הישיש של ביהכ"נ הרב אבועלפיה, וצויה אותו לנעול את בית הכנסת ואת

שצריך בשביל רוחניות, אדם גדול צריך לדעת.

בהנהגת הקהילה

הרה"ג רבי אשר זאב אויערבאך שליט"א:

היה חכימא דיהודאי, פעם כשיצא אחר התפילה בשבת ניגש מאן דהו לשאול מה הדין לגבי החזרת תבשיל בשבת, וסבא ענה לו בנחרצות שאסור כך וכך, ולא ענה בדיוק על השאלה ששאל, אחרי שהשואל פנה לדרכו שאלתי את השואל מה קרה ששאל את השאלה, אז הוא סיפר שאירע לו בליל שבת קודש מקרה מסוים שהתאים למה שענה הרב, אח"כ מיהרתי אחרי סבא והוא הפטיר שיש שקורה לאדם שאלה

כל מה שהיה צריך בשביל הישיבה ידע לעשות, כי אדם גדול יודע לעשות כל מה שצריך לעשות בשביל תורה, ולכן רה"י אעפ"י שלפי טבעו היה רק ליד הגמרא יושב ולומד, כשהיה צריך לפתוח ישיבה ידע לפתוח, וכאשר היה צריך לבשל גם ידע לבשל, אם לאסוף כסף אז אסף כסף, כל מה שצריך בשביל שיהיה תורה בעולם הוא ידע לעשות. [עיי' בספר פתחי אברהם מש"כ על הא דרבי חייא עבידנא דלא תשתכח].

מידה זו ניתן לציין על הסבא זצוק"ל, שלגבי מה שהיה צריך לעשות ידע איך עושים, ולדוגמא ראו זאת כאשר עסק בבניית השטיבלאך בטבריה, אז לפתע ראו כי הוא בחוכמתו העצומה מבין באדריכלות ובעיצוב פנים, הכל לצורך בניית בית ד' אלקינו. לפי היסוד שהוא אמר כי כל מה

לקראת מלאת שלושים ימי האבלות מכיבוי המאורות והסתלקותו של הארז הגדול שר התורה והיראה זצוק"ל, פנינו לנכדיו הרבנים הגאונים שליט"א שזכו לחביבות יתירה אצלו ובמשך עשרות שנים זכו לינוק ולספוג בקודש פנימה תורת אמת, יראה טהורה ודרכי והנהגות החיים על כל צעד ושעל.

מתוך השבר הגדול ובחלל העצום שנפער, מנסים נכדיו הרבנים הגאונים: רבי שמואל אהרן שליט"א, רבי אריה ליב שליט"א, רבי אשר זאב שליט"א, רבי יעקב יוסף שליט"א, ללקט זעיר פה וזעיר שם פנינים ואורחות ללמד את בני ישראל בינה ודעת מהיכלו של רבינו הגאון האדיר זצוק"ל.

פנינו לנכדיו הרבנים שליט"א לשמוע על ימי עלומיו של הסבא הגדול זצוק"ל, אשר כנודע זרח שמשו בהיכלה של ישיבת סלבודקא, שם היה לארי שבחבורה אשר גדולי עולם השתעשעו עמו בדברי תורה ולימים היה לפאר גידולי הישיבה לדורותיה, ועד לימי הנהגת הקהילה בטבריה כאשר שמו התפרסם כאחד מגדולי ואדירי התורה בדור האחרון, ואור תורתו ויראתו זרח על בני התורה בכל העולם כולו.

הרה"ג רבי אשר זאב אויערבאך שליט"א:

כאשר למד סבא הכ"מ בשיבת סלבודקא בבני ברק, היתה מתגוררת מול הישיבה אמו של הגאון הגדול רבי אברהם פרבשטיין זצוק"ל ראש ישיבת חברון, וכך הכירו רבי אברהם, ומאז כשהיה בא לב"ב לאמו היה עולה לשיבה לקרוא לסבא זצוק"ל והיה מרבה לדבר עמו בלימוד, ר' אברהם פרבשטיין היה מבוגר מסבא כמעט עשרים שנה, אך הוא התפעל כל כך ממנו שנקשרה נפשם, והיו מדברים שעות רבות בלימוד.

באותם שנים בצעירותו, כמעשהו כל ימיו להתדבק בתורה ובלומדיה, זכה להסתופף בצלו של מרן החזון איש זיע"א. לימים אמר כי צריך לדעת להתבונן כשנמצאים אצל אדם גדול, יש אנשים שנמצאים ליד אדם גדול ואינם רואים כלום, וסיפר, שיש כאלו שהיו שנים ליד אנשים גדולים ולא ראו כלום ולא הבינו כלום, כי הם לא התבוננו, ואז סיפר שכשהיה אצל החזו"א לא היה מתפלל עמו, מאחר ורצה לעקוב אחריו ושם לב שמכריעה ראשונה של תפילה ועד כריעה שניה, היינו, ברכת אבות לקח כשליש מאורך התפילה, והיה מתפעל מזה שברכה ראשונה זה שליש משמונה עשרה.

לימים, כאשר הסתלק רה"י דסלבודקא הגאון הגדול רבי מרדכי שולמן זצוק"ל נשא הספד עליו בהיכל הישיבה בבני ברק, ובתוך הדברים אמר שרבי מרדכי זצ"ל

חבויקה ודבויקה בך

מיקום זכרון מיוחד

אב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם רב אישיבאך זצ"ה

עיר ותחומיה תשפ"ב - במלאת שלושים הימים לזכרו

הדין, סבא זצ"ל היה ניגש כשליח הציבור בתפילת המוסף, ואותו שנה מתי שהגיע ל"היה עם פיפיות" סבא זצ"ל אמר "עמך מסביבים אותם כחומה" ואז השתתק זמן מה.

גבאי בית הכנסת חשב שאירע איזה בלבול והוא המשיך בקול גדול את ההמשך, אך סבא המשיך קצת לשתוק, אח"כ סבא המשיך, לאחר התפילה סבא זצ"ל אמר לגבאי, שמה שהוא השתתק כי כשאמר עמך מסביבים הוא חשב על כל המתפללים והעביר אותם בראשו... מפליא לראות כיצד בתוך כל הלחץ וחרדת הדין הוא חשב על כל אחד ואחד מהמתפללים שהרי הוא "שליח ציבור".

סייעתא דשמיא בהנהגת כל יחיד ויחיד

הרה"ג רבי אשר זאב אויערבאך שליט"א:

כשנעשה רב בטבריה אזי נזדמן לידו ספר מנהגים של איזה עדה קדושה מעדות המזרח וראה שם שמנהגם שאינם אוכלים חוץ לבית בפסח, אח"כ באה אשה מבוגרת לשאול שהיא אלמנה לבדה ובתה מזמינה אותה לפסח להיות אצלה, האם ללכת או לא, ואמר שהיתה זו סייעתא דשמיא שאם לא היה יודע מנהגם היה עונה שאין כאן שאלה והאשה לא היתה מקבלת ממנו, ועתה שידע מנהגם ענה לה שלהיות אצל הבת שלה זה נחשב כמו בית שלה ואז התקבל בלב שלה הפסק ושמעה לו.

שבת זה הודאה

הרה"ג רבי אריה ליב אויערבאך שליט"א:

היה תקופה שהיה רגיל לומר אחרי קידוש בבוקר של שבת, אנו אומרים "מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לד'". מדוע שבת זה זמן הודאה מיוחד יותר משאר ימים, והרי לכאור' צריך להודות על כל מה שהקב"ה נותן ואם כך ביום ראשון צריך להודות, וביום שני צריך להודות ומה החידוש בשבת.

והיה אומר שזה ודאי דבכל יום ויום צריך להודות, אך אם למשל מישוהו מביא לחבירו מתנה, וההוא נותן את המתנה במשך כמה זמן, אז כל זמן שלא גמר לתת לא יודעים להקיף את אמירת ההודאה שהרי עדיין באמצע, אך כשגומר לתת אז תופסים את גדול ההודאה.

כך זה במשך השבוע, הקב"ה מביא לנו את יום ראשון אז רוצים להודות, אלא שמיד מגיע יום שני, וכך מיום ליום, אמנם בשבת הכל נגמר יש כבר מתנה גמורה ושלילה, ואז פורצת הודאה טוב להודות לד'.

והיה שגור על לשונו כי התמצית של שבת זה ההודאה, ואכן באמת ראו אצל סבא זצ"ל בשבת קודש הדגשה מיוחדת על ענין ההודאה, כיצד היה משתפך ברגש ובחרדה: "הכל יודוך והכל ישבחוך",

המפתחות ימסור לו עד יעבור זעם, ויהי ביום המיועד להרמת קרן ישיבת הסנהדרין ויבואו כל רבני הסנהדרין והנה שערי ביהכ"נ סגורים אין יוצא ואין בא, ויבואו מהם לבית הגבאי ויזרקו אבנים בחלונות ויתגודדו כמשפטם עד שסיפר להם דברים כהוויתן שהרב לקח את המפתחות, והוא אין בידו לעשות מאומה ומה רוצים ממנו.

הם חרקו שיניהם והבינו שאין להם מה לעשות, וכי הרב לא ירתע מאומיהם ואין להם מה לפנות אליו, בינתיים הרב צוה להדפיס אלפי מודעות בהם כתב בלשונו הזהב את חרפת וגנות הרעיון הזה תחת הסיסמא "בוז" ופיזרו בכל העיר, עד שכלתה אליהם הרעה מכל צד.

בעודם נבוכים ולא יודעים מה לעשות, ובהיותם ציבור גדול ע"י ביהכ"נ שכידוע סמוך מאד לטיילת שעל שפת הכנרת, החליטו שיעשו את הטקס על הטיילת ברחוב העיר על הים בתוך צבור העוברים ושבים, בלית ברירה נאספו שם ונאמו נאומיהם עודם מדברים בהתלהבות עברה שמה קבוצת נזירים נוצרים וכיון שראו ציבור גדול שאלו במה הענין והסבירו להם שזה "תחיית גאולת ישראל" בהקמת סנהדרין, מיד אמרו שגם הם רוצים ליטול חלק בזה והתיישבו בינותם... והחגיגה היתה מושלמת ומאז לא שמעו יותר על הרעיון הזה עוד.

לא סבל חנופה

הרה"ג רבי אריה ליב אויערבאך שליט"א:

היה פעם שהתקיים שבת שבע ברכות של אחד העסקנים הגדולים בטבריה, והיו שם הרבה אישי ציבור והרבה אנשים, הזמינו את סבא להגיע לסעודה לדבר בשבע ברכות, אך סבא משום מה הבין שהשבע ברכות מתקיים במקום רחוק ולכן מחמת המרחק החליט לא לבוא.

אח"כ במוצאי שבת שאלו אותו מדוע לא בא אז הוא אמר בגלל המרחק, אך תוך כדי נתברר שהיה טעות ובאמת השבע ברכות התקיים ממש קרוב לבית של סבא זצ"ל, אז סבא זצ"ל אמר, אם הייתי יודע ודאי שהייתי מגיע, אך אח"כ סבא הוסיף ואמר אבל ברוך ד' שלא הגעתי הרי ודאי שישבו שם בסעודה וכל הזמן דיברו בשבח אותו עסקן, והכל היה שם מלא חנופה, ברוך ד' שלא נכשלתי בחנופה.

סבא זצ"ל היה איש אמת הוא ידע לשבח אנשים, והוא ידע להחמיא, אך חנופה הוא לא סבל, התורה לא סובלת חנופה.

עמך מסביבים אותם כחומה

הרה"ג רבי אריה ליב אויערבאך שליט"א:

באחד השנים בהם זכיתי לשהות בצלו של סבא זצ"ל בטבריה בראש השנה, סבא היה שרוי בחרדת קודש מלפני התקיעות עד אחר מוסף, כולו היה עטוף בחרדת

לתיאור מוחו לבו נפשו בבת אחת התרכזו לדבר אחד.

וכי אפשר לתאר את התרגשות הנפש שלו אחרי יום שישי שהיה צם [אולי היה אוכל מעט ממש] וכל ההכנות לשבת קבלת שבת ומעריב נכנס הביתה בסערה 'גוט' שבת', שלום עליכם רבון כל העולמים בהתרגשות עצומה הסיכוב בהדסים ואז הגיע הרגע של אמירת דברי שיר ושבח להקב"ה לוקח את הגביע וכל עצמותו מתרכזת לדבר אחד היתה יוצאת שאגה אדירה שגם אנחנו שמענו הרבה פעמים היינו נבהלים ומסתמרים מחדש - יום השישי -

וכי אפשר לתאר את זה למישהו מה נגיד שהיה שואג, וכי שאגה זה היה, כל המציאות האדירה שלו אמרה את זה, פשוט בעיני שאת העבודה שלו מי שלא ראה לא יבין ולא יאמין כלל. 'נשמת', 'הכל יודוך', 'אין כאלוקינו', קריאת התורה, היוצרות, המועדים, קריאת שמע בבוקר ובערב וקר"ש שעל המטה. אטו כי רוכלא ניתני וניזיל אלא כל מה שעשה היה עם ההרגש והחיות שלו, רחוק רחוק ממלומדה רחוק רחוק מאמירה בעלמא.

ברכת המזון כלילה

הרה"ג רבי אריה ליב אויערבאך

זעקת ליבו ונפשו באמירת 'נשמת כל חי', שבת זה הודאה לד', בינו נא זאת.

'יידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו'

הרה"ג רבי יעקב יוסף אויערבאך שליט"א:

סבא זצ"ל מערש ילדותו ידע שהוא פעול והבין שהוא נוצר, וחי והרגיש שהוא פעול ונוצר של כי אתה יצרתו פעול ונוצר של כי אתה פעלתו, ומכח זה הנשמה אשר באפו היתה מכרזת ואומרת תמיד כי ד' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.

כל קיום המצוות ועבודת ד' שלו היה הכרזה שה' מלך השמחה והעוז במצוה ההתרגשות וההכנה שלפני המצוה ואופן קיום המצוה היתה הכרזת הנשמה עם כל הרמ"ח והשס"ה איברים וגידים כי אכתי עבדי ד' אנן, היראת שמים המופלגת שלו החומרות הרבות שלו לא הורגשו ולא נודעו כלל, הכל היה בששים ושמחים לעשות רצון קונם לא בלחץ ולא ככפוי, כיון שזה צורת החיים אצלו ראו בחוש יראת ה' תוסיף חיים זה היה נותן לו חיות ממצוה למצוה מתפלה לתפלה להתעסק בעבודת המלך לקיים ציווי לעשות רצונו לעמוד לפניו כל המציאות שלו על כל חלקיה בכל כלליה ופרטיה היתה מתבטלת אז להכרזה הזאת וזה היה מעמד בלתי ניתן

שליט"א:
חומרות רבות סיגל לעצמו, שרובם היו רחוקות מעיני הבריות, איש לא היה שם ליבו לכך אולם הוא לעצמו היה נוהג, בזמן שהיה יכול היה בערב נוטל ידים ואוכל לחם, ואמר פעם אחת במשיח לפי תומו, שהרי בלילה אין כמעט מצוות מדאורייתא, אך אם נוטל ידים זוכה לברכת המזון דאורייתא, נורא נוראות כיצד חשב בכל רגע ורגע לזכות למצוות נוספות.

הדלתות הנעולות ב'אהבת תורה'

הרה"ג רבי יעקב יוסף אויערבאך שליט"א:

יגיעת התורה המבהילה שלו נודעה בשערים, אינספור סיפורים יש על עמלו העצום בתורה בימים ובלילות ללא קץ ושיור. לפעמים היו רואים אותו בירושלים יושב בז'כרון משה' או בביהמ"ד 'אהבת תורה' עם גמרא או משנת ר' אהרן ושוכח מכל העולם סביבו.

באחת הפעמים הייתי בבית המדרש 'אהבת תורה', וסבא זצ"ל הגיע ביום חמישי לפני הצהרים לירושלים והגיע לביהמ"ד בזמן שנקו את ביהמ"ד, אני יצאתי מהשטיבל ולפתע ראיתי אותו מנסה לפתוח את שערי ביהמ"ד, כיון שראני אמר לי: 'נו הרי ר' בן ציון ידלר היה אומר וכי

אחז סגר ביום אחד את כל בתי הכנסיות ובתי המדרשות? אלא היה אומר היום מנקים, מחר משפצים, ואדהכי והכי תורה בטלה בישראל'...

כל ימיו התבדרו שמועותיהם של רבותיו ואבותיו הק' בפיו, אותם העביר לתלמידיו ובני המשפחה. כן אמר בשם סבו הגרחי"ל בדרך צחות, כי אסור לשמוע חלק מסיפורי המעשיות בשבת משום 'נולד'.

שמחת התורה

הרה"ג רבי יעקב יוסף אויערבאך שליט"א:

משוש חיו של סבא זצוק"ל היה לשוח בתלמוד יישוב שיטת רש"י, להעמיד דברי הרמב"ם וסודור הלכותיו בפשט הסוגיא, שם היה שיחו ושיגו. זה היה אצלו נפלאות הבריאה. כל גילוי נוסף בעומק הפשט היה מוציא אותו מן הכלים, וכמו שהארין בזה בכמה מקומות שכאשר רבא חדש להלכתא של פלגין דיבורא היה זה גילוי הרבה יותר עצום מקריעת ים סוף.

הפסקים וההכרעות שלו היו נובעים מעצם לימודו והוא לא מצא בהם כ"כ חידוש, אבל החידושים והמערכות הם המה היו ה'תורתך שעשועי', וכן היה תובע מאחרים לעסוק בעיקר, בבשר הסוגיא ברי"ף ובר"ן בבעה"מ ורמב"ן, להבין כל שיטה ושיטה לירד לעומקה בישירות ובמתקנות. לא היה מעלה על הכתב כמעט כלום אבל אם לכתוב זה יישוב ברמב"ם או מהלך חדש בפשט הסוגיא.

כל ימיו חינוך והשריש את דרך הלימוד לאמתה של תורה, בעמל וביגיעה בלי לנסות בכוח לחדש חידושים. פעם סיפר בהתלהבות כיצד אברך בכולל בטבריה שאל שאלה טובה מגמ' ממקום אחר ותיקן ג"כ עפ"י גמ' או סברא, והיה לסבא זצוק"ל שמחה עצומה מזה שיש עוד מושג כזה לשאול ולתקן, והיום הרי כל קושיא נעשה יסוד.

כמה פעמים הזכיר לשבח את הגאון האדיר רבי שמואל הלוי ואזנר בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל שנוגע בשורשי הדין ולא מתבלבל משיטות נוספות באחרונים' כלשוננו.

פעם סבא זצוק"ל שאל אותי מה אני לומד, אמרתי לו מסכת זבחים, שאל אותי כמה שנים והתביישתי להשיב שבקושי שנה אחת, אז הוא שאל אם אני כותב ושתקתי, אז הפטיר לעצמו: נו כדי לכתוב בזבחים צריך לדעת גם יומא וכו'.

'שכל שיחתן תלמוד', על כל פסיעה ומילה היה לו תגובה ישירה מאיזה לשון חז"ל שקולע לענין ופעמים הרבה היה עם כל העוקץ והמסר הטמון בין השיתין למבין, והכל בנעימות וחדווה בטבעיות גמורה. הוא היה אוצר המנוצר של עובדין קדישין מכל גדולי הדורות וכל הסיפורים שהיה מספר היו כתגובה למשהו או לאזן משהו וכד' ולפעמים היה מספר רק חצי מעשה שקשור לאותו ענין וכד' והכל היה בטעם זקנים משובח בחן עליון שעל יראי הצד השווה שבהן שכל מי ששמע

נדבקה אוזנו ונפשו ולא היה יכול להתנתק מהדברים.

הרה"ג רבי אשר זאב איערבאך שליט"א:

מאן מלכי רבנן

ראשית, צריך להדגיש, שהמרחק של סבא זצוק"ל מאיתנו, היא כעין מרחק מדורות קודמים, בחז"ל מבואר שהמרחק מדורות קודמים הוא לא דבר שנמדד בכמות, אלא צריך להבין שהם 'סוג אחר', וכמו שכתוב אם ראשונים כמלאכים אנו וכו'. אפילו כמות ידיעת התורה לא מהווה את ההבדל, וכמו שיש בחז"ל, קמאי דמסרו נפשם על קדושת השם איתרחיש להו ניסא, אף שהדורות המאוחרים שלטו ביותר סדרים בש"ס.

ולכאורה הביאור בזה, שהראשונים עצם הצורת אדם שלהם היתה יותר קרובה למקור, והמעלה של 'בצלם א' עשה את האדם' היתה ניכרת בהם יותר, ולכן אין מה להשוות אותם לדורות המאוחרים.

וזה ההרגשה, כשבאים לדבר על סבא, כל הדיבורים על הגדלות שלו בתורה, בעבודת השם, בשמירה על כרם בית ישראל, הם רק הגופי תורה, אבל צריך להבין שכל אבר קטן מהקומת אדם שלו, היתה מלאה חיות מנשמתא דאורייתא, במוחין דגדלות, ובהשגה שמימית עלאית, ואם הוא אדם אנו לעומתו כחמורים.

בסבא שלט שילוב נדיר של חריפות המוח עם תמימות הלב, המוח שלו חידש כל הזמן תפיסות חדשות ועמוקות בתורה הקדושה, בהכרת הבורא ית', ובעומק החובה המוטלת על האדם, והלב לעומתו עמד הכן לקבל את החידושים הללו, לאמצם בפשטותם ובטהרתם, ולתרגם אותם לחיים, הלכה למעשה.

המיוזג הזה בין עומק ההשגה ותמימות האמונה, בקעה בלבו נביעה של חיות תמידית, ביראה, באמונה ובעבודת השם. תמיד היה עירני ודרוך, ההרגשה היא שכל רגע מחייו היה בשבילו מאורע שמתרחש ומתחדש כעת ואף פעם לא כהמשך של הרגע הקודם.

הדברים אמורים בנוגע לכל ענייני היום יום, בכל מקום או מאורע שהיה נוכח בו הוא היה שם במאה אחוז, שם לב לכל פרט, והבחין בדברים שאף אחד לא הבחין בהם. אולם בענייני התורה ועבודת השם זה היה מתעצם שבעתיים, המפגש עם הבורא יתברך, מלך חי וקים, ועם תורתו הקדושה, תמיד היה 'בהווה', בנוכח, ועם כל החיות וסערת הלב.

החיות שבערה בו, השרתה בסביבתו אוריה תמידית של רצינות וקדושה, רוממות ושמחה, כל מנחה מעריב של יום חול שהתפללנו אתו, לוותה במעין הרגשה 'חגיגית' ששורה על אדם מן השורה רק

בשבתות ובימים טובים.

חליצה כדין

הערנות שלו ניכרה במיוחד בענייני הלכה, כל מעשה שנעשה הוא ראה מיד את ההשלכות ההלכתיות שלו, כבר התפרסם הסיפור על אותה אלמנה שדרה בשכונתו, שאף שלא היה לו כל קשר עימה, כאשר שמע בדרך אגב שמדברים על בואה בברית נישואין, הזדעק על היותה מחויבת חליצה. ומעשים בכל יום, שהיה נוכח בחופה, וברגע כמימריה היה מזהה קורבה בין העדים לעצמם או לאחד מבעלי השמחה, דבר שנעלם לעיתים מהמחותנים עצמם. אני אישית הייתי עד לעשרות מקרים שהעיר על מעשה לכאורה תמים, והראה כיצד הוא נושא בתוכו השלכות חמורות.

הוא גם מאוד העריך את המעלה הזאת, והיה רגיל לספר על אחד מגדולי נותני הכשרות, שכאשר היה הפסקת חשמל בעירו, הזמין מיד מונית ונסע למאפיית מצות שהייתה נתונה לאחריותו, בהבינו שהבצק שבמכונה עמד דקות ארוכות בלי שום התעסקות.

ברחילו ורחימו

מובא בספרים דברי הזוהר הק' הידועים, שכל דבר תורה או מצוה שאין בו דחילו ורחימו לא פרוחא לעילא, אצל סבא ראו את זה בחוש, ראינו מה זה תורה שיש בה אהבה ויראה, כל דבר תורה שלו מלא וגדוש בטעם זקנים נוגע בנימי הלב ויורד חדרי בטן, תורת חיים, וממילא כל דבר שהוא אמר, היה מיד 'פרחא לעילא', זה היה מרום ומנשא את השומעים לגובה אחר, גם הדברי תורה עצמם התרוממו, הוא ניגן אותם בטעם עליון, ונתן נגיעה קלה בהכרה 'עד היכן הדברים מגיעים'.

התואר הנכון לדברי תורה שלו, הוא 'שירה', זה גם היה שגור על לשונו, שהתורה היא 'שירה' 'תהילה', ישמע כל תהילתו.

כך גם בנוי רוב מה שנשמע ונדפס ממנו, הוא לוקח פרשה בתורה, ומגלה בה פנים על ידי שהוא מצמיד אותה לאיזה מאמר חז"ל או עיקרון מסוים בתורה, וכביכול 'מנגן' את כל הפרשה על הרקע של אותו מאמר, עד שהוא מקבל פנים חדשות.

עולה בראשי כעת, מה שביאר במו"מ של אברהם ועפרון, שזה היה כלשונו, 'משא ומתן בין עין טובה נפש שפלה ורוח נמוכה, לבין עין רעה נפש רחבה ורוח גבוהה', ואיך שעל ידי זה זכו בני אברהם, שירשו ג' מידות אלו - ביישנים רחמנים גומלי

חסדים,
לכל

חבויקה ודבויקה בך

מפי זכרון מיוחד

אב"ד מברית הגאון הגדול רבי אברהם רב אישיבא זצ"ל
ע"כ ות"ת תשפ"ב - כמלאה שלשים ימים וז"ל

אחד ד"א בארץ ישראל לקבורה, עיי"ש עוד דברים נפלאים, וכן הוא בכל דבריו מרישא לגמירא, הכל בעסיסיות, בעשירות ובלשון לימודים.

ככלל, סבא רואה תמיד בכל ענין את מכלול התמונה, מבראשית עד לעיני כל ישראל, ומציאת מצרים עד היום שיהיה ד' אחד ושמו אחד, והוא עמל לצרף כל פרשה בתורה למקום שלה בצורה הכללית, וכאשר התגלה מה מקום הפרשה בכלל הסיפור אורה הבהיק וזרח ממילא.

הוא היה מבאר, שנוראות החטא של עשיו בביזוי הבכורה, הוא משום שהבכורה היא ההשתייכות לאברהם ויצחק, וכאשר ביום לזה, נופלים מיד לעולם של חמשה חטאים, וזה הביאור במה שאמרו חז"ל שעבר ה' עברות בו ביום, כי ברגע שהוא עזב את האחיה באבות הקדושים, הוא חזר מיד לעולם של חטא אדה"ר, דור אנוש, דור המבול, דור הפלגה וסדום.

על עמלק הוא אמר, שהוא שורש ההפסק שבין יוצאי מצרים לבאי הארץ, שהרי יציאת מצרים היתה צריכה לפעול פחד על יושבי כענן, וכמו שמפורש בשירה, 'שמעו עמים ירגוזן חיל אחז יושבי פלשת, וכו', נמוגו כל יושבי כנען', והדבר הזה היה אמור לסלול את הדרך להמשך התוכנית, 'עד יעבור עמך ד', תביאמו ותטעמו בהר נחלתך וכו', מכון לשבתך וכו', מקדש ד' כוננו ידיך' שאז התוצאה תהיה 'ד' ימלוך לעולם ועד', והכל עמלק הרס, על ידי שצינן את האמבטיה, והרס את יראת השם שנחלו כל הגויים על ידי יציאת מצרים, 'ולא ירא אלוקים', ולכן אין מלכות שמים מתגלית אלא באיבוד זרעו של עמלק.

כהנה וכהנה, בריבוי פנים, ובלשון מדברת גדולות, הנחיל והחדיר את אהבת ד' ויראתו בכל דבר מדבריו, ובכל הגה שיצא מפיו, ורומם את כל השומעים לגובה אחר, אשרי עין ראתה ואוזן ששמעה.

ענווה והתבטלות

יש לציין, שעם כל העסק המרובה שלו בתורה ועם ענייני אהבה ויראה, מעולם לא היה לבו גס בדברים, ותמיד דיבר בענווה ובהתבטלות ומתוך יראה עצומה מהאש הגדולה, ממש 'באימה ביראה ברתת ובזיע'.

בספרים שנדפסו יש כמה וכמה פעמים, שהוא נוגע בסוגיא כלשהי, ולהרגשתו הוא נכנס בתחום עדין, ואז הוא מקדים התנצלות ביראה עצומה, ומפרש שכל דבריו על תנאי שמותר לומר כן, ואם יש לו זכות לדבר במקומות כאלו.

היתה לו הרגשה מיוחדת בעניינים אלו, לפעמים הקורא לא מבין איך באמצע ענין צדדי הוא נכנס לפתע לדיבורי ענוה ויראה מתוך פחד להרחיב ולדבר, לא תמיד ברור מה מיוחד באותו ענין שכל כך הוא מתנצל, אבל הוא ידע והבין היכן הדברים ניתנים להאמר, והיכן נדרשת זהירות יתר. וכמובן הכל מלבד ההתנצלות המובאת בתחילת הספרים על עצם אמירת והדפסת דברי תורה, על הצורך שיהיה 'שכינה כנגדו' בכל

אמירת דבר תורה, וק"ו היכן שמחדשים בדברי תורה, עיי"ש.

אני אישית זכיתי לתוכחתו בעניינים אלו, ממש בחודשים האחרונים. המעשה היה, שהבאתי לו לפני כשנתיים מאמר מסוים שכתבתי בענייני פורים, המאמר מאוד מצא חן בעיניו והוא שיבח אותו, השנה כשהגיע חג הפורים הוא ביקש לעבור שוב על המאמר, אולם תוך כדי ההתפעלות שלו, הפריע לו שאני נוגע בעניינים גבוהים בצורה קצת גסה. הוא לא יכול היה לעבור בשתיקה על הדבר הזה, וכאשר זכינו השנה שהשתתף איתנו באפיית מצות, תוך כדי עמידתנו על יד התנור, הוא העיר לי כדרכו, בענוה ובחכמה, כשהוא רומז לי מדברי האוה"ח הקדוש, איך הוא ירא לדבר על אותם עניינים שהתעסקתי בהם.

כמה צריכים אנו להתחזק וללמוד מהנהגה זו, איך לייקר ולכבד את התורה הקדושה, וגם כאשר אנו זוכים לעסוק בדברי תורה להכיר את מקומנו הנכון, ולהבין שהדברים רמים ונישאים מעל כל שכל ולב, ולהיזהר מלהיכוות בגחלת לוחשת מלהטת.

תורת חיים

התורה של סבא, היתה 'תורת חיים', הזכרון שלו לא היה רק אוסף של פרטים, עיקר מעלת הזיכרון שלו הוא הסיפור שנוצר מכל הפרטים, כל התורה והמצוות, וכל הידיעות המשניות הקשורות לפרשיות התורה השונות, עיצבו יחד את סיפור חייו. הוא ראה כל דבר עם כל ההקשרים התורניים שלו, כשהוא חשב על ירושלים, זה נתפס בדעתו מיד כעיר האלקים שמה, ציון המצוינת, רצוף אהבה, הוא לא היה צריך להיזכר בזה, אלא זה הפירוש הפשוט של הענין. שבת, עם כל הלכותיה והזהרותיה, הכל היו חטיבה אחת של מצוות השביתה, קיום של ה'וישבות א' וה'ויברך א'', כל פגם הכי קטן בשבת היתה פגיעה ישירה בהכרזה 'כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ', התפילין הם 'שם השם נקרא עליך', וממילא היסח

הדעת מהם זה היסח הדעת משם השם. המועדים לא היו אצלו נקודות זמן בלוח השנה, אלא הם היוו את הסיפור של השנה כולה, כך גם כל הדינים וההלכות, לא היו אצלו דברים נוספים על המצוות, אלא הם היו צורת המצוה, עד שגם כשהוא היה בערפול חושים ובמצבים קשים מאוד, הוא שמר באופן טבעי על כל פרטי ההלכות.

דודי הגאון ר' אריה לייב שליט"א סיפר, שכאשר סבא עבר את הניתוח לב, הוא היה בהתאוששות תחת ערפול של תרופות, ולא יכל לאכול ולשתות, עכ"פ לרווחא דמילתא הוא השמיע לאזניו את קידוש היום שעשה לעצמו, אולם תוך כדי הקידוש, שם לבו, שמתוך החושך הענן והערפל בעצימת עיניים ותוך כדי תנומה, הסבא צווק"ל, מצמיד את החולצה לעורו, לחצוץ בין ליבו לערוה, לקיים 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך'.

בספרי רבותינו האחרונים

כך גם ספרות ההלכה היתה פרושה לפניו, לא רק כמידע, אלא כסיפור מתמשך, כל הלכה שנשמעה מפיו היתה חצובה מראשית עניינה בחז"ל, ומשם איך היא הופיעה בגאונים, איך למד אותה הרי"ף והרמב"ם ואיך היא נוהגה בכתלי בית מדרשם של בעלי התוספות, התחלקות הנהגתה בין ספרד וצרפת, אשכנז ואיטליה, עד לדורות האחרונים.

היתה לו ראייה כללית על ספרי רבותינו, ומצא בהם כללים שונים לכל מחבר כפי טבעו ושיטתו בחיבור דבריו. לדוגמא, אביא כאן כמה גרגירים ששמעתי ממנו על דרכו של מרן הבית יוסף בחיבורו הגדול.

הוא אמר שבכל מקום שנחלק הב"י עם בני דורו בביאור דברי הרמב"ם, מנהג בני דורו לבאר דברי הרמב"ם מיניה וביה, ואף שבש"ס משמע אחרת, כביכול אין זה נוגע אליהם, משום שעד כמה שמוכחת דעת הרמב"ם, אין אנו משועבדים לבאר שיטת הגמרא אליביה. אולם דרכו של מרן הבית יוסף להביא דבריהם, ולהקשות מסוגיית הגמרא להוכיח שאין דרך זו נכונה בביאור

הרמב"ם, ואף אם דחיקא לשונו עדיפא ליה לדחוק דברי הרמב"ם מאשר לעקם הפירוש בגמרא.

לעוד ענין חשוב זכינו מתוך מעשה שהיה, פעם הביא אחד לפניו ספר שחיבר בענייני הלכות נידה, תוך כדי רפרוף צדה עינו של סבא סימן מתוך הספר, בו המחבר רוצה להקל בענייני עונה בינונית, בטענה שלדעתו אישתמיטתיה לבית יוסף שיטת הרי"ף, דלא ס"ל כלל לדין עונה בינונית באשה שאין לה וסת, והוכיח כן, שהרי בשום מקום הבית יוסף לא מביא את דעת הרי"ף בענין זה, וע"כ שנעלם ממנו דעת הרי"ף, ונמצא שיש לנו עוד דעה בראשונים שיש להתחשב בה.

הסבא צווק"ל, השליך הספר מידי מיד, וגער באברך ההוא מאוד מאוד על דרכו, איך בקלות דעת הוא מחליט להפוך את העולם בעניינים חמורים של הלכות טהרה. אולם בדרך אגב, הסביר לו סבא, שכידוע לבית יוסף היתה דרך סלולה בהכרעה בין הראשונים הקדומים, אולם בכל מקום שהרשב"א בספר עבוה"ק מכריע בין הראשונים שקדמו לו, אין דרך הבית יוסף לבוא אחרי המלך, והוא לוקח את הכרעת הרשב"א כדעת מכרעת עד לדורו, ואינו עוסק כלל בדברי הקודמים אליו, וזה פשר מה שנראה כהשמטה בדברי הבית יוסף.

עוד גרגיר שמעתי ממנו, שככל הנראה לא היה למרן הבית יוסף ספר 'בעל המאור', משום שכמעט בכל מקום שהוא מצטט אותו הוא מביאו בשם אחרים.

כהנה וכהנה שמענו ממנו, בכל חלקי התורה, בספרי התנאים והגאונים הראשונים והאחרונים, הכל במבט רחב ועשיר, וכל דבריו חיים וקיימים, נאמנים ונחמדים.

כח הסיפור

כח הסיפור שלו ידוע ומפורסם, כל סיפור שיצא מפיו היה חי כביום התרחשותו, וכל מעשה שלו היה מכניס אותו, ראשך ורובך לתוך אותו עולם ממנו יצא הסיפור.

אבל גם כאן יש נקודה עמוקה, כשסבא סיפר סיפור, מלבד אותו אחד שהוא סיפר עליו, עמד לנגד עיניו החיים שלו ושל השומעים, הסיפורים שלו היו נוגעים תמיד בנקודות טמירות של החיים, וכל אחד הרגיש בסיפור כאילו סבא מנהל משא ומתן בחיי עצמו. היתה לו פקחות עצומה להביע את החיים ומהמורותיהם, מחשבות אדם ותחבולותיו, בתוך העובדה הפשוטה שסיפר, וכך הוא חינך הדרך והחכים אותנו על ידי הסיפורים.

בדרך כלל הוא השתמש בסיפור כדי להעביר מסר, למתוך ביקורת מרומזת, או להכיר לנו מושגים נשגבים על החיים ועל עבודת השם. מי ששמע את הסיפורים שלו, נהפך ממילא לפיקח בכל עניני החיים, היה שם מבט מאוזן ומפוקח, חבל דק שעובר בין התלהבות להפוך עולם ומלואו, לבין מציאותיות, בין מושגים נשגבים של

קדושי עליון לבין רוממות הפשטות של יהודי כפרי, בין חכמתם הטמירה של גאוני הדורות לבין קשיי היוםיום של היהודי העוסק לפרנסתו.

חלק גדול מהיכולת שלו ליצור אורה ידידותית בסביבתו, עם השמירה על הרוממות והדריכות, היה באמצעות הסיפורים. כי מטבעו של סיפור ליצור אורה נינוחה ושמחה, אולם מצד שני, הסיפורים עצמם היו יצוקים בתוכן עמוק ומחייב, שרומם את השומעים וגאל אותם מקטנות המוחין וצרות הדעת.

דבקות מתוך שמחה

כפי איך שנראה לעינינו, ולפי דרגתנו, סבא חי בדבקות תמידית בבורא כל עולמים, הלב שלו תמיד פנה למעלה, בקיום פשוט של שויתי ד' לנגדי תמיד. כך שעם כל השמחה והחדרה שאפפה אותו, תמיד היה שרוי בכובד ראש, והנעימות המיוחדת של השהות במחיצתו לוותה ברגש דק ועמוק של יראה ורוממות.

לא זו בלבד, אלא גם השמחה שהיתה שרויה תמיד במעונו, היה בה גם נגיעה מהדבקות הזאת, מעין מה שנאמר 'עוז וחדרה במקומו', התורה והמצוות אצלו היו מקור לשמחה עצומה, והזכות להיות יהודי מלאה אותו באושר נפלא, והאושר הזה שפע ממנו החוצה והקריין על כל סובביו.

הדבקות של סבא זצוק"ל לא היתה חד צדדית, כי לא פחות ממה שדעתו היתה דבוקה למעלה בעניינים גבוהים ורמים, הוא עסק בכל כוחו לגלות את הבורא כאן למטה.

בשונה מאוד ממה שאנחנו רגילים, לראות 'השגחה' בשפה כללית מאוד, וכמעט אין לנו מה לומר על הבריאה חוץ מהמילים 'מה רבו מעשיך ד'', עשירות הדעת שהיתה מנת חלקו, סייעה בידו לגלות את הבורא בכל ענין, וכל פעם הגילוי היה שונה ומיוחד לאותו ענין, הוא זצוק"ל היה רואה בכל מקרה הופעה של פסוק אחר, הנהגה אחרת, זמן אחר, לכל ענין היה את הניגון המיוחד שלו, ואת התוכן השמור לו.

עבודת התפילה

חוץ מהדברי תורה שלו, וכל הלך החשיבה שלו שהביעו את הדבקות הזאת, היתה עבודת התפילה והברכות פסוקי דזמרה והקידוש, מקום מיועד להביע את הקרבת אלוקים שהוא חש תמיד. נראה היה שהוא מוצא בהם פורקן לרגשות הקודש שגאו בלי הפסק, הוא יצק לקידוש את כל המוחין דגדלות שלו, את כל היראת שמים שלו, ואת כל ההשגות שהוא השיג באמונה ובכבוד שמו יתברך.

מלבד כל מה שהוא השפיע בכל דרכי התורה והעבודה, הענין הזה היה מיוחד לו, למצוא בכל ענין של תורה ומצוות את כל אינסוף הגילויים של תורה, לרומם כל פרט וכל מילה מהתורה, כל מצווה וכל ברכה עד שמי שמיים.

בכל פעם שהוא החזיק בידו איזה חפץ מצוה, תפילין או ציצית, לולב, מצה או שופר, ההרגשה היתה 'מי יודע עד היכן הדברים מגיעים', כל התורה שסביב המצוה, וכל הרגשי קודש וההשגות באמונה, הכל נכנס למצווה. קיום המצוות נעשו מתוך הכרה במעלה העצומה של מצווה ועושה, הזכות של קבלת עול מלכות שמים ועול מצוות, זה נעשה מתוך אמירת נעשה ונשמע, ובזיכרון חי של מעמד הר סיני וקבלת הברית, הכל התמצה והצטמצם אל תוך המצוה, והכל בקע בקולו האדיר והמרעיד לכבות בעשיית הקידוש, בספירת העומר, בהלל או בפסוקי מלכויות זיכרונות ושופרות.

כבוד התורה

סבא היה איש של כבוד, אין כבוד אלא תורה, לא היה אצלו שום מקום לזלזול או לגישה קלילה כלפי שום דבר, הדבר הזה נבע מהחיבור העמוק שלו עם רוממות הדברים, וכמו שרואים בחז"ל את החומרה הגדולה בכל ענין של בזיון בקשר לתורה, עד לעונש כרת, 'כי דבר השם בזה וכו' הכרת תכרת', כי הביזיון כורת את האדם מכל שייכות לקדושה, ולעומת זה כמה חיבור ואחיזה בשורש החיים, יש למי שמלא כבוד לכל ענין הכי פעוט בתורה.

גם המפגש שלו עם אנשים אחרים, היה מלא כבוד, ידועים דברי הבעל המאור, שהנשמה נקראת כבוד, אצלו זה היה מוחשי, סבא לא כיבד אחרים על ידי 'גינוני כבוד', אלא פשוט כולו אומר כבוד, הוא שפע חום ומאור פנים לכל מי שהיה בסביבה, והתייחס לכל אחד בכובד ראש, בהקשבה דרוכה, ובסבר פנים יפות.

ההנהגות הללו היו גם כלפי הקרובים אליו ביותר, אף בילדותו שהיינו אצלו פעמים רבות, מעולם לא נכנס לחדר בו היינו ישנים, לא התערב בעניינינו האישיים, ותמיד פנה אלינו בלשון רכה ובשפלות בך.

גם כשהיתה לו ביקורת, התחושה

היתה של בקורת מתוך כבוד, כשהוא תבע משהו ממך, הרגשת חשוב, תמיד השאלה שלו היתה 'איך אדם כמוך מסוגל לעשות כך וכך', או 'איך בעל מדרגה כמוך לא יודע גמרא מפורשת', לפעמים הוא כל כך השתומם מהנהגה מסוימת, עד שהיה ברור לו שכנראה יש לנו פירוש ומהלך בעשייתו, והוא היה פונה בתמיהה שנבאר לו את דרכנו, כמובן הבושה היתה גדולה מאוד.

אני נזכר, שהוא ראה אותי פעם בילדותי מאזין לקלטת של רב ידוע שמספר סיפורי חז"ל לילדים, הוא הביט בי בתמיהה ושאל 'אתה צריך את הקלטת כדי להכיר את הסיפור? הרי אתה צריך להכיר את זה מהגמרא'.

את השאלות הללו הוא לא שאל כדי לקבל תשובה, וכמו פעמים רבות אחרות, הביקורת שלו היתה בשביל לרומם את ההשגות, להעניק לנו מבט יותר רחב על המציאות. גם כשהוא ידע שאין לי דרך לדעת את הסיפור מהגמרא, כי למרות הכל בגיל 11 לא אמורים לדעת ש"ס, הוא השתדל להקנות את הגישה הגבוהה לדברים.

מאן מלכי רבנן

בגמרא גיטין דף ס"ב מבואר שתלמידי חכמים, נקראים מלכים, ולכאורה אינו מובן שהרי מלך זהו מי שבידו להמית וכד', מה שייך זה אצל רבנן. אבל האמת מלכות המלך לא באה מכוחו להמית, אלא ההיפך, משום שהוא מלך בידו להמית.

והביאור שמלך זה מי שיודע לצרף כל הצדדים ולהתאימם עם שורש הענין וצורתו הנכונה, ועד כדי כך גדול כוחו של מלך שבידו להמית מי שאינו מתאים לצורת הכלל בעם ישראל וכד' לפי גדרי מלך.

וכן הוא תלמיד חכם אמיתי שיש לו ציור על פי התורה בכל תהלוכי החיים, איך לסדרם ואיך לנהלם על פי התורה, כי בידו לחבר את כל הצדדים של הענין לשרשם, ועל פי זה לקבוע את ההנהגה.

כך היה ניכר אצל זקננו זצוקלה"ה,

שהיה מלך ממש מכח תורתו וכל ההנהגה היתה בברירות ובשלמות, יודע את שלפניו, וראו והרגישו בכל מעשיו את טעם השלמות, שהמעשה יוצא מתוך כלל הענין ושוורשו. שתי צדדים למטבע זה, מחד שבכל מעשה הרגישו שלמות שהמעשה יוצא כצורתו ובשלמותו, ומאידך זה לא עמעם את כל הצדדים והשיקולים האחרים. מעשה היה בליל ראש השנה אחר התפילה ורבינו זצוק"ל היה כולו, מלא בחדוות היום ואימת הדין, וראה את אחד הנוכחים, ועל פניו לחץ ובלבול וניכר שלא תפס כראוי את שגב הימים בצורה הנכונה פנה הרב זצוק"ל ואמר לו אין הדין מתחיל מן הלילה ונימת דבריו היתה שלא זו הדרך לגשת אל עבודת היום הנורא.

ביושבו בשמחת שבע ברכות וכד', מחד היה דואג לשמחת החתן שתהיה בשלמות, אך אם היה נימת קלות ראש מיד היה מעיר ועוצר את הדבר, יודע את הגבול המדויק בין שמחת חתן לקלות ראש.

כן הוא בסעודות שבת, שהיה מאריך בהן, ומטבע הדברים דרך הוא שמתעמעם עם הזמן כובד הראש והצורה הנכונה של השבת אך לא כן היה אלא כובד הראש החן והנועם היה משוך מתחילה ועד סוף פעמים שתוך כדי סעודה עלו מבני המקום לשאול דבר ד' בכל מיני ענינים ופעמים אף היה הרב זצוק"ל יוצא אל השואל וכל זה לא נגע ולא פגע כלל בצורה ובאופי של הדברים.

הרה"ג רבי יעקב יוסף
אויערבאך שליט"א:

אבני דעת וחיי יראה בצל הגאון האמיתי רבנו אברהם דוב אירבך זצוק"ל

ראשית דבר צריך לדעת שהמציאות שלו היתה רחוקה מאד מכל מה שמכירים דוגמא לדבר שהקלוזינבורג רבה היה אומר שמי שרוצה לראות מושג של רב לפני השואה יסתכל על הרב דטבריה, ואם כי הוא היה מעורב בדעת עם הבריות מאד והיה נעים לשוחח איתו על כל דבר בעולם, והיה מסוגל להכיר בשינויים מתקופה לתקופה הן בלימוד והן בישיבות והן בארץ החיים וידע להבין ולהבחין אם ההנהגה היא

ק ל ק ו
ע צ מ י
א ו

חבויקה ודבויקה בך

מייסד זכרון מיוחד
אב"ד מברית הגאון הגדול רבי אברהם רב איש-בא"ר זצ"ל
ע"ה רב הסיני חש"ב - כמילת שלשים ימים יקדו

שזה הנוהג כיום וכד' בגמישות מפתיעה, כל זה היה בשכלו הרחב אבל הוא לעצמו היה כבדאשונה מרומם ומנושא מכל מקרי הזמן ומאורעותיו וחלפו על ידו מבלי לנגוע בו ותמיד כשדברו עמו הרגישו חזק שהשעור קומה שלו גבוה מאוד.

איש אמונים מי ימצא

אמונים - מלשון אמונה, נאמנות לקיים את התפקיד ביושר ואמת לעשות את המוטל עליו כמות שהוא בלי לגרוע בלי לכוון לדבר אחר.

אמונים - מלשון אומן ומגדל, לייקר ולחפור במלאכה לעשותה בתכלית השלמות בשמחה ואהבה לקשטה ולייפותה לחבבה לעשותה עיקר הכל.

פנים בפנים דבר ד' עמכם

תנא רבי חנינא בר פפא פנים תרי בפנים תרי הא ארבעה אפי' פנים של אימה למקרא פנים בינוניות למשנה פנים מסבירות לתלמוד פנים שוחקות לאגדה [גירסת הגר"א]

הרב זצ"ל היה איש אמונים לד' מצעירותו בכל דבר אשר דרך בו ראשית דבר לימוד התורה מסכתא אחר מסכתא גפ"ת וראשונים בהבנה זכה וישרה להפוך בדברים לירד לעומקם הרב זצ"ל אמנם היה מבני גליל אבל לא הלך בדרכם אדרא היה גליא מסכתא מפשט ומדקדק הופך והופך לידע מה כתוב כאן עד שנתיישבו הדברים על לבו הוא נתברך בשכל אדיר עם להב סכין חדה שבה היה חותך ומנתח כל מימרא וכל סוגיא ובה היה חותך כל הכרעה מוחו היה מבריק להמציא חדשות בעומק הפשט והיה יגע למצוא את הסברא מלאת הטעם העולה מתוך שורש הסוגיא עצמה ושתתאים ברווח למהלכה וללשוניותה היו סוגיות וענינים ששנים היו אצלו בגדר שלא נתיישב על לבו עד שמצא את העוקץ או עד שמצא את המילה או את השפראך בהגדרה, כלאים שנים היה מתלונן שלא מספיק מיושב לו הווארט שלה על פני כולה. ומשם נבע הזכרון המבהיל שלו שהיה מורה ובא בכל השאלות ברגע כמימרא בברירות וסברות מאירות כיון שהתורה היתה מיושבת בלבו ממש ולכן מיד היתה ההכרעה זה הרי גמ' זה הרי רש"י הש"ס היה לפניו תמיד חי בזכרונו כמפורסם. כל מי שעמד לידו ידע שלהגיד סברא חייב להיות ישר ומתיישב על הלב והיה פחד נורא איך שהיה מבטל את הדברים וההרגשה היתה שאין לך זכות קיום, [תמיד היה אומר שכשלומדים סוגיא טוב המרחק בינה לאליבא דהלכתא הוא זעיר מאד] הסברא כשהיתה נשמעת מפיו עם כל החיות והשמחה היתה מצהירה ונעימה ומשמחת לב. וסברא שלו כשנאמרה היתה יצוקה לו וברורה ולא היה שייך להזיז אותו כלום ההכרעות היו מוכרעות אצלו ומוחלטות וכמעט שלא חזר בו. פנים מסבירות בתלמוד.

וביורה דעה שחיטה וטריפות שאלות חמורות מראות ובשב"ח היו רבנים שם ביישובים שהיו ממתינים עם שאלות עד שיעלו להרב לשאול ה"י בכור תרומ"ש ואבלות.

ובאבן העזר אישות וכתובות גיטין וקידושין, שמות גיטין היה ממש יחיד דיינים ורבנים היו מתקשרים אליו לברר וללבן, היה נמנע מכפיה בגט [והיה פועל בחכמה בדרכים אחרות] ומעשיית חליצה כמו כן מגיורים היה מתרחק ויחידים ממש נמנים על האצבעות והיה עוקב אחריהם ומקרבם גם לאחמ"כ [אחד מהם הלך לגור אח"כ בשוב באזור שרובו מזרחי ואחרי תקופה עזב אותם ואמר להרב לא בשביל יהדות כזאת התגיירתי] ובכלל זה הבאת שלום רבים סיפרו שהם חבים לו את חייהם שעל מריבות של מה בכך היו כבר בדרך להתגרש והוא כשראה שבאמת אין פה משהו אמיתי היה מדבר על לבם או גוער בהם היו נשואים עוד שנים ארוכות בנחת ושלווה, כל אחד מבין את המורכבויות והרגישויות והוא הדין והוא הרב בנחרצות ותקיפות מחד ומרגיש ומבין מאידך ולא נגע זה בחלקו ש"ז. פנים בינוניות למשנה.

ואז נתגלה ג"כ כוחו הגדול בדרוש ובאגדה ואם כ"ל היה מרבה לדרוש דרשות רבנות לא כליל שבת ולא במועדים אפי' לא שבת הגדול ושובה הרבה שנים ובמיוחד לא לפני התקיעות אבל בשמחות ברית פדיון שבע"ב ובכינוסים סיומים הכנסות ספ"ת והספדים גליא לדריעה ונפל והורא כשהיה פותח את פיו היו הכל משתתקים, לעולם הדיבור היה נוגע לעצמו של ענין ממש לא מסביב ולא מן הצד לא קרוב לזה ולא בערך הוא היה עומד על המימרא הכי מתאימה לענין והיה מלטש ומחדד את הדברים אוזן שלא שמעתה לא שמעה חן שפתים מימיה והדברים שמחים ונעימים וערבים מתוקים מדבש נאמנים בישרותן וקרובים באמיתתן בכלל כל שיצא מפיו היה מאיר וצהיר שם היה ניכר לבו והרגשיו תמימות אמונתו ושמחתו בעבודתו זרע ישראל עבדו דבריו היו פותחים את הלב ומלהיכים בשגבן והחיות והשמחה שלו בהם היתה מדביקה את כולם והיה ניכר שהדברים חצובים ממעמקי נפשו ושרעפי מחשבותיו בתמידות מן השפה ולפנים. פנים שוחקות לאגדה.

אבל כל זה נאמר היה ביראת הרוממות לידע שמתעסקים אנו בדברי אלוקים חיים ומלך עולם כל מילה בתורה דבר ד' הוא האבות הקדושים באיזה מורא וגדלות היה מדבר מהם יש אפי' באנשים גדולים שנכנס קצת קטנות בדבריהם ואפי' ביחס להאבות וכד' אין כאן המקום לפורטם אבל אצל סבא תמיד הכל ברום רום המעלה בזוהרות ודקדוק על המילה לא סבל קטנות מעולם בשום ענין והחשוד ע"ז היה טפל בעיניו ואהרן לדור המדבר והוא היה מדבר ומרבה לדבר אבל בגובה וגדלות תמיד עמד לפניו כי פנים בפנים דבר ד' עמכם מתוך האש הקב"ה דבר עמנו והתורה אלוקית היא הזהר בה. פנים של אימה למקרא.

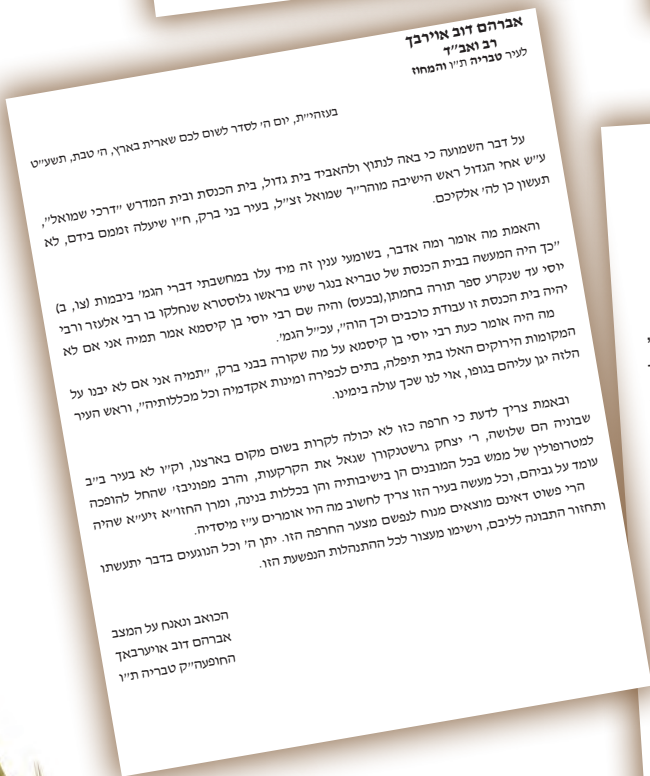
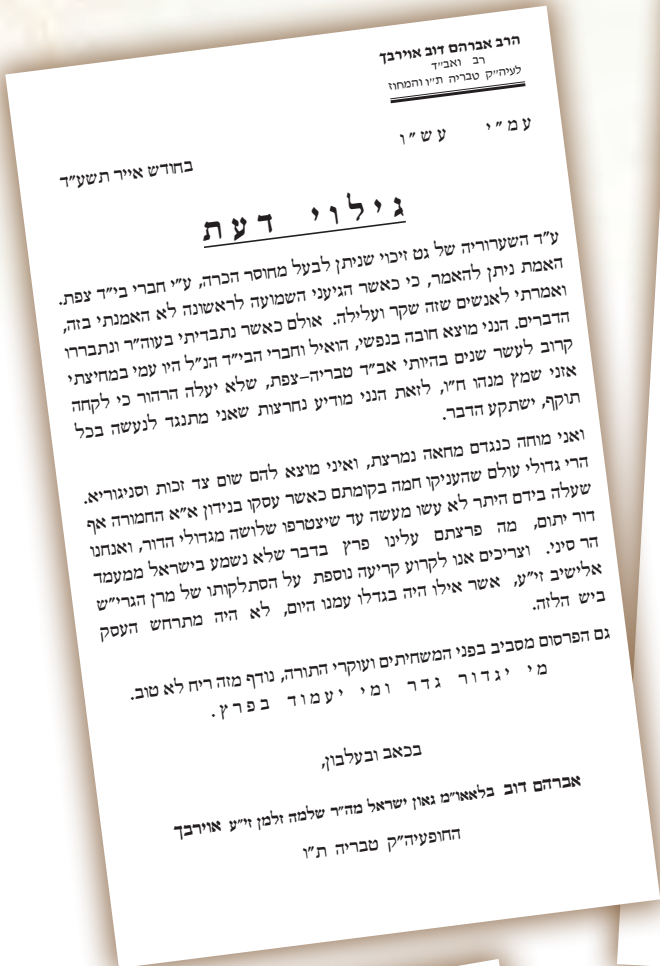
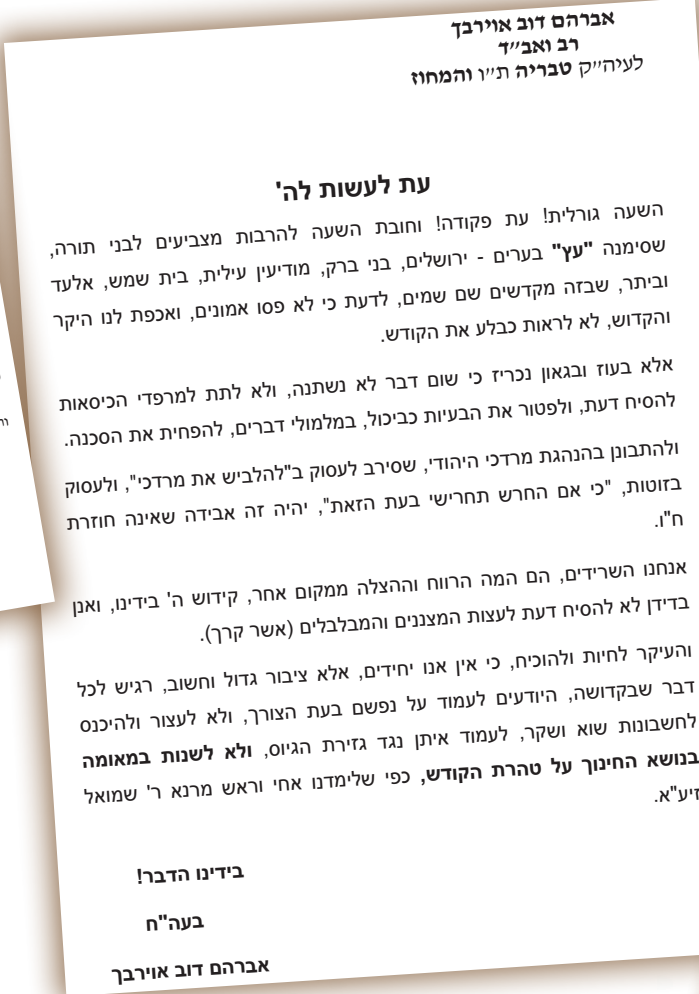
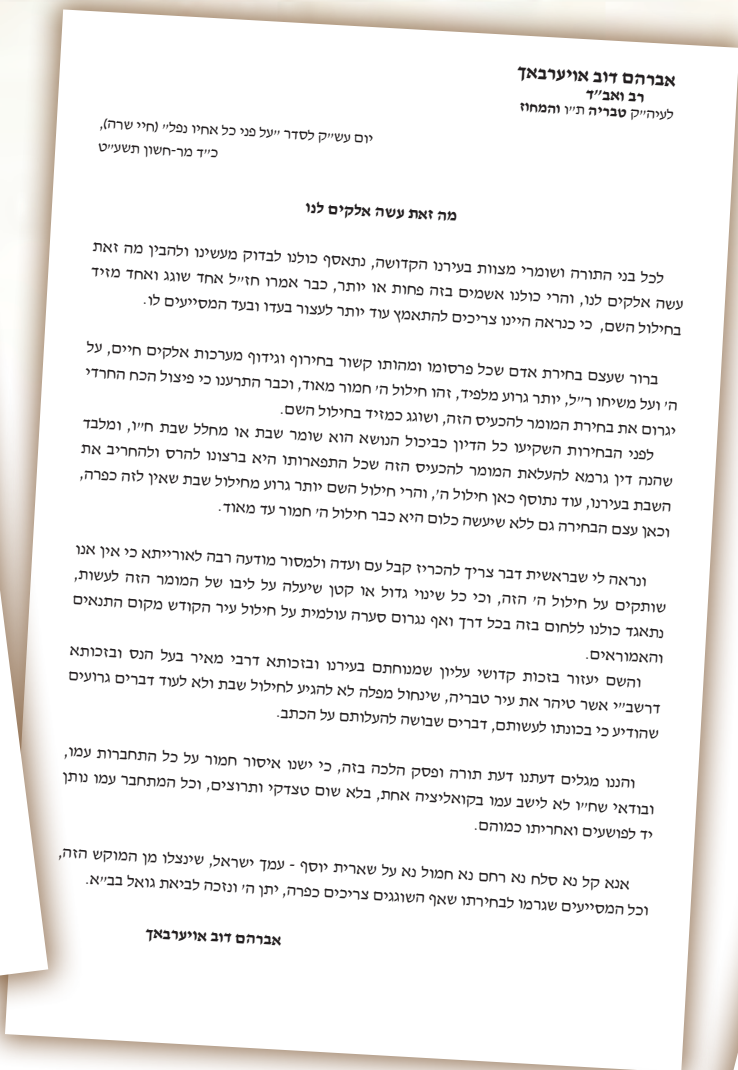
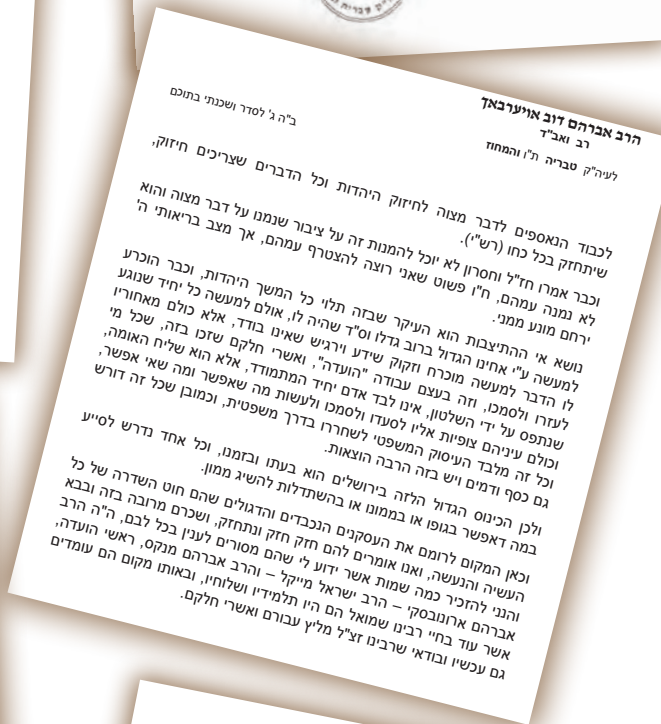
לקנות את החמץ וסבא יושב איתו ומסביר לו על הקנין נכנס יהודי למכור את החמץ סבא לא התייחס אליו והוא כבר היה נראה שהוא חושש מהתגובה של סבא עכ"פ ההוא דחק בעצמו ושאל להרב אם יכול לקבל דף למכור את החמץ ואז סבא הרים עליו שאגה שאני מאמין שנחלקה בלב כל מי שעמד שם- אתה יהודי וכי אכפת לך מהחמץ עכשיו אתה בא למכור אותו אחרי שאתה עושה כל מה שאתה צריך נזכרת גם לבוא למכור חמץ בשום אופן אני לא אמכור לך את החמץ והוא ניסה להגיד שסוף סוף עכשיו הוא נתקע עם חמץ ומה יעשה והרב ממשיך עם הגוי ולא מוכן למכור לו עד שהבין שלו אמר להרב שהוא כבר היה פה היום בבוקר והוא רצה למכור בשביל אביו ג"כ ושאל להרב אם עדיף שהאבא ימכור בעצמו יותר מאוחר והרב אמר שיבוא יותר מאוחר והוא חזר ע"ז פעמיים והרב ראה שניכרים דברי אמת והוא חשב לרגע ואמר נו למה לא אמרת לי מיד, שלום עליכם שבו ותמכרו.

מלך במשפט יעמיד ארץ איזהו דיין שהוא כמלך שאין צריך לשאול דברי תורה, לעמוד על שורש הדין, לפסוק, ולפשר, להכיר ברמאי, ולגלות את השקר, ולעמוד ע"ז שיקבלו את הדין, בחכמה, ופקחות, ובחזק יד, למעלה מעשרים שנה היה יושב ומשמש אב"ד יומיים בשבוע היו יושבים בצפת ויומיים בטבריה שם ישב עם הגאון ר' שמחה קפלן ועם הגאון ר' שמואל הכהן שפירא ועוד וגם אח"כ היה יחיד מומחה ודן ופישר כמו שראינו לא אחת ולא שתיים בביהכ"נ, היה ממנו מורא ופחד ממש מלך במלוא המובן לא חנף ואמר כל האמת בפנים בלי כחל וכלי פירכוס ישר ולענין, תביעות נזיקין ירושות צוואות חושן המשפט על לבו.

וכן כשעלה להתמנות להורות לעם ד' הדרך יילכו בה בחוקיה והלכותיה היה זה באחריות אין קץ על כל תג ותג כל דין וכל מנהג ושם נתגלה תוקפו וחוזקו ואמרו לבבו למען שמו לעמוד על משמרתה לבל יפרצו פרץ ולא לגור מפני איש הן בעיר והן בבי"ד, פעם נודע לו שבשוק אחד מוכר דגים לא כשרים מיד ירד אליו והזהיר אותו כשבוע אח"כ נודע לו שהוא בא עוד פעם מיד לבלי חת ירד אליו הוציא מתחת הדוכן את הדגים זרק אותם על הרצפה ברחוב העיר שפך עליהם נפט והעלה אותם באש למותר לציין שההוא לא חזר יותר ואחרים שמעו ויראו.

פעם בא לעיר לגור ראש קהילה מסוימת עם בני קהילתו והיו עליו רינונים רבים קלא דלא פסיק והרב הבין שהוא בא לטבריה כדי שיוכל לעשות ככל העולה על רוחו הרב זצ"ל קרא לו הביתה ובעודו בפתח הבית הרב הרים עליו שאגתו אני יודע היטב את כל הקופת שרצים שלך אם אתה לא עוזב את העיר מיד אני יפרסם את זה לעיני כל ישראל וההוא ברח מן העיר. ידיו מלוכלכות בדם שפיר ושליא ועיניו נשואות להורות לכל העם מסביב קרית שמונה וישובים רבים ע"י שיעורים וע"י העמדת רבנים יראים ומאיר פנים לכל ילד וצורב צעיר ומכבד ומנשק כל בן תורה ות"ח בסתימת הגולל עמד לידנו איש כבן ארבעים ואמר שגר באשדוד והוא זוכר מלפני שלשים שנה שכל פעם שהיו מתקשים בלימודם היו הולכים להרב שיעזור להם וממש למדו איתו חברותא פעמים רבות, שאלתי מה הרב היה רק חביב מיד הוא אומר ח"ו הרב איורבך זה פחד אלוקים והוא לא ידע להסביר בעצמו איך זה מסתדר אבל כך היה כסדר. זכורני ערב פסח אחר שהגוי כבר בא

על משמר חומת הדת

חכימא דיהודאי

מנכ"ל וסמנכ"ל יקבי רמת הגולן נפרדים מעמוד ההלכה גאון ההוראה

בשיחה דומעת משרטטים המנכ"ל מר יאיר שפירא והסמנכ"ל מר מיכאל כהן הי"ו את גאון הגאונים שהסתלק מעמנו, קווים לדמותו ולמערכת הכשרות אותה הקים. עם הפנים לעתיד לאורו של יבלחט"א בנו ממלא מקומו הגאון רבי אהרון יוסף אויערבאך שליט"א

ועד ליין שבקבוקים. האם הקשר הזה שאתם מתארים קיים אצל כל העובדים גם בתהליכים המוקדמים של הכרמים וכדומה שבדרך הטבע פחות התחכנו עם כבוד הרב זצ"ל ביום יום?

אכן כן, הרב בעצם מלווה את כל תהליכי הבציר ומשם עד לכל תהליכי היין הייצור ועד לשיווק. וכולם עוברים את ההכשרה הנצרכת וכמובן העובדים שצריכים להיות נמצאים ואלו שלא, לא. הכל בהירות והקפדה יתירה לפי ההדרכות וההוראות של הרב זצ"ל.

מבחינת כל העובדים בייצור היין, גולת הכותרת היא מעמד רב רושם שהותיר את רישומו עמוק בליבם, מעמד הפרשת המעשרות. שהרב הקפיד תמיד לבא ולקיים אותו, אישית דבר שהיה מאוד ייחודי ואפייני לרב שהקפיד תמיד בדברים ובמעמדים מכריעים בענייני הכשרות.

וכך בעצם זכינו לביקוריו התכופים ולקשר שבמהלך הזמן נהפך אף לקשר אישי, וההערכה גדולה לאיש ולפועלו. כך מצאנו את עצמנו פעמים רבות עולים לרגל לקבל את ברכותיו ועצותיו בין אם זה בכל חג בימי חול המועד, ובשאר ימות השנה.

מר מיכאל כהן מוסיף בדברים - אוסיף קצת על דברי יאיר, ייאמר לזכותו של הרב, שעד כמה שהייתה דמותו, רב עצום בחכמתו ובגדולתו התורנית. יחד עם זה הוא ידע תמיד "להקשיב לעם", לשמוע את האנשים, ולהבין לליבם, למרות שהמרחק בינם לבינו היה מרחק רב, הוא אהב לתת שיעורים לעובדים בענייני הלכה, ולהקצות זמן לשאלותיהם, ושות"ם שנערכו עמו. וממש עד ימיו האחרונים הוא נתן לנו הוראות והדרכות.

כשלושה שבועות לפני פטירתו נערכה פגישת היערכות לקראת שנת השמיטה הבעל"ט בין הרב זצ"ל להנהלת היקב. אני לצערי לא נכחתי באותה פגישה כיוון שהייתי חולה ושהייתי בביתי למנוחה. והרב שהרגיש כל אחד, מיד שם לב להיעדרותי ושאל לשלומי. לאחר שנודע לו שחליתי, הוא שם את פעמיו ופנה לביתי על מנת לקיים מצוות ביקור חולים. וכך זכיתי לביקורו יומיים לפני אשפוזו האחרון בבית החולים שם לבסוף הסתלק לבית עולמו.

מתקשים וממאנים לעכל את הבשורה המרה והתחושה הכבדה שמלווה את כולנו שהרב אויערבאך איננו. ונצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש.

אנו שומעים ומתפעלים מאוד מתיאורכם אודות דמותו הרוממה של מר הרב זצ"ל ובוודאי נוכל עוד לשמוע ולהחכים מכם בעניין, אך ברשותכם נשוב לשוחח מעט אודות היקב וכשרותו של הרב.

בשלב זה פותח בדברים המנכ"ל מר יאיר שפירא הי"ו - ברצוני להצטרף לדבריו של מיכאל, ובמיוחד לדבריהם. דמותו הגדולה של הרב עומדת למול עינינו.

אם מדברים על היקב, חשוב שתדעו, יקבי רמת הגולן והרב אויערבאך זה דבר אחד. ואסביר את דברי, לרב הייתה השפעה אדירה על היקב וכל עובדיו, כשאני משוחח עם העובדים אני רואה שדמותו של הרב והשראתו שורה על כל עובדי היקב. הייתה ברב איזו מן קדושה ממגנטת שקישרה את כולם להערכה ואהבה אדירה לדמות הגדולה הזו. כך שכל עובד הרגיש קשר אישי לרב ומשנתו.

כפועל יוצא מכך, כשמדברים על הכשרות של הרב ביקבי רמת הגולן לא מדברים על הוראות ופסיקות הלכתיות המיושמות בפועל גרידא. אלא מדברים על חיבור עמוק לאותן הוראות והדרכות. חיבור שבא מתוך השראה של יראה ואהבה לדמותו של המפקד שנתן את אותן הוראות. השראה זו חצתה גבולות של מגזרים ועדות, ואף גבולות של לבבות.

כך שההידורים הנהוגים והכשרות המוקפדת קבלו תוספת חיזוק ועוצמה, כיון שהם נעשו ונעשים מתוך חיבור פנימי עמוק וההערכה עמוקה לפוקד.

כפי שהזכרתם בתחילת הריאיון, הרב היה קשור לכל התהליך מהגידול בכרמים

יצא למרחקים. הדמות הרבנית מעל לכל היה הרב אויערבאך.

במודעות האבל שפורסמו מטעמינו כתב הרב ישי סמואל שליט"א הגדרה מדויקת ביותר שנכתבה מתוך כוונה לתת את הכבוד הראוי, והמילים שיביעו את התחושה שלנו לאדם הגדול הזה שהסתלק לגנזי רום. וההגדרה המתאימה שעמדה תמיד למול עינינו על דמותו ותוקף הנהגתו היא, "רבן של כל בני הגולן". מילים אלו הם מכוונות לאמת ולא נכתבו כמליצה לשונית או הגזמה. כך הייתה דמותו והגדרתו כל השנים. דמותו הרבנית זרחה על כל איזור הצפון והוא שימש כמגדלור ואורים ותומים לכל אזורי הגולן וגלילותיה. הוא היה אב בית דין ובנו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ואף מפורסם בזכות עצמו. ההמונים תמיד פקדו את מעונו התייעצו אתו וייחלו לברכותיו, ורבים הלכו לאורו, ולאור משנתו הכרעותיו ופסיקותיו.

בימים ההם כיהן בתפקיד רב היקב הרב יחזקאל דאום זצ"ל רב מושב רמת מגשימים, אבל באופן טבעי הוא פנה תדיר לרב זצ"ל בכדי לקבל את עצותיו, ובהמשך הוא הפציר בו שיסיים לעטרנו בכתר הכשרות ופיקוחו המהודר.

באותם ימים היינו עוד יקב ממש קטן שהעסיק כמניין עובדים. אז עוד עבדתי בתפקיד עובד ייצור, מתוקף תפקידי והיכרותי עם הרב החליט הרב וביקש ממני להיכנס גם לתחום הכשרות וליישם הוראות והדרכות שונות אותם נתן לצורך הכשרות המהודרת. עם השנים גם לאחר שכבר קודמתי ותפקידי השתנה פעמים מספר, חפצתי להוריד את העול הזה ממני, ולהעביר זאת לאחרים. אך הרב הורה לי נחרצות להמשיך בכך ובאמת עד עצם היום הזה עדיין אני ממשיך לנהל את ענייני הכשרות בחלק שנוגע לכרמים. כשכמובן הכל נעשה תחת עיניהם הפקוחות של רבני היקב הרב שלום אהרונסון והרב ישי סמואל שליט"א.

באופן אישי, נולדתי בטבריה וגרתי באזורים שונים בצפון עד ששבתי להתגורר בטבריה ותמיד הערצתי את רוחו ודמותו הגדולה של הרב זצ"ל, כמו כל טברייני מצוי ומרבית תושבי הצפון, אשר עדיין

בשיחה הייחודית שקיימנו עם מנהלי היקב המנכ"ל מר יאיר שפירא והסמנכ"ל מיכאל כהן הי"ו הכאב והקשר העמוק אותם חשו לגאון הגדול זיע"א מורגש באוויר. ועדיין מצויים הם באבל כבד על הסתלקותו. "עוד לפני חודש זכינו להיות אצלו ולקבל הוראות מדויקות בענייני הכשרות העומדים על הפרק, אם היינו יודעים שזוהי לנו הפעם האחרונה שנזכה לחזות בזיו פניו הקדושים ודאי היינו מנצלים פגישה זו יותר ויותר" הם אומרים. כך בתוך תחושות אלו אנו נפגשים עימם על מנת לחלוק עם הקוראים את חוויותיהם ומעט מזיכרונותיהם על מרן הגאון הגדול זצוק"ל אשר השפעתו גאונותו וגדלותו המופלגת כפי שנראה בהמשך הדברים חצתה חוגים וקהלים וידע אותו צדיק לשמור את כרם בית ד' כרם ההלכה על קוצו של יוד על כל המורכבות שעמדה בדרך בצורה כ"כ פלאית, עד שנענו כולם ואמרו גדולים מעשי חיאי.

בראשית הדברים מבקשים חברי ההנהלה לאחל את איחוליהם לכבוד בנו ממלא מקומו של הגאון הגדול זצוק"ל יבל"א הגאון רבי אהרון יוסף אויערבאך שליט"א אשר שמוהו למלאות מקום אביו ולעטר את המפעל העצום בכתר הכשרות המהודרת כאשר באמנה עמו במלאכה קדושה זו בשנים האחרונות שאביו הגאון הגדול זיע"א הסמיכו והכשירו לכתר ההלכה וההוראה, שברכת שמים תלווה בכל מעשיו ויצליח בכל פועליו הברוכים ויכנס בהצלחה רבה לנעליים הגדולות והעצומות הללו.

איך בעצם הכרתם את דמותו של הרב, ואת מערכת הכשרות המהודרת?

כמענה, נוטל את רשות הדיבור הסמנכ"ל מר מיכאל כהן הי"ו ומחזיר אותנו במנהרת הזמן עשרות שנים לאחור. ישנה נקודה שברצוני להבהיר, בשנות השבעים לאחר ימי המלחמה הקשה מלחמת תשל"ד יישובי רמת הגולן החלו להתפתח ותושבים רבים החלו ליישב את האזור, באותם ימים קמו יישובים ומאחזים חדשים. אוכלוסייה גדולה וחדשה באה וקבעה את מושבם בכל האזור. הנקודה המעניינת היא שכבר באותם שנים כשהרב זצ"ל היה עוד רך בשנים, דמותו והדרת גדלותו הרוממה תפסה את מקומה בכותל המזרח, ושמעו

וחומרות שהיה להם מקום בהלכה היה הוא הראשון שהחמיר והכניס את החומרות הללו. ולא חת ולא ירא להיות יחיד בעניינים אלו, כיון שההלכה והאמת היו נר לרגליו.

עמוד השדרה ההלכתי שלו היה חזק. הוא פסק בכל דבר ועניין, לא היית מעולם שומע ממנו תשובה אני לא יודע, אני עוד צריך ללמוד את הנושא וכו'. הכל היה מיד ברור לו, איך שהבהירו בפניו את הנתונים העובדתיים, הוא מיד הביא את המקורות ההלכתיים וקבע את פסיקותיו והוראותיו בהתאם.

בנוסף לתקיפות הידועה שלו, בכל מה שנגע לשמירת הדת, ושמירת ההלכה, הייתה לו תקיפות והחלטיות יוצאות דופן שאין לה אח ורע, שלדעתי נבעה מכוח האחריות שלו. היות והדברים היו ברורים לו כשמלה, ודעתו ההלכתית הייתה תקיפה, אז כך הוא נהג והנהיג למעשה על פי הכרעותיו, אין צדדים נוספים ואין ספקות. אחרי שהאות ניתנה וההלכה נפסקה, אין מה לשנות בדבר וההכרעות היו צריכים להתבצע אחת לאחת בעולם המעשה.

אך חשוב לציין שכל התקיפות הזו נעלמה כלא הייתה, כשהיה מדובר ביחס לאדם. הוא היה מכבד כל אדם ורך כחמאה לכל בן אנוש, כשלא היה מדובר לתפקידו ההלכתי ועמידה על משמר ההלכה נהפך הוא לאדם אחר אבהי ורך. אוהב כל יהודי, גומל חסד ורחום על כל בריה.

אין עובד שלא קיבל ממנו חום ואהבה, וכולם מלאים געגוע עז לדמות הענקית שידעה גם איך מרום גדלותה להכיל כל יהודי ולקרבו לתורה ולמצוות.

בכל חול המועד היינו מגיעים אליו, ובהזדמנויות נוספות. ותמיד קיבל כל אחד במאור פנים, והאיר פניו בנתינת עצה וברכה לכל דורש.

בתכניתנו, בעזרת ד' להמשיך לאורו של מרן הרב זצ"ל ולא לזוז מפסיקותיו והלכותיו. ויהיה לנו לעיניים בנו ממלא מקומו הגאון רבי אהרון שליט"א שקיבל ממנו כבר בחייו את שרביט הכשרות וההלכה, ושימש אותו, ופועל לאורו ומשנתו של הרב זצ"ל. ביחד עם הרב ישי סמואל שליט"א, אשר זכה אף הוא לאמונו המלא של מרן הרב זצ"ל, רואים אנו בכך את מילוי רצונו ושאיפתו של מרן הרב ובכך נעשה נחת רוח לנשמתו. ונזכה הלאה לעמוד בקריטריונים המחמירים של הכשרות המהודרת ולשרת את כלל לקוחותינו באיכות המובחרת והידועה, הגשמית והרוחנית כפי שהייתה נהוגה עד היום.

אנשים מלומדה אלא יבינו בכל מעשה מה הם עושים ומדוע, ומהי הפעולה אותה הם מבצעים.

ולכן לפני כל דבר כל קניין וחלק ממצוות והנחיות כשרותיות וכדומה, היה הרב מסביר לעומד לפניו מה עליו לעשות, מה הוא פועל בכך, ולשם מה הוא עושה את אותה עשייה. ואת הכל הוא היה מסביר בהרחבה הנצרכת, ובדוק האם העומד לפניו מבין דיו את פרטי וטעמי המעשה.

הסמנכ"ל מר מיכאל כהן הי"ו - לדעתי, מלבד הדברים אותם ציין יאיר, קיימת נקודה מרכזית שבלטה אצל הרב, והיא "לקיחת אחריות". הרב שהיה גדול כל כך, הן בידע העצום שלו ששאלוהו בכל מקום ותמיד ידע הכל וממש שחה בחומר ובים התלמוד, לכשהיית מדבר אתו בדברי תורה היה זה נראה כמו שמדברים עמו על עצם חייו ונשימתו ממש, לקח על כתפיו הכרעות הלכתיות באחריות מקסימלית, הוא לא החמיר מחוסר ידע אלא פשוט ידע כל דבר, ולכן התנגד לחומרות שבאות מתוך חוסר ידע, וכן סלד מחומרות סתם שאין להם שום מקור בהלכה. אך כשם שלא החמיר וסלד מחומרות שאינם במקומם, בדברים

בעוז ובגאון בגאונות יחידה, בשמירה הדוקה על המסורת וההלכה, בישרות ובהקפדה גמורה על שמירת כללי והידורי הכשרות המחמירים, מבלי לחפש התחמקויות, תירוצים, וקולות שונות. ולזכות לברכה המובטחת בתורה "וציוויתי את ברכתי".

שנים ארוכות קיבלתם הכוונה מהרב, ונוצר קשר ביניכם. אם אפשר לשמוע מכם מזווית אישית את הסתכלותכם על דברים טובים שלמדתם ממנו.

המנכ"ל מר יאיר שפירא הי"ו - אחד הדברים הבולטים אותם ראיתי באישיותו של הרב, היא היותו תמיד "בדמות המלמד" הוא חפץ להעניק מתוך אהבת הזולת. אישיותו הקרינה על כל סובביו ולימדה אותם אורחות חיים וכן הוא שפע באהבת הזולת ודאגה ואכפתיות לכל יהודי. וכיבד כל אדם.

דבר נוסף שראיתי אצלו, בכל הנוגע לתורה ומצוות הרב רצה שיעשו אותם מתוך חיבור אמיתי והבנה למה שאתה עושה. ולא עשייה בלי לב ומוח, ובלי הבנה והכלה.

נראה שהוא רצה שגם אחרים כשהם זוכים לקיים מצוות, שלא יעשו אותם מצוות

הזכרתם את ההיערכות לשנת השמיטה הבעל"ט, נרצה באמת לשמוע אודות ההיערכות שלכם לאורו של הרב זצ"ל לקראת השמיטה.

כידוע הרב הנהיג אותנו באופן של אוצר בית דין וכך הייתה שיטתו בכל השנים. הוא היה תקיף וחד בדעתו ובפסיקותיו. כך שברור היה הדבר שאין ביקב היתר מכירה, למרות העלויות הגבוהות הכרוכות בכך, כי על איכות אנחנו לא מתפשרים.

ומשום כך בשנת השמיטה היקב שייך לאוצר ב"ד של הרב אויערבאך וכולנו נכנסים לנוהל של שמירת קדושת שביעית על כל המשתמע מכך, בהקפדה מדוקדקת והחמורה ביותר על כל העלויות הגבוהות הכרוכות בכך.

כמובן בקו הזה ימשיך ביתר שאת וביתר עוז תחת עינו הפקוחה של בנו ממלא מקומו הגאון הרב אהרון שליט"א שכבר נכנס למלא את תפקידו ואנו נערכים מתוך צפייה דרוכה לקבל את שנת השמיטה שהיא השמיטה השביעית הנהוגה והנשמרת ביקב ולזכות לקיים את כל מצוותיה על כל פרטיה.

ובכך אנו גאים להיות היקב שצועד

"אנשי אמנה אבדו, באים בכוח מעשיהם"

על מי נטשתנו

שיחה עם הרה"ג ר' עמית אדרי שליט"א, ראש ישיבת "משכן התורה", תלמידו ומקורבו של גאב"ד טבריה, במלאת שלושים לדרכו הגדול וצוק"ל

אי"ש ימיני

עלולה ממש להפריע, אבל הוא בראייתו הברורה היה נהיר לו שדבר שעיקרי היהדות תלויים בו, הכל יוצאים בהודמנות אחרת אחי, הרב רועי שליט"א, שאלו: הרי יש הרבה גרימת צער לאנשים, מה הפשט בהפגנות... ענה לו הרב: אם היתה גזירה על ברית מילה, גם היית שואל זאת? על זה כ"א מבין שצריך להפוך את העולם, גזירת גיוס זה הרבה יותר גרוע, ודו"ק.

מאידך, הוא ידע תמיד לשקול בפלס המאזניים. זכורני שהינו באמצע מערכת בחירות על חומות הקדושה בטבריה,

מורה דרכנו, אבל אצל הרב לא היתה שאלה בכלל, הוא ענה מיד שחייבים ללכת, הלא זה דבר שכל היהדות תלויה בו. וכך הלכו הבחורים וקידשו ש"ש. לאחר כמה ימים היתה שוב הפגנה בבני ברק, ובחורים ניגשו אלי לשאול, שוב שלחתי לרב זצ"ל שיורה, כי אולי בגלל שהלכנו לראשון, השני אינו חובה. הרב ענה: שהר"י יכריע. אני התעקשתי שהרב יכריע, ואז אמר: אם כך חייבים ללכת. קיבלנו הוראה ברורה, בכל מצב יוצאים להפגין, אפילו ישיבה בהקמה שנמצאת בצפון הרחוק והיא בהקמתה, ויצאה כזאת

הדעת של הרב, אותו ענק בתורה שיודע להודות לאברך צעיר שהצדק איתו. האברך נבהל קצת ממה שהוא "עולל", וניסה להצטדק ולומר שבעצם אפשר ליישב את היסוד של הרב והכל נפלא, ואחר שגמר להרצות את דבריו, הרב משתתק, חושב על מה שנאמר, ועונה כשכבת שחוק על פניו: אתה מנסה להציל לי את השיעור... כעשר שנים לאחר מכן, ניגש הרב לאותו תלמיד, ואומר לו: את השיעור שנמסר אז, כתבתי בספר, וזה בזכותך, עם אותה תוספת שאמרת, ובכך הצלת את השיעור הזה.

להעמיד תורה על תילה

במשך השנים, הפך הרב אדרי, לאחר מהדמויות שהשפיעו רבות על חיי הרוח של טבריה, כמי שליבו חם לכל דבר שבקדושה וכמחנך ומקים לגיונות של לומדי ובני תורה. הן כאשר הקים את הישי"ק, והן עם הקמת ישיבת 'משכן התורה', מי שדירבן, ליווה, עודד, יעץ, דחף, ובעצם הפיח את כל רוח החיים בישיבה, מפתיחתה ועד הסתלקותו ממנו, היה רבי אברהם דב צוק"ל, שלאורו גדלו בני התורה לדורותיהם בעיר.

כך היה כאשר רצו להקים את הישיבה, פנו אלי ואני סירבתי, היוזמים פנו לרבי אברהם דב שימליץ להם, והוא המליץ עלי, וכששמע שסירבתי, קרא לי ואמר שאני צריך לקבל עלי עול זה, ואחרי שהרב אמר, אמרתי שאיני יכול לסרב, אבל ביקשתי שהרב יעזור לי, והוא אמר: עד כמה שכוחותי יעמדו לי אני אעזור, אוי חבל על דאבדין... אומר הרב אדרי ומוסיף, למעשה מיום הקמת הישיבה, וגם לפני כן, ניווט, הדרך והתווה דרך על כל צעד ושעל, בחורים גם היו ניגשים לשאלו, והיה עונה לכל בחור, גם בתקופה המאוחרת של חייו. הרב אדרי מספר על ימיה הראשונים של הישיבה: הישיבה עדיין היתה בתחילת דרכה והקמתה, לצערנו עצרו בן עליה ונערכה הפגנה בירושלים, בחורים רצו ללכת ושאלו אותי, עניתי להם שיש פה שאלה, היות והישיבה בימיה הראשונים, יציאה יכולה להשפיע רבות על יציבות הישיבה, פשוט היה שילכו לשאול את

קולות ה'ריתחא דאורייתא' של ימי אלול, מלהיטים את אויר בית המדרש, תלמידיו כבניו של איש שיחנו - הרה"ג רבי עמית אדרי שליט"א, אורייתא קא מרתחא בהו במהלך שיעור רווי עמלה של תורה, "כל זה" אומר לנו אחר כך ראש הישיבה, "כל זה הם פרי רוחו וחזונו של מורי ורבי, שהיה לי כאב, הגאון הגדול רבי אברהם דב צוק"ל. הדמעות שבעיניו כמו זולגות מאליהן.

ישבנו להקשיב, לשמוע אל הבכיה ואל הכמיהה, של בן לאביו ותלמיד לרבו, לרשום את המילים הנשפכות, את הזכרונות מטבריה של מעלה, טבריה של רבי אברהם דב.

שורשים

"המשפחה שלנו היא משפחה טבריינית שורשית. גרנו בשיכון ד', השכונה הוותיקה, המקום שמכונה כיום 'פוריה'. אבי ז"ל, היה בקשר כבר לפני עשרות שנים עם הרב, אני עצמי למדתי בת"ת בטבריה, ולאחר מכן כבחור ישיבה בירושלים. הדמות שהיתה לנו לעינים, בכל ענין ונושא, היה רבי אברהם דב, ידענו שכל שאלה הוא היה הפוסק אחרון', בחינוך, בהנהגה בהלכה, הוא היה האורים ותומים, גם אצל אבי ז"ל וגם אצל כל בני המשפחה. הקשר איתו היה קשר חם, הארת הפנים, והחיבה שכל ילד בביתנו בפרט ובטבריה בכלל חש עם הרב - ענק התורה, זה שנהירין לו שבילי דתלמודא ושבילי דאורייתא כשבילי קרית שמואל - הפיח בו את החיות בתורה וביראה.

אותה חיבה עצומה ניכרה בו כל חייו לכל לומד תורה, אני זוכר את אותה חיבה ויקר לכל אחד בשיעוריו הנפלאים, ממשיך הרב אדרי וענינו בוהקות. "לנגד עיני עומדת הסיטואציה המדהימה, בה באמצע שיעור בכולל, הריתחא בעיצומה, אחד האברכים שואל שאלה, רבינו משתתק חושב, ולפתע בלי הודעה מוקדמת סוגר את הגמרא ואומר: 'נפל היסוד', השיעור הסתיים...

אנחנו נדהמנו, זה היה שיעור בגדלות

והאדם שנגדו היתה המערכה, היתה שמחה בביתו, אנחנו היינו עסוקים למעלה מהראש במערכה, ופתאום הרב אומר לי שהוא הולך להשתתף בשמחה. כמובן שתקתי, אבל נדהמתי, ובעיקר לא הבנו מה קורה כאן, הציבור שהיה שותף במערכה התחיל לשאול שאלות, אנחנו נלחמים בשם הרב והרב הולך לתת לו הכשר?

ביקשו ממני לאחר מעשה ללכת אליו ולשאול אותו, ואני בעניי ניגשתי אליו ואמרתי: רבינו, הציבור שואל ואני הקטן, תורה היא וללמוד אני צריך, מדוע הרב הלך לשמחתו?

הרב ענה לי שלא יכול לומר דבר בנושא, וכך כולם נשארו מופתעים. הרב רק הוסיף ואמר: עוד תקופה אולי אוכל לומר. לאחר תקופה ארוכה יצא לנו לדבר שוב במערכה, ואז שאלתיו מה היה שם. הרב סיפר שבהגעתו היתה תלויה בניית בית, לכן הלך ולא עשה חשבון מה יזיק לו במערכה אותה ניהל, וראשו ורובו היו שם...

גם לגבי חיי הגשם של הישיבה, הרב לא הסיר עיניו מדאגה, הוא חקר ודרש איך מסתדרים עם הכסף, ואמרתי לו שיש רב חשוב שרוצה לעזור. מיד, עם כל הקושי, ישב לכתוב מכתב ארוך ומנומק למה צריך לעזור לישיבה, שהיא בהקמתה, כאשר כל זה מתוך חוליו הקשה. כמו כן, בימיו האחרונים אמרתי לו שצריך מכתב כללי

לנגידים, והוא אמר שבל"נ יכתוב, אבל לא זכינו.

ימי נעורים

לאבי ז"ל, מספר הרב אדרי, היה עסק בכשרותו של הרב, מצבו הכלכלי של אבי לא היה שפיר, ואולם הוא הקפיד בכל ערב פסח אבי ז"ל להעביר לרב מעטפה עם מעות, עבור קמחא דפסחא. על פי הנהוג שבעלי העסקים וממון מביאים לרב לחלק לעניים. מתברר שעינו של הרב לא החמיצה דבר, ובשנים בהם המצב הכלכלי היה גרוע, הרב לא הסכים לקחת, ואמר לאבי שהוא נותן לו, ולא לוקח.

היתה בו היכולת לנהוג בפקחות עצומה, להבין אל נפשו של כל אחד, יכולת שהיתה בלולה עם כל חלקי התורה, ואפפה את כל ישותו.

אני נזכר, ממשיך הרב אדרי, כאשר אני ואשתי נפצענו בתאונת דרכים לא קלה, ואושפזנו בבית"ח רמב"ם, לפתע בתוך כל ההמולה הרב הגיע לבקר, בהארת פנים, ברגיעה, נכנס ומדבר דברי רוגע ועידוד, ומניח ספר עם הקדשה חמה. לפני שיצא ונפרד, הוא אמר לי: תדע לך זה רק מעין הרע, צריך לעשות משהו. תברר מה צריך לעשות, להסיר את העין, ותעשה.

רק לאחר זמן, הבנתי את החכמה הגדולה שהיתה בדברים – הוא פשוט ביקש להרגיעני, הוא חשש שאני איסר את עצמי עם חשבון נפש על מה היתה זאת, ומי אשם, וכך הצליח לגרום לחשוב שהכל זה בכלל עין הרע...

הביטוי לחשיבה שלו על האחר, היה 'למעשה' ממש. דומה שאפשר לכתוב מסכת אדירה על החסדים הבלתי נגמרים שלו, כאשר אהבתו לתלמידיו לא ידעה גבולות, בכל צרתם לו צר, ובשמחתם היה נראה יותר שמח מבעל השמחה.

כשהיתה הצעה טובה לבת אחד התלמידים, רצו הצד השני לתת 300,000 אלף ש"ח, ודרשו שגם אותו תלמיד יביא כך, אבל לאותו תלמיד לא היו אמצעים, ולכן הוריד את ההצעה. בשמוע רבינו כך, קרא לאותו תלמיד, ואמר לו אל תוריד את ההצעה, אני ואתה נתחלק חצי חצי, אני אביא 150,000 אלף ש"ח... יש עוד סיפורים רבים על התחייבויות בשמחות של תלמידיו ומקורביו.

לחיות את הסוגיא

כשהיה נכנס למסור שיעור, פעמים רבות נוכחתי שדרכו לרומם, ע"י שהוא היה פונה לאברך צעיר: אני פוחד ממך... כשהיה שומע על אברך שלומד טוב, היה אומר: אתה תהיה יותר ת"ח ממני.

כל סוגיא שנלמדת, חקר ודרש מה אומרים, מה מדברים, והיה מעיר את הערותיו, ובנוסף אומר את מהלכו בסוגיא ודורש שנלמד זאת את הבחורים, ממשיך הרב אדרי, ומוסיף: כשפתחתי את הישיבה שאלתיו מה תפקידי, אמר לי ששאלה זו

שאל הסבא מקעלם את רבי ישראל סלנטר זי"ע, ואמר לו "להחיות רוח שפלים", רק לרומם ולרומם, זוהי הדרך היחידה, ולהיזהר מכל הערה שיכולה להתפרש כהשפלה.

תלמידים אהובים

הסיפורים והזכרונות קולחים מפיו איש שיחנו, והגעגועים רק מתגברים. הוא מספר: הרבה תורה למדנו ממנו, כל חז"ל שיצא מפיו הרגשנו, אי וי, איך עד עכשיו הסתדרנו עם אותו חז"ל, לא ידעת מה לעשות עם עצמך. באחד הימים הגענו לגמ' בפסחים שר"א אומר לתלמידיו כלום לא חיסרתי מרבתי אלא ככלב המלקק מן הים, והגמ' מונה כמה תורה למד, עיין שם. ושאל רבינו: מה הפשט כאן, כ"כ הרבה תורה ר"א למד, ועדיין זה רק ככלב המלקק מן הים, ועוד יותר שאמר ר"א לתלמידיו כלום לא חיסרתם ממני אלא כמכחול בשפופרת, ולמי אמר זאת, לתלמידו ר"ע, מה הפשט? וביאר שכל דין וכל חז"ל שמקבל עומק, אזי החז"ל או הדין, מה שידענו בו קודם כלפי האור החדש, הוי כטיפה מהים.

וכך כסדר הרגשנו בכל מאמר חז"ל כשדיבר בו, וכל סוגיא שהפך לנו אותה והאיר אותה באור חדש.

כך אנו אומרים תודה לד' יתברך על הכלל בטבריה שהנהיג אותו ועיצב אותו למעלה משישים שנה, ועל הפרט שקרוב לשלושים שנה גידל אותנו ונטע בנו השקפה נכונה, תורה, וגדלות האדם.

הרב אדרי מתלהט ואומר: התודה ממשיכה, מפני שרבינו לא השאיר לנו מקום שלא הביע את דעתו דעת תורה, ניווט והדריך על כל צעד ושעל, כך שהדרך שהנחיל והאור שהאיר ממשיך להאיר לנו ולהדריך אותנו, ואת הגעגועים לרבינו נפרוק ונתנחם מאור תורתו שבכתב ושבע"פ.

כשהיה לרב פשט ברמב"ם שהתרגש ממנו מאוד, היה יורד לקבר הרמב"ם להודות לו, ופעמים שהיה שותה שם לחיים, מרוב שמחה בפשט שנתחדש לו.

היתה לו שיטה ודרך בלימוד שהנחיל לתלמידיו, וגם בספריו אפשר לראות את דרכו, להיצמד לפשט ולהוציא יסודותיו מתוך הסוגיא, ולהראות איך זה יוצא מהסוגיא ולא ממרחק תביא לחמה, וכל יסודותיו נאמרים בפשטות, וכמה שיותר פשוט, כך היה שמח בישוב יותר, ומתבטא כמה שהוא לאמיתה של תורה.

ללוות כל בן תורה

מעשה נפלא אירע בבחור שנכנס לישיבה וצוות ההנהלה שם לא מצאה חן בעיניו התנהגות מסוימת אצלו, הרב לא הסכים להם בשום פנים ואופן וירד לעומק הסוגיא והתעסק בזה שעות על גבי שעות העיקר שהוא ימשיך בישיבה, והדריך את הבחור באופן אישי איך להתנהל. בתו העידה וכך סיפר לי למחרת,

לא ישנתי כל הלילה בגלל אותו הבחור, בתפילה הוא ביקש מאחד המתפללים שיוציא אותו יד"ח בברכות התורה.

בברית של אחיו כובד הרב בסנדקאות אבל הוא את הכיבוד החליט להעביר לבחור כדי לעודדו. הבחור ניהל ויכוח עם הרב והטיעון שלו היה שהילד לא אשם שיפסיד שהרב יהיה הסנדק שלו ובסופו של דבר ישב הרב אבל לברית הביא אתו בקבוק יין יוקרתי ונתן לו במעמד בסנדקאות, כ"כ יצא מגידרו לעודד בחור ישיבה.

לא תגורו

"פרקים לדור יסופרו על עמידתו האיתנה על משמר הכשרות" הוא מעיד "פעם אחת יצאנו כל המשפחה אחזה"צ בבין הזמנים לפארק ישבנו ואכלנו ניגש אלינו יהודי ושאל אם אנו מעוניינים בבשר בכשרות המהודרת של הרב אויערבך.

אבי ז"ל פתאום עורר שזה בשר בהמה ואין לרבינו כשרות על בשר בהמה. הופתענו לגלות זיוף נוראי זה ונגשתי לרבינו עם קבלה שהייתה מודבקת על אריזת הבשר והראתי לו, הרב נזעק וביקש ממשיהו שייקח אותו לאותה חנות. הרב הגיע ונכנס לחנות ועורר שם מהומה על זיוף הכשרות ועוד בשמו.

המשיגיה מטעם הרבנות של המקום יצא והתחיל להצטדק ולהסביר את הטעות. הרב ניסה להשתיקו אבל הוא בשלו ממשיך להצטדק. הרב בעזות דקדושה סוטר לו על פניו וגוער בו, במקום לומר חטאתי אתה מנסה להכשיר בשר שלא ידוע מקורו מה קורא כאן!!?

ככלל כשהרב ישב בחדרו בבי"ד ושומע צעקות מחדרי הדיונים מתברר שנכנס גברא אלימא וגם נראה כך והתחיל לצעוק ולאיים על הרבנים רבינו שכבר היה אדם מבוגר פתח את דלתו ובתקיפותו המפורסמת אמר/שאל/קבע "אתה מסתלק מכאן?!" וראה זה פלא אותו האיש אחזתו אימה ופחד והסתלק מיד ועליו נאמר "וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עליך ויראו ממך"

זכורני שאחד מהמקורבים לרב שלח ידו במלאכת השחיטה והגיע שמועה לרב שהשוחרט לא אווז את העוף כמקובל ובא בעצמו לבית השחיטה וביקש לבדוק את סכיניו ונוכח שהסכין ממש פגום הרב אמר אולי זה שגגה הוא נתן לו את הסכין חזרה שיעמיד כראוי ושוב בדק ורואה שאינו מעמיד כראוי וחוזר חלילה כך ארבעה פעמים הרב מיד אמר לו שהוא אוסר עליו לשחות.

"השוחרט" אמר שהוא מקבל עליו לא לשחות. הרב הציע לו שילמד ויתנסה במשחת עוף טוב שבה שגחתו, השוחט אמר לו כן כן אבל

חבויקה ודבויקה בך

מיפ"ז זכרון מיוחד

אב"ד מברית הלאום הגדול רבי אברהם רב אישכאן זצ"ל
ע"ה רב הסיני חש"ב – כמילת שלשים ימים וי"ק

הוא בשלו המשיך לשחוט וכך נודע לרב שהוא ממשיך לשחוט וניהל נגדו מלחמה ממש בכל מקום דיבר נגדו והזהיר את כולם.

יום אחד הרב קורא לי ואומר שמעתי שהוא ממשיך לשחוט הגיע אלי מידע שהיום במושב פלוני בלילה הוא ישחט תלך לשם לראות. וכך בשעת חצות הלכתי וראיתי אותו שוחט. הוא ראה אותי ואח"כ גם איים על חיי אבל הרב בשלו כתב מכתב לכל רבני האזור ונתן בידי וכך עשיתי עוד שליחות לרבנים האזוריים להזהיר על שחיתתו והרב לא נח ולא שקט עד שכבר לא שמע ממנו ששוחט!"

להודות ולהלל

זכורני, ממשיך הרב אדרי, שרבינו כל חייו היה הודאה לד' יתברך מי שלא שמע אותו בשבת בנשמת כל חי תברך את שמך ובהכל יודוך והכל יאמרו לך... איך נפשו יצאה בדברו באלו שיעולים לוהה האמירות הללו הבין שזה הפשט בנפשי יצאה בדברו בכל אירוע שהיה תמיד ביקש שישירו יודו לד' חסדו, והכל יודוך וגם היה נוהג לעיתים להשתיק את התזמורת וביקש שכולם ישירו בפה.

בדרשותיו הרבה לדבר על מהות ההודאה והיה מביא את הגמ' בסוטה שיש שש שיטות באמוראים מה צריך לומר במודים דרבנן אבל הכול מודו שצריך לומר על שאנחנו מודים לך שעצם הדבר שאנחנו מודים לד' יתברך צריך על זה הודאה בפנ"ע דהיינו מודים אנחנו לך על שאנחנו מודים לך בדרשתו לחגיגת שיפורן ושכלול והרחבת בית מדרשו שטיבלאך אור תורה דרשתו היתה על מהות ההודאה, המשנה בשבועות מוסיפים על העזרה ועל העיר בשתי תודות שביאר באריכות בהקדמה להגדה של פסח פתחי אברהם ששם ביאר שתודה אחת על התוספת ותודה שניה על עצם הזכות לומר ולהביא לפניו תודה זה היה מהותו של רבינו כולו הודאה לד' יתברך על עצם זה שזיכה אותו לומר לפניו בריותיך אנחנו ולקיים מצוות.

בברכת החמה אמר בהתרגשות מה עושים עסק מזה הרי כל יום מברכים את המאורות, ואמר על ת"ח גדול חסר לו טעם בתפילה דהרי אינו אומר נודה לאלוקינו נודה לאדונינו נודה למלכנו!

תורת משיח!

אדם אחד אמר לו מסתמא כשיבוא המשיח יתגלו מרבצים של נפט בארץ וכך יהא פה דלק בשפע... אמר לו רבינו כשבת צחוק על פניו וכי תצטרך לנסוע? הרי כל היום תהיה בביהמ"ד ותלמד... ושאלו רבנו כשיבוא המשיח איזה בעיות תרצה שהמשיח יפתור לך? אני אגיד לך... בכל הספיקות שנשאר לנו סימנים דאורייתא או דרבנן וכדו' אלו יהיו הבעיות שנשתוקק לשמוע איך המשיח פותר אותם.

יראתו הגדולה

זכורני, כאשר אחד האדמו"רים הגדולים הגיע לשטיבלאך הרב כיבדו מאד והושיבו על כיסא רבני לידו לאחר התפילה ניגש האדמו"ר לרב והעיר לו שהמחיצה לעזרת הנשים לא מספיק סגורה והנשים נראות בביהכנ"ס. לאחמ"כ הרב זצ"ל קרא לי ושאלני לדבר ומיד מטפל ודואג שיתקינו וילונות כמו שצריך ולא יפתחו חלון או ווילון ומעורר את הגבאים לתלות שלטים ולהזהיר על כך. כמה שנים טובות שהרב יושב ממול ולא הבחין בדבר! "והייתם קדושים"!

כשהרב היה צריך לעבור ניתוח קטרקט ונשאל ע"י הרופא מה הוא מעדיף ראייה מקרוב או למרחוק והוא עונה לא זוכר אם ראיתי למרחוק אי פעם, כך סיפר לי ואנחנו לא נשאר לנו אלא להשתומם מי עומד מולנו.

היה מעיר לנו תלמידי בצורה האופיינית לו, כשהפתילות היוצאים בציצית לא היו שוות ולא נראים מסודר היה מתפלל, מה עם זה ק-לי ואנוהו' מה קורה אתך? כשהיה כתם בחליפה היה מעיר, "זה יותר רבב מת"ח".

רבינו היה נוהג לשים קופות צדקה לעניים בכל חדרי השטיבלאך ובעצמו היה אוספם וסופר ומונה ומחלק למי שחשב, לענ"ד מנהגו להתעסק עם קופות הצדקה היה כדי לזכות להיות גבאי צדקה וקיים זאת בעצמו ולא ע"י שלוחים, ותוך כדי שהיה אוספם ומסתובב בין המתפללים ראשו היה עמוק בעמק העיון בסוגיא.

את זה ראיתי שכן הייתי מסתובב אתו כשהיה אוסף ומדבר איתי על הסוגיא כאילו אנחנו יושבים איש תחת גפנו עם כל

עומד בפרץ

כשהיו אנשים שפרצו את גדרות הצניעות ואפי' במשהו רבינו לא נרתע ונלחם בהם עד לפתרון הבעיה ופעמים שאפי' הרחיקם מהעיר ואיש לא עמד בפניו באחד המערכות על אדם שפרץ כמה מגדרות הקדושה בעיר וביותר העיז פניו ברבינו והשמיצו ברבים בצורה מבישה. אני יושב בביתו של הרב ודנים איך לגדור את מה שאותו האיש פרץ, הטלפון מצלצל ואני מבין שהתקשרה מנהלת תיכון כדי שהרב יתערב ויפעיל את השפעתו על אחד הסמינרים כדי שיקבלו בת מסוימת והרב מקשיב ומיד מתפנה לטפל ולעזור לאותה בת תוך כדי שאני מבין שמדובר בבת של אותו האיש שלשמו קרא לי הרב לדון בבעיה שהוא יצר וכשאני מתפלל בקול הרב הרי הוא מנהל מלחמה נגדך הוא משמץ בכל מקום, הרב מתפלל עלי וגוער בי מה הקשר?! הבת הזאת מצוינת חייבים לדאוג לה.

באחד הימים טרום בחירות הגיע ראש עיר חילוני לביתו של הרב ואנחנו יושבים בשולחן והרב אומר לי תרחיק את היין שלא יגע בו ויאסור לנו אותו אח"כ כשהרב מזג לכולם הגיע תורו של ראש העיר הרב מתפנה אלי ובקול רגיל שואל אותי מה אתה אומר מותר לנו למזוג לו? הרי כשיגע ביין היין יהא יין נסך, ואחר כך הוא שותה אותו, האם אני לא מכשילו עניתי שזו שאלה מעניינת והרב מזג לו והכריע שזה מותר ותוך כדי הדברים אני מעיר את תשומת הלב של הרב שלא נעים, ראש העיר שומע... והרב עונה לי הוא לא מבין שום דבר זה בסדר.

יישוב הדעת הוא מזיו אנשים צפופים אני אחריו ממהר כדי שהמצטופפים לא יפרידו בינינו ראשי מוטה הכי קרוב והוא כאילו לא מענין אותו שום דבר.

ההרגשה היתה כמו שחז"ל מתארים את אדה"ר, שנמצא בגן עדן העליון מלאכי השרת צולים לו בשר, כך דמיינו את הרגשותיו בשעת לימודו. בנוסף לכל זה לא דיבר בקול רם כנראה לא להפריע למתפללים. אך מאידך היה נדרש לריכוז רב, חשבתי לעצמי, מרא דכוליה עלמא, איך אפשר ללמוד כך? אבל הוא בשלו, דרש ותבע להיות שקועים בלימוד גם אם מסביב יהום הסער.

כך היה גם כשירד לעיר וערך את בדקו כמעט מדי יום ביומו וישב לנוח באחד החנויות ההומות (צ"נג') ושם היה שולחן ומנורה והיה יושב ועוסק ומדבר אתנו בעומק הסוגיא שוב כאילו הוא במקומו בביהמ"ד וכן במסעדה ששם רצה 'לבקר' (מלשון ביקורת) ישב וליבן את הסוגיא את השיעור שלמחרת מסר.

אני זוכר ששנה אחת ערב פסח בשעות הבוקר אני מקבל טלפון מהרב שאומר לי בנועם קולו, לא ראיתי אותך הרבה זמן, תבוא! ואני אומר לעצמי הרי לפני שלשה ימים דיברנו כמה שעות בלימוד אבל אמירה זו הייתה שגורה על לשונו אם לא ראה תלמיד כמה ימים היה עוטרף אותו באמירות אלו. הגעתי הרב קיבל אותי בביתו עם כל הנחת כאילו לא ערב פסח!

בכלל אהבתו לאברכים ותורה לא ידעה שובע. זכורני כמה חודשים לאחר פטירת מרן הגרא"מ שך, חשבתי לעשות משהו לעילוי נשמתו התייעצנו אתו לפתוח כולל ערב ובירך על היוזמה בחום ובערב פסח זה מה שבער לו לעזור ולהעביר תמיכה אישית לכולל.

אספר לך משהו קטן כדוגמא אישית, איך דעתו היתה על כל יחיד ויחד בדקדוק גדול, בעידודו ובתמיכתו התמניתי להיות רב מושב מטעם ארגון מסוים וכך חוץ ממלגת הכולל היתה עוד הכנסה וברוך השם היה מה שצריך מבחינת פרנסה. בערב החג הגיע לרב שליח של ארגון צדקה גדול ובירדו רשימה של אברכים שהם ברשימת התמיכה והרב מתבקש אם יש לו עוד אברכים להמליץ עליהם. הוא עבר על הרשימה וראה בה את שמי הרב מוציא עט ומוחק את השם ומתבטא הוא לא צריך... וזהו 'אנשי אמנה אבדו', ובמקום לדאוג למקורבים האמת נר לרגליו, המענין הוא שאת הסיפור אני יודע כי הוא בעצמו דאג לספר לי...

עם גדולי הדורות

הרב אדרי משתף אותנו בכמה מהסיפורים ששמע מרבינו זיע"א: כמה מהעובדות, סיפר כשהרב מפוניבו' הגיע לטבריה והזמינו אותו לדבר באחת מבתי הכנסיות ביקש קודם רשות מהרב לדבר.

סיפר הרב שכאשר מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי בהיותו בן 65 בא לצורכי רפואה לחמי טבריה, "הוא עלה אלי הביתה לביקור. נחרדתי לכבודו ושאלתיו מדוע

הטריח עצמו ואמר שבא לכבוד תלמידו". הרב שאל אותו מה לומדים בישיבה והתלמיד אמר לו שעסוקים בסוגיא פלונית, הרב חזר לו על כל השיעור שמסר בסוגיא זו ששמע ממנו בלומדו בישיבה למחרת

כאשר רבי יחזקאל מסר שיעור כללי אמר תיראו מה זה תלמיד וסיפר על המפגש עם הרב זצ"ל. אני נזכר שדיברתי עם רבינו על מצוות צריכות כוונה ותוך כדי הדיבורים סיפר

מזכרונות האב הרב רועי אדרי שליט"א

אמר לי שבשביל לצאת גדול גם בשמונה שעות לימוד ביום יכול לצאת גדול ובלבד שיהיה יום יום.

היתה תקופה בכולל שהאברכים היו מוסרים "חבורות" בתורנות, והיה רוצה לשמוע מכל אברך מה חידש ובדר"כ הייתי רצה בפניו שטיקל'ך ארוכים עם חשבונות ופלפולים, לפעמים היה מרוצה ולפעמים לא, אך פעם אמרתי לו הבנה פשוטה בסוגיא שמאירה את הענין בלא אריכות ובלא פלפולים ונהנה כ"כ ובמקום הוציא מאה דולר ונתן לי.

ייעץ לי בכר מצוה של בני הגדול, להניח תפילין של ר"ת, כהודאה ע"כ שזכיתי להכניס בני למצוות, וסיפר שהוא התחיל להניח ר"ת בכר מצוה של בנו הקטן.

הורה לי לקנות בדווקא רצועות לתפילין שחורות מצד אחד ולא מב' צדדים, אף שהיה כרוך בטרחתו ובלא הפסד דמים.

בבר מצוה של בני הגדול, שאלתיו על תפילין חרוצות והמליץ בחום, ושנתיים אח"כ בבר מצוה של בני השני הורה שאין צורך בזה.

כשנקלעתי לחובות ועלתה שאלה אם למכור הבית היה זה בערך בחודש אב ואמר לי לחכות עם זה עד חנוכה לשנה הבאה, דהא ר"ה קרב ובא אפשר יגזור עלי לטובה שלא אצטרך לזה.

אמר לי שמהמשכורת שלו ושל הרבנית, יכול להחזיק כולל שלם ולעזור לכלתו האלמנה בגידול היתומים וישאר לו ברווח. ואעפ"כ אינו מספיק לא לזה ולא לזה ומפני הצדקות של הרבנית לא נשאר ואף הוא מוגבל חמור בשתי חשבונות הבנק שלו, וכמובן שתלה זאת ברבנית מרוב ענוותנותו אך ביודעי קאמינא כמה צדקות עשה ושלחני בערבי חגים ליתן לאברכים שקשור להם.

סיפרתי לו על משפחה מצפת שהגיעו לקושי כלכלי עד פת לחם ממש, ונפלט לו ה' יעזור, ומיד אח"כ כעס על עצמו ואמר שזה אפיקורסות לומר כן, ואם הוא שמע זאת סימן שהוא צריך לעזור בזה והוציא אלפיים שקלים וביקש שאעשה להם קניה לבית.

סיפר לי אחי ר' יעקב, שהגיע לדבר עמו בלימוד בערבי פסחים שלא מענין הפסח, ואמר לו שעכשיו אין זה הזמן, אלא או לתת צדקה לעניים ולחלופין לבקש או שאלות בהל' הפסח.

בתחילת בואי לדבר עמו בלימוד שאלתיו האם בכל פעם שאני בא לדבר על אחד מהראשונים אני צריך להרצות

שכשהיה אברך צעיר הרעיש את העולם עם שאלה שהרי מקובל שלוקחים טלית כדי לעלות לתורה ולא מכוונים לשם מצווה וכן שישנים בלילה עם ציצית בהגיע השחר נמצאנו לבושים בבגד ארבע כנפות בלא

חיים מבריסק שהיה אומר דברי הגמ' על ג' עבירות יהרג ובל יעבור ומביאה מקורות לזה, וברציחה או' הגמ' סברא היא מאי חזית וכו' והיה ר' חיים אומר לו אתה שומע עומד אני הרב של בריסק ועומד יהודי הכי פשוט (ונקט) במלאכה הבויה ביותר שיש) ואומרים לי או שתהרגה או שנהרג אותך, פשוט שצריך למסור הנפש דסברא פשוטה היא דאני והוא שווים, והיה מספר זאת בהתרגשות גדולה.

דברי תורתו היו נהירים לו ביותר והיו רעיונות ששמעתיים כמה וכמה פעמים ובכל פעם אמרם באותו סדר ואף באותם מילים ובאותה הטעמה ואף בימי חוליות הקשים ביותר שהיו מדברים אתו מדברי תורתו כרגע כמימרא היה שופע הדברים בבירות גדולה ונוראה.

לאחר ההפגנה הראשונה שהשתתפתי כנגד גזירת הגיוס אמרתי לו שקל לי יותר לשבת בכלא שבועיים ולא לעמוד מול אמא שממהרת לילדיה ואני רואה את צערה, ואמר לי, לו יצויר שהיו גוזרים על שלושת אלפים תינוקות שלא ימולו ואמנם בתחילה בלא כפיה ולאח"כ כארבעת אלפים האם גם אז היה קשה לך? אז היית מבין מה זאת אומרת חייבים להרעיש עולם ומלואו ואין ברירה וכו' וכו' תדע לך שגזירה זו של גיוס בני הישיבות יותר חמור מגזירה על המילה.

אך אמר לי שעיקר המלחמה בגזירת הגיוס זה אי ההתייצבות וההפגנות זה רק לחזק את מלחמת אי ההתייצבות.

בתי בקטנותה סבלה חוליים שגורתיים אך תכופים וחזקים, וידידים מהמשפחה ש'מבינים' בשמות יעצו לשנות לה שם וספרתי זאת לרב וכעס עלי מאוד שיש כזאת הו"א.

שאלתיו לגבי השם "רחל" שיש אומרים שלא כדאי לקראו וביטל זאת במחי יד.

לפני כשנה שאלתיו לגבי רשיון לאשה ואמר לי שכל השנים הוא החמיר בזה מאוד אך כיון שלאחרונה דבר זה נפרץ מאוד, במקום צורך אינו משיב לא להיתר ולא לאיסור.

שנה א' בעשי"ת סיפר שהיה עמו מופת היום, שעשה חשבון שמא תוך כדי הנהגת העיר הקפיד או פגע במישהו שלא כדין ועלה בידו שאולי צריך לעשות תשובה שלא גער מספיק ורק ביהודי אחד עלה לו שצריך לבקש מחילה ותוך כדי שחושב היאך ישיגו שאינו מאנשים שרואה בכל יום פתאום רואה

ציצית והעיד על עצמו בדרך אגב שאצלו ב"ה הוא לובש ציצית בלילה אבל כל יום בהגיע עה"ש הוא מתעורר ומכוון לשם מצוה וממשיך לישון אשרי אוזן שמעה זאת.

אותו מולו, ודבר זה שמחו מאוד כאות שחשבונו נכון. שאלתי אותו פעם האם מדד פעם את גובה המרפסת בה מדליק נ"ח (ביתו היה בקומה שלישית) ואמר לי קצת בכעס, מה זאת אומרת זה היה סעיף בחוזה עם הקבלן שקניתי ממנו את הבית (הבית נקנה על הניר).

אמר לי פעם שאדם גדול נמדד לפי השמחה שלו במעשה המצוות.

אמר לי פעם שכח הברכה של הצדיק תלוי בקשר שלו עם השבת שהיא מקור הברכה.

היה כ"כ מקפיד שנשאר עם שכל ישר ובבין מה עיקר ומה עניינים והיה רגיל לספר על ר' נחום משאדיק שהיה צם בשבועיים תענית הפסקה וב' פעמים שבר את הצום ביום שישי בצהריים פעם א' כשהגיעו אורחים ורצה שיגישו נח לאכול, ופעם ב' שהרגיש שקשה לו בהבנת התוס' ומיד ביקש כוס תה דכל עניינים בטלים מול הבנה בתוס' ותחושה טובה לאורחים וכ"כ קילס מעשה זה.

כשאחד האברכים בטבריה נצרך להשתלת כליה דחוף, אע"פ שלא היה קשור לרב בשום קשר אישי, נכנס לעובי הקורה ולא נח ולא שקט עד שהשיג את כל הסכום שהגיע למאות אלפי שקלים, וכששמע על יהודי שרוצה להכניס ס"ת לע"ג אשתו פנה אליו ושכנע אותו לתרום להשתלת הכליה עילוי נשמה גדול יותר מהכנסת ס"ת בהצלת יהודי אחד מישראל, וכך הוה שאותו יהודי תרם הסכום של הס"ת לכליה.

כשאבי ז"ל היה מאושפז בבי"ח ביו"כ והייתי צריך לשהות לידו ביום הקדוש ללא בית כנסת ובלא מנין כלל וראה שיש לי צער מזה אמר לי בפשטות שאינו מבין על מה הצער והלא המצוה המוטלת עלי עכשיו היא מצות כיבוד אב ואפי' אין כנגד שום מצוה שאני מפסיד כתקיעת שופר בר"ה או סוכה או נר חנוכה, דכל מצוות היום זה תענית ויודי וזה אפשר לעשות אף בבי"ח אלא מאי שמפסיד עניינים של ציבור ורגש אין לזה משקל כנגד מצות כיבוד אב, והיה ניכר בבירור שאינו אומר זאת רק להרגיעני אלא שכך הוא חי את הענין בפשטות.

חבויקה ודבויקה בך

מימך זכרון מיוחד

אב"ד מברית הגאון הגדול רבי אברהם רב אישכנא זצ"ל
ע"כ ותהי' תפוח השפ"ב - כמילת שלשים ימים וקצת

פוסק אחרון לכל ישראל

שיחת אבל וקינה עם הרב שלמה ידידי שליט"א רב מועצה אזורית עמק הירדן ויד ימינו של הגאב"ד הגאון האדיר זצוק"ל במשך עשרות שנים

הרב משולם אינדורסקי

עוד בהיותי ילד זכיתי להכיר את רבה של טבריה הגאון הגדול זצוק"ל בלומדי בתלמוד תורה אור תורה בטבריה. הורי ז"ל עלו מתוניס מהעיר ג'רבה בעליה הגדולה של שנות ה'נ', העיר ג'רבה הייתה נקראת "ירושלים של תוניסיה" בהיותה מלאה ברבנים וסופרים תלמידי חכמים. ומתוך כך גם "העמק", הבעלי בתים שנהנו מיגיע כפים בתום וביושר, היו אף הם שומרי תורה ומצוות. ומתוך העולים שעלו לעיה"ק טבריה היה אבא זצ"ל מהבודדים שיכלו להרשות לעצמם, למלא את ימיהם בלימוד בכולל "אור תורה" בטבריה (הממוקם מעל ציון התנא הק' רבי מאיר בעל הנס), ובראשות הכולל כיהנו הרב ורנר זצ"ל חמיו של רבינו הרב אוריבך זצוק"ל ולאחריו בנו הג"ר שמחה בונים, כאשר הכולל עודנו עומד על תילו עד עצם היום הזה.

האם לגאון הגדול זצוק"ל היה קשר מיוחד לכולל?

לא באופן ישיר, הרב באופן רשמי הנו חבר לשכת הרבנות בעיריית טבריה והן אמנם שלא מונה הרב זצ"ל מעולם כרבה הראשי של טבריה מטעם הרבנות, אעפ"כ, מיום בואו לטבריה, הוא זה "שנתן את הטון" בכל מה שקשור לענייני הדת בעיר, וזאת כבר כאשר כיהנו ברבנות העיר באופן רשמי הרב קוק זצ"ל והרב ועקנין זצ"ל, ולאחמ"כ הרב פרץ זצ"ל, ויש לציין שאז, הרב טרם התמנה לדיין, לעולם הדיינות נכנס הרב בשלב מאוחר יותר, להערכתי בערך בהיותו כבן חמישים שנה, ואז שימש כדיין כעשרים וחמש שנה ויותר בזכרוני, בהיותי בכיתה ד' בחיידר, עת הופיע הרב לבחון אותנו על החומר הנלמד, עדיין מונח בראשי דברי התוס' עליהם שאל הרב שאלה, ובזכרוני אף התשוב שעינית, ולא ימוש מזכרוני מראהו של הרב כשהוא שבע רצון ומחמיא לי על תשובתי הטובה.

איך הסתכלתם על דמותו של הרב כילדים?

ראשית, יש לדעת שלמרות ועל אף שהיו בטבריה רבנים רשמיים "מטעם", אך כשאמר "הרב" הכל ידעו שהכוונה להרב אויערבך, ואנו כילדים ראינו בו הדמות, שמה שיאמר הוא "קודש" וככל היוצא מפיו נעשה, בידענו שהוא "הבר סמכא"! וזאת כבר בהיותו כבן מ' שנה בלבד.

רצינו לשמוע כיצד הדוגמא שראיתם בו כנערים צעירים?

זו היתה הדמות שרבתה השפעה עלינו, והוא זה שנסכה בנו הכוחות להיות "בן

יעקב לבנות, וכששאלו אמא, היכן לומדת בתך, היתה האם עונה בגאווה יהודית בלתי מוסתרת "ביתי לומדת אצל "הרבנית".

היכן בא לידי ביטוי בפועל הקשר בין הרב לעדתו?

ראשית, בא הדבר לידי ביטוי בעובדה, שבכל שאלה הלכתית, הוא היה הכתובת עבור כולם, כמו גם בנוגע לחייו הפרטיים של כל אחד ואחד. ואף בענייני רפואה היה ניתן להיוועץ בו, בהיותו מתמצא היטב בנושאים אלו לעומק ולרוחב, ועל בשרי חזיתי, כאשר הייתי מתלונן בפניו על כאב או מיחוש כל שהוא, היה הרב מבקש לדעת, היכן בדיוק מקום הכאב, ומה בדיוק אני חש, ובהתאם לכך, היה עונה במקצועות

תורה", ומהדמות של הרב בהתנהלות היום יומית, אפילו בהליכתו, בהיותו בביהכנ"ס, היתה לנו "יראת הכבוד" ממנו יחד עם יראת הרוממות.

זהו דבר מיוחד מאד לומר כך על אדם כבן מ' שנה בלבד.

אבל נשכח שהעולם מארצות המזרח, ידעו היטב מה דמותו של רב... וכשבאו לאה"ק, וגילו כזו מין ריקנות, קיבלה דמותו של הרב משנה תוקף וחשיבות, בעצם ניתן לומר שהעולים שבאו אז מתוניס ומרוקו ותימן, זכו להתקבל על ידו בחום רב, כשהוא "קולט" אותם ומאמצם בחום, תוך דאגה לצרכיהם ברוח ובגשם. כאשר הרב והרבנית אף הקימו את ביה"ס בית

ובאהבה רבה, כמו"כ רבים נועצו בו בענייני שידוכים, ואף כאלו שלא נמנו על בני קהילתו ומקורביו היו מתייעצים עמו בענייני שידוכין. מכיר אני אישית שני אנשים מבני קהילת הג'רבאים -תוניסאים, שהיו בני תורה, ועסקו למחייתם מטעם העיריה, והיו ממש תלמידי חכמים, אחד מהם שמו היה ר' עקיבא כהן, ופעם התבטא באזני הרב זצ"ל היודע אתה רבי שלמה, ר' עקיבא כהן, הינו ממש תלמיד חכם. יש לדעת שהרב זצ"ל כאשר היה שומע או רואה על שידוך שמדברים אודותיו, והיה לו לכבוד הרב מה לומר בעניין הוא היה ניגש בעצמו לבעלי הדבר ומחווה דעת קדשו. כי הרב זצ"ל ראה בעניינים אלו נושאים חשובים ומהותיים אשר דורשים משנה זהירות לבצעם על הצד היותר טוב.

מה היה טיב הקשר שלכם עם הרב בימים ההם?

לפני שעליתי לישיבה נועצתי בו בשאלה לאיזו ישיבה לעלות, ולאחר שובי הביתה מהישיבה קיבלתי מנו אין ספור ברכות ועצות, כאשר גם אבי זצ"ל זכה לקירבה יתירה אצל הרב וכל דבר כקטן כגדול במשפחתנו נחתך על פיו.

ובעשרות השנים האחרונות זיכני הבורא יתברך להיות ממש צמוד עם הרב, בהיותי מזכיר ביה"ד הרבני צפת-טבריה, ביה"ד שבצפת ושבטבריה, זהו אותו הרכב מבחינת הדיינים כשיומיים בשבוע מתקיים מושב ביה"ד בצפת, ויומים בטבריה, כשבעניותיו זכיתי להתלוות לכב' הרב בנסיעתו פעמיים בשבוע מטבריה לצפת וחזור, ולגדול עונותנותו של הרב היתה לי התחושה במחיצתו בנעימות ועממיות שאין דומה לה, משל היינו אב ובנו, מתוך חביבות וטבעיות, עד שיכולתי לשוחח עמו על כל נושא שבעולם.

גם בתפקידי הנוכחי כרב מועצה איזורית עמק הירדן, אליו נכנסתי בהכוונתו ובאישורו וממנו זכיתי לקבל הדרכה כיצד עלי לנהוג תחת עול הרבנות, וביחוד במציאות מורכבת במקום בו אני מכהן. לפני מס' שנים כאשר הלך לעולמו הרב פרץ רבה הראשי של טבריה, היו לאחמ"כ מס' שנים בהן לא מונה רב ראשי לעיר טבריה, כאשר באותה תקופה היו בעיר פלגים וזרמים שונים ששמו ולטשו עיניהם לתפקיד זה, והרב זצ"ל חפץ מאוד שאקח משרה זו על כתפו כשהיה לו בי אמן מלא שאבצע התפקיד על הצד היותר טוב.

כן בא לידי הביטוי "האמון" לו זכיתי גם בעבודתי כמזכיר ביה"ד כאשר זכיתי בחסדי שמים לשרת את הרב ביושר ובאמונה.

בעיר טבריה ישנם גורמים פוליטיים רבים אשר זה מושך לכאן ורעהו לשם, והרב ידע להלך בין הטיפות, כאשר צורת המדמנה הפוליטית מוכרת לו ממה שעבר בעצמו, כפי שידוע שמאז שהחזיק הרב בידיו "תעודת דיין" ועד שהתקבל כדיין בביה"ד הרבני, עברו כט"ו שנים וזאת משום שהשלטונות לא היו שבעי רצון מהתנהלותו של אביו הגרש"ז בנושא "היתר הממזרים" המפורסם.

אולי תדעו מהו הטעם, שהרב לא נתמנה כרבה הראשי של טבריה בפטירתו של הרב ועקנין, לאחר פטירת הרב קוק, הגישו בג"ץ מטעם המפד"ל, שמכיון שישנו רוב ספרדים לעירנו טבריה, מתייתר א"כ הצורך ברב ראשי אשכנזי, וכמובן שהבג"ץ קיבל העתירה, וכך נסתם הגולל על הענין.

נבקש לדעת על התנהלותו ודרכו בקודש של הרב זצ"ל בעת יושבו כסאות למשפט כדיין בביה"ד הרבני

התכונה הבולטת באישיותו כדיין, היתה העובדה שהרב הוא "עניני" על כל המשתמע מכך, ללא עירוב נושאים שאינם קשורים, ומבלי להתמרח כך, כאשר ראו עיניו את בעלי הדין כשהם סוטים מן העניין, ומדברים שלא מין הענין ולשלא לצורך, הרב פשוט חתך את דבריהם,

בזכרוני באחד המקרים, כאשר תוך כדי הדיון פנה הרב לעורך הדין שעמד מטעם אחד הצדדים, "ראה נא, נוכחותך בתיק במצב העכשווי, לא די שאינה מועלת אלא היא אף מזיקה.

חושבני, שאם היה דבר זה קורה בתקופתנו אנו, היה המקרה עולה לראש מהדורת החדשות... הוסיף הרב ואמר בי חכמתו "חושבני שטוב יהיה אם תחדול מלעסוק בתיק זה". נקל להבין שהלקוח אשר שכר את שירותיו של עו"ד זה, שילם ע"כ סכום נאה המסתכם בלא פחות מעשרות אלפי שקלים, כשאת כל הנתונים הללו לקח הרב בחשבון כשחליט לפנות את אותו עו"ד מן השטח. וזאת משום, שרק טובת העניין היתה למול עיני הרב ולא שום דבר אחר!

ומעניין לציין שעו"ד זה שח באוזני, כי 'התיק' המדובר אשר נמשך ונסחב שנים ע"ג שנים ללא תוחלת, והנה בא הרב אורבך אשר הינו דין טרי וצעיר, ותוך זמן קצר תפס בפקחותו את העוקץ שבתיק, וכך עלה העניין על דרך המלך.

איזה משקל ואיזה מין יחס נתנו בביה"ד לדיין הצעיר?

הרב זצ"ל שימש כדיין במשך תקופה קצרה מאד, כאשר נכנס הרב לכהן כדיין שימש ר' שמואל שפירא [אחיו של ר' אברהם שפירא כרה"ר לישראל] כאב"ד, וממש תקופה קצרה לאחר שהרב נכנס כדין לביה"ד, פרש ר' שמואל מתפקידו, ואז מונה הרב לאב"ד, ואז הצטרפו לביה"ד שני דיינים חדשים, האחד הוא רבי שלמה משה עמאר [כיום הרה"ר לירושלים] ורבי ציון בוארון. [וכאשר נודע בשערים שהרבה דיינים מומחים ובעלי שם התחילו דרכם בביה"ד הרבני בצפת -טבריה. וזאת משום שני הגדולים בתורתם ובמומחיותם

אשר שימשו שניהם כאבדי"ם בביה"ד צפת טבריה, ה"ה הרב אורבך, והרב קפלן רבה של עיה"ק צפת]

וכאשר קיבל הרב זצ"ל את תפקיד האב"ד קיבל הרב קפלן את תפקיד הראב"ד, וכאשר ישב הרב זצ"ל לרון בביה"ד בצפת היה תארו "דיין" ואילו כאשר ישב לרון בטבריה, היה אב"ד, ומציאות זו של שני בתי דין עם הרכב דיינים אחד, אינה מקובלת כאן בא"י ועיקר ואצלינו בצפון, זהו במקום היחיד שקיים נוהל זה.

נחפוץ לידע מה היו היחסים בין הדיינים עצמם?

היו יחסי ידידות נחמדים ומיוחדים במינם. ולדוגמא כאשר היה הרב עמאר מבקר בטבריה היה מבקש להכנס לביקור אצל הרב

לפני כשנה ומחצה יצאה הוראה מגורם מסויים ברבנות העיר טבריה שעל משגיחי הכשרות לרכוש "טלפון חכם" [סמארטפון], ויהי כשמוע הרב זצ"ל כזאת, ותבער חמתו באפו ולא מצאה נפשו מנוח מגזירה זו, מיד ביקש הרב לכנס את כל החרדים אל דבר ד', וכאשר נודע שניתן היה "להריח" לפי התנהלותו של הרב שדבר זה עומד להתרחש, ואכן

לא אשכח את העת שבה נודע להרב זצ"ל על אחד מאנשי הח"ק שביצע העברת עצמות נפטרים ממקום למקום, אז כינס הרב את בני הקהילה מרחב העיר ושם דיבר הרב ברכים דברים חוצבי להבות בספרו את כל השתלשלות הענין, בנוקבו בשמות המעורבים בדבר, שהרב אף מודע "שפלוגי אלמוני יהא בנידוי" ואין לו מחילה, וזכיתי אף אני להיות נוכח במעמד זה לפני כחמש שנים.

בנושא השבת נלחם הרב כארי במשך השנים ובייחוד בתקופה האחרונה, כאשר נלחם מול ראש העיר הכושל הידוע.

היו וישנם בטבריה רבנים הנערצים על שכבות רבות, אך דא עקא שעושים הם טעויות בנושאים קריטיים בהלכה, והרב זצ"ל בתקיפותו לא חת מהם, כשהוא נלחם בהם וממגר כל תופעה שאינה לרוח ההלכה הצרופה.

בבוא עת הכינוס התמלא האולם מפה לפה, אז הופיע הרב זצ"ל בשערי האולם, ולאחר שעלה לרוכן הנואמים, פערו הכל פיהם והיטו אזנם כאפרכסת [ומדברים אנו בשנותיו המאוחרות כאשר קשה היה לו הדיבור מאד] הס הושלך באולם כשהחל הרב לשאת את דברו. וכה היו דבריו, "ישנו רב המשמש מטעם המועצה הדתית, אשר הוא הכשיר את הפלאפונים הפסולים, לא ניתן זה לקרות, לא תהא כזאת בישראל, אין לשמוע לו בשו"א. וזאת היתה תקיפותו ומסירותו למען קדש ישראל, כאשר גופו כבר לא נשמע לו.

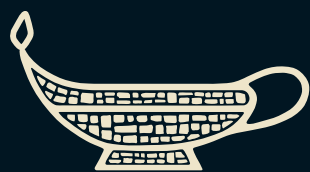
שלושים שנה ערך הרב בעצמו לבדו את מכירת החמץ, ובאחת השנים ניסה הרב "מטעם" לבוא ולהיות שותף למכירה יחד עם הרב, וכאשר הרב חש שהרב מטעם מתערב בסדרי המכירה, הודיע הרב בשנה שלאחמ"כ שאיננו מעוניין ב"שותפים", ובעצם ניתן להגדיר ולומר שהרב זצ"ל הנהיג נשיאותו ברמה כך היה בעניני הנהגת העיר, וכך הי ביושבו על מדין, שקיים בנפשו "לא תגורו מפני איש" כאשר המצב המשופר של כל עניני הדת בעיר טבריה זהו הביטוי החד והברור ביותר לתקופתו וקנאותו הרבים של הרב זצ"ל

חבויקה ודבויקה בך

מיסד זכרון מיוחד

אב"ד טבריה הגאון רבי אברהם רב איש"בא"י זצ"ל
ע"כ רב הסיני חש"ב - כמילא שלשים ימים וז"ל

יקב רמת הגולן
- ארץ היין -

"לטעום את המקום" סיפורם של יינות סדרת ירדן כרם יחידני

יינות ירדן כרם יחידני הינם יינות פרימיום המופקים מענבים הגדלים בכרם אחד בלבד. כל כרם וכל חלקה מטופלים בצורה פרטנית ובתשומת לב מירבית, במטרה למצות את מירב הפוטנציאל הגלום ברמת הגולן.

יינות כרם יחידני נוצרו כדי שנוכל לשתף את הסיפור שלנו והחיבור למקום. כדי להפוך את היין לחוויה שהיא ייחודית - לכם או לכל מי שתמצו לחלוק איתו הרפתקה.

אזהרה: מכיל אלכוהול - מומלץ להימנע משתייה מופרזת